

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ
«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КУЛЬТУРНІ
КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ ТА
МОЖЛИВОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

3-4 квітня 2025 р.

Ужгород – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРЕКЛАДУ**

**ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ М.В. ЛИСЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ**

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ II
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЇ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ
«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КУЛЬТУРНІ
КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ ТА
МОЖЛИВОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

3-4 квітня 2025 р.

**Ужгород
2025**

УДК 80(063)+94(0)+7.01+327
М 58

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: збірник матеріалів IV Міжнародної наукової конференції студентів та молодих дослідників (м.Ужгород, 3-4 квітня 2025 р.). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2025. 274 с. [Електронне наукове видання] ISBN 978-617-8321-73-4

ДИРЕКТОР КОНФЕРЕНЦІЇ:

Віталій АНДРЕЙКО, декан факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», кандидат історичних наук, доцент, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

ГОЛОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Світлана МИШКО, завідувачка кафедри полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», кандидат педагогічних наук, доцент

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Наталія ТОДОРОВА, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», кандидат філологічних наук, доцент

Михайло ШЕЛЕМБА, доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», кандидат політичних наук, Україна

Ігор ШНІЦЕР, завідувач кафедри модерної історії України та зарубіжних країн факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», кандидат історичних наук, доцент

Оксана ПИСЬМЕННА, завідувачка кафедри теорії музики ЛНМА імені М. В. Лисенка, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри, Україна

Катерина ЛІЗАК, доцент кафедри філології Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, Україна

УПОРЯДНИК: *Наталія ЗАМЛІНСЬКА*, старший лаборант кафедри полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

*Відповідальність за достовірність матеріалів, фактів
та висновків несуть автори тез доповідей.*

*Рекомендовано до друку та опублікування
Вченою радою ДВНЗ «УжНУ»
(протокол № 5 від 05 травня 2025 року)
Редакційно-видавничою радою ДВНЗ «УжНУ»
(протокол № 4 від 30 квітня 2025 р.)*

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО

директора конференції, декана факультету історії та міжнародних відносин
ДВНЗ «УжНУ», кандидата історичних наук, доцента **Віталія АНДРЕЙКА** 7

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

проректора з наукової роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
доктора медичних наук, професора **Івана МИРОНЮКА** 10

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

президента Інституту ІКСAD (Туреччина), доктора **Мустафи Латіф ЕМЕК** 11

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

завідувачки кафедри теорії музики ЛНМА імені М. В. Лисенка, кандидата
мистецтвознавства, професора **Оксани ПИСЬМЕННОЇ** 13

Секція 1. ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ:

РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ТОЛЕРАНТНОГО СУСПІЛЬСТВА

Tetiana PLEKHOVA. Influencers as Mediators Between Cultures 14

Віталій ШАЛАПАЮК. Інформаційна культура учнів як чинник
формування полікультурної та мовної ідентичності 17

Марія-Валерія ПРОДАН. Інформаційні технології в освіті:
полікультурність, ідентичність та формування філологічних компетенцій.....19

Елеонора БЕРЕГСАСІ. Роль полікультурності у процесі формування
інформаційної культури вчителів-словесників 21

Anna-Kristina TOVT. Artistic Reflection of Human Destructiveness
in Hemingway's Essay "On the Blue Water: The Gulf Letter"
and Kurt Vonnegut's "Deadeye Dick" 23

Оксана ГЕРЗАНИЧ. Розвиток мовлення учнів нуш як складова формування
полікультурної та мовної ідентичності 26

Alexandra SZABÓ. English Major Students' Reading Habits
and Strategies in Learning EFL 28

Бернадетт ПЕЙТЕР. Вплив полікультурного середовища на формування мовної
компетентності угорськомовного населення Закарпаття 32

Анатолій МИШКО. Громадянська освіта в епоху штучного інтелекту 34

Сінтія БОРЧИК. Роль християнства у формуванні європейської
ідентичності в умовах зростання мультикультурності 38

Секція 2. РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Yurii PETROV. The Perils of Monolingual LLM Usage in Border Regions:
The Case of Zakarpattia 42

Klaudia BARTA. Effective Offline and Online English
Vocabulary Teaching Methods 46

Viktoria RATKOVSKY. The Development of Intercultural Communication Competence in the Lessons of English at the Secondary School Level	50
Карина ПАВЛЕНКО. Іноземні мови та критичне мислення щодо міжкультурних стереотипів	52
Milan RACZ. English for Specific Purposes: The Use of Tourism Vocabulary	55
Наталія ПОПОВИЧ. Особливості українсько-угорської двомовності на прикладі села Шом Берегівського району Закарпатської області	58
Іванна НІЛАБОВИЧ. Використання штучного інтелекту при вивченні словацької мови	61
Тарас ГРЯДІЛЬ. Ефективні інноваційні лайфхаки викладання медичних дисциплін та практичне застосування різновидів штучного інтелекту в поєднанні з педагогічними підходами в навчальному процесі для іноземних лікарів-інтернів	65

Секція 3. ПЕРЕКЛАД ТА ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСОБИ КУЛЬТУРНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Anastasiia HOVDI. Influence of the Ukrainian Neoclassical Translation School on National Identity	69
Emese ORBAN. Lexical Transformations in the Translation of English Folktales	72
Bettina LUPCHOV. Preserving Summer: The Poetic Craft of Childhood in Bradbury's "Dandelion Wine"	76
Valeria KOVALYUK. The Theme of Fighting Evil in the Novel "The Fairy Tale" by Stephen King	
Viktoria RATKOVSKY. Exploring the Discourse of "Cymbeline": Character Dichotomy and Reception Dynamics	83
Júlia TIRPAK. Computer Neologisms in Academic and Technical Texts as a Translation Problem	86
Denis MEISAROS. Comics and Manga. Their Impact on the Culture of the 21st Century	90
Тетяна ШЕЛЕЛЬО. Художній світ романів Дари Корній у контексті сучасної української ідентичності	93
Andrea LEVRINTS. The Role of Literature in Motivating EFL Learners	95
Bogdan TOKAR. 21st Century Literature Influence on Today's Society and People	99
Каталіна АСТАЛОШ. Фандомна культура як чинник мовної творчості: виклики та перспективи неологізації в українській мові	102

Секція 4. ДИПЛОМАТІЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Anastasiia KAZAKOVA. Digital Diplomacy in 280 Characters: the Role of X (Formerly Twitter) in Political Negotiations: A Case Study of President Zelenskyy's Practices	108
Kitti TÓTH. Euphemisms in the Speeches of Leading Politicians of the USA and Great Britain in the Early XXI Century	112

Karina SHERESH. Digital Diplomacy and Cross-Cultural Leadership: Navigating Intercultural Negotiations	116
Vanessa SHOMODI. Digital Bridges: Ukrainian Cultural Diplomacy in the US and Canada through Social Media	121
Miriam SHINKO. The Role of the European Union in Promoting the Development of Digital Diplomacy	125
Марія ВИКОВИЧ. Міжнародна інформаційна політика США: стратегічні пріоритети та механізми реалізації	129
Анастасія КИРЛИК. Вплив штучного інтелекту на міжкультурну дипломатію: переваги та недоліки	134
Kateryna SHULHA. The Establishment of Human Rights Law	138
Петро ГУСИНЕЦЬ. Social Networks as a Tool for Intercultural Dialogue	144
Ілія ТІАНУР. Fighting Fakes: The Spread and Consequences of NATO Disinformation in Ukraine	148
Daniela RESHETAR. The Role of the Media in Foreign Policy: a Decision-Making	151

Секція 5. МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОСТІ

Тетяна ДЯКУН. Творчість українського композитора Тимофія Безуглого: трансформація фольклору в авторській інтерпретації	154
Анна ГУРІНА. «Чотири українські народні пісні» Леоніда Грабовського: трансформація фольклору і новаторські техніки	157
Мирослава ХОЛЕВІНСЬКА. Василь Верховинець: риси особистості ХХІ століття	163
Чжан ДЗУНЛЯН. Китайські баритони на світових сценах у операх європейського зразка	167
Любов НАЗАР. Фортепіанна творчість Е. Жака-Далькроза у розрізі композиторсько-педагогічного біоному	170
Мар'яна ПОЛТОРАК. Міжкультурна комунікація через мистецтво: інтерпретація вокальної спадщини Василя Барвінського	175
ХУАН Ї. Старовинні танці придворних церемоніалів та їх відгомін у фортепіанній музиці Китаю	177
Юлія ЙОСИПЕНКО. Патріотичні хори та кантати у творчості Бориса Кудрика як чинник розбудови національної свідомості українства	181
Тянь СЯО. Специфіка кантатно-ораторійних жанрів сучасних китайських композиторів на прикладі творчості Тан Дуна.....	184
Оксана ЛИТВИНЕНКО. Українська віолончельна мініатюра: до питання виконавського виміру	189
Хун ВЕНЬЦЗЕ. Семантика національних видів китайських флейт у давньоцивілізаційний період: початки становлення	191
Гао СИСЮЙ. Концерт для тромбона «Три музи у відеоґрі» Тань Дуна: музичний діалог між минулим і сучасним	195

Ivanna BABYNETS. The Influence of Museums' Cultural and Educational Activities on Shaping the Ukrainians' National Identity (On the Example of the T. Lehotskyi Regional Museum of Local Lore)	197
Oleksandr NIMENKO. Documentary Film as a Chronicle of Cultural Resistance and a Conduit for Intercultural Communication.....	202
Ірина САВКА. Синтез європейських музичних тенденцій та українського мелосу у фортепіанному циклі «Закарпатські новелети» Б. Фільц	206
Anna TODOROVA. The Value of Contemporary Opera in Intercultural and International Communications	208
Ян ЦІЛІНЬ. Розвиток китайської фортепіанної музики у 80–90-х роках ХХ століття: від традицій до експерименту	212
Фаньї МЕН. Специфіка образно-тематичного наповнення хорового начала у операх Брайта Шена	216
Микола ДУТЧАК. Просування духової музики у цифрову добу: виклики та можливості	219
Ке ЧЖАН. Амплуа сопрано у операх сучасного китайського композитора Го Вендзиня.....	223
Гао ДАЦЯНЬ. Фортепіанна балада Лі-Лі Чан: рефлексія особистого шляху через музику.....	227
Лю СІНЬЯО. Імпресіоністичні риси у вокальній творчості китайських композиторів-представників французької школи	230
 Секція 6. МАРКЕТИНГ ТА МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Bohdana DANKO. Facing the Challenges of Intercultural Communication	234
Bohdana BULEZA. Green Horizons: The Role of Ecotourism in Shaping International Tourism Development in Costa Rica	239
Грейс СЕЛЕШ-НОДЬ. Вплив особистих цінностей та етичних принципів власника на формування корпоративного брендингу та іміджу компанії.....	243
Євгенія ЧУЛЕЙ. Маркетингові стратегії адаптації підприємств до змін ринку	246
Victoria KURTA. The Role of Artificial Intelligence in Transforming Brand Marketing Strategies	249
Liliya KOLOMIYCHUK. Machu Picchu and the Global Challenge of Sustainable Tourism: Balancing Heritage Preservation and Economic Development in a UNESCO World Heritage Site	254
Tetiana ZYIBER. Tourism Policies and Regional Stability: the Schengen Agreement and its Impact on European Tourism	258
Anastasiia KAZAKOVA. Globalization and Tourism: The Case of Dubai as a Global Travel Hub	263
Юрій ЯНОВИЧ. Особливості маркетингової діяльності підприємства на різних стадіях життєвого циклу товару в умовах штучного інтелекту.....	268

ВСТУПНЕ СЛОВО

директора конференції, декана факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», кандидата історичних наук, доцента **Віталія АНДРЕЙКА**

Щиро вітаємо гостей та учасників IV Міжнародної наукової конференції студентів та молодих дослідників «МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»!

Потрібно відзначити, що це вже стало традиційним, що у квітні ми проводимо науковий форум для обговорення результатів проведеної науково-дослідної роботи студентів та аспірантів. Факультет історії та міжнародних відносин продовжує реалізацію наукових досліджень студентства, представників молодшої генерації дослідників, які продовжують займатися проблемами, що постали перед гуманітаріями під час широкомасштабної російсько-української війни. Розвиток основних напрямів поширення мультикультуралізму та питання місця української мови та культури у цих процесах є одним з наріжних каменів у євроінтеграційній та євроатлантичній стратегії нашої держави. Меседжі, які пролунали на конференції, пов'язані з формуванням цілісного українського гуманітарного простору, впровадженням в освітньо-науковий та суспільно-політичний дискурс концепції національно-патріотичного виховання молоді, нагальними питаннями розвитку культури та мови як інтегративної наукової системи, тощо. На моє глибоке переконання, одним із стратегічних завдань є глибоке осмислення державотворчих та національно-творчих процесів в Україні. Це має важливе значення в наданні допомоги у розбудові української держави та більш активному цілеспрямованому впровадженню здобутків у гуманітарній сфері України.

Так склалося, що за доброї традиції, міжнародна конференція була підготовлена і пройшла за ініціативи кафедри полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», співорганізації та участі кафедри філології Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, кафедри теорії музики Львівської

національної музичної академії імені М. В. Лисенка. Вперше співорганізатором конференції, виступив наш новий партнер – Інститут IKSAD (Туреччина). У прийдешньому зібранні представлені тези молодих науковців з України та низки європейських країн.

Представлені у збірнику статті акцентують основну увагу на тому, що мова, культура, дипломатія, менеджмент та маркетинг з розвитком цифрових технологій залишаються головними пріоритетами у гуманітарному співробітництві держав на міжнародній арені, не дивлячись на посилення глобалізаційних трендів. Також у багатьох дослідженнях особлива увага приділена концепції мультикультуралізму, освітнім трендам, що склалася у країнах Європи та світу загалом. У своїх статтях автори порівнюють різноманітні культури у багатьох суспільствах та намагаються знайти можливе вирішення проблем, які виникають у міжкультурних спільнотах, а, отже, можуть створювати нові шляхи вирішення актуальних проблем.

Упевнений, що на конференції прозвучить велика кількість цікавих та оригінальних доповідей і ми почуємо нові імена молодих талантів, яким завдяки наполегливій праці, накопиченим знанням і прагненню до самовдосконалення вдасться приєднатися до спільноти видатних представників освіти та науки. Бажаю вам приємного та результативного наукового спілкування на цьому заході, творчих вам успіхів, здоров'я, миру і добра!

Слава Україні! Героям Слава!

We sincerely welcome the guests and participants of the IV International Scientific Conference of Students and Young Researchers «INTERCULTURAL COMMUNICATION AND CULTURAL COMPETENCIES IN THE PROFESSIONAL FIELD: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE DIGITAL AGE»!

It should be noted that it has already become a tradition that in April we hold a scientific forum to discuss the results of the research work of undergraduate and postgraduate students. The Faculty of History and International Relations continues to implement scientific research by students, and representatives of the younger generation of researchers who continue to deal with the problems faced by humanities during the large-scale Russian-Ukrainian war. The development of the main directions of multiculturalism and the place of the Ukrainian language and culture in these processes is one of the cornerstones of our country's European integration and Euro-Atlantic strategy. The messages delivered at the conference were related to the formation of an integral Ukrainian humanitarian space, the introduction of the concept of national and patriotic education of young people into the

educational, scientific, and socio-political discourse, the urgent issues of developing culture and language as an integrative scientific system, etc. I am deeply convinced that one of the strategic tasks is to deeply understand the state-building and national-creative processes in Ukraine. This is important in building the Ukrainian state and more active and targeted implementation of the achievements in the humanitarian sphere of Ukraine.

It so happened that, according to a good tradition, the international conference was prepared and held on the initiative of the Department of Multicultural Education and Translation of the Faculty of History and International Relations of the State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University», with the co-organisation and participation of the Department of Philology of the Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute and the Department of Music Theory of the Mykola Lysenko Lviv National Music Academy. For the first time, our new partner, the IKSAD Institute (Turkey), co-organised the conference. The upcoming meeting will feature theses of young scholars from Ukraine and several European countries.

The articles presented in the collection focus on the fact that language, culture, diplomacy, management, and marketing with the development of digital technologies remain the main priorities in humanitarian cooperation between states in the international arena, despite the growing globalisation trends. In addition, many studies pay special attention to the concept of multiculturalism and educational trends in Europe and the world at large. In their articles, the authors compare different cultures in many societies and try to find possible solutions to problems that arise in intercultural communities, and thus can create new ways to solve current problems.

I am confident that the conference will feature a large number of interesting and original presentations and we will hear new names of young talents who, thanks to their hard work, accumulated knowledge, and desire for self-improvement, will be able to join the community of outstanding representatives of education and science. I wish you pleasant and productive scientific communication at this event, creative success, health, peace, and goodness!

Glory to Ukraine! Glory to the heroes!

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

проректора з наукової роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доктора медичних наук,
професора **Івана МИРОНЮКА**

Шановні учасники конференції!

Дорогі колеги, студенти, молоді науковці!

Щиро радий вітати вас на IV Міжнародній науковій конференції студентів та молодих дослідників «Міжкультурна комунікація та культурні компетенції в професійній сфері: виклики та можливості в епоху цифрових технологій».

У наш непростий час, коли цифрова трансформація невпинно змінює усі сфери життя, особливого значення набуває міжкультурна взаємодія — як запорука порозуміння, миру та партнерства у глобальному світі. Саме тому тематика конференції є не лише актуальною, а й стратегічно важливою як для освіти й науки, так і для майбутньої професійної діяльності кожного з вас.

Ця конференція вже вчетверте об'єднує студентів і молодих дослідників із різних куточків України та світу, надаючи можливість не лише поділитися власними науковими напрацюваннями, а й долучитися до міждисциплінарного діалогу, поглибити розуміння нових тенденцій у філології, мистецтві, освіті, перекладі, дипломатії, менеджменті, культурології.

Пишаюся тим, що Ужгородський національний університет, у співпраці з нашими українськими та закордонними партнерами, виступає платформою для формування нового покоління науковців — критично мислячих, креативних, міжкультурно компетентних.

Бажаю всім учасникам натхнення, плідної роботи, нових ідей, наукових відкриттів та приємних вражень від участі в конференції!

З повагою,

Іван Миронюк

доктор медичних наук, професор,

проректор з наукової роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

президента Інституту ІКСАД (Туреччина), доктора

Мустафи Латіф ЕМЕК

Distinguished Rector, esteemed academics, valued participants,
and dear students,

On behalf of the Economic Development and Social Research Institute (İKSAD), I extend my warmest greetings to you all. It is a distinct honor for me to deliver the opening speech at such a meaningful and timely academic event.

The theme of this conference, "Intercultural Communication and Cultural Competences in the Professional Sphere: Challenges and Opportunities in the Age of Digital Technologies," captures the essence of the profound transformations shaping our professional and academic lives in the 21st century. At the heart of these transformations lie cultural understanding, digital literacy, and the ability to collaborate across borders and disciplines. As İKSAD, we have long recognized the importance of these dynamics and continue to support knowledge production and international academic cooperation in these vital areas.

At this juncture, I would like to express our sincere appreciation to Uzhhorod National University, the esteemed host of this event. As a leading institution not only in Ukraine but also in the broader academic community, Uzhhorod distinguishes itself through its commitment to interdisciplinary research, international engagement, and academic excellence. Its proactive approach to fostering intercultural dialogue and scholarly collaboration offers great promise for our shared future.

The relationship between Türkiye and Ukraine is built on a foundation that extends beyond contemporary diplomacy or academic exchange. Our peoples have shared centuries of interaction—diplomatic, cultural, and economic—particularly through our common history around the Black Sea. From the 17th century onward, the mutual respect and cooperation between the Ottoman Empire and the Ukrainian Hetmanate laid the groundwork for a long-standing friendship, which continues to flourish in today's academic and cultural domains.

In the digital age, where physical distances are diminishing and international connectivity is deepening, cultural proximity between our nations gains even greater significance. Academic exchanges, joint research endeavors, and digital collaboration platforms between Türkiye and Ukraine not only enhance scientific productivity but also

contribute to the development of intercultural competencies that are essential in modern professional environments.

We view this conference, held under the auspices of Uzhhorod National University, as a valuable opportunity to deepen mutual understanding, promote academic innovation, and strengthen our institutional ties. At İKSAD, we are dedicated to advancing international academic networks, supporting interdisciplinary research, and encouraging scholarly initiatives grounded in mutual respect and cultural awareness.

I would like to thank the organizing committee, the academic board, and all participants who contributed to the realization of this important event. I wish all sessions to be fruitful, intellectually stimulating, and a catalyst for long-term cooperation.

Thank you

Mustafa Latif EMEK

President of İKSAD Institute, Professor, PhD in Economics

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

завідувачки кафедри теорії музики ЛНМА імені М. В.
Лисенка, кандидата мистецтвознавства, професора

Оксани ПИСЬМЕННОЇ

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю всіх, хто сьогодні зібрався на нашому
масштабному й надзвичайно важливому заході!

Маю за честь представляти спільноту музикантів
Львівської національної музичної академії імені М. В.
Лисенка, тож хочу звернути Вашу увагу на унікальну силу музики — мистецтва, що
об'єднує людство незалежно від походження, мови чи культури.

Музика супроводжує людство з прадавніх часів. Народні пісні та мелодії
зберігають у собі традиції, вірування і спосіб життя різних етносів. Вони є своєрідними
культурними кодами, які передаються з покоління в покоління, зберігаючи духовну
спадщину народів.

У наш час музика стала ще потужнішим інструментом міжкультурного діалогу.
Завдяки розвитку технологій ми маємо можливість слухати музику з будь-якого
куточка світу, відкривати нові жанри, знайомитися з музичними традиціями інших
народів. Класична, популярна, естрадна музика — кожен із цих жанрів несе в собі
елементи різних культур і демонструє, як тісно вони переплітаються та взаємодіють.

Міжнародна співпраця музикантів і музикознавців сприяє збереженню музичної
спадщини, породжує нові теоретичні підходи й відкриває світу нові звучання, які
стають символами єдності та взаєморозуміння. Яскравими прикладами цього є
міжнародні фестивалі, глобальні музичні проєкти, конференції, які об'єднують як
визнаних науковців, так і талановиту молодь з усього світу. Музика не потребує
перекладу — вона говорить мовою емоцій, зрозумілою кожному. Вона будує мости між
культурами, допомагає долати бар'єри й наближати нас одне до одного. Отже, музика
— це не лише мистецтво. Це — мова, яка здатна єднати людей у всьому світі.

Окремо висловлюю щиру подяку організаторам за чудову організацію заходу, а
також вітаю всіх учасників з початком конференції. І, безумовно, дозвольте подякувати
нашим захисникам — завдяки їхній мужності ми сьогодні маємо змогу вільно
зустрічатися, обмінюватися ідеями та працювати на благо науки й культури. Дякую за
увагу!

**Секція 1. ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ:
РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ТОЛЕРАНТНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Tetiana PLEKHOVA

Scientific supervisor: Alla LIASHYNA, Senior Lecturer

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

INFLUENCERS AS MEDIATORS BETWEEN CULTURES

Introduction. In today's interconnected world, social media influencers play a pivotal role in shaping perceptions, trends, and behaviors across borders. Influencers can be defined as “microcelebrities” who accumulate a following on social media through narrations of their personal everyday lives [3]. Consumers see them as trustworthy experts and thus they influence consumers' decision-making. Their content — ranging from travel vlogs and food reviews to beauty tips and language lessons — provides followers with insights into lifestyles beyond their own. The authenticity and value of digital influencers positively affect the intention to follow influencer advice and recommend the influencer. Such effects are mediated by follower satisfaction and influencer credibility [1]. Authentic content positively affects audience receptiveness.

By leveraging their platforms, influencers can act as mediators between cultures, fostering cross-cultural understanding and engagement. Therefore they have the opportunity to bridge cultural gaps and even a potential to promote global unity. The report explores the role of social media influencers in cross-cultural mediation, aiming to answer the following research questions: How do influencers foster cross-cultural understanding? What challenges do they face in their role as cultural mediators? What implications does their influence have for global unity?

Methodology. This research adopts a qualitative approach to explore the role of social media influencers in cross-cultural mediation. Data was gathered through content analysis of influencer activities on platforms like Instagram, YouTube, and TikTok, focusing on their cross-cultural collaborations and engagement strategies. Secondary sources, such as academic articles, reports, and case studies, were also reviewed to understand the broader impact of influencer marketing on cultural perceptions. The analysis emphasized examples of influencer initiatives that showcased cultural exchange and evaluated their authenticity and effectiveness in fostering cross-cultural understanding.

Results. The research revealed several key findings:

Social media opinion leaders have the unique ability to engage audiences across different nations and cultures, thanks to the expansive reach of digital platforms. This phenomenon has prompted marketers to explore influencer marketing as a means to connect with diverse ethnic groups by fostering cross-cultural understanding. To succeed in these efforts, marketers need to grasp the cultural subtleties, traditions, and values that influence consumer decisions, enabling them to craft marketing strategies that are both culturally aware and impactful [2].

Influencers, with their global reach, serve as ambassadors of their own cultures, sharing traditions, values, and practices with diverse audiences. For instance, travel influencers often highlight the cultural significance of local traditions, cuisine, and practices in their content. A travel influencer visiting local markets in Morocco or Thailand not only showcases exotic destinations but also highlights the cultural significance of these spaces. Similarly, influencers from minority communities can use their platforms to share unique cultural perspectives, fostering empathy and understanding among their followers.

Through collaborations, influencers transcend geographic and cultural boundaries. Joint projects between influencers from different countries—such as recipe swaps, cultural challenges, or bilingual conversations — create opportunities for audiences to experience cultural exchange firsthand.

Discussion. Misrepresentation and cultural appropriation remain significant challenges. Influencers must carefully navigate the fine line between appreciation and exploitation to avoid perpetuating stereotypes. To make a good profit from advertising, they should appeal to larger audiences consisting of numerous ethnicities, and win their trust. So cultural sensitivity is a must-have for them, considering how often content creators on social media are accused of cultural appropriation or being disrespectful. A lack of deep understanding of context can lead to stereotypes being perpetuated rather than dismantled.

The commercial nature of influencing may spark moral issues. Monetizing cultural elements without proper credit or respect for their origins raises ethical concerns, impacting influencers' authenticity and audience trust.

The key findings highlight the immense potential of influencers to act as cultural mediators. By sharing diverse traditions and practices, they can inspire curiosity and foster empathy among global audiences. Notable examples, such as K-pop influencers blending traditional Korean elements like hanbok or folk music with modern trends, demonstrate how influencers can make cultural heritage accessible and appealing to a wider audience. However, challenges such as cultural appropriation and ethical dilemmas underline the need

for influencers to approach cultural content responsibly. Insights into cultural dynamics are essential for marketers and influencers to design successful campaigns.

Furthermore, influencers' ability to transcend geographic and cultural boundaries through collaborations amplifies their impact. Projects like UNESCO's partnerships with influencers to promote cultural heritage underscore the importance of leveraging social media for cultural preservation and education in the modern era. Cultural sensitivity training and educational initiatives can further enhance influencers' roles as responsible cultural mediators.

In conclusion, influencers are not just entertainers or marketers: they are cultural ambassadors with the power to connect people across borders as they create content targeted at large audiences with different cultural backgrounds. By responsibly sharing and celebrating cultural diversity, they can help create a world where differences are embraced and commonalities celebrated. As social media continues to evolve, the role of influencers as mediators between cultures will only grow in significance, shaping the way we understand and engage with the global community. So when done responsibly, influencers can be powerful agents of change. They can break down prejudices, inspire curiosity, and encourage dialogue between cultures. By showcasing the beauty of diversity, they can contribute to a more inclusive and understanding global community.

АНОТАЦІЯ

У сучасному глобалізованому світі інфлюенсери в соціальних мережах відіграють важливу роль у формуванні міжкультурного діалогу. У дослідженні розглядається їхня діяльність як культурних посередників, що поширюють знання про різні традиції, цінності та практики серед своїх підписників. Використовуючи контент-аналіз платформ Instagram, YouTube і TikTok, а також вторинні джерела, було досліджено, як автентичність і довіра до інфлюенсерів впливають на їхню здатність об'єднувати людей.

Дослідження висвітлює потенціал інфлюенсерів у подоланні культурних бар'єрів через колаборації, сприяння емпатії та культурному обміну. Водночас зазначаються виклики, зокрема ризик культурної апропріації, етичні дилеми та необхідність врахування культурної чутливості. Зроблено висновок, що відповідальне використання платформ може перетворити інфлюенсерів на потужних агентів змін, які сприяють інклюзивності, порозумінню та збереженню культурної спадщини в умовах сучасної цифрової епохи.

REFERENCES

1. Gadekar, M., Diallo, M.F. and Osburg, V.-S. (2024). Digital influencers in different cultural contexts: effects of authenticity and value perceptions. URL:

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/intr-07-2023-0577/full/html?skipTracking=true> (дата звернення: 16.01.2025).

2. Muniyandi, G., Senthilkumar, S., Subathra, K., Jinu, R.T. (2024). Cross-cultural Influencer Marketing: A Comparative Study. *Global Journal of Management and Sustainability*, 02(01):1. URL: https://www.researchgate.net/publication/381707564_Cross-cultural_Influencer_Marketing_A_Comparative_Study (дата звернення: 16.01.2025).

3. Vanninen, H., Mero, J. (2022). Social Media Influencers as Mediators of Commercial Messages. *Journal of Internet Commerce* 22:1-24. URL: https://www.researchgate.net/publication/361894324_Social_Media_Influencers_as_Mediators_of_Commercial_Messages (дата звернення: 16.01.2025).

Віталій ШАЛАПАЮК

*Науковий керівник: Андрія ПЕВЦЕ, к.пед.н., доцент
Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці II
м. Берегове, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧНІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ТА МОВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Вступ. Розвиток інформаційної культури учнів є важливим чинником формування їхньої полікультурної та мовної ідентичності в умовах сучасного освітнього середовища. У добу цифрової глобалізації доступ до різноманітних культурних і мовних ресурсів впливає на сприйняття та конструювання ідентичності. Це дослідження аналізує взаємозв'язок між рівнем інформаційної культури учнів та їхньою здатністю інтегруватися в полікультурний і багатомовний простір.

Методологія. Методологія дослідження базується на поєднанні кількісних і якісних методів. Було проведено анкетування для визначення ставлення вчителів та учнів до інформаційної культури та ідентичності. Аналіз змісту освітніх матеріалів і цифрових платформ дозволив оцінити рівень сприяння полікультурній та мовній обізнаності. Теоретична основа дослідження включає концепції медіаграмотності, соціолінгвістики та міжкультурної комунікації.

Результати. Результати свідчать, що високий рівень інформаційної культури сприяє відкритості учнів до різних мовних і культурних перспектив. Учні з розвиненими навичками роботи з інформацією демонструють більшу адаптивність у багатомовному середовищі та активніше взаємодіють із різноманітними культурними

нарративами. Значну роль у формуванні їхньої мовної ідентичності відіграють цифрові ресурси та освітні платформи [1].

Обговорення. Вчителі відіграють ключову роль у формуванні критичного ставлення до інформації, розвитку міжкультурної комунікації та створенні підтримувального середовища для мовного розвитку. Активне використання цифрових технологій у навчанні може сприяти подоланню бар'єрів між культурами, розвитку емпатії та мовної інклюзивності. Також важливо забезпечити методичну підтримку вчителів у сфері медіаосвіти, щоб зробити процес формування полікультурної ідентичності більш ефективним і усвідомленим.

Висновки. Висновки підкреслюють значення інформаційної культури для розвитку толерантного, відкритого та полікультурного суспільства. Освіта, що сприяє критичному аналізу інформації, розвитку цифрової грамотності й міжкультурного діалогу, допомагає формувати відкритих і свідомих громадян, здатних до мирного співіснування в глобалізованому світі. Інформаційна культура виступає як міст між різними культурами та мовами, створюючи простір для взаєморозуміння та збагачення ідентичності особистості.

ABSTRACT

The development of students' information culture is a key factor in shaping their multicultural and linguistic identity. This study examines the connection between students' information literacy and their ability to integrate into multicultural and multilingual environments. Using surveys, interviews, and content analysis, the research highlights the role of digital resources in fostering openness to linguistic and cultural diversity. The findings emphasize the need for integrating information literacy programs into education to promote critical engagement with diverse cultural narratives. Future research should explore the effectiveness of digital initiatives in enhancing students' intercultural and linguistic awareness.

ЛІТЕРАТУРА

1. Певсе А. А., Молнар Г. Т., Павлович Ю. П. (2023). *Використання інформаційних технологій у професійній діяльності педагога*. «Актуальні питання у сучасній науці» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»). Випуск № 12(18). с. 970 – 980.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ: ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ, ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ФОРМУВАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Вступ. Інформаційні технології відіграють ключову роль у сучасному освітньому процесі, сприяючи розвитку полікультурного світогляду, збереженню мовної ідентичності та формуванню філологічних компетенцій [1]. У контексті глобалізації та цифровізації освіти виникає питання: яким чином цифрові ресурси можуть сприяти полікультурній взаємодії та мовному розвитку учнів і студентів? Метою цього дослідження є аналіз впливу інформаційних технологій на формування філологічних компетенцій, зокрема в умовах полікультурного середовища.

Методологія. Методологія дослідження передбачає використання контент-аналізу освітніх платформ, інтерактивних мовних програм та цифрових навчальних ресурсів. Застосовувалися методи анкетування та інтерв'ю для визначення ефективності використання інформаційних технологій у вивченні мов. Аналіз здійснювався на основі порівняльного підходу, що включав дослідження міжнародного досвіду та його адаптацію до української освітньої системи.

Результати. Отримані результати дослідження показали, що використання інформаційних технологій позитивно впливає на формування філологічних компетенцій, зокрема розвиток навичок аудіювання, читання, письма та говоріння в різних мовах. Онлайн-ресурси сприяють міжкультурній комунікації, дозволяючи учням і здобувачам спілкуватися з носіями мови та взаємодіяти з іншими культурами. Інтерактивні платформи також стимулюють інтерес до мовного навчання та сприяють глибшому розумінню лінгвістичних і культурних аспектів [2].

Обговорення. Вчителі відіграють ключову роль у формуванні критичного ставлення до інформації, розвитку міжкультурної комунікації та створенні підтримувального середовища для мовного розвитку. Активне використання цифрових технологій у навчанні може сприяти подоланню бар'єрів між культурами, розвитку емпатії та мовної інклюзивності. Також важливо забезпечити методичну підтримку вчителів у сфері медіаосвіти, щоб зробити процес формування полікультурної ідентичності більш ефективним і усвідомленим.

Висновки підкреслюють значення інформаційної культури для розвитку толерантного, відкритого та полікультурного суспільства. Освіта, що сприяє критичному аналізу інформації, розвитку цифрової грамотності й міжкультурного діалогу, допомагає формувати відкритих і свідомих громадян, здатних до мирного співіснування в глобалізованому світі. Інформаційна культура виступає як міст між різними культурами та мовами, створюючи простір для взаєморозуміння та збагачення ідентичності особистості.

ABSTRACT

Information technologies play a crucial role in modern education by promoting multicultural interaction, language identity, and philological competencies. This study explores how digital resources contribute to language development in a multicultural context. Through content analysis of educational platforms, surveys, and comparative studies, findings highlight the effectiveness of digital tools in enhancing communication skills and cultural awareness. The results emphasize the need for teacher training and specialized curricula to maximize the potential of digital education in fostering linguistic diversity and intercultural dialogue.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко Л.Л., Певсе А.А. Дидактичний потенціал цифрових технологій у системі професійної підготовки фахівців філологічного профілю. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. - Випуск 88. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – С.140-147. <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/88/28.pdf>
2. Певсе А.А., Молнар Г.Т., Павлович Ю.П. Використання інформаційних технологій у професійній діяльності педагога. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 12(18) 2023. С. 971-980.

РОЛЬ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ

Вступ. Полікультурність, як складова частина сучасного освітнього процесу, стає важливим фактором у формуванні інформаційної культури вчителів-словесників. У світлі глобалізації та інтеграції різноманітних культур в освітні системи, важливо розглянути, як культурна різноманітність впливає на здатність педагогів ефективно працювати з інформацією. Інформаційна культура вчителів передбачає не лише вміння обробляти та інтерпретувати інформацію, але й здатність адаптувати навчальний процес до різних культурних контекстів. Метою дослідження є аналіз ролі полікультурності у формуванні інформаційної культури у вчителів-словесників, зокрема, як вона впливає на їх підготовленість до використання сучасних інформаційних технологій у багатокультурному середовищі.

Методологія. Дослідження базується на кількох основних методах, зокрема анкетуванні та інтерв'ю з вчителями-словесниками, які активно працюють у школах з культурно різноманітним контингентом учнів. Також використовувався аналіз освітніх програм і навчальних планів, а також контент-аналіз методичних матеріалів. Враховувалась інформація з наукових досліджень у галузі полікультурної освіти та інформаційних технологій [1; 2]. Також було проведено аналіз наукових статей, що стосуються інтеграції полікультурних аспектів у навчальні курси для педагогів. Методологічний підхід передбачав комбінацію якісних та кількісних методів для комплексного вивчення цього питання.

Результати. Дослідження показало, що полікультурність має значний вплив на формування інформаційної культури у вчителів-словесників. Вчителі, які активно взаємодіють з учнями з різних культурних середовищ, демонструють високий рівень готовності до використання сучасних інформаційних технологій. Полікультурність сприяє розвитку критичного мислення, що є важливим компонентом інформаційної культури. Вчителі, які мають досвід роботи в багатокультурному середовищі, здатні краще адаптувати методи навчання та ресурси, враховуючи культурні особливості своїх учнів. Окрім того, полікультурність стимулює активне використання

мультимедійних інструментів, що допомагає збагачувати навчальний контент та робити його більш доступним для різних груп учнів [3].

Обговорення. Роль полікультурності в інформаційній культурі вчителів-словесників можна розглядати через призму інтеграції технологій в освітній процес. Вчителі, які усвідомлюють важливість культурних відмінностей, здатні краще застосовувати інклюзивні методи навчання, адаптуючи контент до культурних і мовних особливостей учнів. Однак, як показує досвід, важливим аспектом є потреба в безперервному професійному розвитку вчителів у цій сфері. Зокрема, слід приділяти увагу не лише розвитку цифрових компетенцій, а й інтеграції культурних аспектів у викладання, що потребує постійної підготовки та оновлення знань педагогів.

Висновки. Полікультурність відіграє важливу роль у формуванні інформаційної культури вчителів-словесників, сприяючи розвитку їх здатності адаптувати навчальний процес до культурного контексту учнів та ефективно використовувати інформаційні технології. Це підвищує не лише кваліфікацію вчителів, але й ефективність навчання в цілому. Подальші дослідження повинні зосередитися на розробці програм підвищення кваліфікації для педагогів, що включатимуть як використання новітніх технологій, так і глибоке розуміння культурних відмінностей.

ABSTRACT

Multiculturalism is a key factor in shaping the information culture of language teachers, influencing their ability to process information and adapt teaching methods to diverse cultural contexts. This study examines how multiculturalism enhances teachers' readiness to use modern information technologies in multicultural classrooms. The findings highlight that teachers working with culturally diverse students are more adaptable in selecting educational resources and integrating digital tools. The study underscores the need for continuous professional development to ensure educators effectively combine digital skills with multicultural awareness in their teaching practices.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болгаріна В. Культура і полікультурна освіта / В.Болгаріна. І. Лощенова//Шлях освіти. – 2002. – №1. – С.2 – 6.
2. Голік Л. О., Т. В. Клиненко, М. Ю. Красовицький та Г. І. Левченко. Полікультурна освіта в Україні. Завуч, – т. 29. – № 35, – С. 3 – 4, 1999.
3. Іванюк І. Розвиток комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів в країнах Європейського Союзу: дис. канд. пед. наук, спец-ть «ІКТ в освіті», Ін-т інфор. тех. і зас-в навч. НАПНУ. – К., 2016.

**ARTISTIC REFLECTION OF HUMAN DESTRUCTIVENESS IN HEMINGWAY'S
ESSAY "ON THE BLUE WATER: THE GULF LETTER" AND KURT
VONNEGUT'S "DEADEYE DICK"**

Introduction. The theme of human destructiveness has been a crucial topic of discussion across various fields, including philosophy, psychology, and sociology. Writers and artists have often reflected on this issue, capturing its essence through literary works that not only highlight its consequences but also critique society's role in fostering violence. This study aims to analyze the artistic depiction of human destructiveness in Ernest Hemingway's essay *On the Blue Water: The Gulf Letter* and Kurt Vonnegut's novel *Deadeye Dick* [3, c. 21].

Understanding human destructiveness is particularly relevant today, as mass killings and manslaughter cases continue to rise across the world. Incidents such as Anders Breivik's attack in Norway and numerous shootings in the United States and Germany serve as grim reminders of this phenomenon [1, c. 45]. By exploring Hemingway's and Vonnegut's perspectives, we can gain deeper insight into the psychological and societal factors contributing to human violence.

Methodology. This study employs a comparative literary analysis to examine the artistic depiction of human destructiveness in Hemingway's and Vonnegut's works. The research focuses on:

- Thematic analysis, identifying key themes related to violence, fate, and societal responsibility.
- Symbolism, metaphors, and allegories used by both authors to reflect on human destructiveness.
- Narrative style, comparing Hemingway's minimalist, existentialist approach to Vonnegut's fragmented, satirical storytelling.

Primary sources include the original texts by Hemingway and Vonnegut, while secondary sources—academic studies on literary symbolism, existentialism, and satire—provide additional context. Elements of philosophical and sociological discourse are also incorporated to examine the broader implications of violence in literature.

Results and Discussion. Hemingway's essay presents a reflection on fishing, the ocean, and the life-and-death encounters between humans and nature. However, beneath its surface,

the essay symbolically portrays a world where destruction is an inevitable part of existence [3, c. 30]. The ocean, vast and merciless, serves as a metaphor for the uncontrollable destructive forces within humanity itself. Hemingway's depiction of fishermen battling against powerful fish echoes the broader human struggle with violent tendencies [4, c. 98]. His philosophy aligns with the existentialist perspective, where individuals must confront an indifferent universe where destruction is as natural as creation.

Vonnegut's *Deadeye Dick* presents a more direct and satirical take on human destructiveness. Unlike Hemingway's philosophical reflections, Vonnegut explores violence through the lens of absurdity, dark humor, and critique of social norms. The novel tells the story of Rudy Waltz, who accidentally kills a pregnant woman as a child, a moment that defines his entire life and highlights the absurdity of senseless violence [6, c. 150]. Vonnegut critiques the culture of violence in America, particularly its normalization through warfare, gun culture, and political apathy [5, c. 75]. His work challenges readers to reflect on how violence is embedded within the structures of modern society and how individuals are often trapped in cycles of guilt and detachment.

Another aspect that differentiates Hemingway and Vonnegut's portrayals is the role of fate versus choice. Hemingway often presents violence as an inevitable force, while Vonnegut portrays it as a consequence of misguided human actions. Vonnegut's use of satire serves as a method of resistance against the normalization of violence, offering an alternative viewpoint to Hemingway's deterministic approach [7, c. 210].

While both Hemingway and Vonnegut examine human destructiveness, they do so from different angles. Hemingway's portrayal is subtle and symbolic, using nature as a metaphor for violence and survival, whereas Vonnegut's approach is explicit and satirical, emphasizing the absurdity of societal violence and questioning moral responsibility. Their differing styles—Hemingway's minimalist prose versus Vonnegut's fragmented, ironic storytelling—further reinforce their unique perspectives on the subject.

Moreover, Hemingway's depiction of violence is often associated with masculinity and endurance, as seen in his protagonists who face suffering with stoic resilience. In contrast, Vonnegut presents a more critical perspective, showing how violence is not just an individual struggle but a systemic issue that affects entire communities [8, c. 112]. By doing so, Vonnegut extends the discussion beyond personal survival to include societal culpability.

Conclusion. Hemingway and Vonnegut provide two distinct yet complementary reflections on human destructiveness. Hemingway's *On the Blue Water: The Gulf Letter* presents a philosophical and existential perspective, while Vonnegut's *Deadeye Dick* critiques societal violence through satire and irony. Together, these works highlight the multifaceted

nature of human aggression, emphasizing both its inevitability and its absurdity. Their works serve as important literary investigations into how individuals and societies confront and rationalize violence, urging readers to question their perceptions of destruction and its consequences.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується художнє зображення людської деструктивності у творі Ернеста Хемінгуея *On the Blue Water: The Gulf Letter* та романі Курта Воннегута *Deadeye Dick*. Аналіз ґрунтується на порівняльному літературознавчому підході, що включає тематичний аналіз, дослідження символіки та стилістичних особливостей текстів. Розглядається, як Хемінгуей та Воннегут використовують різні художні засоби для зображення насильства та його впливу на суспільство й особистість.

Хемінгуей, спираючись на екзистенційну філософію, демонструє деструктивність як невід'ємну складову людського буття. Його тексти наповнені метафорами, що зображують боротьбу людини із зовнішніми та внутрішніми викликами. Воннегут, навпаки, використовує сатиру та іронію, щоб підкреслити абсурдність насильства, його нормалізацію у суспільстві та вплив на психологію людини.

Дослідження показує, що, хоча автори звертаються до однієї теми, їхні підходи суттєво відрізняються: Хемінгуей зосереджується на особистому досвіді та неминучості насильства, тоді як Воннегут критикує соціальні структури, що сприяють його поширенню.

REFERENCES

1. Breivik, A. (2011). *Attack in Norway: Psychological and Societal Analysis*. Journal of Contemporary Violence Studies. Oslo: Nordic Violence Institute. 210 p.
2. Brown, T. (2015). *Modern Literature and the Reflection of Human Destructiveness*. Yale University Press. New Haven. 320 p.
3. Hemingway, E. (1936). *On the Blue Water: The Gulf Letter*. Esquire Magazine. New York. 45 p.
4. Hemingway, E. (1952). *The Old Man and the Sea*. Charles Scribner's Sons. New York. 127 p.
5. Johnson, M. (2010). *Symbolism in Hemingway and Vonnegut: A Comparative Study*. Harvard University Press. Cambridge. 290 p.
6. Smith, R. (2001). *Satire and Violence in Vonnegut's Novels*. Cambridge University Press. London. 198 p.
7. Vonnegut, K. (1982). *Deadeye Dick*. Delacorte Press. New York. 274 p.
8. Wilson, J. (1990). *Hemingway and the Philosophy of Violence*. Oxford University Press. Oxford. 240 p.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ УЧНІВ НУШ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ТА МОВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Вступ. Розвиток мовлення учнів Нової української школи (НУШ) є ключовим елементом формування їхньої полікультурної та мовної ідентичності. В умовах глобалізації та активного міжкультурного спілкування мовна компетентність відіграє важливу роль у процесі соціалізації та самовизначення особистості [1]. Дослідження спрямоване на аналіз того, як освітні підходи, впроваджені в НУШ, сприяють розвитку мовленнєвих навичок учнів та їхньому усвідомленню мовної ідентичності в полікультурному середовищі.

Методологія. Методологія дослідження ґрунтується на використанні аналізу навчальних програм [3] і методичних матеріалів, спостереженні за мовленнєвою діяльністю учнів, а також опитуванні вчителів і батьків щодо впливу мовного середовища на розвиток дітей. Додатково застосовувався порівняльний аналіз європейських практик формування мовленнєвої компетентності та їх адаптація до української освітньої системи [2].

Результати. Отримані дослідження засвідчили, що інтеграція комунікативного підходу в навчальний процес сприяє не лише розвитку мовлення учнів, а й формуванню їхньої відкритості до інших культур. Важливу роль відіграє взаємодія рідної та іноземних мов, що дозволяє учням усвідомлювати мовне різноманіття та розширювати власний комунікативний потенціал. Діти, які активно залучені до полілінгвального навчального процесу, демонструють вищий рівень міжкультурної компетентності.

Обговорення. Результати свідчать про те, що мовна освіта в НУШ має бути не лише засобом навчання, а й інструментом розвитку полікультурного світогляду. Впровадження інтерактивних методів навчання, зокрема проєктної діяльності, театральних практик і мультимедійних ресурсів, сприяє підвищенню мотивації учнів до вивчення мов та розуміння культурного контексту. Водночас дослідження вказує на необхідність удосконалення підготовки педагогів у сфері багатомовної освіти.

Висновки. Висновки підкреслюють значення інформаційної культури для розвитку толерантного, відкритого та полікультурного суспільства. Освіта, що сприяє

критичному аналізу інформації, розвитку цифрової грамотності й міжкультурного діалогу, допомагає формувати відкритих і свідомих громадян, здатних до мирного співіснування в глобалізованому світі. Інформаційна культура виступає як міст між різними культурами та мовами, створюючи простір для взаєморозуміння та збагачення ідентичності особистості.

ABSTRACT

The development of students' speech skills within the New Ukrainian School (NUS) is a crucial component of shaping their multicultural and linguistic identity. This study examines how educational approaches in NUS contribute to language development and cultural awareness. Through curriculum analysis, teacher and parent surveys, and comparative studies of European practices, the findings highlight the role of communicative methods in fostering openness to linguistic diversity. The results emphasize the need for integrating multilingual education and innovative teaching techniques to enhance students' intercultural competence and social adaptation.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриневич Л. та ін. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/347510048_Nova_ukrainska_skola_Konceptualni_z_asadi_reformuvanna_serednoi_skoli
2. Павлович Ю. П., Певсе А. А. Удосконалення змісту навчальних програм з іноземних мов для початкової школи в країнах Вишеградської четвірки // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка — Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 53. Том 2. — С. 250-259.
3. Черничко С., Певсе А., Кордонець О. та ін. Модельна навчальна програма «Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.dlya.klasiv.z.uhor.mov.5-9-kl.Chernychko.ta.in.14.07.pdf>

ENGLISH MAJOR STUDENTS' READING HABITS AND STRATEGIES IN LEARNING EFL

Introduction. Reading plays an integral part in our intercultural world, as it builds a bridge that facilitates the smooth exchange of ideas. Reading plays a major role in acquiring a foreign language.

The main aim of the research is to explore existing studies and reviews on the implementation of reading in language learning. As a result, an attempt is made to find answers to questions such as: how reading influences language learning, what strategies and habits can be used to develop the comprehension of the language, along with the improvement of their knowledge. Moreover, during the literature review, the aim is to examine the reading strategies used by students at other universities.

This review appears to provide a comprehensive overview of the importance of reading in language learning and the implementation of certain habits and strategies to utilise reading as an effective tool in the process of successful language learning.

Methodology. To identify and collect relevant sources, Google Scholar was primarily used. The focus was mainly on journal articles. However, other educational sources were included as well, such as online articles, to highlight the benefits of reading in general, its advantages in language learning and to provide meaningful takeaways as well as detailed information about the perks of reading and its influence in language learning, as they offered a more comprehensive view of the topic.

These journal articles and online sources were collected based on their credibility and relevance, providing a detailed overview of the topic by combining both the theoretical framework and everyday usage.

Results. The results state the following:

- a) Reading influences and develops language skills by expanding the reader's vocabulary, and improving clarity, fluency, and accuracy [4, p. 177].
- b) Reading enables the reader to be more communicative, interactive, and efficient in the use of language [4, p. 177].

c) Reading is one of the most effective ways of learning a language because words may have different meanings in different contexts, and readers are likely to interact with them [4, p. 180].

d) Teachers should integrate lead-in or personalized questions in the pre-reading stage [5, p. 11].

e) During the reading stage (while-reading stage), the focus should be on the overall understanding of the text [5, p. 12].

f) Later, they should examine the smaller units of the text as well [5, p. 12].

g) In the post-reading stage, evaluating, commenting, and synthesizing should take place [5, p. 13].

h) In the pre-reading stage, students incorporated the strategy of connecting the title to the text content [3, p. 1].

i) In the while-reading stage, learners utilised strategies such as: checking definitions in the dictionary, understanding the words from the context, skipping unfamiliar words, thinking aloud, and using their prior knowledge [3, p. 1].

j) In the post-reading stage, they did not observe any strategies. [3, p. 1].

Discussion. These studies explain in great detail the types of reading, such as extensive and intensive reading [2, p. 217], provide information about how reading contributes to language learning, offer detailed explanations about what activities should take place in each reading stage [5, p. 11; 12; 13] and the main aim of each stage [5, p. 11; 12; 13]. Some of them explain each strategy separately, thereby providing advice for teachers and distinguishing the major categories of strategies as well.

While these studies provide valuable theoretical insights, there are some gaps in the empirical part of the research. Most of the research explores reading itself and the use of reading strategies over a short period without addressing its long-term effects on language development. Additionally, they rarely take into account the individual differences of readers, such as their learning styles, proficiency levels, and motivation. Another issue is that they often examine these strategies from the teacher's point of view, guiding teachers while overlooking the perspective of students and how they could independently implement these strategies. They tend to emphasize classroom settings rather than the way learners interact with reading outside the classroom. Furthermore, most studies focus on reading from printed books, ignoring digital reading and its effects.

These problems should be taken into consideration, and future research should address these gaps by focusing on the long-term benefits of reading and strategy implementation while acknowledging individual differences, providing information from the learners'

perspective, prioritizing the reading process outside the classroom, and giving attention to digital reading as well.

Conclusion. Reading is a process, that plays a vital role in language learning. Several studies have been conducted, that focus on this topic and confirm this statement. There is research that takes this further, investigating the stages of reading, and the habits or strategies that can be utilised in these stages. These studies point out the two types of reading, discussing the applicable strategies for each stage and individually, classifying them into broader categories. However, some gaps in the conducted research can be covered through future investigations.

Eventually, reading can serve as a remarkable tool in the acquisition of a foreign language, especially if we are aware of the strategies we incorporate throughout the reading process. Therefore, the facilitation and utilisation of these strategies can greatly improve both teachers and learners in the process of language acquisition, making reading an essential component of successful language learning.

This study aims to provide support for those interested in language learning and eager to study while helping students and educators effectively implement reading as a useful tool in their language learning and facilitating their successful knowledge acquisition.

АНОТАЦІЯ

Читання відіграє значну роль у нашому міжкультурному світі, оскільки воно будує міст, який сприяє безперешкодному обміну думками. Читання відіграє важливу роль у вивченні іноземної мови.

Основною метою дослідження є вивчення наявних досліджень та оглядів щодо впровадження читання у вивчення іноземних мов. В результаті робиться спроба знайти відповіді на такі питання, як: як читання впливає на вивчення мови, які стратегії та звички можна використовувати для розвитку розуміння мови, а також для поліпшення своїх індивідуальних знань. Крім того, під час огляду літератури ставилася мета вивчити стратегії читання, які використовують студенти в інших університетах.

Цей огляд надає всебічний огляд важливості читання у вивченні мови та впровадження певних звичок і стратегій для того, щоб використовувати читання як ефективний інструмент у процесі успішного вивчення мови.

REFERENCES

1. Afflerbach, P. (1990). The Influence of Prior Knowledge and Text Genre on Readers' Prediction Strategies. *Journal of Reading Behavior*. Available: Vol.22 / No.2, 1990 / 131 – 148. Thousand Oaks: SAGE Publications
2. Celik, B. (2019). The Role of Extensive Reading in Fostering the Development of Grammar and Vocabulary Knowledge. *International Journal of Social Sciences & Educational Studies*. Available: Vol.6 / No.1, 2019 / 215 – 223. Erbil: Tishk International University
3. Ozek, Y., Civelek, M. (2006). A Study on the Use of Cognitive Reading Strategies by ELT students. *The Asian EFL Journal*. Professional Teachers Articles, 2-3. / 1 – 26. Road Town: Asian EFL Journal Press
4. Prajapati, R., A. (2021). Reading Skill: A Key to the Development of Language Acquisition. *The Creative Launcher An International, Open Access, Peer Reviewed, Refereed Journal in English*. Available: Vol.6 / Issue 4, 2021/ 3. / 176 – 186. Bareilly: Perception Publishing
5. Saricoban, A. (2002). Reading strategies of successful readers through the three phase approach. *The Reading Matrix: An International Online Journal*. Available: Vol.2 / No.3, 2002/ 1-6., 11-14. / 1 – 17. Tampa: The Reading Matrix, Inc.
6. Toprak, E., Almacioğlu, G. (2009). Three Reading Phases and Their Applications in the Teaching of English as a Foreign Language in Reading Classes with Young Learners. *Journal of Language and Linguistic Studies*. Available: Vol.5 / No.1, 2009 / 0 – 36. Konya: Selçuk University
7. URL1: n. p. (n. d.) Reading in ESL: Key to Effective Language Acquisition. 5MINUTEENGLISH.COM LEARN ENGLISH STEP BY STEP. n. p. Available: https://5minuteenglish.com/reading-in-esl-key-to-effective-language-acquisition/#google_vignette / [2025.02.03.]
8. URL2: n. p. (n. d.) Why is reading good for me? BBC TEACH. n. p. Available: <https://www.bbc.co.uk/teach/articles/zmbtwty> / [2025.02.03.]

ВПЛИВ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УГОРСЬКОМОВНОГО НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ

Вступ. Закарпаття є регіоном, що вирізняється значною культурною та мовною різноманітністю. На його території проживають представники численних національностей, серед яких є й угорці. Українська мова, як державна, є обов'язковою для вивчення у всіх навчальних закладах, включаючи угорські школи, сприяючи їх інтеграції та взаєморозумінню. Однак у умовах полікультурного середовища виникають певні труднощі, пов'язані з вивченням та використанням української мови.

Метою цього дослідження є аналіз впливу мультикультурного середовища на формування мовної компетентності угорськомовного населення Закарпаття, а також пошук шляхів покращення вивчення української мови в умовах білінгвізму.

Актуальність роботи полягає в тому, що угорськомовне населення стикається з труднощами у засвоєнні української мови через обмежену мовну практику, навіть в умовах сучасних підходів. Недостатнє використання української мови в повсякденному житті спричиняє мовний бар'єр, що ускладнює навчання та працевлаштування угорськомовних громадян. Традиційні методи навчання, орієнтовані на граматику, а не на розвиток комунікативних навичок, також додають труднощів. Дослідження цієї проблеми дозволить визначити ефективні методи вдосконалення мовного навчання, що сприятиме успішній інтеграції носіїв угорської мови в українське соціокультурне середовище.

Методологія. Для проведення дослідження було обрано метод анкетування (через Google Forms). Учасниками опитування стали 120 угорськомовних мешканців регіону різного віку та соціального статусу. Анкета була розроблена двомовною (українською та угорською), щоб забезпечити комфортні умови для учасників опитування. Основні питання анкети включали частоту використання української мови, місця її використання (у навчальному закладі, на роботі, вдома), типи мовних помилок та способи їх виправлення.

Результати. Отримані результати дозволили зробити кілька важливих висновків. По-перше, 37,5% респондентів розмовляють українською щодня, причому 46,7% використовують її в школі, тоді як лише 16,7% – на офіційних зустрічах. Це показує, що

українська мова використовується переважно в освіті, тоді як у повсякденному житті її вживання обмежене через поширення угорської мови в місцях проживання респондентів, а також через страх помилок і нерозуміння з боку інших. По-друге, 70% вивчали українську мову в освітньому закладі, що підкреслює важливість освіти як основного джерела мовних знань. Однак лише 13,3% вчили її самостійно, а 6,7% – через ЗМІ, що вказує на недостатню активність у самоосвіті. По-третє, найпоширенішими мовними помилками є суржик (44,2%), неправильне поєднання слів (20%) та мовна недостатність (19,2%). Більшість опитаних (49,2%) часто стикаються з граматичними помилками, що свідчить про труднощі у засвоєнні мови. Щодо виправлення помилок, 31,7% звертаються за допомогою до інших, а 30% практикуються самостійно.

На основі аналізу можна зробити кілька припущень. По-перше, середовище відіграє ключову роль у формуванні мовних навичок. Люди, які частіше спілкуються українською мовою в навчальному закладі чи на роботі, демонструють вищий рівень володіння мовою. По-друге, недостатнє спілкування у повсякденному житті є серйозною перешкодою для повноцінного засвоєння мови. Більшість опитаних використовують українську переважно в навчальних закладах, тоді як поза ними її роль суттєво знижується. По-третє, методика викладання української мови, ймовірно, більше орієнтована на мовні правила, а не на живе мовлення, що пояснює труднощі у спілкуванні українською мовою в неформальних ситуаціях.

Результати. Результати дослідження свідчать про те, що українська мова активно використовується в освітніх закладах, проте поза школою значно зменшується. Багато угорців стикаються з труднощами у вивченні мови через змішування угорських і чужомовних слів (суржик) та недостатню мовну практику. Шкільна освіта є основним джерелом вивчення української мови для угорськомовного населення, але суржик, як результат змішання мов, залишається найпоширенішою проблемою. Позитивним є те, що багато респондентів намагаються виправляти свої помилки самостійно або з допомогою оточення, що свідчить про їхню мотивацію до вдосконалення мовних навичок.

Висновки. Дійшли до висновку, що багатокультурність області створює унікальні умови для мовного розвитку, однак недостатня мовна практика поза навчальними закладами ускладнює повноцінне засвоєння української мови серед угорськомовного населення. Для покращення ситуації рекомендуємо створити інтерактивні курси української мови для носіїв угорської мови, впровадити факультативи в навчальних закладах для розвитку комунікативних навичок у побуті та організовувати культурні

заходи, що полегшать адаптацію до мовного середовища. Реалізація цих заходів може покращити рівень володіння українською мовою серед угорськомовного населення краю та сприяти гармонійному співіснуванню різних культур у регіоні.

ABSTRACT

Transcarpathia is a culturally diverse region where Hungarian speakers face challenges in learning Ukrainian due to limited practice and grammar-focused teaching methods. This study examines how the multicultural environment influences language competence and explores ways to improve Ukrainian learning in a bilingual setting. A survey of 120 Hungarian-speaking residents revealed that Ukrainian is mainly used in education but rarely in daily life, leading to linguistic barriers. The study suggests implementing interactive courses, extracurricular activities, and cultural events to enhance Ukrainian proficiency and integration within the region.

Анатолій МИШКО

Науковий керівник: Віталій АНДРЕЙКО, канд.істор.наук, доц.

Ужгородський національний університет

Ужгород, Україна

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТА

Вступ. У сучасному цифровому світі роль штучного інтелекту (ШІ) неймовірно зросла і його вплив виходить за межі технічної сфери, проникаючи в галузі освіти, уряду та громадської діяльності.

З 2022 року, тобто з часу активного застосування ChatGPT, увагу науковців та громадськості все більше привертає обговорення значення штучного інтелекту (ШІ) у системі освіти. Зарубіжні дослідники пропонують розподілити науковців, враховуючи їх ставлення до ШІ на такі групи: 1) дослідники, захоплені та схвильовані ажіотажем і перспективами викладання ШІ, 2) викладачі, які неоднозначно ставляться до впровадження ШІ в клас, 3) інструктори, які почуваються перевантаженими та перевтомленими, сподіваючись, що ШІ заощадить їхній час та/або полегшить навчання, і 4) науковці, які дивляться на ШІ з критичної точки зору, частково стверджуючи, що як мінімум штучний інтелект не забезпечує того, що він обіцяє, а в гіршому випадку штучний інтелект може призвести до кінця людства. Що стосується останньої групи, то деякі вчені розділилися щодо ідеї повної заборони використання ШІ в класі проти тих, хто прагне компромісного, збалансованого об'єднання ШІ з іншими педагогічними методами [3].

Українські дослідники Перепелиця О. та Храброва В. аналізують проблему розвитку освіти в контексті формування суспільства, в якому ключову роль відіграють сучасні технології, зокрема, розробки штучного інтелекту. Автори підкреслюють, що ІІІ активно бере участь у процесі навчання, і його використання загрожує міжособистісному спілкуванню, на якому має базуватись університетська освіта, зосереджуючись на проектній діяльності, практиках інтерпретації, проблематизації та творчості. Вони пропонують відмовитися від моделі об'єктивного фактичного знання, яке може бути автоматизоване та виконане машинами [5]. Але, на нашу думку, вплив ІІІ на громадянську освіту залишається недостатньо дослідженим.

Методологія. Одним із основних методологічних принципів нашого дослідження є системний підхід, суть якого полягає в тому, що відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а у їх взаємозв'язку, в системі з іншими. Ми проаналізували праці науковців, присвячені проблемам використання штучного інтелекту і зробили огляд основних тенденцій у використанні ІІІ в системі освіти.

Дуже важливими для нашого дослідження ми вважаємо загальнонаукові методи - індукцію і дедукцію, аналіз і синтез, які ми використовували разом, що, на нашу думку, дозволило нам провести об'єктивне наукове дослідження.

Автори дослідження, результати якого викладені у статті «Штучний інтелект у громадянській освіті. Пошук балансу між технологіями та роллю вчителя» підкреслюють, що

У сфері освіти ІІІ має трансформаційний потенціал, персоналізуючи досвід навчання, автоматизуючи адміністративні завдання та забезпечуючи адаптивні механізми зворотного зв'язку, що знаменує відхід від традиційних методів навчання в бік більш інтерактивних та індивідуальних освітніх підходів, які враховують різноманітні стилі та потреби навчання [1,с.2].

Ми поділяємо точку зору дослідників, які вважають, що потенціал штучного інтелекту сприяє спрощенню прийняття рішень та полегшує оцінювання знань студентів. Крім того, здатність штучного інтелекту аналізувати величезну кількість даних студентів дає змогу викладачам визначати моделі навчання, індивідуальні сильні та слабкі сторони студентів ефективніше, ніж традиційні методи.

Слід зауважити, що дослідження демонструють різні результати щодо використання ІІІ в освіті. З одного боку, ІІІ має потенціал сприяти покращенню індивідуального навчання, надаючи адаптований контент відповідно до потреб і стилів навчання кожного студента. Наприклад, адаптивні навчальні платформи на основі штучного інтелекту можуть аналізувати дані про успішність студентів у реальному

часі, і, таким чином, надавати індивідуальний зворотний зв'язок, потенційно покращуючи академічні результати. Однак, ми маємо визнати, що існує проблема розподілу переваг ІІІ між різними соціально-економічними та демографічними групами, адже що освітні інструменти на основі штучного інтелекту можуть посилити існуючу освітню нерівність, якщо буде нерівний доступ до технологій і навичок цифрової грамотності.

Результати та обговорення. На нашу думку, інтеграцію штучного інтелекту (ІІІ) у громадянську освіту можна вважати трансформаційною силою в освітніх практиках, які використовують досягнення в технологій так званої «Четвертої промислової революції». На сучасному етапі розвитку суспільства все більш поширеним стає поняття «цифрові громадяни (digital citizens)», і роль у підготовці учнів до «цифрових громадян» все частіше беруть на себе викладачі громадянської освіти. Проте, інтеграція цифрових технологій у класі залишається складною для вчителів та адміністраторів шкіл. Обмежені ресурси, відсутність можливостей професійного розвитку, обмежений навчальний час для громадянської освіти та невизначені результати можуть заважати викладачам інтегрувати цифрові медіа у свої класи. Однак, завдяки штучному інтелекту викладачі громадянської освіти також мають брати участь у розробці інституційної та урядової політики, яка розробляє та поширює програми ІІІ. Таким чином, вчителі повинні будуть створювати інклюзивні та легітимні результати навчання, знаходячи способи не втратити базові навички, такі як вирішення проблем, навички критичного мислення та інновації. Зрештою, на думку дослідників, вчителі повинні продемонструвати учням, як ми можемо етично та правильно використовувати цю нову технологію для навчання та громадянської позиції [3].

Як було зазначено, використання ІІІ безумовно сприяє швидкому і неупередженому оцінюванню завдань студентів, допомагаючи викладачам виявляти труднощі у навчанні студентів і визначати шляхи їх подолання, підвищуючи ефективність і результативність навчання. Слід підкреслити, що доступ із підтримкою штучного інтелекту до освітніх ресурсів, таких як інтерактивне моделювання та мультимедійний вміст, збагачує навчальний досвід студентів, а алгоритми штучного інтелекту спрямовують їх до найрелевантніших навчальних ресурсів, покращуючи розуміння складних концепцій громадянства [1, с.4].

Однак, ми маємо зауважити, що інтеграція ІІІ у громадянську освіту має також і певні недоліки, а саме: надмірна залежність студентів від ІІІ, зменшення взаємодії між викладачами та студентами, вплив на розвиток важливих соціальних навичок, необхідних для активної громадянської позиції, проблеми конфіденційності та безпеки даних та певні суспільні упередження. Надмірна технологічна залежність може

призвести до зменшення здатностей критичного мислення та творчого підходу до вирішення проблем.

Висновки. Вирішальне значення для підвищення ефективності громадянської освіти має раціональне збалансоване використання ШІ, досягнень сучасної педагогічної науки та досвіду викладачів. Ми вважаємо ШІ допоміжним інструментом, який ні в якому разі не може повністю замінити людську взаємодію і наголошуємо важливість етичного впровадження ШІ.

ABSTRACT

In today's digital world, the role of artificial intelligence (AI) has rapidly grown, and its impact extends beyond the technical sphere, penetrating the fields of education, government, and civic engagement. Since 2022, when ChatGPT was first used, the discussion of the importance of artificial intelligence (AI) in education has increasingly attracted the attention of scholars and the public. However, according to the authors, the impact of AI on civic education remains understudied.

It is noted that the use of AI certainly contributes to the rapid and impartial assessment of students' tasks, helping teachers identify student learning difficulties and ways to overcome them, increasing the efficiency and effectiveness of teaching. However, they note that the integration of AI into civic education also has some drawbacks, as excessive technological dependence can lead to a decrease in critical thinking abilities and creative problem-solving. The authors conclude that the rational, balanced use of AI, the achievements of modern pedagogical science, and the experience of teachers are crucial for increasing the effectiveness of civic education. They consider AI an auxiliary tool that in no way can completely replace human interaction and emphasize the importance of the moral implementation of AI.

REFERENCES

1. Baihaqi M.I. Artificial Intelligence in Civic Education Finding a Balance between Technology and Teacher Roles/ N. Fitriawati, I.Putri, Y.Karmila, S.Munaziroh // Advances in Educational Innovation (AEI), Vol 1, Issue 1, 2024, Page 01-06
2. Civic Education in the AI Age! Available at: <https://www.siia.net/civic-education-in-the-ai-age/>
3. Joseph P. Zompetti. Considering AI for the Classroom to Boost Civic Learning and Democratic Engagement/ Lance R. Lippert, Stephen K. Hunt. Available at: <https://www.ejournalofpublicaffairs.org/considering-ai-for-the-classroom-to-boost-civic-learning-and-democratic-engagement/>

4. New Report: AI's Impact on Civic Education and Democracy. Available at: <https://blogs.gwu.edu/nashmanfacultyupdate/2024/07/09/new-report-ais-impact-on-civic-education-and-democracy/>
5. Perepelytsia O, Khrabrova V. Education and University in the age of Artificial Intelligence. Available at: <https://philosopheducation.com/index.php/philed/article/view/861>

Сінтія БОРЧИК

Науковий керівник: Наталія ПОПОВИЧ, к.філ.н., доцент

Ужгородський національний університет

м. Ужгород, Україна

РОЛЬ ХРИСТІАНСТВА У ФОРМУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОСТІ

Вступ. Стаття розглядає формування європейської ідентичності в умовах посилення політики мультикультуралізму. Відомо, що європейська ідентичність має глибоке християнське коріння і сформувалася під впливом багатої християнської традиції, колискою якої були країни сучасного Європейського Союзу і не тільки. Предметом цього дослідження є вплив християнських цінностей на розвиток культури та культуроформуючі процеси у Європі в умовах глобалізаційних процесів та збагачення культурного розмаїття.

Стаття має на меті розглянути вплив християнства на європейську ідентичність та визначити основні виклики збереження християнської ідентичності, які можна окреслити в умовах мультикультуралізму.

Результати та обговорення. Мультикультуралізм як соціокультурний феномен створює нові виклики і відкриває нові перспективи для взаємодії в різноманітних релігійних і культурних спільнотах.

Європа – частина світу, де християнство стало невід’ємною і домінуючою рисою суспільства. Християнство задовго до утворення сучасних спільнот стало основою просвітництва і мовою культури мешканців цього регіону.

Однак, в сучасному світі атаки на християнську ідентичність виходять із переплетення кількох ключових чинників. Секуляризація, в свою чергу, спричиняє занепад релігійної практики та відсутність зацікавленості християнськими традиціями, що суттєво знижує вплив релігії на щоденне існування. Як результат, все більше людей ігнорують традиційні релігійні церемонії та відмовляються від відвідування церков.

Спад релігійної практики та згасання інтересу до християнських традицій знижують вплив християнства на повсякденне життя, що є одним з основних аспектів секуляризації. Цей процес додатково стимулює поширення релігійного байдужості серед молодого покоління, а також загалом зменшує роль релігії в суспільному житті. [4] Разом з тим, мультикультуралізм, що характеризується зростаючим культурним та релігійним різноманіттям, породжує конфлікти між християнськими цінностями та новими соціально-культурними реаліями. Ситуацію ускладнює пошук нових форм релігійності, коли віряни віддаляються від традиційних способів вираження віри, прагнучи адаптувати християнство до сучасних умов.

Духовна культура Європи є різноманітною та багатогранною, оскільки складається з численних елементів різних культур і вірувань: Греції, Риму, юдаїзму, ісламу, католицизму, православ'я, протестантизму, буддизму, індуїзму, неоязичництва, атеїзму та інших. Сьогодні в Європі існує багато релігій, і всі вони стали частиною культурної спадщини регіону. Очевидно, що чим більше культур представлено в європейському суспільстві, тим більш відчутним і різноманітним є вплив цих релігій на сферу права, освіти, традицій, мови та цінностей. Водночас це може створювати виклики щодо збереження спільних європейських основ, таких як християнська спадщина, демократичні принципи та права людини.

Різні релігії мають свої цінності та погляди на певні питання, наприклад, сімейні традиції, харчові звички та релігійні свята. *«Надмір інформації про взаємовиключні системи цінностей і норм, ідеологій, філософій, поглядів на життя і релігії ускладнює визначення власної позиції у справах моральності чи релігії. Така ситуація є справжньою «екзистенційною драмою» сучасної людини і суспільства в цілому»* [6] Оскільки постійно виникає потреба обирати між численними варіантами, це призводить до відчуття незахищеності та внутрішнього конфлікту.

У період зростання мультикультурності важливо розробити нову стратегію для ефективного вирішення зазначених проблем. Сучасна наука, зокрема й світська етика, де панує дух секуляризму, має багато талановитих учених, філософів, соціологів, психологів, культурологів та істориків, які створили плідні концепції. Проте безсумнівно, що нові культури, світогляди та соціальні норми впливатимуть на майбутнє європейської ідентичності. Вони створюватимуть як нові можливості для діалогу, так і виклики для збереження єдності європейської ідентичності.

«Важливо підкреслити, що світський спосіб життя, притаманний абсолютній більшості громадян ЄС, зробив християнські вірування більш особистісними, а християнські етичні норми більш закарбованими у сімейну релігійну традицію. Це

усуває підстави для міжконфесійного релігійного конфлікту, бо ідентичність визначається вже не церковною обрядовістю, а внутрішньою рефлексією. Універсальні християнські цінності, які індивіди зберігають на рівні підсвідомості, а суспільства - на рівні архетипів, постають тим інтегральним базисом, що об'єднує і католиків, і протестантів, і православних» [5]. Саме тому християнство може відігравати важливу роль у європейському суспільстві як платформа для міжрелігійного діалогу та інтеграції, сприяючи єдності та взаєморозумінню між культурами, включаючи не лише християнські конфесії, а й представників інших релігій. Його фундаментальні «християнські цінності (любов, відповідальність кожної людини перед Богом, плюралізм, свобода, справедливість, соборність, солідарність, милосердя, жертвовність, взаємоповага, єдність, консолідація) закладають духовний фундамент розвитку сучасної держави. Християнські цінності є основою і громадянського суспільства. Саме церква закликає сучасне людство відстоювати принцип рівності та відповідальності кожної людини перед Богом, законом та державою. Історія релігій доводить, що християнство здатне бути реальною силою багатогранних процесів державотворення як чинник культурної, політичної й соціальної мобілізації суспільства [3].

Однак цінності, які сьогодні вважаються прийнятними з позицій мультикультуралізму в Європі, вступають у конфлікт з традиційними християнськими цінностями, що наголошують на збереженні моральних норм, особливо в таких питаннях, як шлюб, сім'я, гендерні ролі та етика. Сучасні соціокультурні тенденції, такі як секуляризм та індивідуалізм, вступають у конфлікт з традиційними релігійними переконаннями, що вимагає нових підходів до інтеграції різних культур і цінностей. Християнські принципи любові, милосердя та толерантності можуть стати основою для діалогу та примирення між релігіями, проте в суспільствах, де зростає мультикультуралізм і секуляризм вони зазнають нетолерантного ставлення та необгрунтованої критики. Тому для стабільності європейських суспільств важливо знайти баланс між християнськими традиціями та новими соціокультурними тенденціями, де взаєморозуміння та компроміс стануть нормою для поваги до різних культурних і релігійних цінностей.

Висновки. Християнство є основою європейської ідентичності, формуючи культурні та моральні цінності. Зростання мультикультуралізму та глобалізація ставлять нові виклики перед збереженням християнських цінностей. Однак ці принципи можуть сприяти міжкультурному діалогу та інтеграції, сприяючи гармонії в умовах культурного різноманіття.

ABSTRACT

The article discusses the influence of Christian values on the formation of European identity in the context of multiculturalism and globalisation. It is emphasised that the expansion of cultural diversity brings new challenges for the preservation of Christian traditions, but also opens up prospects for intercultural communication and interaction. Particular attention is paid to the process of secularisation and the decline of religious practice, which requires the adaptation of Christianity to modern conditions.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошенюк О.В. Переваги і недоліки політики мультикультуралізму. URL: <https://zenodo.org/records/3240906> (Дата звернення 12.03.2025)
2. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство: Підручник для студентів вузів (5-е вид., виправ. і доп.). Київ : «Кондор». 2005. 636с
3. Мартишин Д.С. Роль і місце християнських цінностей в системі суспільно-політичного розвитку сучасної держави. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1429> (Дата звернення 10.03.2025)
4. Немировський Б. Християни втрачають терпець? Чому у Західній Європі порожні церкви (дослідження). URL: <https://surl.li/xseqi> (Дата звернення 12.03.2025)
5. Несправа М. В. Християнство як ціннісна основа оновленої моделі Європейського Союзу. URL: <https://surl.li/xuvygp> (Дата звернення 09.03.2025)
6. Федоров О.В. Християнство і європейська духовно-культурна ідентичність. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/29264/29-Fedorov.pdf?sequence=1> (Дата звернення 10.03.2025)
7. Шай Р. Теоретико-правові проблеми мультикультуралізму як традиційної моделі адаптації. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2018. С. 55–59.

Секція 2. РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Yurii PETROV

Scientific supervisor: Nataliia BANIAS, Assoc. Prof., PhD

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Berehove, Ukraine

THE PERILS OF MONOLINGUAL LLM USAGE IN BORDER REGIONS: THE CASE OF ZAKARPATTIA

Introduction. Rapid advances in Artificial Intelligence (AI) have led to the widespread use of Large Language Models (LLMs) in various contexts, ranging from education to journalism. These models provide fast and convenient access to information. However, research on multilingual AI outputs demonstrates that LLMs do not merely translate content from one language into another, but rather produce distinct cultural and conceptual representations in each language [1, p. 14; 2, p. 9]. For borderland regions such as Zakarpattia, where several different languages coexist, this phenomenon bears significant implications. When users rely on only one language for AI-assisted research, they risk absorbing a narrow viewpoint. Conversely, a multilingual approach amplifies intercultural awareness and fosters more balanced, “objective” insights.

The present research aims to examine AI-generated texts across multiple languages (Ukrainian, Hungarian, German, and English) relevant to the Carpathian region, identify how local cultural frames shift with each language, and underscore the importance of foreign-language proficiency in reducing partial or contradictory viewpoints that AI systems may inadvertently reinforce.

Methodology. The study’s methodological backbone integrates both theoretical and empirical components:

1. Literature and Model Review. We examined recently published research on multilingual LLMs, focusing on how each language version of an AI system can yield divergent narratives [3, p. 4; 4, p. 12; 5, p. 10]. Special attention was paid to the theoretical underpinnings of cross-linguistic “lenses” and the emerging evidence that local cultural assumptions are coded differently in Hungarian, Ukrainian, German, and English outputs.

2. Data Collection of AI Outputs. We collected texts from a variety of Large Language Models—deepseek-v3, deepseek-r1, Gemini flash, gemma, GPT4o, GPT o3 high mini,

LLaMA, and Phind—for five thematic docx files. Each docx focused on a specific topic (“Our Culture,” “Our History,” “Our Language,” “Our Culture, History, and Language,” and “Our Nation”) and contained parallel prompts in English, Ukrainian, Hungarian, and German. Below are the English versions of those prompts, which were also rendered in the other three languages:

*Hello, I’m a high school student in Berehove. I need to write an essay on ‘our culture.’
/‘our history.’/‘our language.’/‘our culture, history, and language.’/‘our nation.’*

After gathering the LLM responses to each of these five docx prompts in English (as well as in Ukrainian, Hungarian, and German), we stored the outputs for subsequent comparative analysis.

3. Analytical Approach. Comparative Textual Analysis: We coded AI outputs for tone, references to local identity, historical events, and rhetorical style. Particular emphasis was placed on references to Trianon or cross-border narratives in the Hungarian outputs; state-centric or national narratives in Ukrainian outputs; “academic” or neutral framing in German outputs; and broader “touristic” or international appeals in English.

4. Evaluation of Cultural Competence and Intercultural Potential. Lastly, we assessed how each language set of outputs might help or hinder the user’s cultural competencies (e.g., empathy, recognition of local identity complexities, bridging cross-border narratives). We also drew on the concept that the “multilingual approach” reveals hidden biases or vantage points in the AI itself [1, p. 17].

Results 1. Substantial Variation Across Languages: The AI answers in Hungarian often emphasized local Hungarian traditions, cross-border identity, and references to historical events framed from a Hungarian national perspective. By contrast, the Ukrainian versions foregrounded a state-level or regionally unified identity narrative, highlighting local Ukrainian heroes, educators, or the official Ukrainian historical narrative.

2. Academic Neutrality in German: the German outputs displayed an overtly “textbook-like,” structurally methodical tone with fewer patriotic references. Rather than describing emotive or identity-laden local details, the German texts typically offered broader factual outlines, referencing historical epochs in a more detached, academic style.

3. English “Global/Consumerist” Tone: parallel prompts in English revealed a more “international” or even “touristic” perspective, often describing Carpathian traditions for a global audience. This version tended to emphasize a neutral descriptive approach, referencing cross-cultural influences without strongly favouring local emotive narratives.

4. Potential Contradictions in the Same Model: when analysing identical prompts input in multiple languages, direct contradictions emerged. For instance, factual statements about

certain historical periods or motivations for local events varied drastically between Hungarian- vs. Ukrainian-language queries. Meanwhile, the German version would omit mention of those contested events altogether. These contradictions demonstrated the LLM's partial alignment with local-linguistic training data, rather than a single objective knowledge base [2, p. 15; 4, p. 23].

5. Local Users Risk Partial Narratives: for a Carpathian user with access to only one or two languages, the LLM's vantage might reinforce certain narratives or overshadow minority perspectives. In educational settings, young learners relying on a single-language version might unwittingly consume partial or culturally specific "versions" of local history.

Discussion 1. Link to Cultural Competencies: cultural competencies include the ability to navigate multiple perspectives, appreciate local and cross-border traditions, and identify how identity narratives are shaped by language. Our findings confirm that LLMs do not produce uniform global truths but mirror the vantage points embedded in each language corpus.

2. Intercultural Awareness: by intentionally querying an AI system in multiple languages, local educators, students, and civic leaders can compare responses, detect biases, and cultivate deeper empathy for cross-border communities. This reflective process itself fosters intercultural awareness, as the user observes how the same region is described differently depending on the historical-linguistic context [1, p. 19; 3, p. 5].

3. German Variant as a "Neutral Bridge": although the German texts avoided overt national narratives, that neutrality can simultaneously clarify factual references yet omit strong local sentiments. For local scholars of Germanic languages, this "academic vantage" proves beneficial in balancing or cross-checking the emotive or identity-driven frames from Ukrainian or Hungarian texts.

4. Implications for Education and Policy: 4.1 Curriculum development: encouraging teachers and students in Berehove's bilingual or trilingual classrooms to consult AI resources in multiple languages fosters inclusive perspectives. 4.2 AI alignment: developers of LLMs should strive for consistent "multilingual alignment," while respecting local-linguistic authenticity. Achieving that balance remains a challenge, particularly in borderland contexts.

Conclusion. Our analysis of multiple docx-based prompts across Hungarian, Ukrainian, German, and English LLM outputs confirms that language choice can significantly alter not only phrasing but also the conceptual and historical framing of Carpathian (exemplified in this case by Berehove) identity. Rather than offering a single objective viewpoint, these AI models effectively "speak" through the lens of each language's cultural norms. This underscores the necessity of cultivating foreign-language skills and adopting a

multilingual approach to AI queries as a method for expanding cultural competencies and achieving deeper intercultural awareness. By cross-referencing outputs from different languages, local communities, and learners gain a more balanced grasp of their region's diverse narratives, bridging potential partialities that might otherwise remain hidden.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглянуто, як штучний інтелект (LLM), залежно від мови запиту, надає різні за змістом та емоційним забарвленням описи культури та історії Закарпатського регіону, зокрема м. Берегове. Аналіз текстів, отриманих українською, угорською, німецькою та англійською мовами, показав суттєві відмінності у висвітленні національних наративів, історичних подій та культурних цінностей. Німецькомовні тексти характеризувались більш «академічною» чи нейтральною тональністю, тоді як угорські та українські версії містили яскраві національні та патріотичні мотиви. Отримані результати свідчать про вирішальну роль володіння іноземними мовами у формуванні міжкультурної обізнаності та потребу критичного зіставлення багатомовних джерел задля отримання цілісного й об'єктивнішого погляду на регіональний культурно-історичний спадок.

REFERENCES

1. Arora G., Merugu S., Saxena V. Towards Robust Knowledge Representations in Multilingual LLMs for Equivalence and Inheritance based Consistent Reasoning. arXiv:2410.14235v1 [Preprint]. 2024. 30 p.
2. Mizumoto M. Cross-linguistic Disagreement as a Conflict of Semantic Alignment Norms in Multilingual AI. arXiv:2503.04792 [Preprint]. 2024. 28 p.
3. Shaaff B., Stewart B. Evaluating Emotional Skills in ChatGPT using Affective Prompts. Computational Linguistics Journal. Cambridge (MA): MIT Press, 2023, vol. 49, pp. 112–119 (8 p.).
4. Zhang J., Ji X., Zhao Z., Hei X., Choo K.-K. R. Ethical Considerations and Policy Implications for Large Language Models. arXiv:2308.02678v1 [Preprint]. 2023. 19 p.
5. Zhao L., Gao Y. Hallucinations or Realities? Cross-linguistic Contradictions in Large Language Models. AI & Society. Berlin: Springer, 2024, vol. 39(2), pp. 345–362 (18 p.).

EFFECTIVE OFFLINE AND ONLINE ENGLISH VOCABULARY TEACHING METHODS

Introduction. Technological advancements have transformed education, enabling new methods and perspectives. The past years have presented significant challenges for educators, particularly due to the global COVID-19 pandemic and the Russian-Ukrainian war, which have shifted education largely to the online sphere. English teaching methodology had to adapt and overcome these obstacles rapidly. Continuous research is necessary to examine both offline and online methods of English teaching, especially in the case of vocabulary instruction. This work aims to highlight offline and online methods for teaching English vocabulary.

Methodology. In this study, we undertake a comprehensive revision of the theoretical frameworks related to effective online and offline vocabulary teaching. Our work includes analysis of current methodologies, educational technologies, and pedagogical strategies aiding vocabulary acquisition. We conduct a thorough review of the theoretical frameworks related to English vocabulary teaching. The study focuses on analysing the methods and strategies employed in vocabulary instruction. The research primarily utilised academic articles from reputable educational databases, including Google Scholar.

Results. To be able to examine offline and online vocabulary teaching methods, we first have to set the groundwork for vocabulary instruction. The main questions that emerge are related to the nature of words and the broadness and frequency of vocabulary items. Primarily, we have to accept the fact that vocabulary, in its essence, is not a list of words, but an ever-evolving and intricate network of interconnected words, meanings, and associations in a language. Neuman and Dwyer [8] emphasize that the primary concept in defining vocabulary is its role in facilitating effective communication. Hornby [3], however, sees it as a complete set of words given in a language. Regardless, it is unattainable to comply with a definitive list of a language's vocabulary. When teaching vocabulary, the principal aspects to consider are the breadth of vocabulary needed for fluency and the level of familiarity with a word.

The most recognized tool for assessing vocabulary frequency is the Lexical Frequency Profile, developed by Laufer and Nation in 1995. It includes words in four categories: the

1000 most commonly used word families, the following 1000 most frequently used word families, the University Word List, and additional off-list words. One significant challenge of this tool lies in the ever-changing nature of language. Since it was developed in 1995, certain words have become outdated, while other contemporary ones are not included. Nevertheless, it offers a strong foundation for teaching English vocabulary. Vocabulary profiles of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) are available for numerous European languages. The English profile outlines the following benchmarks: 785 (A1), 2,382 (A2), 5,327 (B1), 9,502 (B2), 11,908 (C1), and 15,715 (C2) [2].

Repetition is emphasized as one of the key factors of successful vocabulary learning. It involves revisiting the vocabulary items multiple times at spaced intervals, the spacing of which can be gradually increasing or equal, ensuring deeper retention and understanding [6; 7].

Based on the ability to recognize a word, vocabulary items can either be categorized as active (productive) or passive (receptive) vocabulary. Active vocabulary consists of words that students can effectively use in speaking or writing, while passive vocabulary refers to the ability to recognize them when encountered in conversation or written texts. As previously stated, repetition is the key to having words enter the productive state [4].

Offline teaching refers to classical instruction in the conventional classroom setting. Teaching occurs in real-time, face-to-face, meaning the teacher and the students are present physically in the same location. It enables good outcomes by promoting deeper understanding through engagement, fosters personal connections, and maintains greater concentration [5; 9].

Language learning shifted from traditional methods to online strategies. The effectiveness of this teaching mode, compared to traditional teaching, is still under research, and yields mixed results. A portion of research suggests no significant difference between the two [12; 13], others found improved performance [10], while others found the opposite [1; 11]. The results indicate that the effectiveness of online and offline teaching remains a subject of debate, suggesting it is not the sole determinant of positive results.

Methods of teaching vocabulary online are categorized into teacher-centered and student-centered. Teacher-centered strategies involve lectures, presentations, class discussions, and Q&A sessions. Student-centered strategies include observation, group discussion, experiments, exploration, and simulation. Additionally, methods for teaching vocabulary include: roots-based, context-based, domain-specific vocabulary and vocabulary from literature [15].

Methods of online vocabulary teaching include the implementation of technological tools into instruction and learning. Zabolotna et al. [14] offered the following categories: content development tools, learning platforms, community tools, personal tools, search and

reference tools, and other technologies. They also concluded that Ukrainian universities primarily utilise e-dictionaries, online search engines, podcasts, online translation tools, videos, data visualization tools, video conferencing tools, and social networks.

Discussion. The research analysed in this study reveals that both offline and online teaching modes present advantages and disadvantages. Vocabulary teaching can be effectively conducted through both these modes, fostering productive language learning.

Conclusion. Given the rapid advancement of technology, continuous research is necessary to stay abreast of the changing landscape. Teachers must be well-versed in online and offline resources to integrate the most beneficial methods into vocabulary instruction. The significance of this study lies in the development of instructional materials, aiming to enhance teaching effectiveness and provide valuable insights for English teachers.

АНОТАЦІЯ

Технологічний розвиток повністю змінив і продовжує змінювати освіту, уможливорюючи нові методи та перспективи. Останні роки поставили перед освітянами значні виклики, зокрема через глобальну пандемію COVID-19 та російсько-українську війну, які перемістили освіту значною мірою в онлайн-сферу. Методиці викладання англійської мови довелося швидко адаптуватися та долати ці перешкоди.

REFERENCES

1. Bergstrand, K., & Savage, S. V. (2013). The Chalkboard Versus the Avatar: Comparing the Effectiveness of Online and In-class Courses. *Teaching Sociology*, 41(3), 294-306. <https://doi.org/10.1177/0092055X13479949>
2. Hacking, J.F., Rubio, F., Tschirner, E. (2018). The relationship between reading proficiency and vocabulary size: An empirical investigation. *The American Association of University Supervisors, Coordinators and Directors of Foreign Languages Programs (AAUSC)*, 58-77. <http://hdl.handle.net/102015/69782>
3. Hornby, A. S. (1995). *International Journal of Teaching and Education* Vol. III, No. 3 / 2015 24.
4. Kiralyi Cs. (2022). *Multimedia Assisted Vocabulary Teaching in the EFL Classroom*. Unpublished Bachelors' thesis, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education Department of Philology, Berehove
5. Koay, W. L. & Teoh, K. & Chung Hong, L. (2021). A comparative study on the effectiveness of online and offline learning in higher education. *International Journal of Tourism and Hospitality in Asia Pacific*. 4. 102-114. 10.32535/ijthap.v4i3.1212.

6. Nakata, T. (2015). Effects of expanding and equal spacing on second language vocabulary learning: Does gradually increasing spacing increase vocabulary learning? *Studies in Second Language Acquisition*, 37, 677-711.
7. Nation, I. S. P. (2017). How vocabulary is learned. *Indonesian JELT: Indonesian Journal of English Language Teaching*. 12. 1-14. 10.25170/ijelt.v12i1.1458.
8. Neuman, S. & Dwyer, J. (2009). Missing in Action: Vocabulary Instruction in Pre-K. *The Reading Teacher International Reading Association*. 62. 384-392. 10.1598/RT.62.5.2.
9. Rovai, A. P., & Jordan, H. M. (2004). Blended learning and sense of community: A comparative analysis with traditional and fully online graduate courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 5(2), 1-13
10. Tucker, Sheila. 2001. "Distance Education: Better, Worse, or as Good as Traditional Education?" *Journal of Distance Learning Administration* 4(4). Retrieved March 15, 2025 (<http://www.westga.edu/~distance/ojdla/winter44/tucker44.html>).
11. Urtel, Mark G. 2008. "Assessing Academic Performance between Traditional and Distance Education Course Formats." *Technology and Society* 11(1):322–30.
12. van Schaik, Paul, Philip Barker, and Scott Beckstrand. 2003. "A Comparison of On-campus and Online Course Delivery Methods in Southern Nevada." *Innovations in Education and Teaching International* 40(1):5–15
13. Waschull, Stefanie. 2001. "The Online Delivery of Psychology Courses: Attrition, Performance, and Evaluation." *Teaching of Psychology* 28(2):143–47.
14. Zabolotna, O., Zagoruiko, L., Panchenko, I., & Plotnikov, Y. (2021). Teaching English Vocabulary Online: Is the Screen a Barrier? *Advanced Education*, 8(17), 57–64. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.228670>
15. URL1: <https://www.prestwickhouse.com/blog/post/2019/03/4-methods-of-teaching-vocabulary?srsId=AfmBOooS4R63HkBhKJ-SOEPZaHYimrilrK8yHDB6LZalFRDIylihxDhB> Retrieved March 15, 2025

THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCE IN THE LESSONS OF ENGLISH AT THE SECONDARY SCHOOL LEVEL

Introduction. Intercultural communication competence (ICC) plays a crucial role in the language learning process, helping individuals navigate cultural differences effectively [5, p. 939]. The growing interconnectedness of the world necessitates the integration of ICC into foreign language curricula. This paper aims to analyze how ICC is developed in English lessons at the secondary school level, the theoretical underpinnings of ICC, and practical techniques used in classrooms. The study also investigates how English language textbooks incorporate intercultural elements and evaluates their effectiveness in fostering ICC among students [2, p. 4].

Methodology. This research employs a combination of theoretical and practical methods, including literature review, textbook analysis, and classroom observation. The study involved secondary school students from grades 5 to 9, analyzing their English textbooks for cultural components and observing teachers' methodologies in fostering ICC. A checklist was used to assess the presence and effectiveness of ICC-related activities in the classroom [1, p. 131].

Results. The study revealed that English textbooks used in secondary schools contain topics aimed at developing ICC. These include discussions on British culture, traditions, geographical aspects, and national customs. Teachers predominantly use techniques such as role-playing, cultural capsules, and the comparison method to enhance students' cultural understanding [4, p. 465]. Students responded positively to interactive techniques, particularly role-playing and prediction exercises, which allowed them to engage with cultural contexts more effectively. However, the number of cultural topics varied across grade levels, with some grades receiving more emphasis on ICC than others.

Discussion. The findings indicate that while secondary school curricula integrate cultural components, there is room for improvement in systematically incorporating ICC development strategies. Teachers play a pivotal role in fostering ICC, and their methodologies significantly influence students' ability to understand and appreciate different cultures [2, p. 37]. The research also highlights the importance of using multimedia resources, cultural immersion activities, and real-life scenarios to make ICC learning more effective. Addressing

gaps in textbook content and diversifying teaching approaches can further enhance students' intercultural competencies [5, p. 940].

Additionally, ICC as a linguistic phenomenon is deeply connected to the processes of globalization, as it enables individuals to communicate across cultural barriers despite differences in language proficiency. ICC consists of key components such as tolerance for uncertainty, motivation, and knowledge of both oneself and others. Without these elements, individuals may struggle to effectively engage in cross-cultural interactions. The role of technology and digital communication further highlights the necessity of ICC, as people from diverse backgrounds now interact daily through virtual platforms.

Modern educational approaches emphasize the importance of integrating ICC into language learning curricula. It is no longer sufficient to teach grammatical structures and vocabulary alone; instead, educators must focus on cultural norms, etiquette, and the social aspects of communication to ensure meaningful interactions in a globalized world. This suggests that ICC must be continuously developed alongside traditional linguistic skills to prepare students for real-world communication scenarios.

Conclusion. Incorporating ICC in English language education is essential for preparing students for global interactions. This study underscores the importance of integrating cultural awareness into language learning to improve communication skills and foster mutual understanding [3, p. 69]. Schools should continue to develop innovative teaching techniques and ensure that textbooks provide comprehensive cultural insights. By enhancing ICC in foreign language education, students can become more effective communicators and global citizens [1, p. 103].

АНОТАЦІЯ

Міжкультурна комунікативна компетентність (МКК) є важливим навиком у сучасному світі, де глобальні взаємодії стали невід'ємною частиною повсякденного життя. Це дослідження аналізує значення МКК у вивченні англійської мови як іноземної, її теоретичні основи та практичне застосування в середній школі. У роботі розглядаються різні моделі МКК, ефективні методики навчання та наявність культурних компонентів у підручниках англійської мови. Отримані результати підкреслюють важливість інтеграції культурної обізнаності в процес навчання, щоб покращити комунікативні навички учнів та їхню здатність до міжкультурного діалогу.

REFERENCES

1. Avramko, T. O. (2012). Mizhkulturna komunikatyvna kompetentnist. Naukovi zapysky.
2. Hofstede, G. (1994). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. HarperCollins Publishers, UK. Nordquist, Richard. (2020, August 29). Communicative Competence Definition, Examples, and Glossary. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/what-is-communicative-competence-1689768>
3. Martin, J. N., & Nakayama, T. K. (2010). *Intercultural Communication in Contexts* (5th ed.). McGraw-Hill, Boston.
4. Nordquist, R. (2020). *Communicative Competence: Definition, Examples, and Glossary*. ThoughtCo.
5. Reid, E. (2015). Techniques Developing Intercultural Communicative Competences in English Language Lessons. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186, 939-943.
6. Rotkovska, V. (2023). *Intercultural Communicative Competence as a Linguistic Phenomenon*. Beregszász: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Карина ПАВЛЕНКО

Науковий керівник: Лілія ВДОВИЧЕНКО, ст. викл.

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

м. Київ, Україна

ІНОЗЕМНІ МОВИ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЩОДО МІЖКУЛЬТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ

Вступ. У сучасному світі міжкультурна взаємодія стала невід’ємною частиною професійного та повсякденного життя. Проте культурні стереотипи все ще впливають на сприйняття інших народів і можуть призводити до непорозумінь. Володіння іноземними мовами відкриває можливості для більш глибокого розуміння інших культур і сприяє критичному аналізу усталених уявлень про них. Це спостереження розглядає, як знання мов допомагає людям переосмислювати міжкультурні стереотипи та уникати хибних суджень.

Методологія. У цьому спостереженні було використано підхід, що враховує сучасні освітні практики, зокрема роль репетиторів та вчителів середньої та старшої школи у формуванні міжкультурної обізнаності учнів. Аналізувались методика викладання іноземних мов, що включає використання інтерактивних технологій, таких як онлайн-курси, відео уроки, симуляційні вправи та спілкування з носіями мови через

цифрові платформи. Також розглядається адаптація навчальних програм до потреб епохи штучного інтелекту – зокрема, використання алгоритмів для індивідуального підходу до навчання.

Прикладом є урок англійської мови для старшокласників, присвячений аналізу культурних стереотипів у медіа. Вчитель починає заняття з перегляду уривків фільмів та рекламних роликів, які містять поширені культурні шаблони. Учні обговорюють, які стереотипи вони помітили, та досліджують їхнє історичне походження.

Далі учні працюють із текстами новин та соціальних мереж, які аналізуються за допомогою штучного інтелекту. Використовуючи спеціалізовані програми, вони ідентифікують мовні маркери упереджень та розглядають альтернативні способи подання інформації. У дискусіях школярі формують власні аргументи щодо впливу мови на світогляд та міжкультурне розуміння.

Цей підхід дозволяє не лише покращити мовні навички, а й розвивати критичне мислення, медіаграмотність та здатність до рефлексії щодо міжкультурної комунікації. Вчителі та репетитори можуть адаптувати такий формат занять до різних рівнів володіння мовою, щоб сприяти усвідомленому підходу до сприйняття іншої культури.

Результати та обговорення. Спостереження показали, що володіння іноземними мовами сприяє глибшому розумінню культурного контексту та соціальних норм. Спілкування з носіями мови допомагає позбутися стереотипного мислення, адже в процесі комунікації можна побачити, що поширені уявлення часто не відповідають реальності. Наприклад, жест, який в одній культурі може виражати згоду, в іншій культурі може розглядатися як вираз незгоди [1, с. 232]. Це демонструє важливість розуміння культурного контексту при міжкультурній взаємодії. Крім того, мова відображає спосіб мислення суспільства, що дозволяє ефективніше комунікувати та глибше розуміти цінності інших культур.

Наприклад, на уроці, присвяченому міжкультурному розумінню, учням пропонують розглянути популярні фразеологізми різних мов, які відображають певні культурні уявлення. Вони аналізують, як ці вирази можуть впливати на сприйняття носіями мови власної та інших культур. Це допомагає усвідомити механізми формування упереджень та навчитися критично ставитися до стереотипів.

Окрему увагу варто приділити ролі медіа та технологій у формуванні міжкультурних уявлень. Переклади, машинний переклад та автоматичне моделювання тексту можуть як сприяти міжкультурному порозумінню, так і закріплювати упередження, якщо алгоритми не враховують культурного контексту. У цьому

контексті важливим є розвиток медіаграмотності та критичного мислення щодо інформації, яку люди отримують з іноземних джерел.

Виявлено, що люди, які активно вивчають іноземні мови, більш усвідомлено ставляться до культурних відмінностей. Знання мови дозволяє не лише спілкуватися, а й краще розуміти контекст висловлювань носіїв, їхній спосіб мислення та культурні особливості. Спостереження за освітніми програмами показало, що навчання мовам, яке поєднується з вивченням історії, літератури та соціальних норм інших країн, допомагає зменшити стереотипне мислення.

Знання іноземної мови не лише сприяє ефективному спілкуванню, а й допомагає критично аналізувати інформацію, що стосується інших культур. Навички міжкультурної комунікації допомагають людям розширити своє розуміння цих різних підходів і дізнатися, як інші можуть реагувати на інформацію [1, с. 234]. Це дозволяє уникати непорозумінь та сприяє формуванню толерантного ставлення до представників інших культур. Воно сприяє формуванню гнучкого мислення та здатності оцінювати ситуації з різних перспектив. Важливо також зазначити роль цифрових технологій та штучного інтелекту, які можуть як сприяти міжкультурному розумінню (наприклад, через адаптивні навчальні програми), так і зміцнювати упередження (через алгоритмічні особливості в медіаплатформах та автоматичних перекладачах).

Висновки. Отримані результати свідчать про важливість вивчення іноземних мов у формуванні критичного ставлення до міжкультурних стереотипів. Крос-культурні бар'єри можуть бути усунуті шляхом набуття знань про інші народи, постійного пошуку інформації про іноземні культури, що відповідає адаптаційній стратегії та тактиці спілкування з іншими та розвитку крос-культурної чутливості (уваги, емпатії тощо) [2]. Цей матеріал може бути використаний для подальшого, більш глибокого вивчення, а також у підготовці майбутніх викладачів іноземних мов. Вони можуть інтегрувати методи розвитку критичного мислення в навчальні програми, щоб сприяти не лише вивченню мов, а й формуванню свідомих громадян глобального суспільства.

ABSTRACT

This paper explores the relationship between foreign language learning and critical thinking regarding intercultural stereotypes. It highlights the importance of language education in fostering a deeper understanding of cultural contexts and social norms, which can help individuals challenge and rethink existing stereotypes. The methodology includes an analysis of teaching practices that incorporate interactive technologies and the role of teachers

in promoting intercultural awareness among students. The findings indicate that individuals who actively study foreign languages develop a more conscious approach to cultural differences, enhancing their ability to communicate effectively and critically analyze information from diverse sources. The discussion emphasizes the role of media and technology in shaping intercultural perceptions and the necessity of media literacy in navigating these influences. Ultimately, the study underscores the significance of foreign language education in cultivating critical attitudes toward intercultural stereotypes and promoting cross-cultural sensitivity, which is essential for fostering understanding in a globalized world.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скочинець, А. А., Мандибура, Р. Є., Петрович, В. П., Садонцев, Д. У., & Процик, Н. О. (2023). Шляхи подолання крос-культурних комунікативних бар'єрів у мультикультурній корпорації. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, (38), 230-236.
2. Kryvobok K., Kotelnikova I., Kinas I. Intercultural features in the management communication process. *Actual problems of innovative economy and law*. 2023. Vol. 2023, no. 1-2. P. 18–24. URL: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-1-3> (date of access: 20.02.2025).

Milan RACZ

*Scientific supervisor: Ilona HUSZTI Doctor of Philosophy, Assoc. Prof.
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Berehove, Ukraine*

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES: THE USE OF TOURISM VOCABULARY

Introduction. English for Tourism plays a vital role within the English for Specific Purposes (ESP) framework by equipping learners with linguistic and communicative skills necessary for the tourism industry.

This study explores the role of active and passive voice in Tourism English, the selection of teaching materials, the efficiency of language acquisition, and various methodologies in ESP courses. The research aims to identify effective teaching approaches that enhance learners' proficiency in Tourism English, particularly in vocabulary acquisition and practical communication [1; 2; 3; 4].

Methodology. This research employs a qualitative approach, analyzing existing literature, textbooks, and expert opinions. The study references the perspectives of Jane and Adrienn (pseudonyms are used to preserve the participants' anonymity), experienced educators in ESP, to provide insights into material selection, vocabulary challenges, and the integration of technology in teaching. Additionally, it examines language efficiency and evaluates ESP methodologies based on Hutchinson and Waters' (1987) principles [1; 2; 3].

Results. The findings highlight several key aspects of Tourism English:

1. Vocabulary Acquisition: Learners already possess foundational vocabulary, but reinforcement through textbooks and practical activities is essential.
2. Selection of Teaching Materials: Effective ESP materials should align with students' prior knowledge and introduce new learning techniques [1; 3].
3. Language Efficiency: Tourism professionals must maintain communicative ability, accuracy, and fluency across speaking, listening, writing, and reading.
4. Types of Activities: Warming-up, receptive, productive, and follow-up activities enhance students' engagement and comprehension [1; 2; 3; 4].
5. Role of Textbooks and Multimedia: High-quality textbooks, supplemented with audio and digital materials, improve learning outcomes [1; 2; 3].
6. Use of Authentic Materials and Evaluation: Brochures, guidebooks, and online content provide practical, real-world applications. Course and learner evaluation through assessments and feedback mechanisms help refine ESP instruction.

Discussion. The study underscores the importance of a learner-centered approach in ESP. Active voice usage makes Tourism English more accessible, while vocabulary reinforcement helps students bridge the gap between general and industry-specific language. Teaching materials must reflect students' prior knowledge and provide opportunities for real-world applications [1].

Jane and Adrienn emphasize that integrating multimedia resources and digital tools supports independent learning and problem-solving skills. Role-playing, peer mentoring, and real-life simulations enhance both fluency and confidence. Furthermore, differentiated instruction accommodates varying proficiency levels, allowing students to progress at their own pace [1; 2; 3; 4].

The research also highlights the role of technology in fostering engagement. Digital dictionaries, search engines, and online platforms provide authentic language exposure beyond textbook scenarios. This approach not only builds linguistic competence but also prepares students for real-world tourism interactions [1; 2; 3].

Conclusion. English for Tourism is an essential component of ESP, equipping professionals with industry-specific language skills. The findings emphasize the need for communicative and learner-centered teaching methods, incorporating real-life scenarios and multimedia tools. As global tourism expands, the demand for proficient English speakers remains high, making effective ESP instruction crucial for career success.

By fostering vocabulary acquisition, active communication, and technological integration, Tourism English education enhances students' preparedness for the professional world.

ABSTRACT

Англійська для туризму відіграє важливу роль у рамках Англійської для спеціальних цілей (ESP), забезпечуючи здобувачів вищої освіти мовними та комунікативними навичками, необхідними для туристичної індустрії. Це дослідження розглядає вибір навчальних матеріалів, ефективність засвоєння мови та різні методики у курсах ESP. Мета дослідження – визначити ефективні методи навчання, які покращують рівень володіння туристичною англійською, особливо у засвоєнні лексики та практичному спілкуванні. Використано якісний підхід, який передбачає аналіз наявної літератури, підручників та експертних думок. Дослідження спирається на погляди досвідчених викладачів ESP для отримання інформації про вибір матеріалів, лексичні труднощі та інтеграцію технологій у навчальний процес. Крім того, оцінюються методики ESP відповідно до принципів Гатчінсона і Вотерса (1987).

Виявлено кілька ключових аспектів туристичної англійської мови. Підкреслено важливість орієнтації на студентів у курсах ESP. Навчальні матеріали повинні відповідати попереднім знанням студентів і пропонувати можливості для реальних застосувань. Наголошено на необхідності комунікативних та орієнтованих на студента методів викладання, що включають реальні ситуації та мультимедійні інструменти.

REFERENCES

1. Hutchinson, T. & Waters, A. (1987). *English for Specific Purposes: A learning-centered approach*. Cambridge: Cambridge University Press. Vol. 2 5-9.
2. Harding, K. (2004). *Going International: English for Tourism*: Oxford University Press
3. Fountaine, M. (2008). English for Tourism and Hospitality in Higher Education Studies. *Garnet Education*, 4, 59-65.
4. Dudley-Evans, T., & St. John, M. J. (1998). *Developments in English for specific purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Наталія ПОПОВИЧ

Науковий керівник: Єлизавета БАРАНЬ, докт. філософії, доцент

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

м. Берегове, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОЇ ДВОМОВНОСТІ НА ПРИКЛАДІ СЕЛА ШОМ БЕГЕРІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вступ. Мовний ландшафт є невід’ємною частиною нашого життя, адже всюди нас оточує візуальна мовна інформація. Вона формує образ населеного пункту, проте мовні ландшафти багатонаціональних регіонів ще недостатньо досліджені. Мовний ландшафт відображає соціальну реальність і статус мовних спільнот. Аналіз цього явища є відносно новим напрямом у прикладній лінгвістиці [2].

Для аналізу ми обрали село Шом, де проживають українці та угорці. Дослідження зосереджене на вивченні лінгвістичного ландшафту, зокрема публічних вивісок. Мета – визначити типологію мовних знаків, охарактеризувати їх з погляду мововживання, провести кількісний аналіз мовного середовища. Об’єктом дослідження є письмові знаки, що передають соціокультурну інформацію про село, його історію та мовну взаємодію. Враховуючи двомовність (українсько-угорську та угорсько-російську), особливу увагу приділено ролі мов у процесі спілкування. Вважаємо, що мовні знаки впливають на імідж села та характеристики його мовної спільноти.

Методологія. У дослідженні проведено:

- стилістичний аналіз мовних знаків у публічному просторі та з погляду мововживання, зокрема дорожніх табличок, назв магазинів та інших написів;
- соціологічне опитування 102 мешканців з метою вивчення їхньої мовної поведінки, уподобань і ставлення до двомовності;
- кількісний та якісний аналіз зібраних даних.

Результати дослідження підтверджують, що в селі Шом угорська мова домінує у повсякденному спілкуванні, тоді як українська переважає в офіційній сфері. Таблички на стінах будівель державних установ найчастіше оформлені двома мовами – українською та угорською, що свідчить про їхнє гармонійне співіснування. Мовна репрезентація назв вулиць, торгових закладів і навіть громадського транспорту варіюється залежно від соціокультурних умов.

Фото 1. Двомовна назва

Фото 2. Двомовна назва

Фото 3. Напис тільки українською

Фото 4. Напис тільки українською

Окрему увагу приділено вивченню запозичених лексем. В угорських говірках Берегівського району активно поширені українські лексеми (наприклад, *májka* < укр. *майка*, *grecska* < укр. *гречка*, *artecska* < укр. *аптечка*), що свідчить про тісну мовну взаємодію української та угорської мов. Водночас українська мова також зазнає впливу угорської, що вказує на багаторівневу інтеграцію обох мовних систем [1].

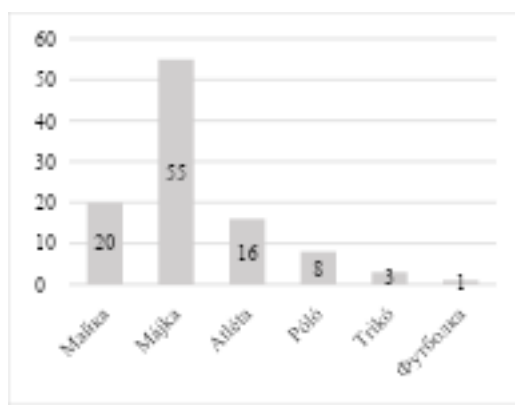

Рис. 1. Майка (Власне редагування)

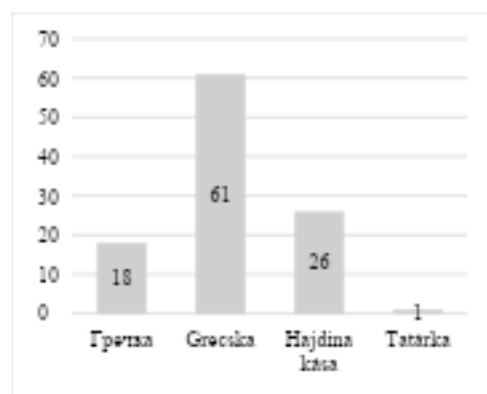

Рис. 2. Гречка (Власне редагування)

Обговорення. Соціологічне опитування показало, що 88% респондентів сприймають двомовність як позитивне явище. Водночас старші мешканці села частіше використовують російську мову як додаткову, що пов'язано з історичними чинниками та освітою в радянський період. Опитування виявило вищу активність жінок у дослідженні та різноманітність вікових груп.

Практична значущість дослідження полягає в можливості застосування його результатів для вивчення мовного ландшафту регіону. Зокрема, напрацювання можуть бути використані для розробки рекомендацій щодо підтримки двомовності в освіті та культурній сфері. Це сприятиме збереженню мовної рівноваги та розвитку культурного діалогу між угорською й українською громадами. Робота робить вагомий внесок у дослідження багатомовності на Закарпатті. Отримані результати можуть стати базою для подальших наукових студій у сфері соціолінгвістики, етнолінгвістики та міжкультурної комунікації.

Висновки. Дослідження мовного ландшафту села Шом (Берегівський район, Закарпатська область) засвідчило співіснування одномовних і двомовних написів, де домінують українська, угорська та російська мови. Переважання угорської мови в публічному просторі пояснюється тим, що більшість мешканців вважає її рідною. Водночас українська мова має значну перевагу в офіційних написах, що свідчить про її вплив на мовне середовище. Взаємопроникнення української та угорської мов, зокрема лексичні запозичення, підтверджують тісні історичні зв'язки між представниками двох народів. Подальше дослідження міжмовних контактів сприятиме розвитку міжкультурного діалогу та взаєморозумінню між українцями й угорцями.

ABSTRACT

The study of Ukrainian-Hungarian bilingualism in Shom village explores the distinctive linguistic landscape formed by the interaction of Ukrainian and Hungarian in both public and private spheres. By analyzing public signage, lexical borrowings, and sociolinguistic surveys, the research highlights Hungarian's dominance in everyday communication and Ukrainian's prevalence in official spaces, demonstrating significant linguistic and cultural exchange between the two communities. The findings underscore the need for language policy adjustments to support bilingualism, foster cultural dialogue, and preserve linguistic balance in the region.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gazdag Vilmos, Szláv elemek a kárpátaljai Beregszászi járás magyar nyelvjárásaiban. Törökbalint: Termini Egyesület, 2021. 228 с.
2. Белей Л.: Мовний ландшафт Закарпатської області України початку ХХІ ст. [Unpublished doctoral dissertation]. Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. 2012.
3. Черничко–Фединець 2020 = Черничко Степан, Фединець Чілла: Користування часовими поясами як вияв фантомної межі у свідомості мешканців Закарпатського пограниччя. В кн.: Патер Іван (упор.): Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення. Львів, 2020. 56–70.

Іванна НІЛАБОВИЧ

Науковий керівник: Світлана МИШКО, к.пед.н., доцент

Ужгородський національний університет

м. Ужгород, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

ПРИ ВИВЧЕННІ СЛОВАЦЬКОЇ МОВИ

Вступ. Розвиток штучного інтелекту є одним з пріоритетних напрямів у сфері науково-технологічних досліджень. Восени 2019 року Україна, як член Спеціального комітету з штучного інтелекту при Раді Європи, приєдналася до Рекомендацій Організації економічного співробітництва і розвитку з питань штучного інтелекту в результаті чого в останні роки штучний інтелект почав трансформацію різних аспектів освіти, зокрема, методів викладання та вивчення мов [4]. Слід підкреслити, що в умовах сьогодення, коли йде повномасштабна війна, і студенти, і викладачі навчальних закладів впроваджують нові методи вивчення іноземної мови. Зокрема, до таких методів належить і використання штучного інтелекту при вивченні іноземної мови, а в нашому випадку – вивчення словацької мови. Термін штучного інтелекту (*umelá inteligencia*) використовується у наступному значенні: можливість системи автономно підбирати найбільш якісний варіант вирішення проблеми з набору наперед визначеного набору варіантів [2, с. 123–126]; вміння вирішувати складні завдання; здатність до навчання, узагальнення і аналогій; можливість взаємодії із зовнішнім світом шляхом спілкування, сприйняття й усвідомлення сприйнятого [2].

Мета нашого дослідження полягає у визначенні впливу штучного інтелекту на вивчення іноземної мови, зокрема, словацької мови студентами вищих навчальних закладів. Нами виокремлені такі завдання: критичний аналіз переваг та недоліків штучного інтелекту (ШІ) при вивченні іноземних мов та використання існуючих інструментів ШІ для вдосконалення мовленнєвих навичок студентів.

Слід зазначити, що дослідженням інструментів штучного інтелекту займаються такі науковці: Бородієнко О., Базелюк Н. Єфремов М. Ф., Єфремов, Ю. М.; Бурлак М., Гриньова Ю. та інші. В нашому дослідженні критично проаналізована теоретична наукова література щодо впливу інструментів штучного інтелекту на вивчення іноземної мови.

Методологія. При проведенні дослідження був використаний комплексний метод, який включав поєднання кількісних і якісних методів, метод критичного аналізу теоретичних досліджень, інтерактивних мовних програм та цифрових навчальних ресурсів.

Результати. Слід зазначити, що створення сприятливих умов для вивчення іноземних мов здебільшого спирається на традиційні методи, які використовуються при вивченні іноземних мов у школах, самостійній практиці вивчення мов на різних платформах, поїздках для вдосконалення мови та швидкому засвоєнні словникового запасу в процесі спілкування з носіями мови. Але останні досягнення у галузі штучного інтелекту відкрили нові можливості для вивчення мов завдяки використанню ШІ(штучного інтелекту). Суттєве підвищення зацікавленості до штучного інтелекту передбачає створення та адаптацію мовних платформ на основі штучного інтелекту при вивченні іноземної мови до можливостей, потреб та переваг окремого студента. Адже, на основі відповідних алгоритмів вони відстежують динаміку, виявляють сильні і слабкі сторони під час вивчення мови та підбирають завдання, які найбільше відповідають цілям студента.

Наприклад, Talkpal – це програма на основі найсучаснішого штучного інтелекту, розроблена, щоб допомогти користувачам вивчати мови. Talkpal використовує систему на основі GPT, що дозволяє вести розмови в режимі реального часу, здійснює миттєві виправлення та дає змогу брати участь в інтерактивній динаміці, ефективно адаптуючи викладання відповідно до рівня володіння мовою. При цьому, процес вивчення, зокрема, словацької мови стає більш ефективним та доступним для всіх. Зокрема, ChatGPT може надавати визначення слів, підбирати синоніми та контекстуальні приклади. Наприклад, при визначенні синонімів прикметника *pekny*, ми тримали такі відповіді від ChatGPT:

krásny, milý, čarovný, pôvabný, sympatický. Тобто, ми отримали відповідь на наш запит, але вона дуже коротка (5 синонімів), в той час як словник синонімів словацької мови [5] наводить понад 35 синонімів до прикметника *pekňý* у словацькій мові.

Обговорення. В процесі дослідження нашої теми можна зауважити, що використання штучного інтелекту при вивченні мови має такі переваги:

- корекція в реальному часі (зворотний зв'язок генерується в режимі реального часу, що дозволяє студентам швидко виправляти помилки та вдосконалювати свої мовні навички, при цьому адаптований і до потреб кожного студента, в результаті чого вони отримують вказівки, необхідні для прогресу у вивченні іноземної мови);
- налаштування (адаптація навчального процесу до індивідуальних потреб та темпу навчання кожного студента);
- імерсивне навчання (імітація реальних розмов для покращення взаємодії та розуміння мови);
- гейміфікація (використання елементів гри для стимулювання мотивації та залучення студентів до вивчення мови).

Ми поділяємо точку зору Андрощук А.Г. та Малюги О.С. [1], які стверджують, що штучний інтелект, безперечно, трансформує вищу освіту, але не зможе повністю замінити викладача, наставника, наукового керівника, тощо, адже навчальний процес багатогранний і не обмежується лише розв'язанням поставлених алгоритмів, завдань, тому відсутність людської взаємодії інтерпретується як основний недолік в контексті вивчення іноземної мови інструментами штучного інтелекту.

Висновки. За результатами нашого дослідження ми можемо зазначити, що впровадження новітніх технологій і, зокрема, ШІ у навчальний процес позитивно впливає на вивчення іноземної мови, зокрема, та вдосконалення мовленнєвих навичок студентів, а використання можливостей штучного інтелекту вважаємо допоміжним інструментом, а не єдиним методом вивчення мови.

ABSTRACT

When determining the relevance of the study, the authors emphasize that in today's conditions, when a full-scale war is underway, both students and teachers of educational institutions are introducing new methods of learning foreign languages. In particular, such methods include the use of artificial intelligence(AI) in learning foreign languages, and in our case, learning the Slovak language. The authors of the study have

made a critical analysis of the advantages and disadvantages of AI in learning foreign languages and the use of existing AI tools to improve students' speech skills. The study has used the comprehensive method that includes a combination of quantitative and qualitative methods, the method of critical analysis of theoretical research, interactive language programs, and digital learning resources.

It is concluded that although artificial intelligence contributes to the transformation of higher education, it cannot completely replace a lecturer, so the lack of human interaction can be considered the main drawback in the context of learning a foreign language using AI tools and underline that its use is an auxiliary tool, not the only method of learning foreign languages.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук, А. Г., Малюга, О. С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International Science Journal of Education and Linguistics*. Vol. 3, No. 2, 2024, 27-35.
2. Єфремов М. Ф., Єфремов, Ю. М. Штучний інтелект, історія та перспективи розвитку. *Вісник ЖДТУ. Серія "Технічні науки"*, 2016. (2(45)). С. 123–126. [https://doi.org/10.26642/tn-2008-2\(45\)-123-126](https://doi.org/10.26642/tn-2008-2(45)-123-126)
3. Петручок Ю. Штучний інтелект: чого очікувати? Філософські виміри техніки : тези Міжнародної наукової конференції молодих учених та студентів. Тернопіль, 2019. С. 102–103. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30258/2/FVT>.
4. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні від 02.12.2020 № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020> Text (дата звернення: 11.04.2025).
5. *Synonymický slovník slovenčiny*. Red. M. Pisárčiková. 3. nezm. vyd. Bratislava: Veda 2004. 998 s. ISBN 80-224-0801-8 (kolektív autorov: A. Anetková, I. Hrubaničová, Š. Michalus, E. Pícha, M. Pisárčiková, M. Považaj, E. Tibenská).

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНОВИДІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПОЄДНАННІ З ПЕДАГОГІЧНИМИ МЕТОДАМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНОЗЕМНИХ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ

Вступ. Викладання для іноземних лікарів-інтернів (ЛІ) є комплексним завданням, що потребує врахування мовних бар'єрів, культурних відмінностей ЛІ та специфіки навчальної дисципліни в рамках якої потрібно здобути компетенції та знання ЛІ, що передбачені навчальною програмою (НП) та кваліфікаційними вимогами до відповідної спеціальності [7].

Метою дослідження було вивчити та продемонструвати можливості інтеграції штучного інтелекту (ШІ) у процес навчання ЛІ та відстежити ефективність даної інновації. В основу дослідження включено бібліографічні пошуки пов'язаних із основними сучасними тенденціями в медичній освіті щодо використання цифрових технологій.

В методології дослідження було використано метод аналізу наукової літератури та освітніх практик щодо застосовування ШІ у навчанні ЛІ та абітурієнтів з медичного профілю.

Результати. У ОП викладач може застосовувати творчий підхід та багаторічний досвід для вибору ефективного використання різних методів і засобів навчання.

Алгоритми ШІ оптимізують навчання, персоналізуючи освітній процес (ОП) для ефективнішого засвоєння матеріалу та розвитку самостійності ЛІ [1]. Виявляючи слабкі місця, вони коригують навчальний план, адаптують завдання, відстежуючи темп засвоєння знань [1].

Застосування сервісів перекладачів із застосуванням ШІ допомагають ЛІ подолати мовні бар'єри та вдосконалити комунікативні навички [6]. Дані інструменти забезпечують швидкий доступ до медичної термінології, а мовні тренажери пропонують персоналізовані вправи, які сприяють формуванню професійної компетентності ЛІ у міжкультурному спілкуванні, підвищенню рівня впевненості у комунікації з пацієнтами та колегами [1, 6].

Технології VR, AR і MR разом із якісними тривимірними моделями моделювання клінічних випадків дозволяють ЛІ відпрацьовувати практичні

маніпуляції, діагностику та екстрену допомогу у безпечному клінічному середовищі. Вони підвищують точність процедур в тому числі за допомогою візуальних підказок, сприяючи розвитку технічних навичок, комунікації та клінічного мислення [4].

Автоматизоване оцінювання з використанням ШІ робить процес тестування об'єктивним і адаптивним. Алгоритми аналізують відповіді в реальному часі, надають зворотний зв'язок, адаптують завдання до прогресу ЛП та генерують рекомендації для подальшого навчання [2].

Гейміфікація, як сучасний підхід до викладання дозволяє перетворити ОП на інтерактивну гру, мотивуючи ЛП опановувати складний медичний матеріал через інтерактивні елементи та зворотний зв'язок та мотиваційні заохочення як-от бали, рейтинги й досягнення. Ця техніка створює позитивне емоційне середовище, стимулюючи активність і ефективність навчання [5].

Обговорення. Результати дослідження показують, що впровадження ШІ у викладання ЛП сприяє персоналізації навчання, усуненню мовних бар'єрів та покращенню практичної підготовки [3]. Інтеграція адаптивного навчання, автоматизованих перекладачів, віртуальних симуляцій, автоматизованого оцінювання та гейміфікації створює персоналізоване й інтерактивне середовище, яке допомагає розвивати критичне мислення, клінічне орієнтування та професійні комунікативні навички.

Втім, впровадження цифрових технологій супроводжується викликами, такими як необхідність вдосконалення технічної інфраструктури, необхідністю постійного підвищення кваліфікації викладачів для ефективної роботи з технологічними інструментами, питаннями захисту конфіденційності даних та алгоритмічного упередження та фабрикації даних [3]. Подальші дослідження щодо ШІ інструментів повинні оцінити вплив цифрових рішень на залученість і успішність ЛП, щоб розробити оптимальні методики інтеграції інновацій у ОП.

Результати дослідження демонструють, що впровадження ШІ у викладання ЛП сприяє персоналізації ОП, усуненню мовних бар'єрів та покращенню практичної та теретичної підготовки.

Висновки. Поєднання педагогічних підходів разом із інтеграцією сучасних технологій із можливостями ШІ, дозволяє зробити навчання іноземних ЛП більш ефективнішим та інтерактивнішим. Техніки адаптивного навчання, віртуальних симуляцій, автоматизованого оцінювання та гейміфікації доповнені елементами ШІ відкривають нові горизонти у підготовці іноземних ЛП створити навчальний курс чітко орієнтований на потреби ЛП ОП, що враховує як засвоєні індивідуальні знання, так і

специфіку профільної медичної дисципліни, сприяючи високому рівню професійної підготовки, сприяє освоєнню практичних навичок, формування критичного мислення та професійної самостійності ЛП.

Подальші дослідження мають бути зосереджені на оптимізації інтеграції цих технологій у НП та оцінці їхньої довгострокової ефективності та відкриває нові можливості для подальших досліджень і практичних впроваджень в медичній освіті [1].

ABSTRACT

The education of foreign medical interns is a complex process requiring consideration of language barriers, cultural differences, and medical education specifics. This study explores how artificial intelligence (AI) can enhance teaching efficiency. The research methodology includes literature analysis and observations of AI implementation in medical education. The findings highlight the benefits of adaptive learning, automated translation tools, virtual simulations, automated assessment, and gamification. The discussion emphasizes the need for infrastructure and teacher training. The study concludes that AI integration significantly improves the learning process for foreign medical interns and suggests further research on long-term efficiency.

ЛІТЕРАТУРА

1. Brada, A., & Dahmani, F. (2024). Artificial Intelligence Technologies and Their Significance in Enhancing the Quality of Adaptive E-Learning. *Journal of Science and Knowledge Horizons*, 4(02), 30-47.
2. Jha, N., Shankar, P. R., Al-Betar, et al. (2022). Undergraduate medical students' and interns' knowledge and perception of artificial intelligence in medicine. *Advances in Medical Education and Practice*, 13, 927.
3. Premawardhena, N. C. (2025). Examining Recent Trends in The Digitalisation of Foreign Language Teaching. *Journal of Desk Research Review and Analysis*, 2(2).
4. Sanad, A. H., Alsaegh, A. S., Abdulla, H. M. et al. (2024). Perceptions of artificial intelligence in medicine among newly graduated interns: a cross-sectional study. *Cureus*, 16(10).
5. Strousopoulos, P., & Troussas, C. (2024, November). Personalized Learning via Gamified Virtual Environments: Exploring Insights and Impact. In *2024 19th International Workshop on Semantic and Social Media Adaptation & Personalization (SMAP)* (pp. 111-115). IEEE.

6. Yunina, O. (2023). Artificial intelligence tools in foreign language teaching in higher education institutions. *The modern higher education review*, (8), 77-90.
7. Гряділь, Т. І. (2023). Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі лікарів-інтернів. Збірник тез доповідей учасників Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції "Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного стану" (26–28 квітня 2023 року), 429–431.

**Секція 3. ПЕРЕКЛАД ТА ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСОБИ
КУЛЬТУРНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Anastasiia HOVDI

*Scientific supervisor: Nataliia BANIAS, PhD, Assoc. Prof.,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Berehove, Ukraine*

**INFLUENCE OF THE UKRAINIAN NEOCLASSICAL TRANSLATION
SCHOOL ON NATIONAL IDENTITY**

Introduction. The Ukrainian Neoclassical Translation School emerged during the early 20th century, a time when Ukraine was under significant Russian influence and faced cultural suppression. This group of intellectuals and translators, including prominent figures like Mykola Zerov [4], Maksym Rylsky [2], and Pavlo Fylypovych [1], sought to enrich Ukrainian literature and cultural identity by producing high-quality Ukrainian translations of Western literary classics. Their work was both a cultural and political endeavor; translation allowed them to resist assimilation while fostering an intellectual climate that elevated Ukrainian to the status of a literary language.

During this period, Ukrainians were exposed to Russification policies aimed at diminishing the Ukrainian language and identity. Ukrainian intellectuals, therefore, turned to literature and translation as means of cultural preservation and assertion. The Neoclassical translators adhered to a philosophy that aimed to stay true to the source material while enriching it with Ukrainian linguistic and cultural elements. This created a dual impact: they introduced Ukrainian audiences to Western intellectual traditions and simultaneously strengthened their national identity.

Understanding the legacy of the Neoclassical School is crucial today, as Ukraine faces renewed challenges in asserting its cultural independence on the global stage. Studying how these translators used literature to protect and promote Ukrainian culture offers valuable insights into the role of translation in nation-building and cultural resilience. This research contributes to translation studies and cultural history, examining translation not merely as a linguistic process but as an act of cultural preservation with lasting societal impacts.

Methodology. This study employed a qualitative research approach involving the method of textual analysis of translated works by the Ukrainian Neoclassical School. It is focused on translations by Maksym Rylsky, who is recognized for his significant contributions to the Ukrainian Neoclassical Translation School. Selected texts included

Rylsky's translations of French Romantic poetry. Each translation was analyzed for linguistic choices, cultural references, and stylistic adaptations. Key elements examined included vocabulary selection, the use of Ukrainian idiomatic expressions, and the translators' strategies to maintain the original text's tone while embedding it within the Ukrainian linguistic framework. This analysis aimed to identify how the Neoclassicists balanced faithfulness to the original texts with cultural adaptation, creating a uniquely Ukrainian literary product.

Discussion. This study's findings emphasize that the Ukrainian Neoclassical Translation School used translation as a tool for cultural assertion and identity-building. By prioritizing culturally resonant language, the Neoclassical translators crafted texts that were linguistically Ukrainian and intellectually universal. This practice helped embed Ukrainian cultural identity within a global literary framework, positioning Ukrainian as a language of equal standing alongside Russian and other dominant languages. Their work was not only about making foreign literature accessible but also about redefining Ukrainian readers' relationship to their language and cultural heritage. M. Pavlyshyn argues that translation served as both a creative and political act for the Neoclassicists, allowing them to "translate" Ukrainian cultural aspirations into the language of European intellectualism. This assertion aligns with the findings of this study, which reveal that translation served as a means of embedding Ukrainian identity within a broader cultural context. By choosing vocabulary and expressions that resonated with Ukrainian readers, the Neoclassical translators created a narrative of Ukrainian linguistic and intellectual resilience.

Furthermore, M. Pavlyshyn emphasizes that the Neoclassical translators' insistence on cultural fidelity contributed to a sense of national pride and solidarity. M. Pavlyshyn notes that by introducing Ukrainians to world literature through translation, the Neoclassical School helped foster a cosmopolitan worldview that was firmly rooted in Ukrainian culture. This perspective is critical, as it illustrates how translation can serve both local and global functions—preserving a unique cultural identity while connecting that identity to universal themes.

Today, as Ukraine reasserts its cultural and linguistic independence, the legacy of the Neoclassical Translation School offers a model for contemporary translation practices. The ongoing cultural relevance of these early translators' work suggests that translation can play a significant role in nation-building, particularly in contexts where languages and cultures are at risk of marginalization. By drawing on the Neoclassical School's techniques, modern Ukrainian translators and cultural policymakers can continue to promote a distinct Ukrainian identity that resonates both within Ukraine and internationally.

Conclusion. The Ukrainian Neoclassical Translation School significantly impacted the development of Ukrainian national identity through its innovative and culturally resonant translation practices. By embedding Ukrainian cultural values within global literary works, the Neoclassical translators affirmed the value of Ukrainian as a literary language capable of conveying complex, nuanced ideas. Their dedication to linguistic and cultural fidelity has left an enduring legacy, providing future generations with a model for using literature and translation as tools for cultural preservation and identity-building.

This study highlights that translation is not merely a linguistic exercise but a powerful tool for cultural affirmation. In the case of the Neoclassical School, translation served as both a bridge and a bulwark—connecting Ukrainian readers to the world while preserving their unique identity. As Ukraine continues to assert its cultural independence, the legacy of the Neoclassical Translation School remains relevant, offering insights into how translation can be harnessed to build and sustain a resilient national identity. Future research could examine similar translation movements in other regions facing cultural suppression, providing a comparative analysis that underscores the universal role of translation in cultural resilience.

АНОТАЦІЯ

Результати дослідження підкреслюють, що українська неокласична школа перекладу використовувала переклад як інструмент для культурного утвердження української ідентичності. Віддаючи пріоритет українській мові, неокласичні перекладачі створювали тексти, які були лінгвістично українськими та інтелектуально універсальними. Ця практика допомогла впровадити українську культурну ідентичність у глобальну літературну структуру, позиціонуючи українську як рівноправну мову на рівні з іншими європейськими мовами. У дослідженні підкреслюється, що переклад – це не просто лінгвістична вправа, а потужний інструмент культурного утвердження. У випадку неокласичної школи переклад слугував і мостом, і оплотом — знайомив українських читачів зі світом, зберігаючи при цьому їхню унікальну ідентичність.

REFERENCES

1. Fylypovych Pavlo 1930. Sotsiyal'ne oblychchia ukrayins'koho chytacha 30–40 rokiv XIX viku. – Zhyttia y revoliutsiya, 1, 155–172. https://chtyvo.org.ua/authors/Fylypovych_Pavlo/Literaturno-krytychni_statti_zbirka/
2. Hodak Maxim & Mendor Max, Between the Lyric and Ideology: the Duality of Maksym Rylsky's Poetic World The Selected Lyric Poetry of Maksym Rylsky by Maksym Rylsky Translated by Michael M. Naydan, Glagoslav Publications, 2017, 26 c.

<https://glagoslav.com/wp-content/uploads/2020/07/The-Selected-Lyric-Poetry-Of-Maksym-Rylsky.pdf>

3. Pavlyshyn Marko, *Ukrainian Phrasebook & Dictionary*, Lonely Planet, 2014, 292 p.
4. Зеров М. К. У справі віршованого перекладу. Нотатки // Життя й революція. - Харків: ДБУ, 1928. - Кн. IX. - С. 133-146.
5. Линтвар О. М., Максим Рильський – теоретик і практик українського перекладу: Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.І. Сидоренка. – К.: Аграр Медіа Груп, 2019. – С. 22-26 <https://er.nau.edu.ua/items/fddae0f9-2317-4eab-8a1d-dae2773609f9/full>

Emese ORBAN

Scientific Supervisor: Kateryna LIZAK, Assoc.Prof.

Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Berehove, Ukraine

LEXICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF ENGLISH FOLKTALES

Introduction. The translation of folk tales plays a crucial role in the preservation of cultural heritage. In order to produce a culturally appropriate folk tale translation, translators must be able to use lexical transformations - an effective translation method, for adapting cultural and linguistic elements in folk narratives, especially in folk tales.

A considerable amount of academic literature has been published on the topic of folklore translation, including Klaus Roth's *Crossing Boundaries: the Translation and Cultural Adaptation of Folk Narratives* [3]. Likewise, there is also a significant amount of academic literature on translation theory, including J.C. Catford's *A Linguistic Theory of Translation* [1] and I. A. Svidler's *Lexical Aspects of Translation* [5] about lexical transformations. While these academic sources provide a significant theoretical framework, they lack comprehensive demonstrations of how lexical transformations function in folktales.

This study aspires to complete this gap, by the investigation of the application of lexical transformations in Ukrainian translations of English folktales.

Research methodology. In order to achieve the set aim, a critical analysis of the relevant literature will be conducted, and then the Ukrainian translation of the English folktale, *The Story of the Three Bears*, produced by Оксана Іваненко, will be analyzed. The study will utilize both theoretical and empirical methods, including analysis, synthesis, comparison, classification, and generalization.

The main questions the research aims to answer are the following:

1. *Why are lexical transformations needed in the translation of folktales?*
2. *How can different categories of lexical transformations be employed in the translation of folktales?*
3. *What are the results of the use of lexical transformations?*

Based on the implications of academic literature on the issue, the following hypotheses may be outlined:

1. *The use of lexical transformations is necessary when an SL word has no direct equivalent in the TL.*
2. *Different categories of lexical transformations can be utilized to translate sound more naturally to the target audience.*
3. *The use of lexical transformations results in a different cultural interpretation of the ST.*

The term "translation" is defined as "*the replacement of textual material in one language (SL: source language) by equivalent textual material in another language (TL: target language)*" [1, p.20]. This definition conveys the general aim of translation, which is the transmission of the ST's content into the TL, in a way that the receptor text is equivalent to the ST. It is a challenging task since translation equivalency is still considerably theoretical. Likewise, there are no equal words or expressions in two languages. Translation equivalency is "*the interlingual counterpart of synonymy within a single language*" [4, p. 49].

Producing an equivalent translation is especially difficult in the translation of folktales. Folktales are narratives that very often include supernatural elements (dragons, talking animals, humans turning into animals, witches, etc.). Since most of the elements of folklore texts (symbols, metaphors, motifs, traditions, beliefs, etc.) are culture-related, Roth refers to the translation of folktales, as "*an intercultural discourse through which text on one cultural code is transformed and assimilated into another cultural code on all these levels*". At "*these levels*", he meant the significant attributes of a text, which he established according to his own experience and viewpoints: the level of language, the level of style and performance, and the level of semantics or socio-cultural content and meaning. [3, p. 250-251]

Consequently, their translation creates an additional challenge to the translators, which is the translation of culture-bound words (realia words), since folktales contain a reasonable amount of them.

Research results. Realia words are words that are intrinsically connected to a specific culture. These can be the names of cuisines, traditions, customs, celebrations, etc. The translation of these names is usually the subject of **lexical transformations**. [5, p. 64] Lexical

transformations are the reconstructions of SL words in order to meet the norms of the TL community and to make them easily comprehensible. Lexical transformations have the following categories: lexical substitution, generalization (broadening), concretization (narrowing), antonymic translation, metonymic translation, compensation, paraphrasing, addition, and omission. [5, p. 96]

There are several examples of the use of these categories in the Ukrainian translation of the English folktale *The Story of The Three Bears*:

Lexical substitution is the replacement of an SL word, to meet the norms of the TL.

- The original character, the "little old woman" is substituted with the character of a "дівчинка" (a girl), in order to be more relatable for the younger audience. The literal translation would be "маленька стара жінка".
- The name of the food "cereal" is replaced by a Ukrainian food named "юшка", which is a kind of Ukrainian soup that involves fish.

Generalization is the replacement of a specific SL word with a general one in translation, when there is no concrete item in the TL to describe the SL expression.

- In the translation, the expression "wooden spoon" is translated to "ложка", which is a broader term. In the ST, the use of "wooden spoon" has a special role in the tale, since it is once mentioned that if the bears had had silver spoons, the little old woman would have stolen it. Since the Ukrainian translation substituted the description of the suspicious little old woman with an innocent girl in order to make the tale more suitable for the children, there was no need to render it in the same way. The literal translation would be "дерев'яна ложка", which would sound quite unnatural to the younger generation since this type of spoon is not usually used for eating.

Concretization is the replacement of a general SL word with a specific one in translation, when there is no general item in the TL to describe the SL expression.

In the translation, concretization is also used:

- "Little Small Wee Bear" - "маленьке ведмежатко, Мишутка" (the literal translation would be 'Маленький Ведмедик'); "Middle-sized Bear" - "ведмедиха, Настасія Петрівна" (the literal translation would be "Ведмідь Середнього розміру"); "Great, Huge Bear" - "батько, Михайло Іванович" ("Великий величезний ведмідь").
- "Хатина" is a concretization of the word "house" in the ST. The translator probably automatically associated this word with a type of hut, since it is situated in a wood.

Paraphrasing is the rephrasing of certain elements in the TL text, without rendering the semantic and grammatical components, in order to retain the content of the SL.

- “*Хто їв з моєї миски*” (“*Who has been eating from my bowl*”) is used in the translation instead of the original sentence: “*Somebody has been at my porridge*”, which would be “*Хтось був у моїй каші*”.

Omission is the elimination of certain words or expressions from the ST when there are no equivalent expressions in the TL to express the same concept.

- From the original title of the folktale, the word “*story*” is omitted and it becomes “*Три ведмеді*”. The reason for this difference is that the Ukrainian language does not contain an equivalent word to the word “*story*” and it sounds natural for the Ukrainians without the need for a substituted word. The literal translation would be “*Історія про трьох ведмедів*”.
- The expression “*once upon a time*” is completely omitted from the translated version, which opens with “*Одна дівчинка пішла з дому в ліс*”, although the Ukrainian language does have equivalent expressions to the original one: “*Було собі*” and “*Жити-бути*”. [2; 5; 6], [2, p. 60-63; 5, p. 96-103]

As is seen from the above examples, it is impossible to take into account all the peculiarities of a fairy tale in translation. As a result, in translation some part of the text may not be recreated and is omitted, whereas other parts may be rendered in the form of various kinds of substitutions as well as additional content may be added that is not present in the original. Thus, in order to create an adequate translation, the translator uses different translation strategies and techniques that are appropriate in a given situation.

Conclusions. Translation of fairy tales requires a special attitude. It presupposes a detailed preservation of the original meaning, and should not leave the reader without understanding the content of the text. In addition, the translator will need to know the cultural and historical background within which the fairy tale exists. In addition, the translation of proper names is a great challenge, especially concerning literary texts. Moreover, the names of characters in fairy tales are often deliberately phrased in such a way as to convey their character, to reveal emotions. Thus, the majority of such texts are usually translated using a variety of different translation techniques.

АНОТАЦІЯ

Лексичні трансформації є ефективним методом, коли в мові перекладу відсутній прямий еквівалент для елемента вихідного тексту. Вони являють собою реконструкцію слів мови оригіналу з метою дотримання граматичних та семантичних норм мови перекладу та більш природного звучання для цільової аудиторії.

В українському перекладі англійської народної казки «*The Story of the Three Bears*» є кілька прикладів використання лексичних трансформацій. Ці трансформації застосовуються для перекладу культурно зумовлених слів (реалій). Нарешті, деякі трансформації також використовуються для того, щоб звучати більш природно для носіїв цільової мови та відповідати потребам молодшої аудиторії. Ці трансформації призводять до різної культурної інтерпретації.

REFERENCES

1. Catford, J. C. *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford University Press, 1965.
2. Jacobs, Joseph. *English Fairy Tales*. Pennsylvania, 2025.
3. Roth, Klaus. "Crossing Boundaries: The Translation and Cultural Adaptation of Folk Narratives." *Fabula*, vol. 39, no. 3-4, 1998, pp. 243-255.
<https://doi.org/10.1515/fabl.1998.39.3-4.243>.
4. Shuttleworth, Mark, and Moira Cowie. *A Dictionary of Translation Studies*. St. Jerome, 1997.
5. Svidler, I. A. *Lexical Aspects of Translation*. Kamianets-Podilsky, 2021.
6. "Tri vedmedi" [Three Bears]. *Kazka.ukr*, https://казка.укр/tri_vedmedi.html. Accessed [19.03.2025.]

Bettina LUPCHOV

Scientific supervisor: Nataliia BANIAS, PhD, Assoc. Prof.

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Berehove, Ukraine

PRESERVING SUMMER: THE POETIC CRAFT OF CHILDHOOD IN BRADBURY'S "DANDELION WINE"

Introduction. How does Ray Bradbury craft a poetic portrayal of childhood in "Dandelion Wine" and what manner of techniques sets this portrayal apart from the rest of his writing? This article investigates the premise that this author's utilization of structure, and environment, set imagery, family atmosphere, and even psychological time, constructs a unique representation concerning youth, a crossbreeding of autobiographical memory and imaginative fiction.

The purpose of this article is to examine these elements, showing how they encapsulate the spirit of childhood in the summer of 1928 in Green Town, Illinois, a fictional stand-in for Bradbury's hometown of Waukegan. Chronicling the blossoming of

the titular *Dandelion Wine* in a small Midwestern town, it shifts away from Ray Bradbury's renowned science fiction novels (*The Martian Chronicles*, 1950; *Fahrenheit 451*, 1953) that assured the author's literary legacy [2], to depict the reminiscences of twelve-year-old Douglas Spaulding and his summer adventures. This context suggests a move away from speculative themes toward a personal, poetic rumination on youth, giving Bradbury's artistry a new vantage point.

The methodology of this study is rooted in textual analysis, and its technique is a close reading of "*Dandelion Wine*", with a focus on its poetic devices. The method borrows from the novel itself, with contextualization from critical views of the works by Jonathan R. Eller [3] and Sam Weller [7] that supplement the biographical content. On the other hand, Gaston Bachelard's framework on reverie [4] informs the analysis of memory and time and, hence has enriched the interpretation of psychological dimensions. It underscores the novel's internal workings — its structure, setting and imagery, family relationships, and fluidity (temporal) — sourced in Bradbury's childhood experience, without the need of externalizing literary predecessors. A concentrated approach like this ensures a robust investigation of a collection of work being geared towards a poetic representation of youth.

Results. The research uncovers five key poetic features in "*Dandelion Wine*". First, the novel's structure is episodic and non-linear, featuring vignettes such as Douglas waking Green Town — "Yellow squares were cut in the dim morning earth as house lights winked slowly on" [1, p. 1] and harvesting fox grapes "His fingers sank through green shadow" [1, p. 4]. Second, Green Town emerges as a lyrical setting, pulsing with sensory details like "the clang and clang of the trolley" [1, p. 21] and the ravine's "deep and dark" mystery [1, p. 12]. Third, imagery, including dandelion wine, "summer caught and stoppered" [1, p. 9], and tennis shoes, "Feel how fast they'd take me?" [1, p. 17], weaves sensory richness into nostalgia. Fourth, the family house offers a warm refuge, with the kitchen's "bell-fire steams" [1, p. 172] and the porch's "rocking chairs sounding like crickets" [1, p. 22]. Finally, psychological time shifts with emotion, stretching in joy, "I'm alive!" [1, p. 8] and shrinking in distress "a scent of cool night and cool water" [1, p. 169]. These elements form a reverie-like narrative that celebrates childhood's fleeting magic.

Discussion. The episodic structure of "*Dandelion Wine*" mirrors a child's fragmented experience of time, presenting life as a series of vivid moments rather than a continuous thread. Scenes like the dandelion harvest "golden flowers" and "soft gleam of flowers opened at morning" [1, pp. 9-10] and the trolley's last journey stand

independently, linked by recurring symbols like wine, suggesting memory's non-linear flow. This contrasts with the tighter, plot-driven narratives of Bradbury's science fiction, aligning instead with Bachelard's notion of reverie, where "the past matters based on the way we view it now" [4, p. 34]. Green Town's lyrical setting elevates ordinary spaces into a poetic realm, with Eller describing it as a "mythic distillation of Bradbury's Midwestern childhood" [3, p. 112]. Its sensory vividness, seen in the cellar's "ketchup bottles burning in the cellar twilight" [1, p. 182], blends reality with fantasy, amplifying nostalgia's emotional pull.

Imagery anchors the narrative in tangible yet symbolic experiences, with dandelion wine preserving summer's essence and tennis shoes embodying youthful vitality "He just spun about with a whisper and went off" [1, p. 18]. These images, as Weller notes, make Green Town "a place you can taste, smell and hear" [7, p. 89], drawing readers into a participatory nostalgia. The family house provides a nurturing counterpoint, its kitchen's chaos "shook, basted, whipped, beat" [1, p. 172] and the porch's communal calm contrasting the ravine's "great moving hum" [1, p. 122]. This tension highlights childhood as both sheltered and transient. Psychological time, bending from joy to sorrow, captures a child's subjective lens, with the wine ritual "a whole chunk of 1928 put away, safe" [1, p. 20] serving as a concrete anchor for memory, distinct from the abstract futures of Bradbury's earlier works.

These features conjure a poetics of childhood that distinguishes "Dandelion Wine" from Bradbury's speculative fiction of the devisings of the future, which favored sensory density and emotional heft over narrative tension. The fragmented structure captures youth's piecemeal spontaneity, while the setting and imagery weave a nostalgic tapestry, woven by the warmth of family and stretched by the elasticity of time. This combination implies that Bradbury wanted to preserve his youth — and Waukegan's reinvention as Green Town — but also to capture this experience as universal, connecting his subjective memory with collective generations by means of poetic invention.

Conclusion. "Dandelion Wine" is an important work in Bradbury's output; it is an emotionally rich, poetic exploration of childhood and its inherent beauty and fragility, complementing his legacy of exploring the scientific unknown. It is worth questioning how the aspects of literary studies enrich one another, showing a way in which structuring and imaging reflect emotional conditions. Educators can use its tools to look at sideways nostalgia's role in fiction, afield, its implications deepening our understanding of childhood as a literary construct, frozen in moments preserved by an artful craft. By turning personal recollections into a dream-like story, Bradbury not only revisits his own

history but encourages readers to revisit theirs, reaffirming one of literature's most compelling abilities: to preserve and immortalize the fleeting moments of youth. This novel secures its place as a timeless contribution, resonating with readers across time through its lyrical celebration of childhood.

АНОТАЦІЯ

Стаття досліджує, як Рей Бредбері у романі «Кульбабове вино» створює поетичне зображення дитинства, використовуючи унікальні літературні техніки — епізодичну структуру, ліричний простір Грін Тауна, образність, сімейну атмосферу та психологічний час. Аналіз показує, як ці елементи, що поєднують автобіографічні спогади з вигадкою, вирізняють твір серед науково-фантастичних робіт автора, пропонуючи ностальгійну медитацію про юність літа 1928 року. Дослідження підкреслює значущість роману як поетичного відображення дитинства, що зберігає його швидкоплинну красу та резонує з читачами через універсальність переживань.

REFERENCES

1. Bradbury, R. (1964). *Dandelion wine*. New York: Bantam Books, 184 p.
2. Bloom, H. (Ed.). (2010). *Ray Bradbury*. Philadelphia: Chelsea House Publishers, 237 p.
3. Eller, J. R. (2011). *Becoming Ray Bradbury*. Urbana: University of Illinois Press, 360 p.
4. Bachelard, G. (1971). *The Poetics of Reverie: Childhood, Language, and the Cosmos*. Boston: Beacon Press, 228 p.
5. Weller, S. (2006). *The Bradbury chronicles: The life of Ray Bradbury*. New York: Harper Perennial, 384 p.

Valeria KOVALYUK

Scientific supervisor: Nataliia BANIAS, PhD, Assoc. Prof.,

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Beregove, Ukraine

THE THEME OF FIGHTING THE EVIL IN THE NOVEL "THE FAIRY TALE"

BY STEPHEN KING

Introduction. *This article deals with the analysis of the novel by an American author of countless bestsellers Stephen King called "Fairy Tale". Thus, the research aims to conduct*

a holistic analysis of “Fairy Tale”. This material may find its use for teaching high school or college students in the courses of “American literature”.

Methodology. We will research the plot, theme, and idea of the novel by reading the book “Fairy Tale”. Additionally, we will dive into the topic of evil and good fighting with each other by using already known literature theoretical terms: composition, main character, and the main theme of the novel.

The method that is mostly used in this research is text analysis. Also, we provided a short secondary literature review and conducted historical and empirical experimentation methods. A range of various studies was analysed, including the term papers of various students. Also, we read interviews with Stephen King by such prominent newspapers as “The Scotsman” and “The Paris Review”.

Results. The beginning of the novel starts with Charlie Read’s narration of a story. In it, he explained the events in his childhood related to his mother’s death and the troublesome future of his father, mourning the death of his wife. Later on, he tells the reader about the meeting with an old neighbor living on Number 1 Sycamore Street in “Psycho House”, Mr. Bowditch. He desperately needed medical and housekeeping help, though he denied it whenever the boy asked for it.

As a result, 17-year-old Charlie decided to look after Howard Adrian Bowditch, despite his active participation in school and sports activities. His motives were reasonable since he explained it as giving a favor to God for saving his father from alcoholic addiction, caused by psychological trauma: “*We had a deal [with God]. Never mind picking up litter on the highway, this is where you hold up your end of it.*” [3, p. 26]. Moreover, he caught an interest in a dog named Radar.

After Bowditch died from a heart attack, the teenager found a tape recording that he left in his house. In this tape recording, Howard said that there is a portal to another world called Empis near his house. That motivates the teenager to leave his house together with a dog in order to visit a wonderland. Entering the well inside the shed, he meets several creatures, who suffer from some unknown disease that makes their skin grey.

Throughout his way to the castle, Charlie speaks with the descendants of a former royal family. From their memories and stories, he understands that Empis and the city of Lilimar were destroyed because of the greed of one of the royal members – Elden, or The Flight Killer. However, the legion of a self-proclaimed king caught Read and put him in the “Deep Maleen” jail. Everybody from the castle, down to prisoners and servants, noticed, that Charlie had blond hair and blue eyes, though originally he looked different. This appearance was a clear identification of him being the destined prince, so every person in the castle

listened to his command: *“For a moment they only looked at me. Then thirteen of them fell to their knees and put their palms to their foreheads... ‘My prince’, the other echoed.”* [3, p. 435].

At the end of the novel, Charlie performs his role as a prince, killing both The Flight Killer and the monster Gogmagog, who was released from shackles in the dungeon. Saving the nation from danger, he returned home and realized that he had been absent for four months. Together with Charlie’s father, they closed the entrance to the imaginary world so that nobody would discover it and traumatize both worlds.

The main theme of the novel “Fairy Tale” is a story about Charlie Read, traveling to a parallel world that is heavily influenced by various fairy tales. It is important to mention that throughout reading the book, we may observe different allusions in the text regarding childhood fables. For example, Charlie compared himself to the hero in a famous children’s story, “Jack and the Beanstalk”. The name of the monster from Lilimar, Gogmagog, was also mentioned in the comparison with a Bible legend, where Gog and Magog were the warring nations of the world. [3, p. 110]

The idea of the novel is represented in the realization that each person has an Evil side inside of them. Yet, we are all able to fight our demons, disregarding the harsh reality of our lives. In the novel, Charlie takes the role of a prince to save Empis and succeeds, although he behaved awfully in his childhood: *“What Disney prince had ever smeared [a thing] on a windshield or blown up a mailbox with a cherry bomb?”* [3, p. 394].

The novel discusses such topics and problems as: the fight between good & evil; a relationship between the father and son after the tragic loss of a wife/mother; a struggling relationship between sister and brother (Leah and Elden); the loyalty to loved ones (Mr. Bowditch, Radar, Charlie’s father, the citizens of Lilimar city).

Discussion. Stephen Edwin King (also known as Richard Bachman, a pseudonym used by him in his early works) is an American author, born in Portland, Maine, on September 21, 1947. The start of his writing career commenced when he was six or seven years old.

His first novel was called “Carrie” and was published on the 5th of April, 1974 [1, p. 30]. This settled him in the genre of horrors. Later on, he publishes his most famous works: “The Dead Zone” (1983), “Stand By Me” (1986), and “Misery” (1990). Some of those novels were adapted into a film: “The Shining” (1980), “The Green Mile” (1999), and “It” (2017). Despite writing mostly fiction novels, Stephen King is also known for his non-fiction works such as “Danse Macabre” (1981) and “On Writing: A Memoir of the Craft” (2000).

Describing the individual style of writing, Stephen King is called “The King of Horrors” for a good reason. He masterfully describes the worst nightmares of a reader with elements of grotesque and fantasy. Moreover, he relies on deep human feelings and emotions, touching upon every psychological theme in an extremely believable way. [6, p. 10]. However, some literary critics, G. Bloom as an example, claim that Stephen King’s novels are too light in nature. He states that “*it would be better to address the creative works of John Updike or Joice Carol Oates*”. Moreover, Bloom states that the novels of King are made purely for entertainment. [7, p. 84].

Nevertheless, we cannot simply ignore the great contribution of horror as a genre made by Stephen King. The popularity of the writings shows that, despite their modern style which can be not ideal and different from classical genres, they still have enough value to study each of the books. In one of the novels written by him called “Danse Macabre” (1980), he explains his passion for horrors: “*Horror attracts us because it allows us to symbolically express what we are afraid to say directly; it gives us the opportunity to express emotions that society is used to restraining*” [2, p. 23]. Therefore, by creating his scary stories, King expresses his emotions and simultaneously gives a reader a chance to better understand their feelings through fear.

Conclusion. In the article, we discussed the novel “Fairy Tale” made by Stephen King and analyzed the main theme and idea. Throughout this work, we discovered that the novel is inspired by dozens of folklore fairy tales and fables. Instead of using familiar horror tropes in the whole text, King adds an element of fantasy and mystery, which is a new way for this writer to depict a story.

Stephen tried to write something similar to a tale with elements of horror in it, which was praised and negatively perceived by critics. Nevertheless, it is important to study such literary phenomena in order to find the light even in the darkest places of the human mind.

АНОТАЦІЯ

Стаття аналізує роман «Казка» сучасного американського письменника в жанрі жахів Стівена Кінга. Вона розкриває головну тему та ідею твору, виокремлюючи серед них тему боротьби між добром та злом. Було проаналізовано, що роман натхненний десятками фольклорних казок і байок. Замість того, щоб використовувати знайомі тропи жахів у всьому тексті, Кінг додає елемент фантастики і таємничості, що є новим для цього письменника способом зображення історії.

REFERENCES

1. Beahm G. (1998). *Stephen King from A to Z: An encyclopedia of his life and work*. Andrews McMeel Publishing, 272 pages.
2. King, S. (1980). *Danse Macabre*. Everest House, 400 pages.
3. King, S. (2023). *Fairy tale*. Hodder Paperback, 608 pages.
4. King, S. (2000). *On writing: A memoir of the craft*. Scribner, 384 pages.
5. Rogak, L. (2009). *Haunted heart: the life and times of Stephen King*. New York, Thomas Dunne Books, 321 pages.
6. Tulchinko, M. (2024). *The phenomenon of evil in S. King's horror literature*. Київський Національний Лінгвістичний Університет, 15 pages.
7. Вовк О. Жах як основний жанротвірний елемент в американських романах літератури жахів / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2016. 24, 84–87 ст.

Viktoria RATKOVSKY

*Scientific supervisor: Olena HORENKO, PhD, Assoc. Prof.,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Berehove, Ukraine*

EXPLORING THE DISCOURSE OF "CYMBELINE": CHARACTER DICHOTOMY AND RECEPTION DYNAMICS

Introduction. Shakespeare's *Cymbeline* is a unique and multifaceted play that defies easy classification [7, p. 34]. Originally published as a tragedy in the First Folio, it has since been interpreted as a tragi-comedy, a romance, and even an apocalyptic tragicomedy [5, p. 137; 6, p. 52]. The play's thematic depth and the intricate development of its characters make it a compelling subject for literary analysis. This research seeks to examine the interplay between character dichotomies, reception shifts over time, and the socio-political significance of the play in both historical and modern contexts [3, p. 41].

Methodology. This study adopts a historical-cultural approach, incorporating elements of receptive aesthetics, hermeneutics, and comparative analysis [4, p. 138]. The primary sources include Shakespeare's original text, significant academic critiques, and two modern multimedia adaptations: Michael Almereyda's 2014 *Cymbeline* film and the 2016 production by the non-profit theater group *Shakespeare by the Sea*. By analyzing these interpretations, this study highlights how character representations and thematic focuses evolve across different artistic mediums [8, p. 2].

Results. One of the most striking elements of *Cymbeline* is its character dichotomy. The juxtaposition of virtue and vice is most evident in the figures of Posthumus and Cloten, Imogen and the Queen, and even Cymbeline himself [2, p. 34]. The play presents characters that initially seem morally polarized but later reveal complex, contradictory natures.

- **Posthumus and Cloten:** Posthumus, at first perceived as the ideal noble hero, is later exposed as flawed and easily manipulated, particularly in his jealousy-driven actions toward Imogen [5, p. 145]. Cloten, though initially depicted as a crude and foolish antagonist, displays moments of assertiveness that challenge a one-dimensional reading [6, p. 152].
- **Imogen and the Queen:** Imogen stands as a paragon of virtue, embodying resilience, intelligence, and emotional strength. In contrast, the Queen is a manipulative figure, whose villainy is accentuated by her political maneuvering and deceitful intentions [7, p. 48]. However, her failure to enact her schemes suggests a deeper, almost tragic dimension to her character [3, p. 44].
- **Cymbeline's Leadership:** As a ruler, Cymbeline embodies both weakness and strategic foresight. His misjudgments in personal affairs contrast sharply with his eventual pragmatism in state matters, particularly in the resolution of conflict with Rome [2, p. 39; 5, p. 142].

Discussion. This study suggests that the play's character dynamics are deliberately crafted to defy simplistic moral categorization. Shakespeare employs dichotomy not only to construct dramatic tension but also to reflect on human nature's inherent contradictions [4, p. 140]. Additionally, the patriotic sentiment embedded within the play is of particular significance in times of national crisis. The conflict between Britain and Rome parallels contemporary concerns about national sovereignty and political identity [8, p. 3].

Modern interpretations further complicate the reception of *Cymbeline*. Almereyda's 2014 adaptation reimagines the play in a dystopian, gang-dominated setting, stripping it of its historical and patriotic undertones [6, p. 55]. Instead, it focuses on power struggles within a criminal underworld, rendering the characters' ethical dilemmas more immediate yet less allegorical [3, p. 48]. In contrast, the *Shakespeare by the Sea* production leans into the comedic aspects of the play, emphasizing the absurdity of certain character decisions and reducing the dramatic weight of the narrative [7, p. 50].

Conclusion. *Cymbeline* remains a rich and multifaceted work, inviting diverse interpretations across different historical and cultural contexts [2, p. 41]. The play's exploration of character complexity, national identity, and ethical dilemmas continues to resonate with contemporary audiences. By examining both traditional literary critiques and

modern adaptations, this study underscores the enduring relevance of Shakespeare's exploration of human contradictions and societal struggles [4, p. 145]. The play's ability to reflect shifting cultural values and political climates attests to its lasting impact on literary and theatrical traditions [5, p. 150].

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються складні аспекти п'єси Вільяма Шекспіра *Цимбелін*, зокрема дихотомія характерів та її вплив на різні інтерпретації твору. Використовуючи історико-культурний, літературознавчий та компаративний методи, дослідження аналізує жанрову неоднозначність, різноманіття міжтекстових джерел та поліфонію тлумачень, особливо в контексті сучасних мультимедійних адаптацій. Крім того, акцентується увага на патріотичному пафосі твору та його актуальності для сучасних суспільно-політичних реалій.

REFERENCES

1. Bauer, Katherine. *Shakespeare's Cymbeline, Brexit, and British National Identity*. London: Shakespeare Press, 2017, 210 p.
2. Bergeron, David M. *Images of Rule in Cymbeline*. Lexington: University of Kentucky Press, 1988, 189 p.
3. Bloom, Harold. *Cymbeline/Shakespeare: The Invention of the Human*. New York: Riverhead Books, 1998, 745 p.
4. Minton, Gretchen E. "Apocalyptic Tragicomedy for a Jacobean Audience: *Dekker's Whore of Babylon* and Shakespeare's *Cymbeline*." *Studies in English Literature*, vol. 47, no. 2, 2007, pp. 137-159.
5. Shaw, Bernard. *Blaming the Bard: Dramatic Opinions and Essays with an Apology*. London: Penguin Classics, 2005, 322 p.
6. Vickers, Brian. *Shakespeare: The Critical Heritage*. New York: Routledge, 1974, 432 p.
7. Wayne, Valerie. *Cymbeline: Shakespeare's Politics and Performance History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, 280 p.
8. Wickham, Glynne. "From Tragedy to Tragi-Comedy: *King Lear* as Prologue." *Shakespeare Survey*, vol. 22, 1969, pp. 41-50.

COMPUTER NEOLOGISMS IN ACADEMIC AND TECHNICAL TEXTS AS A TRANSLATION PROBLEM

Introduction. In the fast-paced world of technology, the translation of computer neologisms in technical and scientific texts presents a profound challenge for translators. The ever-expanding array of specialized terminology necessitates a thorough investigation into effective translation techniques and the adaptation of emerging vocabulary within linguistic contexts. This research focuses on the hypothesis that translators encounter significant hurdles when tasked with rendering computer neologisms accurately in specialized texts. This analysis will be the beginning of a further study that we would like to conduct if the hypothesis is found to be proven. Through this research, we aim to improve the quality and accuracy of translations.

Methodology. By analysing the technical vocabulary, we have come to the hypothesis that the translation of computer neologisms in scientific and technical texts is complicated due to their rapid evolution and the lack of agreed translation standards, which can lead to ambiguous understanding and incorrect use of terms for identifying the main problems and solving them in the process of translating computer neologisms.

This study employs a thematic literature review to examine the challenges and strategies involved in translating English neologisms into other languages. The primary aim is to identify the main difficulties translators face when dealing with newly coined terms across various linguistic studies. To gather relevant literature, systematic research was conducted across major academic databases. Publications and conference proceedings related to translation studies and linguistics were also included. A comparative thematic analysis was used to identify and categorize the primary problems associated with translating neologisms.

Results. The translation of technical terms and terminological innovations is becoming difficult due to their rapid evolution and the lack of agreed translation standards. This problem poses serious challenges for professional translators and linguists, as incorrect or ambiguous translations can lead to misunderstandings, misuse, and loss of information. This study was conducted to test the hypothesis that computer neologisms pose a challenge for translators. The findings suggest that this hypothesis is valid; however, further research is needed to fully understand the extent and nature of these difficulties. Therefore, the study of

this issue is important not only for the further development of the scientific discipline of translation studies but also for practical application in the modern information environment.

Discussion. According to Panchenko (2020), thousands of new words are created in the world every year, and English is at the forefront of this movement. That is why the problem of translating them is always relevant [8].

To better understand the concept of neologisms, we turned to primary sources. Although many scholars have tried to explain the meaning of the word “neologism”, one of the first who defined the concept of neologisms was Peter Newmark in 1988 in his book “A Textbook of Translation”. Newmark (1988) describes neologisms as “newly coined lexical units or existing lexical units that acquire new sense” [8, p.140].

In support of our hypothesis, it is necessary to refer to previously conducted studies, take into account all their achievements, and find gaps that can be filled by conducting new research. Several scholars have studied computer neologisms, including Osipova I.V., Makarenko Y.G., Matsovska I.V., Kostenko O., Pancsenko O.I., and others. Most of them have focused on the classification of neologisms.

Osipova (2010) divided new terms into three types:

- One-component terms. These terms often do not possess any difficulties for their transmission, as they consist of a single word, e.g. *interpretation* – *інтерпретація*;
- Phrase terms consisting of several components, e.g. *auto manufacturer* – *автовиробник*;
- Abbreviated terms. The above group includes terms that look like an abbreviation, e.g. *CAB* – *Бюро консультацій населення* [7].

Many scholars have focused their work on the translation of neologisms, for example, Kostenko (2020) identifies the most common ways of translating English neologisms into Ukrainian as *transcription/transliteration*, *descriptive translation*, *calquing*, *direct inclusion*, and *approximate translation*. However, there is no information on the difficulties and problems that arise during translation [3].

Translation of technical texts can include translation of reference materials, technical documentation, translation of equipment operating instructions, translation of technical literature itself, and much more. To produce a high-quality translation of a scientific text it is necessary to master a wide range of vocabulary. It is important to note that existing electronic dictionaries do not always reflect the specifics of technical terms correctly enough. In some cases, translators solve this challenge with the help of context, knowledge of the neologism's constituent parts, and an understanding of how modern English neologisms are created. However, quite often this is not enough, and a translator who does not have extra-linguistic knowledge cannot adequately translate a certain neologism.

Al-Jarf and Reima's (2010) study analyses the errors in translating neologisms highlighting the importance of background knowledge on the subject matter of the material being translated, which helps to understand the meaning and gives the translator the equivalent of neologisms without taking into account the context in which they are used [1, p. 431-437].

It is also worth noting that not all societies develop evenly, which can lead to the fact that the target language may not yet have an equivalent for a particular neologism. The Ukrainian language tends to borrow technical terms from other languages, especially English, as it is the language of international technical communication. Modern software and hardware (and the new developments in this area) are supplied to Ukraine in English, so computer specialists are well versed in the new vocabulary in the form of transliteration. Therefore, a neologism translated by transliteration will be understandable to them [6].

The vocabulary of this field is characterised by constant changes (both updating and withdrawal of certain lexical items from use). Osipova's (2010) research proves the speed of development of neologisms in the language. Having studied the sphere of scientific and technical literature, we can see that such concepts as *printers, processors, system units, monitors, remote controls, and video recorders* also lose their novelty, and therefore they move from the category of neologisms to the category of ordinary words of the technical field. It is extremely important for a translator to be interested in the development of science and technology, to take notes and to create their own dictionary of neologisms, which will be updated with new concepts every time [7].

The latest studies conducted by Udovichenko et al. (2024) and Dobrovolska et al. (2024) also confirmed that one of the most difficult tasks for translators is the translation of neologisms. This leads to the conclusion that the problem of translating neologisms is still evolving and requires further scientific research to find the right solutions [2; 5].

Conclusion. This article is only a tentative study of the translation of English neologisms in order to identify gaps in previous studies. By reviewing previous studies, we have been able to identify certain challenges faced by translators. This study confirms our hypothesis. In addition, we have also found a lot of information related to neologisms, their types, and suggestions for their translation. Unfortunately, there is still no consensus on the solution to this topic, as the latest publications still highlight the challenge of translating them, and scholars keep trying to propose possible solutions. Also, along with the emergence of new linguistic units, some either disappear altogether or become less frequently used. Due to the lack of clear identification of problems and methods of solving them, the study highlights the need for further deep research.

АНОТАЦІЯ

У швидкоплинному світі технологій постійно зростаючий масив спеціалізованої термінології вимагає ретельного дослідження ефективних методів перекладу та адаптації нової лексики. Це дослідження фокусується на гіпотезі щодо, складнощів перекладу комп'ютерних неологізмів у спеціалізованих текстах з якими стикаються перекладачі. Для досягнення мети використані методи тематичного, систематичного та порівняльного аналізу літератури. У ході дослідження ми підтвердили нашу гіпотезу про труднощі, що виникають при перекладі неологізмів, та відсутності чітко окреслених стратегій їх вирішення. Проаналізувавши попередні дослідження, ми змогли виявити певні проблеми, з якими стикаються перекладачі. Оскільки мова та технології продовжують безупинно розвиватися, дана тема потребує подальших поглиблених наукових досліджень, обговорень та знаходження шляхів вирішення.

REFERENCES

1. Al-Jarf, Reima. (2010). Translation Students' Difficulties with English Neologisms. *Annals of Dunarea de Jos University of Galati*. 24. P. 431-437.
2. Dobrovolska, S., Опыр, М., & Panchyshyn, S. (2024). PECULIARITIES OF TRANSLATING ENGLISH TEXTS ON INFORMATION TECHNOLOGY: STRATEGIES FOR REPRODUCING NEOLOGISMS. *Lviv Philological Journal*, 15, 42–47. <https://doi.org/10.32447/2663-340x-2024-15.6>
3. Kostenko, O. (2020). Modern English neologisms and methods of their translation into Ukrainian. *Zakarpats'ki Filologični Studii (Print)*, 2(13). <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.19>
4. Newmark, P. (1988). *A textbook of translation* (Vol. 66). New York: Prentice hall.
5. Udovichenko, H. M., Sherstiuk, L. V., & Prysiazhna, Y. D. (2024). COMPARATIVE ANALYSIS OF THE VOCABULARY OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TEXTS IN ENGLISH AND UKRAINIAN. *INTELLIGENCE PERSONALITY CIVILIZATION*, 1 (28), 43–50. <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2024-28-1-43-50>
6. Makarenko Y. G., Matkovska I. V. To the translation problem of Internet and computer neologisms. (n.d.). <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/542/511>
7. Осипова, І. В. (2010). *Технічні неологізми як проблема перекладу*. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/23047>
8. Панченко, О. І. (2020). On the issue of neologism translation. *Včeni Zapiski Tavrijs'kogo Nacional'nogo Universitetu ĭmeni V.ĭ. Vernads'kogo. Seriâ: Filologiâ. Social'ni Komunikacii (Print)*, 2(4), 154–158. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-2/27>

Denis Istvan MEISAROS

*Scientific supervisor: Volodymyr BANIAS, PhD, Assoc.Prof.,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Berehove, Ukraine*

COMICS AND MANGA: THEIR IMPACT ON THE CULTURE OF THE 21ST CENTURY

Introduction. Our study explores the impact of comics and manga on 21st-century society, examining their influence on collective consciousness, moral development, and artistic expression. Originating in 16th-century Europe as an educational tool for illiterate peasants, comics evolved into a global medium, with the creation of Superman in the 20th century marking the rise of the Bronze Age of Comics. By the 21st century, comics have become integral to popular culture, inspiring artists and shifting the focus from traditional literary techniques to visual storytelling. This research analyzes how comics shape perception, empathy, and ethical values, as well as their role in film adaptations, animation, and digital technology. Additionally, we examine the growing preference for comics over traditional literature and assess the impact of representation, politics, and social commentary on reader engagement. This study aims to provide a deeper understanding of comics as a literary and cultural phenomenon.

Methodology. In this study, we employed theoretical and critical analysis, empirical research, and a combined methodological approach to provide comprehensive answers to the research questions. To support our findings, we analyzed some of the most influential works from Marvel and DC Comics, as well as iconic manga created by renowned mangaka, including Eiichiro Oda's *One Piece*, Akira Toriyama's *Dragon Ball*, Masashi Kishimoto's *Naruto*, and Hirohiko Araki's *JoJo's Bizarre Adventure*. Our analysis focused on key themes, underlying issues, and the cultural significance of these works. For instance, we explored how Hirohiko Araki's *JoJo's Bizarre Adventure* influenced the fashion brand *Gucci*.

To gain deeper insights into public perception, we conducted empirical research examining how people engage with comics and manga, their perspectives on the advantages and drawbacks of this narrative format, and the broader impact of these works. We designed and distributed a survey among a diverse group of participants to gather data on their reading habits, attitudes toward digitalization, the influence of comics on their worldview, and their opinions on the use of modern technologies in comic creation. Additionally, we explored their views on political and social commentary, representation, and inclusivity in comics and manga. The collected data reflected a wide range of perspectives. By analyzing this

information, we aimed to understand individual experiences and identify emerging trends in how comics and manga are perceived and consumed in contemporary culture.

Results. According to my research, comics and manga have become an integral part of 21st-century culture. The survey results indicate that nearly all respondents were introduced to comics during childhood through various media and adaptations of comic book narratives, which significantly influenced their worldview. Moreover, the majority of participants expressed a preference for reading comics or comic adaptations of classic literary works rather than the original texts. This trend is particularly evident among teenagers and children. When analyzing the responses, we discovered that many readers are dissatisfied with the level of representation and the prevalence of political themes in modern comics. However, the majority still perceive comics and manga primarily as a form of entertainment.

Regarding the use of modern technologies in comic creation, all respondents reacted positively to digital tools for drawing comics. However, when asked about the role of artificial intelligence, most opinions were predominantly negative. Comics and manga have also become highly profitable commercial products, driven by the sale of merchandise featuring popular characters, as well as the comics themselves. Additionally, manga has surpassed comics in popularity, with satisfaction levels for manga increasing annually, while satisfaction with Western comics continues to decline. Finally, the simplified artistic style of manga and comics has inspired more individuals to become artists, using the comic format to tell their own stories or express their emotions on various topics.

Discussion. Our research concludes that the comic and manga industry is expanding rapidly, yet reader satisfaction with Western comics is declining. Many fans criticize the repetitive storytelling and increasing political themes, leading many to prefer manga, which is less politically driven. Comics and manga have significantly influenced the art industry, inspiring many to become artists and storytellers. A notable example is Robert Kirkman, Cory Walker, and Ryan Ottley's *Invincible*, created by fans of superhero comics. Its 2021 animated adaptation quickly gained popularity. Comics have also contributed to the growth of digital art, film, and animation, with many of the highest-grossing movies based on comic narratives. However, rapid commercialization has prioritized profit over creativity, diminishing reader interest. The rise of AI-generated content has further damaged trust in publishers, with many perceiving AI as a sign of creative decline. Additionally, the dominance of visual storytelling may impact traditional reading habits, particularly among children, who struggle with text-heavy literature, raising concerns about literacy development.

Conclusion. Comics and manga have become a significant part of modern culture, fostering artistic skills and creative thinking in individuals. The clear moral values portrayed

by the heroes of these stories play a crucial role in moral education, particularly for children. Furthermore, comics and manga serve as a source of inspiration for both young and older audiences, encouraging creativity and artistic expression, which in turn contributes to the growth of the art, film, and animation industries. What initially began as simple illustrations used for teaching the Bible has evolved into an integral aspect of contemporary life.

Technological advancements have played a pivotal role in the evolution of this industry. The development of digital tools such as tablets, software, and artificial intelligence has expanded creative possibilities, allowing more individuals to explore storytelling through the comic format. The phenomenon of comics is a fascinating subject that has the potential to become a new branch of global literature. Through visual storytelling, creators can convey not only simple narratives but also complex philosophical and intellectual themes in a way that is accessible to a worldwide audience.

АНОТАЦІЯ

Дане дослідження аналізує вплив коміксів і манги на культуру та суспільство XXI століття. У роботі розглядається історичний розвиток коміксів – від їхнього виникнення в Європі XVI століття до становлення сучасної індустрії. Особлива увага приділяється їхньому впливу на моральний розвиток, емпатію та формування етичних цінностей. Досліджується роль коміксів і манги в популяризації візуального мистецтва, кінематографу та цифрових технологій. У ході аналізу було виявлено зростання популярності манги на тлі зниження рівня задоволеності читачів західними коміксами, зумовленого повторюваністю сюжетів і надмірною політизацією. Також розглядаються наслідки комерціалізації індустрії, використання штучного інтелекту у створенні коміксів та його вплив на довіру читачів. Окремо досліджується питання впливу коміксів на традиційні літературні практики, зокрема зниження зацікавленості дітей у текстових книгах через перевагу візуального формату.

Результати дослідження дозволяють глибше зрозуміти значення коміксів і манги як сучасного літературного та культурного явища, їхній вплив на мистецтво, суспільні процеси та читатські звички.

REFERENCES

1. Araki, H. (1987). *JoJo's Bizarre Adventure*. Viz Media. — 224 p.
2. Dilworth, M. (2024, April 22). *Exploring the history of comics*. — 453 p.
3. Kirkman, R., Walker, C., & Ottley, R. (2003). *Invincible*. — 42 p.
4. Kishimoto, M. (1999). *Naruto*. Volume 1. — 78 p.

5. Mahaseth, H. (2019, January 24). The cultural impact of manga on society. — 342 p.
6. Oda, E. (1997). One Piece. Volume 97. — 140 p.
7. Toriyama, A. (1986). Dragon Ball. — 402 p.
8. Vaziri, A. (2025, January 27). 700 groundbreaking manga works coming to San Francisco's de Young Museum. — 220 p.

Тетяна ШЕЛЕЛЬО

Науковий керівник: Андрія ПЕВСЕ, к.пед.н., доцент

Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці II

м. Берегове, Україна

ХУДОЖНІЙ СВІТ РОМАНІВ ДАРИ КОРНІЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Вступ. Романи Дари Корній займають важливе місце в сучасному українському літературному процесі. Її творчість поєднує елементи фентезі, міфології та реалістичної прози, що сприяє формуванню національної ідентичності через переосмислення традиційної культури та духовних цінностей. У центрі цього дослідження стоїть питання: яким чином художній світ романів Дари Корній сприяє конструюванню сучасної української ідентичності? Мета роботи полягає в аналізі специфіки стилю, проблематики та символічного навантаження текстів письменниці в аспекті національної самоідентифікації.

Методологія. Для проведення дослідження використано комплексний підхід, що включає методи літературознавчого аналізу, компаративістики та семіотики. Джерелами стали художні тексти Дари Корній [1; 2; 3; 4], а також наукові праці, присвячені українському фентезі, питанням національної ідентичності та міфопоетиці [5]. Аналіз здійснювався через призму концепції «міфологічного реалізму» як засобу відображення української дійсності.

Результати. Дослідження показало, що романи Дари Корній, зокрема «Зірка для тебе» [1] та «Тому, що ти є...» [3], використовують багатий пласт української міфології, народних вірувань та символіки. Її персонажі проходять шлях самопізнання через контакт із прадавньою культурною спадщиною. Авторка звертається до архетипів та національних кодів, зокрема образу берегині, мотивів сакрального зв'язку з природою та дуальності добра і зла. У її творах простежується ідея гармонійного поєднання традиційного та сучасного, що підкреслює процес формування української ідентичності в умовах глобалізації.

Обговорення. Романи Дари Корній можна розглядати як засіб конструювання національної ідентичності через художнє осмислення історико-культурного минулого. У своїх творах письменниця демонструє важливість збереження та переосмислення етнічних традицій у сучасному світі. Її тексти сприяють популяризації української міфології та формуванню нового покоління читачів, які ідентифікують себе через культуру та літературу. Крім того, фентезійний компонент у її романах дозволяє розширити межі сприйняття національної історії, роблячи її доступною та захопливою для молоді.

Висновки. Художній світ романів Дари Корній є важливим елементом сучасної української літератури, що сприяє формуванню національної ідентичності через міфологізацію дійсності, використання народної символіки та актуалізацію традиційних цінностей. Її творчість є своєрідним містком між минулим і сучасністю, що дозволяє українцям глибше усвідомлювати власну культурну спадщину. Подальші дослідження можуть зосередитися на порівняльному аналізі українського та світового фентезі у контексті національної самоідентифікації.

ABSTRACT

The novels of Dara Korniy hold a significant place in contemporary Ukrainian literature, blending fantasy, mythology, and realism to shape national identity through the reinterpretation of cultural traditions and spiritual values. This study explores how Korniy's literary world contributes to the construction of modern Ukrainian identity by analyzing the style, themes, and symbolic depth of her works. Using literary analysis, comparative studies, and semiotics, the research highlights the role of mythological realism in reflecting Ukrainian reality. Korniy's novels incorporate national archetypes, folklore, and symbolic imagery, fostering a connection between tradition and modernity.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корній Д. Зірка для тебе. Харків: Віват, 2017. - 317 с.
2. Корній Д. Петрусь химородник. Вінниця: Теза, 2016. 256 с.
3. Корній Д. Тому, що ти є... Львів: КСД, 2018. - 224 с.
4. Корній Д. Чарівні істоти українського міфу. Духи природи. Харків: Віват, 2018. 320 с.
5. Стужук О. Художня фантастика як теоретична проблема. Слов'янська фантастика: зб. наук. праць. Київ: Київ. ВПЦ Університет, 2012. С. 52-66.

THE ROLE OF LITERATURE IN MOTIVATING EFL LEARNERS

Introduction. The process of language acquisition is rather tedious and complex. Learners do not only learn the grammar and vocabulary of the target language but also acquire cultural knowledge and a new viewpoint of the world; essentially they learn “*to be another social person*” [4, p. 136]. Each individual has a different learning style, and they use diverse learning strategies, but each successful language learner shares a common quality: they are all *motivated* to learn their target language. Although there is great discord among researchers on integrating literature in the foreign language learning process and its benefits [2; 6; 11], empirical studies show that learners have a positive attitude towards the inclusion of literature and find it motivating [1; 3; 10].

When we talk about learning a foreign language the focus is primarily on developing language skills, correct sentence formation, and grammatical structures. Literary texts are scarcely or not used at all in the classroom, even though the benefits of their implementation can include the enhancement of second/foreign language (L2) learning motivation and the improvement of receptive and productive language skills [5; 8].

This study aims to conclude the results of previously published studies and the results of empirical research. It seeks to answer the following research questions: (1) What attitudes do learners have towards using literature in the foreign language classroom? (2) In what way does the inclusion of literary texts influence the learners’ L2 motivation?

Methodology. To conduct this research, an extensive review of the existing literature is carried out, thus establishing the theoretical background of the study. The literature review consists of several perspectives related to the role of literature in EFL learning and its influence on motivation. From an examination of the existing empirical research, this paper will identify both the potential benefits and limitations associated with implementing literature in the language learning process.

Synthesizing the results from prior research will serve to identify gaps in the literature and provide prospects for future empirical investigation of the topic. The study is expected to shed light on whether exposure to literary texts can enhance learner motivation by making the learning process more authentic and more relevant to the learners.

Results. The start of the 20th century saw several attempts to bridge the formerly existing gap between literature and language teaching. Later on during this period, these ventures were hindered and this fissure only became wider. However, the end of the century saw a revival of interest in the topic, which is mostly related to the emergence of Communicative Language Teaching [7; 9].

Empirical studies support the cultural and linguistic benefits of using literary texts in the foreign language classroom. Boria [3] highlights the opportunities contemporary literature could provide in learning the modern usage of the target language and becoming familiar with the current social situation. Similarly, Zubair [7] demonstrates how a feminist reading of English classics encouraged learners to form a deeper emotional connection to the texts and actively engage in discussions. Such observations show how literature can be employed as a bridge between linguistic competence and cultural sensitivity, making learning more meaningful.

As previously mentioned, motivation is essential to language acquisition. Dörnyei [5] emphasises the importance of L2 motivation; according to the author, a higher level of motivation can compensate for less fortunate learning conditions and gaps in the learners' language learning skills. Literary texts, particularly short stories, have been proven to be among the most effective tools for enhancing L2 motivation. Research shows that introducing literature into the foreign language classroom in small, engaging chunks can motivate learners and enhance their language skills [12].

Discussion. The findings of this study suggest that incorporating literature in the language learning process can contribute to enhancing motivation and language skills in the English classroom while developing the learners' cultural competence. This supports the previous results of theoretical and empirical studies which claim that literary texts can promote a more engaging and meaningful learning experience.

It is proposed that literary texts may affect both intrinsic (inner) and extrinsic (outer) motivation. Both of these might spur learners to read more in English and enhance their reading competence either because of personal interest or some external factor, such as better grades, recognition, etc. Furthermore, as authentic learning material literature can be implemented to raise thought-provoking questions and inspire learners to contrast their own life experiences and social surroundings with literary figures and their circumstances.

The learners' needs, interests, and proficiency levels must be taken into consideration when selecting the reading material. These aspects make literature a more effective learning material, inspire interest and deeper engagement with the text, and help to develop a positive attitude towards reading.

Conclusion. In light of the findings in this paper, we might state that literature can be utilised as a potential learning material in the foreign language acquisition process. Literature can be used for the development of learners' language skills and cultural competence, increasing motivation, and creating a stimulating learning experience.

Literature is suggested to influence both intrinsic and extrinsic motivation, encouraging learners to improve their language skills. Research indicates that it may also foster personal engagement, enabling learners to reassess their social norms and customs.

In order to achieve these objectives, certain conditions must be met—for instance, careful selection of the literary text and the effective use of teaching methods and strategies. Further research may explore the influence of different literary genres on L2 motivation and identify the most effective means of integrating literature into language learning curricula.

In conclusion, this study reaffirms the role of literature in EFL learning, highlighting its ability to promote linguistic and personal development.

АНОТАЦІЯ

Процес вивчення мови є досить трудомістким і складним. Учні не лише вивчають граматику та словниковий запас мови, що вивчається, але й набувають культурних знань та нового погляду на світ; по суті, вони вчаться «бути іншою соціальною людиною» [..., с. 136]. Кожна людина має свій власний стиль навчання, використовує різні стратегії навчання, але всіх успішних учнів об'єднує одна спільна риса: вони всі мотивовані до вивчення мови. Хоча серед дослідників існують великі розбіжності щодо інтеграції літератури в процес вивчення іноземної мови та її переваг, емпіричні дослідження показують, що учні позитивно ставляться до включення літератури та вважають її мотиваційним.

Основна мета цього дослідження — узагальнити результати раніше опублікованих досліджень та результати емпіричних досліджень.

REFERENCES

1. Arboleda Arboleda, A., & Castro Garcés, A.Y. (2019). Fostering Language Learning in the University EFL Classroom through Literature: A Task Based Approach. *Gist Education and Learning Research Journal*. 19, 101–127. Bogotá: ÚNICA.
2. Belcher, D., & Hirvela, A. (2000). Literature and L2 composition: Revisiting the debate. *Journal of Second Language Writing* 9.1, 21–39. Amsterdam: Elsevier BV.
3. Boria, M. (2003). Teaching Language through Literature. *Tuttitalia*, 27, 3-10. Firenze: Sadea – Sansoni.

4. Crookall, D., & Oxford, R. (1988). Review Essay. *Language Learning*. 38.1, 128–140. Michigan: Wiley-Blackwell.
5. Dörnyei, Z. (1998). Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31.3, 117-135. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Edmondson, W. (1997). The role of literature in foreign language learning and teaching: Some valid assumptions and invalid arguments. In A. Mauranen & K. Sajavaara (Eds.), *Applied linguistics across disciplines* (pp. 42-55). AILA Review No 12. Helsinki: University of Helsinki.
7. Hall, G. (2005). *Literature in Language Education*. England: Palgrave Macmillan.
8. Kodama, K. (2012). The role of literature in the EFL/ESL classroom revisited: Using literature in communicative language teaching. *Aichi Prefectural University Graduate School of International Cultural Studies Journal*, 13, 31-56. Aichi: Aichi Prefectural University.
9. Paran, A. (2008). The role of literature in instructed foreign language learning and teaching: An evidence-based survey. *Language Teaching*, 41.4, 465–496. Cambridge: Cambridge University Press
10. Pereszlényi A. (2020). Using Literary Texts in the EFL Classroom: A Pilot Study on First-Year English Majors' Reading Preferences and Perceptions. *Working Papers in Language Pedagogy*, 14, 80-105. Budapest: Eötvös Loránd University
11. Vandrick, S. (2003). Literature in the teaching of second language composition. In. B. Kroll (Ed.), *Exploring the dynamics of second language writing* (263–283). Cambridge: Cambridge University Press.
12. Vural, H. (2013). Use of Literature to Enhance Motivation in ELT Classes. *Mevlana International Journal of Education*, 3.4, 15-23. Konya: Selçuklu.

Bogdan TOKAR

Scientific supervisor: Nataliia BANIAS, PhD, Assoc. Prof.

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Berehove, Ukraine

21ST CENTURY LITERATURE INFLUENCE ON TODAY'S SOCIETY AND PEOPLE

Introduction. In our research, we explore the influence of 21st-century literature on contemporary society, examining how it reflects and shapes societal values. Literature has always served as a window into the socioeconomic changes, struggles, and ambitions of its time. In the digital age, literature still has a significant influence on social movements, public debate, and individual identities while adjusting to new technical developments and international exchanges. Our research focuses on how important societal themes like gender, race, mental health, environmental disasters, and technological innovation are addressed in contemporary literature. We also examine how the literary environment has changed as a result of modern publishing trends like self-publishing and digital platforms. How does literature from the 21st century reflect and influence societal values? These were the main questions we tried to answer. What effects does modern literature have on people's worldviews, empathy, and sense of self? What changes have digital technologies brought about in the creation, consumption, and interpretation of literature? By addressing these questions, We aim to contribute to a deeper understanding of literature's evolving role in shaping human experience in an interconnected world.

Methodology. We combined theoretical analysis and empirical research in a mixed-methods manner to address these research questions. Our research's theoretical framework is founded on important literary and cultural theories, such as Bell Hooks' observations on intersectionality and representation in literature, N. Katherine Hayles' work on posthumanism and digital literature, and Henry Jenkins' idea of convergence culture. I carried out a thorough literature assessment, examining significant works of fiction from the 21st century that represent current themes and literary tendencies, like Kim Stanley Robinson's *The Ministry for the Future*, Emily St. John Mandel's *Station Eleven*, and Angie Thomas's *The Hate U Give*.

In addition to theoretical research, we carried out an empirical study to analyze how readers interact with contemporary literature and how it influences their opinions of societal concerns. A survey that we designed and disseminated to a wide range of participants collected information on reading preferences, reading habits, participation in online literary

groups, and the perceived impact of literature on individual convictions and social consciousness. A wide variety of viewpoints were ensured by the inclusion of experts, students, and casual readers among the respondents. The survey's questions delved into topics like how literature promotes empathy, representation in literature, and how technology affects reading habits. The gathered data was examined both qualitatively to learn more about individual experiences and perceptions and quantitatively to spot trends.

Results. According to my research, literature from the 21st century is very important in influencing both public opinion and personal identity. Most study respondents concurred that reading current literature affects how they perceive societal concerns, especially those on gender equality, race, climate change, and mental health awareness. According to the respondents, books like Margaret Atwood's *The Handmaid's Tale* and Chimamanda Ngozi Adichie's *Americanah* provide significant insights into feminist debate and structural injustices. Young adult (YA) literature has also become a significant platform for discussing social justice, with books like *The Hunger Games* and *They Both Die at the End* striking a chord with younger readers and influencing their views on activism and individual identity.

Additionally, we discovered that readers' interactions with literature had been profoundly altered by technology. A significant number of participants stated that they found books via online book clubs, Goodreads, and TikTok's #BookTok. E-books and audiobooks are two examples of digital forms that have increased access to literature and made reading more comfortable for audiences in the modern era. But there were also worries raised over the commercialization of literature and the impact of algorithms on book discovery. Digital platforms have made books more accessible to all, but they have also sparked debate about whether or not market-driven content should take precedence above literary merit.

Discussion. Based on our research, we conclude that literature from the 21st century both reflects and spurs social change. Modern literature actively shapes public debate and motivates activity in addition to documenting current social challenges. Climate change-related books, including *The Ministry for the Future*, have spurred conversations about sustainability and environmental policy. Similar to this, dystopian novels like Dave Eggers' *The Circle* challenge corporate surveillance and the degradation of privacy in the digital age, provoking readers to consider technology's place in society.

We also learned that reading promotes empathy and intercultural understanding. A greater awareness of various cultural experiences and societal issues was indicated by respondents who interacted with diverse tales. Through literature, readers can explore viewpoints that they might not otherwise come across in their everyday lives, bridging the gap between various cultures. Literature has been more inclusive and influential due to the

growing diversity of authors and representation, giving underrepresented voices a worldwide platform.

But we also found out that there are issues with modern literature. Because of the overabundance of content caused by the growth of self-publishing, it is challenging for excellent literary works to become more widely known. Concerns over the breadth and rigor of literary discourse in the digital age are also raised by the replacement of traditional literary criticism with book recommendations based on social media. While some books have been successfully made popular by sites like BookTok, they may also be part of a trend that prioritizes economic appeal over literary creativity and thematic complexity.

Conclusion. Despite changes in publishing and consumption patterns, our research has confirmed that literature is still an important force in the 21st century. Reading literature still has a big impact on society's ideals, increasing readers' empathy, and bringing attention to global issues. There are advantages and disadvantages to the growing use of technology in literature, necessitating a critical analysis of how digital platforms affect literary engagement.

As we've seen, literature's future rests on its capacity to keep up with technological developments while still fulfilling its vital role in society. Virtual reality narrative and AI-generated writing have the potential to expand the boundaries of literary expression, but they also bring up moral and creative issues of authenticity, authorship, and inventiveness. Future studies could go deeper into these new developments and how they affect how literature shapes human interaction and understanding.

In the end, our research shows that literature is still a potent medium for intellectual engagement, social change, and personal development even in the face of the literary landscape's quick shift. We want to add to the continuing conversation on literature's timeless value in negotiating the complexity of the modern world by examining how contemporary tales affect public opinion and personal identity.

АНОТАЦІЯ

Стаття аналізує вплив літератури 21-го століття на сучасне суспільство, досліджуючи, як літературні твори формують суспільні цінності. Література завжди служила вікном в соціально-економічні зміни, боротьбу та амбіції свого часу. В епоху цифрової диджиталізації література має значний вплив на суспільні рухи, дискусії та індивідуальні ідентичності та пристосовується до нових технічних і міжнародних умов. Наше дослідження розглядає на такі важливі суспільні теми як стать, расові стосунки, психологія, здоров'я, екологічні катастрофи та технологічні інновації в сучасній літературі. Ми також досліджуємо, як змінилося літературне середовище, як

література 21-го століття відображає і впливає на суспільні цінності, емпатію та світогляд людей . Дослідження аналізує еволюцію ролі літератури у формуванні людського досвіду у взаємозв'язку зі світом.

REFERENCES

1. Adichie, C. N. (2013). *Americanah*. New York: Knopf Doubleday Publishing Group, 466 p.
2. Atwood, M. (1985). *The Handmaid's Tale*. Toronto: McClelland and Stewart, 280 p.
3. Collins, S. (2008). *The Hunger Games*. New York: Scholastic Press, 370 p.
4. Eggers, D. (2013). *The Circle*. New York: Knopf, 271 p.
5. Green, J. (2017). *Turtles All the Way Down*. New York: Dutton Books, 285 p.
6. Hamid, M. (2017). *Exit West*. New York: Riverhead Books, 184 p.
7. Hoover, C. (2016). *It Ends With Us*. New York: Atria Books, 376 p.
8. Kingsolver, B. (2012). *Flight Behavior*. New York: HarperCollins, 430 p.
9. McQuiston, C. (2019). *Red, White & Royal Blue*. New York: St. Martin's Griffin, 421 p.
10. Robinson, K. S. (2020). *The Ministry for the Future*. New York: Orbit, 500 p.
11. Silvera, A. (2017). *They Both Die at the End*. New York: HarperTeen, 380 p.
12. Thomas, A. (2017). *The Hate U Give*. New York: Balzer + Bray, 440p.

Каталіна АСТАЛОШ

Науковий керівник Андрія ПЕВСЕ, канд. пед. н. доц.

Ніредьгазький університет

м. Ніредьгаза, Угорщина

ФАНДОМНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК МОВНОЇ ТВОРЧОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НЕОЛОГІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Вступ. Ще до появи сучасних медіа люди об'єднувалися навколо спільних захоплень. Наприклад, в XIX столітті існували літературні клуби, де, наприклад, прихильники творів Чарльза Діккенса та Артура Конан Дойля активно обговорювали їхні романи. Але фандоми в сучасному розумінні сформувались вже в XX столітті, а саме в 1960-ті роки, оскільки величезну роль у розвитку фандомів відіграла поява телебачення. А інтернет-революція, що відбулась на зламі XX та XXI століть і охарактеризувалась появою доступного широким масам людей інтернету, зробила фандоми глобальним соціокультурним явищем. Поява інтернет-форумів, соціальних мереж, блогів та сайтів фанфікшена дозволили фанатам вільно спілкуватись між собою,

а також з авторами канонів, створювати власний контент і ділитися ним один з одним, що призвело до появи досить великої кількості нових слів (неологізмів).

Методологія. Переважна більшість наукових робіт про фандомну культуру опубліковано в країнах ЄС та США, зокрема Г. Дженкінсом [6; 7], Д. Фіске [8; 9] та ін. В українському академічному просторі проблеми фанатської культури тільки починають досліджуватись: наразі з'явилися розвідки у галузі журналістики, соціальних комунікацій, культурології, наприклад, роботи І. Гурової [2; 3], Т. Крайнікової., Е. Крайнікова, Т. Єжижанської [4], О. Гудошник і В. Яровкіної [1]. Що стосується лінгвістичних досліджень термінології фанатів, то можна відзначити роботу Д. Станко [5]. Як можна побачити, лінгвістичні дослідження не перебувають у фокусі українських дослідників, що підкреслює актуальність теми.

Дослідження фандомних неологізмів здійснювалось із залученням таких методів: аналіз було використано для вивчення особливостей утворення фандомних неологізмів, історичний метод використовувався для вивчення та аналізу появи неологізмів на протязі останніх років, порівняльний метод застосовувався для визначення різних видів неологізмів, описовий метод використовувався тлумачення та етимології неологізмів, що дозволило більш глибоко зрозуміти їх зміст.

Результати. Фандом – це субкультурне співтовариство, учасники якого об'єднані єдиним інтересом, пов'язаним із творами мистецтва – пристрастю до певного фільму, книги, серіалу тощо. Мова фанатів – це унікальне мовне явище, яке виникає внаслідок необхідності у спілкуванні членів фан-спільноти у процесі здійснення фандомної діяльності. Вона відображає еволюцію популярної культури та служить маркером приналежності, значною мірою спираючись на вихідний матеріал (канон) і створюючи нові моделі словотвору на основі спільного досвіду фанатів.

Ця спеціалізована форма спілкування включає терміни, характерні для діяльності фанатів, і має такі особливості:

- багато черпає з вихідного матеріалу (телесеріали, фільми, книги, ігри);
- адаптує та перепрофілює основні культурні посилання;
- створює нові мовні шаблони на основі спільного досвіду фанатів;
- впливає на основну мову через широке застосування фандомних термінів;
- розвивається з часом, коли з'являється новий вміст і змінюються інтерпретації фанатів;
- оскільки мова фандомів є незрозумілою для сторонніх людей, вона створює відчуття приналежності та ексклюзивності для членів фандому, це також служить перешкодою для входу новачків або випадкових шанувальників [10].

Фандомні неологізми, як і неологізми в цілому, можуть створюватись різними способами:

- морфологічні:
 - а) словоскладання – слово створюється за рахунок об'єднання двох або більше коренів (фан-спільнота, фанфік, фанарт),
 - б) афіксація – додавання префіксів або суфіксів до вже існуючих слів для утворення нових (вподобайка, рольовка, пасхалка),
 - в) скорочення слів (прода, комент);
- семантичні способи – наприклад, використання вже існуючих слів у новому значенні (горіти, шапка, рейтинг);
- запозичення слів з інших мов для позначення нових реалій (косплей, фандом, шипер);
- калькування – створення нових слів шляхом дослівного перекладу іноземних слів (великодка);
- створення нових слів шляхом комбінування вже існуючих слів (*вбоквел* – від «вбік» та «сиквел», рольова гра);
- створення абсолютно нових слів, що не мають коренів у вже існуючих мовних елементах (джедай);
- зміна значень:
 - а) розширення значення, коли існуюче слово починає використовуватися в більш широкому значенні (пейринг),
 - б) звуження значення, коли слово починають використовувати у більш вузькому значенні (прода);
- аббревіація (ОТП, АУ).

Фандомні слова потребують пояснення, оскільки вони виникають у межах фан-спільнот і можуть бути незрозумілими для тих, хто не належить до цього середовища. Вони відображають унікальні культурні коди, творчість учасників фандому та часто мають особливе походження або трансформоване значення. Для кращого розуміння розглянемо деякі приклади фандомних неологізмів.

Канон – ім., ч.р., мн. канони: 1) мистецький твір (книга, фільм, серіал тощо), захоплення яким об'єднує фанатів у фандом; 2) сукупність фактів, показаних або описаних у вихідному мистецькому творі, які вважаються істинними.

Приклади: «хочу ще раз передивитись канон», «в каноні такого не було».

Етимологія: походить від англійського слова «сапон» (колекція або перелік книг, які вважаються істинними).

Фандом (*фендом, фенді*) – ім., ч.р., мн. фандоми - неформальне (як правило) субкультурне співтовариство, учасники якого об'єднані єдиним інтересом, пов'язаним із творами мистецтва – пристрастю до певного фільму, книги, серіалу тощо.

Ет.: слово походить від англійського «fandom» («фанатство») з таким самим значенням.

Гедканон – ім., ч.р., мн. гедканони (також «хедканон»): ідея фаната про твір або персонажа, яка напряду не вказана в каноні, але яку він вважає каноном.

Ет.: від англ. «head» (голова) і «canon» (буквально – те, що знаходиться в голові фаната).

Приклад: «Мій гедканон – Снейп вижив».

Пасхалка – ім., ж. р., мн. пасхалки - навмисно приховані у фільмах, серіалах або комп'ютерних іграх повідомлення від авторів: картинки, предмети, секретні локації або відсилки до інших подій і творів.

Приклади: «Я знайшов пасхалку в підсобці Лютена в «Андорі».

Ет.: слово є перекладом англійського виразу «Easter egg» (пасхальне яйце) з таким самим фандомним значенням. Походить від пасхальної традиції в західних країнах ховати пасхальні яйця в домі, аби діти їх шукали.

Уповзти – дієсл., перех. або неперех.: у фанфіку врятувати персонажа, який помер у каноні.

Приклади: «Снейп уповз!», «Ми уповзли Мерліна!».

Ет.: походить від дієслова «повзти». В 7 книзі Дж.К. Роулінг про Гаррі Поттера один з персонажів – Северус Снейп - був покусаний змією Вольдеморта і, як вважається, загинув. Але любов до персонажа і незгода з таким поворотом подій серед фанів була настільки сильною, що вони почали вигадувати теорії, згідно з якими Снейп уповз з місця події, отримав медичну допомогу і таким чином вижив. Пізніше термін «уповз» або «уповзти» став застосовуватися щодо будь-яких героїв, яких фанати «оживляють» у своїх роботах.

Виклики і перспективи розвитку фандомної мови в Україні:

Після 2014 року в українських фандамах з'явилась стійка тенденція до відокремлення від всього російського і, відповідно, переходу від запозичення російських слів (що було одним з основних способів появи фандомних неологізмів раніше) до створення їх українських відповідників. Це здійснюється або шляхом фонетичних змін при запозиченні з англійської мови: укр. «гедканон» замість рос. «хедканон», укр. «гейтер» замість рос. «хейтер», або за допомогою спроб перекласти російські слова, які є запозиченнями з англійської мови українською мовою.

Проте, на жаль, це не завжди приводить до задовільних результатів. Наприклад, рос. «фандом» було перекладено як «фанхата», що неграмотно з точки зору етимології слова (суфікс «-дом» в цьому слові є англ. суфіксом «-dom», що означає стан або приналежність, напр. «king» - «король» - «kingdom» - «королівство», «free» - «вільний» - «freedom» - «воля», і не має значення «дім» і тим більше «будівля»). Ще одним таким прикладом є слово «великодка», коли через намагання відійти від російського слова використали кальку з тієї ж російської. В російській мові запозичений з англійської термін "easter egg" переклали виразом «пасхальное яйцо», який потім був скорочений «пасхалка», тому українські фанати так само скоротили вираз «великоднє яйце» до незрозумілої «великодки». Наразі в фан-спільноті точаться палкі дискусії щодо доцільності використання цих слів. Проте в будь-якому разі можна не сумніватись, що процес відділення української фан-спільноти від російської триватиме, і кількість та частота використання неологізмів, які виникатимуть без використання російської мови, зростатиме.

Висновки. Дослідження неологізмів, які виникли у процесі функціонування фандомів як соціокультурного явища, дозволить краще зрозуміти сучасний стан їх використання в українській мові, а також їх вплив на мову в цілому. Ці дослідження також можуть бути корисними у роботах з багатьох гуманітарних дисциплін (лінгвістика, соціологія, літературознавство та ін.), присвячених вивченню фандомів та фанатської творчості.

ABSTRACT

The article is devoted to fandom culture as a factor of the linguistic creativity of fans. Fandom is a subcultural community, the members of which are united by a common interest related to works of art - a passion for a certain movie, book, series, etc. Fandom language is a unique linguistic phenomenon that arises as a result of the need for communication between members of fan community in the process of carrying out fandom activities, which leads to the appearance of new words (neologisms). These neologisms can be created in various ways (morphological, semantic, borrowing, calque, new words creation, change of meaning, abbreviation). The article provides several examples of fandom neologisms and gives their meaning and etymology. The article also examines the current challenges and prospects for the development of fandom language in Ukraine.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудошник О., Яровкіна В. Фанфікшен як альтернативні медіа: сучасні комунікативні практики. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика. Львів, 2021. Випуск 1 (1). С. 43–48.
2. Гурова І. В. Популярна культура як практика створення смислів і значень. // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ, 2022. Випуск 3. С. 23–28.
3. Гурова І. В. Фанатська культура (фан-культура): від споживання масової до творення популярної. // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ, 2024. Випуск 1. С. 71-76.
4. Крайнікова Т. С., Крайніков Е. В., Єжижанська Т. С. Фанатство як явище медіаповедінки української молоді. // Актуальні питання масової комунікації. Київ, 2021. Випуск 30. С. 33–46.
5. Станко Д.В. Англomовна терміносистема фанфікшен. // Закарпатські філологічні студії. Ужгород, 2024. Т. 2, випуск 34.
Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.2.11>
6. Jenkins, H. Convergence culture: where old and new media collide. New York University Press, 2006. 308 p.
7. Jenkins H. Textual poachers: Television fans and participatory culture. London: Routledge, 1992. 424 p.
8. Fiske, J. Television Culture. Popular Pleasures and Politics. London-New-York: Routledge, 1987. 368 p.
9. Fiske, J. The Cultural Economy of Fandom. The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media, edited by Lisa A. Lewis. New York : Routledge, 1992. 256 p.
10. Fiveable. (2024, August 21). 6.8 Fandom language – Language and Popular Culture. <https://library.fiveable.me/language-popular-culture/unit-6/fandom-language/study-guide/aElVbjmTl975vKih>

Секція 4. ДИПЛОМАТІЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Anastasiia KAZAKOVA

Scientific supervisor: Nataliya POPOVYCH, Ph.D., Assoc. Prof.

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

DIGITAL DIPLOMACY IN 280 CHARACTERS: THE ROLE OF X (FORMERLY TWITTER) IN POLITICAL NEGOTIATIONS: A CASE STUDY OF PRESIDENT ZELENSKYI'S PRACTICES

Introduction. In the digital age, social media platforms have fundamentally transformed political communication, and one of the most significant shifts has come through Twitter—now rebranded as X. With its character limit of 280, a single tweet can reach millions, potentially shaping political narratives, influencing negotiations, and even impacting international relations.

Digital diplomacy refers to the use of digital platforms by governments and international organizations to communicate, engage with foreign publics, and conduct diplomacy. In the past, diplomacy was largely confined to face-to-face meetings, phone calls, or formal documents. However, the advent of social media platforms like X has dramatically altered how political leaders engage with the world, democratizing access to diplomatic communication and allowing for immediate reactions and interactions.

Hence the **research question** of the study is to find out how X (previously known as Twitter) can influence diplomacy. What are the main reasons for President Zelenskyy to use Twitter and his best practice in 2024.

The purpose of the study is to answer the research question and identify President Zelenskyy's impact within X on digital diplomacy.

This case study employs a qualitative research approach, relying on secondary data sources, including academic articles, reports, industry publications, and the President's tweets themselves. Data collection involved an extensive literature review to gather insights on twiplomacy. The analysis integrates theoretical frameworks related to digital diplomacy to interpret the findings.

In the following article words “Twitter” and “X” will be parallelly used, since even after rebranding mass population still utilize “Twitter” more frequently.

Digital Diplomacy encompasses new methods of conducting diplomacy through the internet and Information and Communication Technologies (ICTs), impacting contemporary diplomatic practices. It involves using digital tools to enhance international relations and further national interests [1].

Twiplomacy — a term combining “Twitter” and “diplomacy” — refers to the use of Twitter by politicians, states, and diplomats to conduct diplomatic activities, influence public opinion, and engage in political negotiations in real time. This form of diplomacy leverages the immediacy, global reach, and accessibility of the platform to facilitate direct communication with both domestic and international audiences [3].

The character limit of 280 on X might seem restrictive, but it's this very limitation that forces brevity and impact. Political figures, diplomats, and even leaders of countries are now communicating with the world in short bursts, where each word counts. Social media platforms, including X, play a transformative role in political discourse and diplomacy, enabling nations to engage directly with diverse audiences and shape international narratives [7]. A well-crafted tweet can go viral, instantly shaping public opinion both domestically and internationally. It can serve as a direct call to action, a statement of policy, or even a diplomatic message to a rival state.

Zelenskyy's Twitter Use: A Case Study of Leadership in Crisis

Twiplomacy has gained significant importance in recent years, particularly during international crises. Digital diplomacy has expanded the scope of public diplomacy, giving political leaders new ways to manage their international image and influence foreign policy outcomes.

One of the most notable examples of Twiplomacy is Ukrainian President Volodymyr Zelenskyy's use of X, particularly during the ongoing war between Ukraine and Russia. Since the Russian invasion of Ukraine in 2022, Zelenskyy has utilized Twitter not only as a means of rallying domestic support but also as a diplomatic tool to influence global opinions, secure foreign aid, and garner international attention for Ukraine's plight.

In 2024, Zelenskyy's tweets have continued to play a pivotal role in shaping the narrative around the war and Ukraine's quest for international support. His tweets serve multiple functions, including diplomatic signaling, calls for military and humanitarian aid, and attempts to garner moral and political support from foreign governments and the global public.

One of the key ways Zelenskyy's Twitter activity influenced global politics in 2024 was by directly addressing political leaders, especially those in the Western world, urging them to provide more robust support for Ukraine. Through well-timed and sometimes

provocative tweets, Zelenskyy has used X to apply diplomatic pressure on key states such as the United States, Germany, and France to step up their involvement.

For example, in September 2024, Zelensky tweeted directly at U.S. President Joe Biden: “I am grateful to @POTUS Joe Biden, both parties in Congress, and the American people for the security assistance package announced today...” [9].

This type of communication is consistent with the concept of digital diplomacy, where heads of state use platforms like Twitter to make real-time requests, signal urgency, and emphasize their priorities. In this instance, Zelenskyy was not only engaging in direct communication with the U.S. leadership but also signaling to the global public the urgent needs of Ukraine.

Zelensky’s use of Twitter in 2024 also included powerful, emotional appeals that resonated with global audiences, he wrote: “I urge you to continue working with us and all other partners to protect life from Russian attacks. Effective sanctions against Russia, halting Russia’s shadow tanker fleet that finances Putin’s aggression, and providing all necessary weapons to our soldiers—these are tools that bring true peace closer..” [10]. This tweet, like many others, appealed to the global public’s moral sensibilities and framed the war as a global conflict, calling on individuals and governments to act decisively. It is a prime example of how Twitter allows leaders to craft narratives and shape public perception in real time, bypassing the more traditional diplomatic channels.

Zelenskyy’s approach to Twiplomacy in 2024 demonstrates how a leader can effectively leverage soft power through social media. Joseph Nye’s [6] concept of soft power emphasizes the importance of attracting and influencing others through culture, values, and appeal rather than through coercion. Zelensky’s strategic use of Twitter has enhanced his image as a champion of democracy and human rights, while simultaneously creating a narrative of moral righteousness in Ukraine’s fight against Russian aggression.

Through his tweets, Zelensky has been able to craft a personal and national brand that emphasizes resilience, unity, and the democratic values Ukraine is fighting to protect. His tweets often emphasize Ukraine’s role in defending European security and democratic ideals, which resonates with the global audience, particularly in Western countries.

Conclusion. The 280-character tweet may seem like a trivial form of communication, but its impact on political negotiations and diplomacy is undeniable. X has become an essential tool for leaders worldwide to communicate directly with one another and with the public. The question now is how governments, diplomats, and political leaders can harness this tool responsibly while navigating its potential pitfalls.

The way Ukraine's President Zelenskyy used Twitter in 2024 underscores the growing influence of twiplomacy in international relations and real-time political negotiations. By strategically using X, Zelenskyy not only amplified Ukraine's voice on the world stage but also influenced the diplomatic decisions of key world leaders.

While Zelenskyy's use of Twitter is largely considered effective, it is not without its challenges. The brevity of the platform means that complex geopolitical issues often have to be reduced to simplistic messages that can sometimes lack nuance. In addition, misunderstandings or over-reliance on Twitter in diplomatic negotiations can backfire, as tweets can be misinterpreted, taken out of context, or escalate tensions if not carefully worded.

Zelenskyy's direct, sometimes urgent tweets can put pressure on allies, but can also alienate key partners if they are perceived as coercive or demanding. The challenge of maintaining a balance between diplomatic tact and the urgency conveyed through social media remains a key issue for leaders engaging in Twitter diplomacy. Despite these risks, Zelenskyy's use of Twitter in 2024 represents a new frontier in the practice of diplomacy, where the rapid pace of communication and global reach of platforms like Twitter intersect with traditional diplomatic protocols.

АНОТАЦІЯ

У сучасну цифрову епоху соціальні медіа зазнали парадигмальних змін у сфері політичної комунікації, а платформа X (раніше відома як Twitter) стала ключовим інструментом у сфері дипломатії. Це дослідження заглиблюється в роль X у формуванні цифрової дипломатії, з особливим акцентом на стратегічному використанні платформи президентом Володимиром Зеленським у 2024 році. Вивчаючи його практики взаємодії, дослідження прагне зрозуміти, як X впливає на дипломатичний дискурс та міжнародні відносини. Дослідження використовує якісний підхід, спираючись на вторинні джерела даних, такі як академічна література, галузеві звіти та твіти самого Зеленського. Аналіз інтегрує рамки цифрової дипломатії для оцінки впливу його онлайн-присутності, а його результати сприяють ширшій дискусії про твіпломатію та висвітлюють еволюцію ролі соціальних медіа у світовій політиці.

REFERENCES

1. Chhabra, R. (2020). Twitter Diplomacy: A Brief Analysis. *ORF Issue Brief*, 335 (1), 1-12. <https://www.orfonline.org/research/Twitter-diplomacy-a-brief-analysis-60462>

2. Daniel, O. (2021). Systematic Literature Review: Online Digital Platforms Utilization by the Ministry of Foreign Affairs in Adopting Digital Diplomacy. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research. Forthcoming.* 9 (1), 8-18. <https://ssrn.com/abstract=4667712>
3. Green, J. (2022). The Rise of Twiplomacy and the Making of Customary International Law on Social Media. *Chinese Journal of International Law*, 21, 1-53. 10.1093/chinesejil/jmac007
4. Hedling E., et al. (2021). Practice Approaches to the Digital Transformations of Diplomacy: Toward a New Research Agenda. *International Studies Review*, 23(4), 1595-1618, <https://doi.org/10.1093/isr/viab027>
5. Hocking, B., Melissen, J. (2015). Diplomacy in the Digital Age. *Clingendael. Netherlands Institute of International Relations*. 1-57. <https://surl.li/gykrz>
6. Nye, J. (2017). Soft power: the origins and political progress of a concept. *Palgrave Commun* 3, 17008. <https://doi.org/10.1057/palcomms.2017.8>
7. Rachmawati, I., et al. (2024). Digital Diplomacy in the 21st Century: The Transformative Role of Social Media Platforms in Public Engagement. Atlantis Press, 567-576. https://doi.org/10.2991/978-2-38476-247-7_57
8. Verrekia, B. S. (2017). Digital Diplomacy and Its Effect on International Relations. *Student Publications*. 565, 1-30. https://cupola.gettysburg.edu/student_scholarship/565
9. Zelenskyy, V. (2024, 6 September). <https://x.com/ZelenskyyUa/status/1832095588625600870>
10. Zelenskyy, V. (2024, 29 October). <https://x.com/ZelenskyyUa/status/1851230051674591451>

Kitti TÓTH

Scientific supervisor: Tomash VRABEL, PhD, Assoc. Prof.

Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Berehove, Ukraine

EUPHEMISMS IN THE SPEECHES OF LEADING POLITICIANS OF THE USA AND GREAT BRITAIN IN THE EARLY XXI CENTURY

Introduction. Communication is the foundation for leading and engaging in power struggles, thus language plays a crucial role in political discourse. Rhetorical devices create several opportunities for politicians in order to achieve their planned goals in a speech, and

their usage is easily variable from one topic to another, making it more organized, effective and engaging for the public, as well as suggesting the nature of a confident and collected leader, with sophisticated language use. Although direct speech is considered to be best during factual manifestations, the harsh reality for audiences, due to social taboos is unacceptable and impolite, thus the usage of euphemisms becomes significant, providing great sources of alternatives for expressing unpleasant ideas. This research **aims** to explore the significance of euphemisms in the speeches of leading politicians of the United States of America and Great Britain, focusing on the timeline of the early XXI century.

While the usage of euphemisms in the political discourse is employed worldwide, the purposes of politicians while creating and applying euphemisms to their speech may differ. The functions of euphemizing can be several: from softening to obscuring or reframing ideas, as well as avoiding slurs, or addressing taboos. [2 p. 10]. But not only their categories, but occurrence, frequency, and themes may as well differ from one country to another. The **purpose** of this research is to compare and analyze speeches and give a deeper understanding of their utilization. The context of this study is grounded in the political and linguistic landscape of the early 21st century, a period marked by significant events where the usage of these devices was employed to navigate sensitive issues.

Methodology. This comparative study interpreted the use of euphemism by taking into account several terms. According to the online Cambridge Dictionary, they are: “words or phrases used to avoid saying an unpleasant or offensive word”, considering the speaker's reputation, in function, euphemisms are great at creating a sophisticated text, assisting a person's reputation, which is mainly preferred to create an alternative version of the idea of the word, in order to avoid losing the face of a person being addressed. Politicians often employ euphemisms as a "safe" strategy to address uncomfortable topics and critique their adversaries without creating a negative perception among their audiences. [3 p. 6]. Euphemistic language in politics enables speakers to discuss sensitive issues relevant to the public, such as economic matters, national security, and foreign policy, in a more palatable manner. [1 p. 272].

Results. In the category of taboos, the ones that cause discomfort, including human bodies and their secretions, sexual organs, and activities, as well as urination and defecation, illness, mortality, and acts of killing (including hunting and fishing), the naming, addressing, touching, and observing of individuals, sacred entities, objects, and locations, the collection, preparation, and consumption of food. [1 p. 1]. It serves several roles. In political discourse, alongside its preventative function—replacing socially or religiously tabooed terms with euphemistic expressions—it also has a veiling function. This means it is used to conceal

certain real-life facts that the speaker prefers not to address openly or to disguise politically sensitive issues in order to maintain or gain power. [4 p. 90].

While examining the speeches, the key issues the study touches upon are the themes of economic matters, social welfare, health and aging, military, conflict and security, humanitarian issues, violence, and harm. The sources, including the speeches of George W. Bush, and Tony Blair both provide great numbers of euphemisms into the categories.

Discussion. During a comparative analysis of the speeches of George W. Bush and Tony Blair, distinct approaches to euphemistic language were revealed. In the themes of military action, George W. Bush, known for his direct use of language, while naming the harsh realities of September 11, focused on framing a speech about strength and assurance of security using expressions like "war against terrorism" and "apply the full force and might of our military." His rhetoric conveyed urgency, reinforcing American leadership. Blair's reaction to the same events, in contrast, emphasized strategic diplomacy, opting for softer phrasing such as "we must bring about change in that regime" and "to meet the humanitarian challenge." Similarly, in reacting to the war on Iraq, Blair created an easily palatable way of expressing, and softening difficulties, with the euphemisms for war "So the 12-year game began.", or the consequences being named "action would follow", while Bush on the same topic used the expressions "The Iraqi regime has used diplomacy as a ploy to gain time and advantage", for conflicts, or "bring an end to this danger" as a reaction.

In **conclusion**, both politicians of the two countries employ the use of euphemisms, reflecting differences in political strategies, decision-making, and risk management. Both leaders used euphemisms to soften difficult topics, preserve human dignity, and avoid politically sensitive language.

АНОТАЦІЯ

Евфемізми у промовах провідних політиків США та Великої Британії відіграють ключову роль у формуванні політичного дискурсу, особливо на початку ХХІ ст. Мова є життєво важливим інструментом у владі та спілкуванні, а риторичні прийоми, такі як евфемізми, допомагають політикам ефективніше та ввічливіше подавати ідеї, уникаючи суворой правди, яка може бути соціально неприйнятною. Ця робота досліджує, як евфемізми використовуються в американських і британських політичних промовах, зосереджуючись на Джорджі Буші та Тоні Блері. Евфемізми слугують для пом'якшення, та переосмислення делікатних тем, з відмінностями у їх використанні залежно від національного та культурного контексту. Визначені як альтернатива неприємним або образливим словам, евфемізми дозволяють політикам торкатися таких

питань, як війна, безпека та здоров'я, зберігаючи довіру та схвалення аудиторії. Дослідження показує, що вони використовуються для вирішення таких табу, як смерть, та насильство, при цьому слугують як профілактичним, так і масовим цілям. Буш мав тенденцію бути більш прямим, використовуючи фрази на кшталт «війна з тероризмом», тоді як Блер надавав перевагу дипломатичним формулюванням на зразок «вирішити гуманітарний виклик». Обидва використовували евфемізми, щоб керувати політичним іміджем, зменшити громадське занепокоєння та більш коректно передати складні реалії.

REFERENCES

1. Allan K., Burrige K. (2006). *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge: Cambridge University Press. 272-303 p.
2. Domínguez P. J. C., Pedro J. (2005). Some theses on euphemisms and dysphemisms. *Studia Anglica Resoviensia*. 9-16 p.
3. Crespo-Fernández, Eliecer. (2014). *Euphemisms and Political Discourse in the British Regional Press*. Brno: Brno Studies in English. 26 p.
4. Chetaikina, V. V. The role of euphemisms in political discourse / V. V. Chetaikina // *Закарпатські філологічні студії / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", – 2023. – Вип. 31. – С. 90–93. – Бібліогр.: с. 93 (10 назв); рез. англ., укр. URL <http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/31/16.pdf>*
5. September 11, 2001: Address to the Nation on the Terrorist Attacks. Available at: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/september-11-2001-address-nation-terrorist-attacks>
6. March 17, 2003: Address to the Nation on Iraq. Available at: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-17-2003-address-nation-iraq>
7. Full text of Tony Blair's speech to parliament. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2001/oct/04/september11.usa3>
8. Full text: Tony Blair's speech. Available at: <https://www.theguardian.com/politics/2003/mar/18/foreignpolicy.iraq1>

DIGITAL DIPLOMACY AND CROSS-CULTURAL LEADERSHIP: NAVIGATING INTERCULTURAL NEGOTIATIONS

Introduction. In an increasingly interconnected world, digital diplomacy and cross-cultural leadership play a critical role in international relations and business negotiations. The rise of virtual communication has reshaped diplomatic interactions, making it essential for leaders to develop cultural intelligence to navigate intercultural negotiations effectively.

Disruptive technologies such as mobile computing and virtual reality corrupt previously existing boundaries between online and offline settings, creating large-scale networks of people, computers and objects [2, p. 115].

This paper explores how cultural values impact negotiation styles and how digital transformation affects leadership strategies. Drawing on studies of diplomatic interactions and business negotiations, it identifies key challenges and best practices for cross-cultural leadership.

Methodology. This study adopts a descriptive and exploratory research design to examine the role of digital diplomacy and cross-cultural leadership in intercultural negotiations. A descriptive approach helps in understanding patterns of negotiation behaviours, while an exploratory approach allows for deeper insights into the challenges and strategies used by leaders in cross-cultural settings.

This research is based on a mixed-methods approach, including a literature review, case studies and comparative analysis. The **quantitative** aspect involves analysing survey responses from diplomats and business leaders regarding their negotiation experiences. The **qualitative** aspect includes case studies and interviews to provide deeper insights into negotiation tactics and leadership adaptations in digital diplomacy. We analysed the case that explores barriers in communication between Chinese, Australian, and American negotiators, drawing on business meetings held in Australia and China between 1999 and 2002.

Results. The study revealed three key findings. First, **cultural differences** significantly influenced negotiation styles, with Australian and American negotiators representing low-context, individualistic cultures, who preferred direct exchanges and quick decision-making. In contrast, Chinese negotiators, from a high-context, collectivist culture,

emphasised relationship-building (*guanxi*) and indirect communication. This misalignment often led to misunderstandings and hindered the negotiation process.

Second, **trust** emerged as a critical challenge, as Western negotiators expected quick business discussions, whereas Chinese participants focused on establishing long-term relationships before engaging in negotiations.

Lastly, **digital diplomacy** had both challenges and advantages — it limited non-verbal cues, making trust-building more difficult, but also enabled continuous international engagement and collaboration, fostering cross-cultural learning and adaptability.

Discussion. Cultural diversity's impact on diplomacy has gained significant attention in recent years. Diplomats are urged to familiarise themselves with local customs to communicate effectively and avoid misunderstandings, though this remains challenging depending on their cultural background.

If there is no standardised negotiation culture, the more likely it is that culture-specific norms, values, and rules will begin to take hold, possibly causing misunderstanding or conflict, and eventually leading to a sub-optimal result or even outright failure.

Different cultures have different attitudes to hierarchy and the distribution of power. For example, “the Chinese have a strict hierarchical system and emphasize rank,” while Australians and Americans tend to pay less attention to social ranking [11; 8, p. 319]. The Chinese are known for their tough negotiation style, which Western negotiators often find difficult to interpret.

The conflict in this negotiation was subtle. The Australians believed they had completed the initial introductions, but the Chinese sought deeper personal details, such as work history and origins, to establish *guanxi* (the Chinese word meaning relationship, which is one of the most essential Chinese cultural characteristics).

According to *Hsu*, as members of a collective culture, Chinese people emphasise group goals and needs and strive to maintain relational harmony. In contrast, members of an individualistic culture, such as Australians, value individual autonomy and interests and encourage competition.

Western mediation typically involves structured workshops and contractual agreements, whereas collectivist cultures prefer *behind-the-scenes preparation* to prevent public confrontation and preserve social “face.” These differences highlight the need for culturally sensitive conflict resolution strategies in international settings. Effective conflict resolution requires the ability to shift perspectives and engage in *meta-communication* — discussing the conflict process itself.

In an attempt to bridge the gap between negotiation styles, negotiating parties in cross-cultural negotiations need to have a deep understanding of the cultural realities of their negotiation partners. As Woo and Prud'homme appropriately point out, "In a cross-cultural negotiation, in addition to the basic negotiation skills, it is important to understand the cultural differences and to modify the negotiation style accordingly" [16, p. 115].

An international negotiation culture has evolved as a result of the impact of globalisation on many business sectors. According to Zartmann, other factors, such as national, political, and specific organisational interests or proportion of power, take priority over cultural aspects [15, p. 256].

Unlike members in co-located teams, virtual team members are geographically dispersed and rely on technology-mediated communication rather than face-to-face interactions to accomplish their tasks [4; 10; 20]. Furthermore, virtual teams, unlike co-located teams, face the challenge of overcoming time dispersions [3, p. 333].

With the rise of cloud services and mobile devices, individuals remain constantly connected to their universities, workplaces, and leisure activities, blurring the boundaries between professional and private life. Moreover, traditional teamwork is increasingly being replaced by virtual collaboration, where communication occurs primarily through instant messaging, social media, and teleconferencing, while teamwork is facilitated by digital knowledge-sharing platforms and collaboration tools.

Digital evolution is changing corporate management. Integrated messaging and social networks provide direct communication with leaders at various levels. As a result, leaders' power and influence are evolving, with decision-making relying more on big data analytics than personal experience and intuition.

Modern leaders are expected to adopt a *participatory approach*, valuing team input and delegating responsibilities based on expertise. As digital transformation increases job demands and work-life challenges, leaders must balance performance expectations with support. A strong focus on relationships helps employees navigate these pressures. Encouraging autonomy, leaders should act as coaches when needed, fostering both digital collaboration and personal connections in remote and virtual teams.

Conclusion. The findings reveal that Western negotiators, favouring direct communication and quick decision-making, often face challenges when engaging with Chinese counterparts, who prioritise long-term relationship-building before discussing business matters. Trust emerged as a key factor influencing negotiation outcomes. While Western negotiators expected efficient and task-oriented discussions, Chinese participants emphasised personal connections and collective harmony, leading to misaligned expectations.

Digital diplomacy played a dual role: while it facilitated international collaboration and enhanced cross-cultural learning, it also posed challenges by limiting nonverbal cues, making trust-building more difficult. However, digital tools provided new opportunities for fostering global engagement and adaptability.

As remote work and virtual teams become increasingly common, modern leaders must develop new competencies and adopt different behavioural strategies compared to those required in previous years.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується роль цифрової дипломатії та міжкультурного лідерства в міжнародних переговорах. Аналізуються основні виклики, пов'язані з культурними відмінностями у стилях комунікації, довірою між партнерами та використанням цифрових технологій. Дослідження, засноване на змішаному методі (кількісному та якісному аналізі), включає вивчення дипломатичних переговорів між китайськими, австралійськими та американськими представниками.

Виявлено, що цифрова дипломатія має як переваги, так і труднощі: вона сприяє міжнародній співпраці та адаптації до міжкультурних відмінностей, але водночас ускладнює встановлення довіри через брак невербальних сигналів. Результати підкреслюють важливість розвитку культурного інтелекту, адаптації переговорних стратегій та використання цифрових технологій для покращення міжкультурної комунікації.

REFERENCES

1. Buttery, E. A., & Leung, T. K. P. (1998). *The difference between Chinese and Western negotiations*. European Journal of Marketing, 32(3/4), pp. 374–389.
2. Cascio, W. F., & Montealegre, R. (2016). *How technology is changing work and organisations*. Annual Review of Organisational Psychology and Organisational Behavior, 3, 469 p.
3. Erez, M., Lisak, A., Harush, R., Glikson, E., Nouri, R., & Shokef, E. (2013). *Going global: Developing management students' cultural intelligence and global identity in culturally diverse virtual teams*. Academy of Management Learning & Education, 12(3), pp. 330–355.
4. Gibson, C. B., & Manuel, J. A. (2003). *Building trust: Effective multi-cultural communication processes in virtual teams*. USC Center for Effective Organizations: San-Francisco: Jossey-Bass, pp. 59–86.

5. Gulbro, R., & Herbig, P. (1996). *Cross-cultural negotiating processes*. Industrial Management & Data Systems, 96(1), pp. 17–23.
6. Gulbro, R. D., & Herbig, P. (1999). *Cultural differences encountered by firms when negotiating internationally*. Industrial Management & Data Systems, 99(1), pp. 47–53.
7. Hicks, D., & Given, L. M. (2013). *Principled, transformational leadership: Analyzing the discourse of leadership in the development of librarianship's core competences*. The Library Quarterly: Information, Community, Policy, 83(1), pp. 7–25.
8. Hofstede, G., Hofstede, G. J., Minkov, M., & Geert Hofstede BV. (2010). *Cultures and Organisations: software of the mind: intercultural cooperation and its importance for survival*. McGraw-Hill. 558 p.
9. Hsu, F. L. K. (1980). *Americans and Chinese: Passage to differences* (3rd ed.). University of Hawaii Press. 534 p.
10. Martins, L. L., Gilson, L. L., & Maynard, M. T. 2004. *Virtual teams: What do we know and where do we go from here?* Journal of Management, 30, pp. 805–835
11. Sabath, A.M. (1999), *International Business Etiquette*, Career Press, Franklin Lakes.
12. Singh, R., & Widén, G. (2021). *Toward a framework for preparing leaders in a global information context*. Journal of Education for Library and Information Science, 62(1), pp. 87–103.
13. Schwarzmüller, T., Brosi, P., Duman, D., & Welpe, I. M. (2018). *How Does the Digital Transformation Affect Organisations? Key Themes of Change in Work Design and Leadership*. Management Revue, 29(2), pp. 114–138.
14. Tinsley, C. H. (2001): *How negotiators get to yes: Predicting the constellations of strategies used across cultures to negotiate conflict*. Journal of Applied Psychology 86 (4), pp. 583–593.
15. Thomas, A., Kinast, E. & Schroll-Machl, S. (Eds.) (2010). *Handbook of Intercultural Communication and Cooperation*. Vandenhoeck & Ruprecht. 412 p.
16. Woo, H. (1999). *Negotiating in China: some issues for Western women*. Women in Management Review. 14 (4), pp. 115–120.
17. Zartmann, I. W. (1993): *International Negotiation: Does culture make a difference?* Culture and Negotiation, Newbury Park, pp. 17–22.
18. Zartman, I.W. (1977). *Negotiation as a joint decision making process. The Negotiation Process: Theories and Applications*, Sage Publications, Beverly Hills, pp. 67–86.
19. Zhu, Y., & Zhu, S. (2004). *Communication barriers to negotiation: encountering Chinese in cross-cultural business meetings*. Intercultural Communication and Diplomacy, pp. 207–209.

20. Zigurs, I. (2003). *Leadership in Virtual Teams: Oxymoron or Opportunity?* Organizational Dynamics, 31(4), pp. 339–351.
21. URL 1: Garcea, E. A. A., European Commission, & Centre for International Mobility. (n.d.). European challenges to cross cultural borders. *Intercultural Communication and Diplomacy*, 445–447. https://www.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2021/12/IC-and-Diplomacy-FINAL_Part28.pdf
22. URL 2: Kappeler, Dietrich. (2024, June 2). The impact of cultural diversity on multilateral diplomacy and relations - Diplo Resource. *Diplo*. <https://www.diplomacy.edu/resource/the-impact-of-cultural-diversity-on-multilateral-diplomacy-and-relations/>
23. URL 3: Lewis, Diana M. (2024, August 8). Language, culture and the globalisation of discourse - Diplo Resource. *Diplo*. <https://www.diplomacy.edu/resource/language-culture-and-the-globalisation-of-discourse/>

Vanessa SHOMODI

Scientific supervisor: Nataliya TODOROVA, Ph.D., Assoc. Prof.,

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

DIGITAL BRIDGES: UKRAINIAN CULTURAL DIPLOMACY IN THE US AND CANADA THROUGH SOCIAL MEDIA

Introduction. Ukrainian embassies in the United States and Canada have increasingly embraced digital diplomacy as a strategic means of promoting national cultural values within their host countries. While continuing to organize cultural tours, exhibitions, and official events, these embassies now actively utilize social media platforms to engage directly with local audiences and highlight Ukraine’s rich cultural heritage. Through digital channels, they aim to foster cultural understanding and sustain public diplomacy, especially amid ongoing geopolitical challenges. This study examines how Ukrainian embassies leverage social media to enhance cultural outreach and influence global perceptions of Ukraine.

Methodology. This study is based on a qualitative analysis of digital diplomacy strategies used by Ukrainian embassies in the USA and Canada. The research includes a review of official embassy social media accounts, reports from the Digital Diplomacy Index, and scholarly publications on the role of social media in promoting culture. Key sources include the Ukrainian embassies’ Facebook and Twitter(X) pages, as well as conference proceedings from the Institute of Strategic Policy Studies.

Results. The Ukrainian embassies in the US and Canada primarily use Facebook and Twitter for digital diplomacy. Facebook allows for detailed cultural storytelling, event promotion, and community engagement. Twitter(X), on the other hand, is used for rapid diplomatic communication and updates.

The Ukrainian Embassy in the United States actively uses social media platforms—particularly Facebook, Twitter, and Instagram—to promote Ukrainian culture and engage American audiences. One notable example is its coverage and promotion of the annual Ukrainian Days in Washington, D.C., where the embassy shares live updates, cultural performances, and speeches that highlight Ukrainian heritage. The embassy also uses Facebook to commemorate important cultural dates such as Taras Shevchenko Day, posting poems, artworks, and educational content about the national poet’s influence on Ukrainian identity.

In addition, the embassy highlights Ukrainian achievements in music and film, promoting U.S. screenings of Ukrainian movies like *The Earth Is Blue as an Orange* or concerts featuring Ukrainian musicians and ensembles. During the Ukrainian Christmas season, the embassy posts about customs such as *Sviat Vechir* and *Malanka*, often sharing videos of carol singing, recipes, and traditional decorations to introduce these rich traditions to a broader audience.

The embassy also engages the Ukrainian-American diaspora by featuring stories of Ukrainian communities and individuals across the U.S., thus creating a sense of shared heritage and encouraging cultural dialogue. Through this dynamic use of social media, the Ukrainian Embassy effectively strengthens cultural ties and raises awareness of Ukraine’s unique cultural identity among American audiences.

Similarly, the Ukrainian Embassy in Canada highlights Ukrainian-Canadian cultural heritage by sharing stories of community achievements, traditional festivals, and diplomatic meetings. Additionally, during the ongoing geopolitical crisis, Ukrainian embassies have leveraged social media to counter misinformation and mobilize international support. For instance, their campaigns on Twitter(X) have debunked historical myths and promoted Ukraine’s sovereignty narrative.

The Ukrainian Embassy in Canada actively uses social media platforms like Facebook, and Twitter to promote Ukrainian culture and strengthen connections with the Canadian public. For example, the embassy regularly posts about cultural events such as the *Toronto Ukrainian Festival*, one of North America’s largest celebrations of Ukrainian heritage, sharing videos, photos, and highlights to engage online audiences. It also features commemorations of significant dates like *Vyshyvanka Day*, encouraging followers to share

pictures wearing traditional embroidered shirts, and explaining the historical and cultural significance behind the practice. The embassy promotes Ukrainian cinema by supporting screenings of films such as *The Guide* during festivals like *the Ukrainian Canadian Film Festival*, often accompanied by interviews with filmmakers or behind-the-scenes content. On Instagram, it showcases Ukrainian culinary traditions, posting step-by-step visuals of classic dishes like *borsch* or *varenyky*, sometimes in collaboration with Ukrainian-Canadian chefs. These targeted efforts help present a vivid, relatable image of Ukrainian culture, reinforcing awareness in Canada's multicultural society.

Discussion. The effectiveness of digital diplomacy depends on social media algorithms, which influence content visibility. Posts that generate high engagement—such as shares, comments, and interactions—are prioritized by algorithms. Ukrainian embassies optimize their content by using high-quality visuals, videos, and strategic hashtags to increase reach.

Live-streamed events, interviews with Ukrainian cultural figures, and interactive content have proven to be more engaging than static posts. For example, when the Ukrainian Embassy in Canada shared a live-streamed concert featuring Ukrainian musicians, the event received significantly higher involvement and feedback compared to standard announcements. By combining visually appealing media with informative narratives, the embassies foster cross-cultural understanding and reinforce Ukraine's cultural identity in the international arena. Facebook's interactive nature also enables direct communication with followers, amplifying the reach and impact of cultural messaging.

Despite these advantages, digital diplomacy also comes with risks. Misinterpretations of cultural messages can lead to diplomatic tensions, particularly when discussing historical narratives. Additionally, embassies frequently face online trolling and disinformation campaigns. To manage these challenges, Ukrainian embassies actively moderate discussions, respond to misinformation, and collaborate with fact-checking organizations.

Conclusion. Ukrainian embassies in the USA and Canada have effectively integrated social media into their digital diplomacy practice. By utilizing platforms such as Facebook and Twitter(X), they engage with global audiences, promote Ukrainian culture, and counter misinformation. However, they also face challenges related to social media algorithms and online backlash. By adapting their strategies and using engaging content formats, Ukrainian embassies continue to strengthen cultural diplomacy efforts and international relations.

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано діяльність українських посольств у Сполучених Штатах Америки та Канаді щодо популяризації української культури за допомогою соціальних

мереж. Досліджується, як цифрова дипломатія стала ефективним інструментом для просування національних цінностей та формування позитивного іміджу України в умовах глобальних викликів. На основі якісного аналізу публікацій у Facebook, Twitter(X) та Instagram, а також звітів і наукових джерел, висвітлюється використання соціальних платформ для презентації культурних подій, традиційних свят, українського кіно, музики, кулінарії та історичних постатей. У статті також розглядаються переваги та виклики цифрової дипломатії, зокрема вплив алгоритмів, загрози дезінформації та способи залучення аудиторії через інтерактивний контент. Робиться висновок, що соціальні медіа стали ключовим каналом для культурної дипломатії України, сприяючи зміцненню міжнародних зв'язків і поширенню української культурної ідентичності за кордоном.

REFERENCES

1. Digital Diplomacy (2023). Available at: <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy/>
2. Digital Diplomacy Index. (2023). Available at: <https://digital-diplomacy-index.com/>
3. Digital Diplomacy of Ukraine: Synergy of the Real and The Virtual (2023) Institute of Strategic Policy Studies. Conference Proceedings. Available at: <https://www.ispc.org.ua/>
4. Embassy of Ukraine in Canada. Available at: <https://www.facebook.com/UkraineInCanada/>; <https://x.com/UKRinCAN/status/1856026211316568195>; https://www.instagram.com/ukrembassy_canada/
5. Embassy of Ukraine in the USA. Available at: <https://www.facebook.com/ukr.embassy.usa/>; <https://x.com/UKRintheUSA>; <https://www.instagram.com/ukrainesembassyintheus/?locale=de-DE&hl=am-et>
6. Seheda, O. O. (2020). Digital Diplomacy of Ukraine as an Element of New Public Diplomacy. *Politicus*, (3), 139-147. Available at: http://politicus.od.ua/3_2020/23.pdf
7. The Rise of Digital Diplomacy (2023). Schiller University. Available at: <https://www.schiller.edu/blog/the-rise-of-digital-diplomacy-social-medias-impact-on-international-relations/>
8. Verrekia, Bridget, "Digital Diplomacy and Its Effect on International Relations" (2017). Independent Study Project (ISP) Collection. 2596. Available at: https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/2596

Miriam SHINKO

Scientific Supervisor: Anatolii MYSHKO, Senior Lecturer

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

THE ROLE OF THE EUROPEAN UNION IN PROMOTING THE DEVELOPMENT OF DIGITAL DIPLOMACY

Introduction. Digital diplomacy has become an essential element of international relations, reshaping both diplomatic communication and policy-making. Our research aims to explore how digitalisation has transformed diplomacy, highlighting its benefits, challenges, and geopolitical implications. By examining the European Union's approach—its strategies, partnerships, and initiatives—we seek to provide a comprehensive overview of how digital diplomacy influences global power dynamics, governance, and security.

Methodology. This study employs a qualitative research approach, analyzing secondary sources such as academic literature, official EU documents, policy reports, and scholarly articles on digital diplomacy and cybersecurity. A comparative analysis evaluates the EU's strategies in relation to global actors like the United States and China, while document analysis assesses key initiatives such as the EU Digital Diplomacy Strategy and the EU-US Trade and Technology Council. Policy reviews and statistical data further explore the EU's digital sovereignty and dependence on foreign ICT infrastructure, with historical case studies, including the 2007 cyberattacks on Estonia, providing context for its evolving cyber diplomacy approach. By synthesizing diverse sources, this methodology ensures a comprehensive understanding of how digitalisation is reshaping diplomacy, governance, and global power dynamics.

Results. In the early 2010s, the use of social media in the world of diplomacy was still considered alien, and the creation of embassies' own Facebook pages seemed unworthy of some leaders. Since then, web 2.0 platforms - Facebook, Instagram, Twitter - have become an indispensable part of diplomatic communication. Foreign policy actors can now react directly, concisely, and quickly to world events, often bypassing traditional diplomatic formalities [5].

Digitalisation has changed not only the form of diplomacy but also its content. With the expansion of access to information, the previously closed and secretive world of diplomacy has become open and transparent. The activities of foreign ministries are now accessible to anyone with a few clicks, and diplomatic communication has become more

accessible and direct. This has increased the accountability of foreign policy institutions, although it has not necessarily contributed to a change in the morale of political leaders [1, pp. 125-127].

Digital diplomacy is transforming international relations in three main areas. The first is the transformation of the political, social and economic environment, including the redistribution of power and digital sovereignty. The second is the emergence of new policy issues, such as cybersecurity, data management and artificial intelligence regulation. Third, the widespread use of digital tools, including social media, online conferencing and big data analytics.

Technological development and digital transformation are strategic issues for the EU. In June 2022, the EU Council adopted the EU Digital Diplomacy document, which aims to strengthen the EU's global role in digital affairs, especially in strategic and vulnerable countries. The document stresses the need to protect the rule of law, human rights and democratic principles in the digital space, as well as to maintain a free, secure and stable internet and to develop ethical technological standards [3, pp. 38-40].

In line with its digital diplomacy objectives, the EU opened an office in San Francisco in September 2022. The aim is to promote EU standards and technologies, digital policies and regulations, and governance models, and to strengthen cooperation with US stakeholders, in particular by promoting the work of the EU-US Trade and Technology Council [4].

Geopolitically, the EU finds itself caught between two states - the United States and China - competing for technological dominance. The EU does not have global digital champions such as the US (GAFAM) or China (BATX) and therefore imports a significant share of ICT. According to some figures, 90% of the EU's data is managed by US companies, less than 4% of the leading online platforms are European, and European-made microchips represent less than 10% of the European market. This highlights the EU's technological dependence, which it is seeking to reduce by establishing digital sovereignty [4].

The term digital diplomacy is often confused with cyber diplomacy, tech diplomacy, or even Twitter diplomacy, but at the EU level, there are two official terms: digital diplomacy and cyber diplomacy. The EU's digital diplomacy aims to shape global standards, in particular, to protect human rights and fundamental freedoms. EU digital diplomacy operates at several levels. In multilateral cooperation, the EU coordinates the positions and strategic choices of its Member States in international digital governance fora such as the UN, OECD, and WTO. In bilateral cooperation, the EU-US Trade and Technology Council (TTC) provides an opportunity to promote EU standards and strengthen transatlantic technological cooperation. The EU has also developed similar digital partnerships with India, Japan and

South Korea. At a regional level, the EU4Digital initiative aims to extend the EU Digital Single Market to the Eastern Partnership countries [4].

Discussion. Meanwhile, digitalisation is also creating new challenges. Countries are increasingly dependent on the flow of data, disruptions to which can cause serious economic and social problems. Obstacles to e-commerce, online banking and digital platform services can cause major disruptions. The role of diplomats is now not only to build relations between states but also to shape the processes taking place in the digital space, which makes the development of digital foreign policy essential.

Cyber diplomacy covers a wide range of areas, from internet governance to fighting cybercrime, from infrastructure protection to cyber espionage and responsible public behaviour. The development of the EU's cyber diplomacy strategy dates back to the 1990s, but it is only in the last two decades that the growing threat of cyber-attacks has forced the community to take a more comprehensive approach.

The 2007 cyber attacks in Estonia marked a major turning point, after which the EU strengthened its cyber security policy. This included the creation of institutions such as the European Network and Information Security Agency and the Europol Cybercrime Centre. The EU has developed a specific sui generis cyber diplomacy toolbox, which includes civilian and military dimensions.

The European External Action Service is a key player in cyber diplomacy, guiding the EU's external relations strategy in cyberspace. The EEAS is responsible for strategic communication, coordination of cyber defence and the operation of EU intelligence and analysis centres [2, pp. 5,6].

Conclusion. Digital diplomacy is no longer just a modern tool of communication, but a key factor in shaping international relations. The EU's strategic moves in this field show that digital diplomacy is not only an option but increasingly a necessity in geopolitical competition. Digital diplomacy can help reduce information asymmetries, increase transparency and improve the effectiveness of international relations. But it also poses serious challenges, as issues of data security, cyber threats and digital sovereignty are constantly on the agenda.

АНОТАЦІЯ

У сучасних міжнародних відносинах цифрові технології відіграють вирішальну роль, змінюючи підходи до дипломатії та комунікації між державами. В роботі аналізується вплив цифровізації на дипломатичну діяльність, ключові переваги, виклики та геополітичні наслідки. Особлива увага приділяється аналізу

стратегії та ініціатив Європейському Союзу, спрямованих на формування та розвиток цифрової дипломатії.

Автор підкреслює, що розвиток цифрових технологій впливає на міжнародні відносини у трьох основних напрямках: зміну політичного, соціального та економічного середовища; появу нових викликів, таких, як кібербезпека та регулювання штучного інтелекту; а також активне використання цифрових платформ у дипломатичних процесах. Водночас цифровізація створює нові ризики. Залежність від потоків даних, загрози кібератак та необхідність захисту цифрового суверенітету стають ключовими проблемами для держав. Це зумовлює потребу у створенні надійних механізмів цифрового управління та міжнародної співпраці.

Європейський Союз прагне зміцнити свої позиції у глобальному цифровому просторі. Відкриття дипломатичних представництв, участь у міжнародних ініціативах та розвиток цифрових стандартів є важливими кроками на цьому шляху. Таким чином, цифрова дипломатія вже не є лише інструментом комунікації, а перетворюється на ключовий фактор у сучасній геополітиці. Вона сприяє прозорості міжнародних відносин, однак, одночасно висуває нові вимоги до безпеки, регулювання та адаптації дипломатичних стратегій.

REFERENCES

1. Görömbölyi Dávid 2022. A közösségi média platformjainak hatása a diplomáciai tevékenységekre. *Nemzet és biztonság: Biztonságpolitikai szemle*, 2022/1: 116-135.
2. Kasper Agnes Osula Anna-Maria, Molnár Anna 2021. EU Cybersecurity and Cyber Diplomacy. Vol.34., 2021/1: 1-11.
3. Molnár Anna 2024. Az Európai Unió mesterséges intelligenciával kapcsolatos diplomáciai tevékenysége. *Biztonságpolitika* Vol.34, 2024/2: 35-49.
4. Omelianenko, Viktoriia 2023. EU's and Ukraine's Approaches to Digital Diplomacy in the Geopolitics of Technologies
5. Tóth Loretta Mária 2022. *Az udvartartás pragmatikája – Diplomácia 280 karakterben: a nemzetközi kapcsolatok alakulása a diplomácia aranykorában*. Doktori (PhD) értekezés, Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskola. URL: <https://doi.org/10.14267/phd.2022028>
6. Digital Diplomacy in 2025. URL: <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy/>

Марія ВИКОВИЧ

*Науковий керівник: Олена ТІТІКА, канд.іст.наук., доцент
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА США: СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Вступ. Трансформація глобального інформаційного середовища ХХІ століття перетворила інформацію з інструмента комунікації на стратегічний ресурс геополітичного протистояння та національної безпеки. В умовах зростаючих кібернетичних загроз, дезінформаційних кампаній та гібридних конфліктів особливої актуальності набуває аналіз досвіду США як провідного актора у формуванні глобального інформаційного порядку. Метою дослідження є визначення стратегічних пріоритетів американської інформаційної політики та механізмів її імплементації в контексті сучасних безпекових викликів.

Міжнародна інформаційна політика Сполучених Штатів Америки та механізми її реалізації у сучасних геополітичних умовах одержали певне висвітлення в наукових дослідженнях. Серед українських праць, в яких розглядаються аспекти інформаційної політики США, насамперед варто виділити монографію «Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва» [4] Д. В. Дубова, де детально проаналізовано санкційні механізми та інформаційний супровід міжнародних конфліктів. Важливими для дослідження історичної еволюції американської інформаційної стратегії стали також роботи «Інформаційна політика США в ХХ ст.: Становлення та розвиток» [6] В. Разіцького та «Сучасна інформаційна політика: досвід США для України» [7] Н. Ржевської.

Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід, що поєднує структурно-функціональний та історичний методи. Також застосовано інституційний аналіз для дослідження взаємодії державних і недержавних акторів.

Результати та обговорення. Становлення інформаційної політики США має глибоке історичне коріння. Під час Холодної війни США заснували «Voice of America» (1942 р.) та «Radio Free Europe/Radio Liberty», які стали потужними інструментами трансляції західних цінностей та альтернативної інформації для населення соціалістичних країн [6, с. 49]. Діяльність «U.S. Information Agency» (USIA) координувала міжнародне мовлення, реалізовувала освітні й культурні програми для поширення американського впливу.

Із розпадом Радянського Союзу США адаптували свою інформаційну стратегію до нових реалій глобалізації та стрімкого розвитку цифрових технологій. У 1999 р. Державний департамент започаткував програму «Electronic Diplomacy», а згодом розвинув ініціативу «Public Diplomacy 2.0», спрямовану на взаємодію з міжнародною аудиторією через соціальні мережі [8, с. 30].

Терористичні атаки 11 вересня 2001 р. стали каталізатором суттєвих змін в інформаційній стратегії США. Було створено «Office of Global Communications», а інформаційні кампанії інтегрувалися до військових операцій в Афганістані та Іраку. Прийнята у 2003 р. «Національна стратегія захисту кіберпростору США» започаткувала комплексний підхід до інформаційної безпеки на рівні державної політики [3, с. 67].

Нормативно-правове регулювання є фундаментальною основою інформаційної політики Сполучених Штатів. Законодавство у цій сфері почало формуватися ще у 1970-х рр. із прийняттям Закону «Про охорону персональних даних» (1974 р.), який встановив стандарти захисту особистої інформації громадян від зловживань з боку державних органів.

З розвитком комп'ютерних технологій приймалися нові законодавчі акти, зокрема Закони «Про комп'ютерну безпеку» (1987 р.), «Про удосконалення інформаційної безпеки» (2002 р.), «Про комп'ютерне шахрайство та зловживання» (1986 р.) і «Про зловживання комп'ютерами» (1994 р.). Важливими для забезпечення балансу між безпекою та громадянськими свободами стали Закони «Про свободу інформації» (1966 р.) та «Про висвітлення діяльності уряду» (1976 р.) [5, с. 34].

У 2010-х рр. нормативна база розширилася завдяки «Ініціативі зі всеосяжної національної кібербезпеки» (2010 р.) та Стратегії кібербезпеки США (2011 р.), які прирівняли хакерські атаки до оголошення війни [4, с. 112]. Закон CISA («Cyber Intelligence Sharing and Protection Act», 2012 р.) розширив можливості уряду та приватних організацій отримувати доступ до конфіденційної інформації у разі підозр про кіберзлочини. Інституційна архітектура американської інформаційної політики представлена комплексом державних органів, кожен з яких відповідає за окремий напрям реалізації стратегічних цілей США в інформаційному просторі. Державний департамент через Бюро міжнародних інформаційних програм імплементує інструменти цифрової дипломатії. Особливе місце посідає Центр глобальної взаємодії («Global Engagement Center», 2016 р.), який координує міжвідомчі зусилля з виявлення та протидії іноземним дезінформаційним кампаніям, використовуючи технології аналізу даних та штучного інтелекту [1, с. 85].

Міністерство оборони розглядає кіберпростір як п'яту сферу ведення бойових дій. Кіберкомандування США (USCYBERCOM, 2009 р.) реалізує концепцію «активної оборони», що передбачає не лише захист власних мереж, але й превентивні дії проти потенційних загроз. Центральне розвідувальне управління через підрозділ цифрових інновацій («Directorate of Digital Innovation», 2015 р.) інтегрує цифрові та кібернетичні можливості для збору розвідданих у мережевому просторі. Агентство з кібербезпеки та захисту інфраструктури (CISA, 2018 р.) забезпечує захист цивільної критичної інфраструктури, здійснює обмін інформацією про кіберзагрози та координує протидію іноземному втручання в електоральні процеси. Поряд із державними інституціями важливу роль відіграють недержавні актори. Технологічні корпорації (Google, Meta, X) контролюють інформаційні потоки для мільярдів користувачів, впроваджуючи політики модерації контенту, що балансують між свободою вираження та протидією шкідливому впливу [2, с. 6]. Аналітичні центри (RAND Corporation, Atlantic Council) формують інтелектуальний ландшафт інформаційної політики, розробляючи методології аналізу та протидії інформаційним операціям. Медіа (The Washington Post, Politico, Axios) транслюють експертне бачення питань інформаційної безпеки широкій аудиторії. США застосовують різноманітні інструменти впливу на глобальний інформаційний простір, які демонструють комплексність та адаптивність американського підходу. Санкційна політика щодо іноземних медіа є потужним важелем впливу. Примусова реєстрація російського телеканалу RT як «іноземного агента» у 2017 р. та подальше блокування доступу американських рекламодавців до російських державних медіа у 2022 р. після початку повномасштабного вторгнення в Україну ілюструють практичне застосування цього інструменту [4, с. 158]. Аналогічні заходи застосовуються щодо китайських медіа (CGTN, Xinhua) та соціальних платформ (TikTok).

Інформаційний супровід міжнародних конфліктів трансформувався від традиційного контролю над наративом через вбудованих журналістів до превентивного розкриття розвідувальної інформації. Під час російсько-української війни адміністрація Байдена запровадила практику випереджальної публікації розвідданих про російські плани, нівелюючи ефективність кремлівських спроб маніпулювати інформаційним простором [7, с. 82]. Технологічна підтримка, зокрема через систему Starlink, забезпечила стабільний інтернет-зв'язок для українських сил і можливість координації стратегічних комунікацій.

Вплив на глобальні соціальні мережі реалізується через систему політичного та корпоративного тиску. Слухання в Конгресі, де керівники технологічних компаній звітують перед законодавцями, стали інструментом формування корпоративної

політики. Загроза антимонопольних розслідувань слугує додатковим важелем впливу, що спонукає компанії враховувати інтереси США у своїх бізнес-рішеннях. Після російського втручання у вибори 2016 р. Meta та X під тиском американських законодавців запровадили жорсткіші правила щодо політичної реклами та протидії дезінформації. США також підтримують розвиток альтернативних платформ у країнах з авторитарними режимами через фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та Національного фонду підтримки демократії (NED). Прикладом є підтримка сервісу Signal, який став стандартом захищених комунікацій для громадських активістів у багатьох країнах. Інформаційна політика США містить внутрішні протиріччя, які відображають ширшу дилему ліберальних демократій. З одного боку, Вашингтон просуває цінності відкритого інтернету та свободи слова, з іншого – використовує механізми обмеження доступу до ворожих інформаційних ресурсів. Ключовим викликом залишається пошук балансу між забезпеченням національної безпеки та збереженням відкритості інформаційного простору.

Висновки. Отже, інформаційна політика США є багатовимірним феноменом, що поєднує широкий спектр інструментів – від санкційних механізмів до превентивного розкриття розвідувальної інформації та впливу на глобальні соціальні мережі. Характерною особливістю американського підходу є «гібридна» модель взаємодії державних і приватних акторів, що дозволяє ефективно досягати стратегічних цілей без надмірного втручання в ринкові механізми. Еволюція американської інформаційної стратегії матиме визначальний вплив на формування глобального інформаційного порядку, особливо в контексті посилення протистояння між демократичними та авторитарними моделями.

Аналіз стратегічних пріоритетів та механізмів імплементації американської інформаційної політики дозволяє сформулювати рекомендації для України. В умовах триваючої повномасштабної війни доцільно запозичити три ключові елементи: по-перше, централізовану структуру координації інформаційних операцій за моделлю Центру глобальної взаємодії США; по-друге, механізми залучення приватних технологічних компаній до зміцнення національної інформаційної стійкості; по-третє, систему превентивних комунікаційних заходів для нейтралізації ворожих наративів. Важливим аспектом залишається розробка збалансованої нормативно-правової бази, яка відповідатиме демократичним цінностям при забезпеченні ефективного захисту інформаційного простору.

ABSTRACT

This paper examines U.S. international information policy and its implementation mechanisms in today's geopolitical landscape. It traces the evolution from Cold War broadcasting to modern cyber operations, analyzing the institutional framework that includes governmental agencies and non-state actors.

The research highlights key policy instruments: sanctions against foreign media, preventive intelligence disclosure, and influence over social networks. The study reveals a fundamental contradiction between promoting internet freedom and restricting hostile information resources.

The paper concludes that America's «hybrid» model of state-private cooperation enables effective strategic goal achievement without excessive market intervention, positioning U.S. information strategy as a decisive factor in shaping the global information order.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bilousov, O., Tataki, D., & Tataki, O. (2023). Міжнародна інформаційна безпека в США. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 15(2), 82-89. <https://doi.org/10.15421/352346>
2. Tagoe H., Zhang M. Social Media's Influence on Public Administration. International Journal of Social Science and Economics Invention. 2024. Vol. 10, no. 03. URL: <https://doi.org/10.23958/ijsssei/vol10-i03/368> (date of access: 04.03.2025)
3. Вознюк Є., Нечипорчук Н. Секрет успіху США у сфері інформаційної безпеки. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2018. № 1 (3). С. 66–71. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2018-01-66-71> (дата звернення: 03.03.2025)
4. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва. Київ: НІСД, 2021. 392 с.
5. Кулик В. Л. Кібербезпека як складова національної безпеки США: інституційний вимір // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2021. №2 (54). С. 32 – 38.
6. Разіцький В. Інформаційна політика США в XX ст.: Становлення та розвиток // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2008. Вип. 94 – 95. С. 48-51. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ist_2008_94-95_14.

7. Ржевська Н. Сучасна інформаційна політика: досвід США для України. Політичні дослідження / Political Studies. 2024 (1(7)), 68–85.
8. Тищенко-Тишковець О. М. Трансформація публічної дипломатії Сполучених Штатів Америки: від легітимізації «жорсткої сили» до побудови діалогу зі світом // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. 2009. № 4. С. 28–32.

Анастасія КИРЛИК

Науковий керівник: Михайло ШЕЛЕМБА, канд. політ. наук, доцент

Ужгородський національний університет

Ужгород, Україна

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МІЖКУЛЬТУРНУ ДИПЛОМАТІЮ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Вступ. Сьогодні ми живемо в інформаційну епоху, де інтернет, соціальні мережі та телебачення формують наше сприйняття світу. Проте багато хто недооцінює або навіть ігнорує вплив штучного інтелекту, вважаючи, що він ще недостатньо розвинений. Насправді ж ШІ уже глибоко інтегрований у різні сфери життя: від персоналізованих рекомендацій у соціальних мережах до допомоги в перекладі текстів.

Його вплив поширюється не лише на повсякденне життя, а й на міжнародні відносини та політику. ШІ може сприяти міжкультурному порозумінню, але водночас створювати виклики, зокрема через поширення дезінформації, маніпулятивних технологій та дипфейків, які впливають на суспільну думку. Особливо це стає проблемою в умовах низької медіаграмотності, коли люди беззастережно довіряють будь-якій інформації, знайденій в інтернеті.

Метою цього дослідження є аналіз впливу штучного інтелекту на міжнародні відносини, визначення його переваг та ризиків, а також розгляд конкретних прикладів позитивного та негативного використання цієї технології.

Методологія. Досліджуючи це питання ми використовували методи аналізу, пошуку та збору інформації серед робіт як вітчизняних (Сабов І., Крись В. М., Тараненко Г.), так і зарубіжних дослідників (Керол Каддуладр, спільна праця Корінн Кат, Сандри Вахтер, Брента Міттельштадта та Лучіано Флоріді)[3]. На нашу думку, це питання потребує подальших досліджень та аналізу уже наявних робіт, тому що ШІ активно розвивається і завжди з'являються нові виклики, з якими стикається людство на шляху пошуку взаєморозуміння.

Результати. Використання штучного інтелекту в міжнародних відносинах має глибше коріння, ніж здається на перший погляд. Ще під час Холодної війни з'явилися перші автоматизовані системи для аналізу політичних та військових загроз. У 1960-х стався «бум» штучного інтелекту. Це був період значного прогресу та інтересу до розвитку ШІ, зокрема і уряду США, який почав фінансувати дослідницькі проєкти через такі агенства як Агенство передових оборонних дослідницьких проєктів США (DARPA) [1]. У 90-х роках із розвитком інтернету та обчислювальних потужностей держави почали застосовувати алгоритми для прогнозування конфліктів, аналізу міжнародних угод та виявлення загроз на основі відкритих даних.

Сьогодні ШІ відіграє ключову роль у багатьох аспектах міжнародної політики та міжкультурної комунікації: він допомагає аналізувати тони дипломатичних документів, автоматизувати процеси перекладу, визначати емоційний тон заяв світових лідерів тощо. Проте разом із цим з'являються і виклики: дезінформація, фейковий контент та ризик маніпуляції громадською думкою.

Як ми вже зазначили вище, використання штучного інтелекту в контексті міжкультурної комунікації, безперечно має свої переваги. По-перше, це усунення мовного бар'єру. Розвиток технологій, які використовують ШІ, значно спрощує комунікацію народів, що спілкуються різними мовами. Окрім автоматичного перекладу, до якого звикли більшість користувачів такої функції, розвивається також синхронний переклад у реальному часі, що дозволяє співрозмовникам говорити рідною мовою без необхідності людей. Проте, це також несе за собою певні загрози, такі як неточний переклад, що у свою чергу може призвести до непорозуміння, а оскільки ми досліджуємо це питання у міжнародному контексті, то це може призвести до локального, регіонального, або ж навіть глобального конфлікту. По-друге, аналіз подій та їх прогнозування. ШІ здатен обробляти величезні обсяги даних і робити висновки на основі їх аналізу, що є критично важливим для прогнозування політичних подій, запобігання конфліктам та моніторингу політичних настроїв через аналіз соціальних мереж, ЗМІ. «Технології штучного інтелекту дозволяють не тільки пришвидшити наукову комунікацію, але й зменшити людську упередженість у оцінках та прогнозах». [4] По-третє, використання ШІ в кібербезпеці допомагає запобігати дезінформації й хакерським атакам. Також хочеться додати про алгоритми ШІ, які допомагають модерувати дискусії в соцмережах, боротися з мовою ворожнечі та фейками, створюючи сприятливий простір для міжкультурної комунікації.

Проте завжди є дві сторони однієї медалі. Ми вже зазначили недоліки у використанні ШІ при перекладі. Наступною загрозою є дезінформація та маніпуляції.

ШІ здатен створювати високоякісні дипфейки, які можуть використовуватись для дискредитації як політиків, так і окремих груп людей, що може негативно вплинути на їхній імідж, та імідж цілої країни як на національному рівні, так і на міжнародному. Як ми вже наголошували на початку, це питання можна вирішити шляхом підвищення медіаграмотності серед населення, що допоможе людям відрізнити реальні кадри від згенерованих штучним інтелектом, та запобігти поширенню неправдивої інформації. Також ШІ визначає алгоритми у багатьох соцмережах, що може призвести до інформаційної ізоляції. Ризик полягає у тому, що люди отримують інформацію лише з одного боку, що посилює стереотипи та може загострювати міжкультурні конфлікти (прикладом може бути російсько-українська війна, події якої висвітлюються по-різному в залежності від сторони конфлікту).

«ШІ може бути використаний для маніпуляції громадською думкою. На загальних виборах у 2017 р. у Великій Британії широко застосовували масові політичні боти, які поширювали дезінформацію та фальшиві новини в соціальних мережах. Те ж саме відбулося під час президентських виборів у США 2016р. й кількох інших ключових політичних виборів у світі.» [3]

Обговорення. Залишається відкритим низка питань таких як: «Чи може ШІ ухвалювати рішення про санкції, війни або мирні угоди? Наскільки етично та безпечно делегувати такі критично важливі рішення алгоритмам?», «Як забезпечити прозорість та відповідальність алгоритмів у міжнародній політиці?». На ці питання відповіді поки немає, тому ця тема і надалі залишатиметься актуальною і вартою дослідження.

Крись Владислав зазначає що «ШІ не замінить людей на найвищому рівні прийняття рішень. Хоча штучний інтелект може бути потужним інструментом для аналізу даних та допомоги в ухваленні рішень, людський фактор залишиться ключовим на найвищих посадах у міжнародних відносинах. Повне делегування ухвалення рішень ШІ залишається малоімовірним.» [2]

Висновки. Штучний інтелект уже став невід'ємною частиною міжнародної комунікації, відкриваючи нові можливості для міжкультурної дипломатії. Він спрощує переклад, аналізує інформацію та сприяє взаєморозумінню. Водночас його використання несе загрози, зокрема дезінформацію, маніпуляції та створення хибних уявлень через дипфейки. Ключовим фактором у цьому процесі залишається баланс: варто використовувати переваги ШІ, але не забувати про його ризики. Саме тому медіаграмотність є не менш важливою, ніж самі технології. Лише критичне мислення та вміння аналізувати інформацію дозволять ефективно інтегрувати ШІ у міжнародні відносини без загрози дестабілізації.

Отже, сучасний світ вимагає не лише технологічного прогресу, а й відповідальності у його використанні. Важливо не просто приймати нові інструменти, а й вчитися ними правильно користуватися.

ABSTRACT

In the modern information era, artificial intelligence (AI) plays a crucial role in shaping global communication and international relations. While many underestimate its impact, AI is already deeply integrated into various spheres, from social media algorithms to real-time translation services. This study examines AI's influence on diplomacy and cross-cultural communication, highlighting its advantages—such as breaking language barriers and data-driven policy analysis—as well as its risks, including misinformation, deepfakes, and social manipulation. The paper explores AI's historical roots in geopolitical analysis, its role in cybersecurity, and ethical concerns regarding decision-making in global politics. Ultimately, balancing AI's benefits with critical media literacy is essential to ensuring responsible and effective integration in international relations.

ЛІТЕРАТУРА

1. Edem Gold The History of Artificial Intelligence from the 1950s to Today URL: <https://www.freecodecamp.org/news/the-history-of-ai/> (date of access: 03.02.2025).
2. Крись В. М. Штучний інтелект та міжнародні відносини політики та дипломатії URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/1228/1240> (дата звернення: 03.02.2025).
3. Сабов І. Політичний аспект використання штучного інтелекту URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/20/17> (дата звернення: 03.02.2025).
4. Тараненко Г. Особливості застосування штучного інтелекту в міжнародно-політичних дослідженнях URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8e6373f4-b46e-4063-9104-88bb1388a259/content> (дата звернення: 03.02.2025).

Kateryna SHULHA

Scientific supervisor: JUDr. Zoltán Gyrász, PhD

Comenius University

Bratislava, the Slovak Republic

THE ESTABLISHMENT OF HUMAN RIGHTS LAW

Introduction. In different eras, regions, and cultures, human rights have been and remain a vital topic. Humanity has gone through a long and difficult path to establish human rights and freedoms, gradually extending the principle of equality among people. Human rights empower people to claim and defend their own and others' rights.

Human rights originate from the earliest times of human history, nevertheless, they were clearly defined and codified only in the twentieth century. The United Nations Commission on Human Rights was founded in 1946 to create an international legal framework that safeguards fundamental rights. The so-called International Bill of Human Rights, consisting of the UDHR (1948), ICCPR (1996) and its Optional Protocol, and ICESCR (1966) became the binding law for its signatories [1]. Those significant documents underline the crucial role of the United Nations Systems in human rights protection. The Human Rights Council also set up special procedures and investigative bodies to monitor the violations in specific regions. Non-governmental organizations also play a crucial role in raising awareness about those violations and advocating for human rights globally.

Within the context of the European Union, the main bodies that promote and protect human rights are the Council of Europe and the European Court of Human Rights. The Council operates with the above-mentioned Universal Declaration of Human Rights, which

Methodology. This study employs a qualitative research approach, analyzing secondary sources such as academic literature, documents of the UNO, official EU documents, policy reports, and scholarly articles.

Results. Human rights law has its roots in the evolution of international humanitarian law, which initially sought to protect individuals during war times. The adoption of *the Geneva Convention* instigated for the inception by the International Committee of the Red Cross in 1846 was a crucial step in codifying the legal protection of the wounded in armed conflict. Over time, international law has moved beyond battlefield regulations to address the fundamental rights of civilians. *The Fourth Geneva Convention* of 1949 was a significant moment in this process, as it offered clear protections for civilians during warfare, supporting the idea that human rights must be protected even in times of armed conflict [2].

Another important aspect affecting the evolution of human rights law has been the principle of diplomatic protection, in which states have consistently interfered to preserve the rights of their citizens abroad. However, as international human rights law evolved, the emphasis shifted away from state-centric protections and toward universal recognition of individual rights. This change appears in treaties like the American Convention on Human Rights, which emphasizes protecting fundamental rights regardless of nationality.

The formation of international human rights law is associated with the development and adoption of international acts of a universal nature, in which human rights were systematized, as well as with the formation of international organizational mechanisms for their protection. In international law, such systematization was carried out from 1945 to 1966 in a series of normative acts, informally referred to as the International Charter of Human Rights, which includes the UDHR, the ICCPR, and the ICESCR. The International Charter of Human Rights is the legal basis of international human rights law [3].

The process of unification of human rights law as it is recognized in the contemporary era was initiated with the establishment of *the United Nations Charter*, which was signed in San Francisco, USA, on 26 June 1945 by the UN. Article 1(3) of the Charter states that: ‘ To achieve international co-operation ... in promoting and encouraging respect for human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion’[4].

Further on, *the Universal Declaration of Human Rights* was adopted on December 10, 1948, and it remains a unique document nowadays. It was the first international act to set out civil, political, economic, social, and cultural rights in a systematic way, in the form of a catalog. The Declaration first proclaimed the need for a common understanding of human rights for all and linked their observance to the movement toward democracy. Adopted by the UN General Assembly as a resolution, its legal force has raised questions, as UN General Assembly resolutions are advisory. However, most lawyers agree that the Declaration's provisions reflect customary law and therefore have the character of an international legal obligation.

The 1966 International Covenant on Civil and Political Rights is one of the most authoritative international human rights treaties. Its text can be conditionally divided into two parts: articles that set out the content of civil and political rights and articles relating to international control over their observance. The wording of the articles on human rights leaves no doubt about their imperative nature. Observance of civil and political rights is linked to guarantees of personal freedom and the movement of society towards democracy. States parties are obliged to ensure full respect for these rights but may impose some

restrictions. The **Human Rights Committee** monitors compliance with the Covenant, including the consideration of individual complaints.

The First Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, signed in 1966, granted the Human Rights Committee the authority to receive and consider complaints from individuals claiming to be victims of violations by a State Party to the Covenant [5].

The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights was signed simultaneously with the International Covenant on Civil and Political Rights. Economic, social, and cultural rights are as inalienable as civil and political rights. However, their realization depends on the economic well-being of the state and cannot be the same in different countries. The fulfillment of these rights is linked to the expansion of paternalistic functions of the state, which contain a potential threat of authoritarianization of power and must have limits. International control over these rights is not usually associated with the consideration of individual complaints. The wording of the articles of this Covenant is generally dispositive and does not provide for direct action [6].

International human rights law organically includes **regional international legal acts** on human rights. Such treaties have been concluded by the OAS, OAU, EU, Council of Europe, and CIS. Despite the independence and specificity of regional cooperation, regional human rights law is not separate. Many universal international treaties serve as common law for regional human rights bodies.

The **1950 European Convention on Human Rights** (formally the *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*) drafted by the Council of Europe, is the oldest regional human rights treaty and the most authoritative in Europe. In addition to the main text, it contains 12 protocols that develop, supplement, or clarify certain provisions. The Convention was one of the first international documents to include the concept of political democracy, recognizing it as crucial for human rights observance. It emphasized the anti-totalitarian orientation of this act, adopted by "European countries of like mind and having a common heritage in political traditions, ideals, liberty and the rule of law" with the aim of "taking the first steps towards the collective realization of certain rights proclaimed in the UDHR (Preamble) [7]. It is the first international human rights treaty that not only protects a wide range of civil and political rights but also establishes a system of international judicial control over their observance.

Discussion. Complementary to ECHR, as ICES is to ICPR, the European Social Charter (ESC) was signed in 1961 as a Council of Europe treaty that guarantees fundamental social and economic rights. The Charter particularly emphasizes the safeguarding of

vulnerable persons, including children, the elderly, individuals with disabilities, and migrants. It is significant to note that no other pan-European legal framework provides as comprehensive protection of social rights as that afforded by the Charter, which serves as a key reference within the European Union [8].

From the standpoint of the Inter-American human rights system, *the American Declaration of the Rights and Duties of Man* (ADRD) and the *American Convention on Human Rights* (ACHR) represent two fundamental legal instruments. Adopted in 1948, the ADRD is recognized as the first international charter to integrate both rights and duties, highlighting the significance of individual liberties and societal obligations. In contrast, the American Convention on Human Rights, signed in 1969, offers a more extensive framework for the protection of civil and political rights. In conjunction with the Inter-American Commission on Human Rights, the ACHR facilitated the establishment of the Inter-American Court of Human Rights to monitor and ensure its application [9].

The Eighteenth Assembly of Heads of State and Government of the Organisation of African Unity (OAU) played a pivotal role in advancing human rights across the African continent. This was accomplished through the adoption of *the African Charter on Human and Peoples' Rights* (ACHRP) in Nairobi, Kenya, in 1981. The Charter drew influence from the United Nations Charter, the Universal Declaration of Human Rights, and the International Covenants on Human Rights while integrating distinctively African perspectives, such as collective rights and duties. The Charter is set apart from other regional human rights treaties by its absence of a dedicated judicial body. Instead, it employs the African Commission on Human and Peoples' Rights, which primarily advances human rights through investigations, recommendations, and reporting, rather than through binding enforcement. The Charter's unique features include its focus on both individual and people's rights, the lack of a derogation clause, and the integration of individual duties alongside rights.

The Helsinki Final Act, ratified on 1 August 1975, represents a significant diplomatic accord aimed at ensuring peaceful relations, enhancing security, and promoting cooperation between Eastern and Western Europe amidst the Cold War context. Endorsed by 35 states, the accord outlined ten principles, such as respecting sovereignty, human rights, and international law. Principle VII emphasized the importance of human rights, while Principle X reinforced state commitments to international law, limiting absolute sovereignty regarding human rights. Although non-binding, the act significantly progressed international human rights law, inspired Eastern European democratic movements, laid the groundwork for European security collaboration, influenced the OSCE's development, and strengthened diplomatic efforts in human rights.

After the Helsinki Final Act, an extensive array of significant human rights treaties and agreements emerged globally, thereby indicating an increasing focus on human rights within the framework of international law. Among these are the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) enacted in 1979, the Convention Against Torture established in 1984, and the Convention on the Rights of the Child promulgated in 1989, among others. These developments served to enhance regional frameworks, such as the ECHR, thereby solidifying human rights as a pivotal issue within the realm of international relations [10].

Human rights law has evolved significantly over time, expanding from a limited set of protections in specific contexts to a comprehensive legal framework dedicated to safeguarding the rights and dignity of all individuals worldwide.

Conclusion. Our thesis asserts that the safeguarding of human rights has developed into an extensive international framework, consisting of a diverse range of legal instruments, judicial entities, and ancillary institutions. Starting from its philosophical origins to its modern-day applications, human rights have become a cornerstone of international law and diplomacy.

International organizations, most notably the United Nations, have established comprehensive procedural frameworks dedicated to the global promotion of rights. At the same time, the role of NGOs in the documentation of violations, policy influence, and justice advocacy is indispensable. However, various challenges—such as politicization, limited jurisdictional reach, and emerging issues like digital rights and climate justice—highlight the need for continued reform and innovation. Consequently, the advancement of human rights protection necessitates the enhancement of institutional collaboration, the expansion of state engagement, and the incorporation of additional dimensions of human dignity into the legal framework. In this thesis, we underscore the pivotal role of international solidarity and legal accountability as foundational principles for the progressive development of human rights.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглядаються правові аспекти захисту прав людини, зосереджуючись на їх історичному розвитку, класифікації за поколіннями та міжнародно-правовими документами. Проаналізовані відповідні документи та інституції, що формують міжнародне право з прав людини, з особливим акцентом на регіональних системах, таких як європейські, міжамериканські та африканські системи захисту прав людини. Особливу увагу приділено Раді Європи та Європейському суду з прав людини. Також досліджуються механізми, створені

ООН та іншими міжнародними організаціями для забезпечення захисту прав людини в усьому світі та роль неурядових організацій у моніторингу порушень прав людини та сприянні притягненню до відповідальності.

REFERENCES

1. Flowers, Nancy, et al.: Human Rights Education in the School Systems of Europe, Central Asia, and North America: A Compendium of Good Practice, 2009. [online] Available at: <http://hrlibrary.umn.edu/edumat/pdf/hreh.pdf>
2. Melzer, N.: International Humanitarian Law: A Comprehensive Introduction, 2016. [online] Available at: https://www.jep.gov.co/sala-de-Prensa/Documents/4231_002-IHL_WEB_13.pdf
3. Hunt, L.: Inventing Human Rights: A History, 2007. [online] Available at: https://books.google.sk/books/about/Inventing_Human_Rights.html?id=oSJJsG--kC&redir_esc=y4
4. United Nations: Charter of the United Nations, 1945. [online] Available at: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>
5. United Nations General Assembly: Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, 1966. [online] Available at: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-international-covenant-civil-and-political>
6. Boyle, K, et al.: The International Human Rights Framework for Economic, Social and Cultural Rights, 2025. [online] Available at: <https://www.jstor.org/stable/jj.15944996.8>
7. United Nations General Assembly: Universal Declaration of Human Rights, 1948. [online] Available at: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
8. Rocca, M.: The European Social Charter and the EU, 2022. [online] Available at: <https://marcorocca.wordpress.com/wp-content/uploads/2022/05/rocca-the-european-social-charter-and-the-eu-preprint.pdf>
9. Engstrom, P.: Rethinking the Impact of the Inter-American Human Rights System, 2019.[online] Available at: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10043480/1/01%20Chapter%201%20Engstrom%20%5BIAHRN%20book%5D.pdf>
10. Forsythe, D.P. Human Rights in International Relations, 2012. [online] Available at: <https://books.google.com.gi/books?id=FR4xDwAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

Петро ГУСИНЕЦЬ

Науковий керівник: Наталія ПОПОВИЧ, канд. філ. н., доцент

Ужгородський національний університет

Ужгород, Україна

SOCIAL NETWORKS AS A TOOL FOR INTERCULTURAL DIALOGUE: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Introduction. Social networks have become key platforms for intercultural dialogue, enabling people from different countries to interact and exchange cultural experiences [1, с. 124-125]. Their role has intensified with globalization and digital communication, particularly during the COVID-19 pandemic [2, с. 19-25]. While these platforms foster cultural exchange and global connectivity, they also introduce risks such as misinformation, hate speech, and algorithmic biases [3, с. 58-66].

Research Question: To what extent do social networks serve as effective platforms for promoting intercultural dialogue, and how do they simultaneously create risks such as polarization, misinformation, and hate speech that can hinder this process?

Hypothesis: While social networks significantly facilitate intercultural communication by connecting diverse communities [3], they also create technological and social risks such as polarization and misinformation [6] that may hinder meaningful dialogue.

Objective: The objective of this research is to comprehensively analyze the dual role of social networks as facilitators of intercultural communication and as sources of technological and social risks, including the spread of misinformation, reinforcement of stereotypes, and radicalization.

Methodology. This study employs a qualitative literature review approach, synthesizing interdisciplinary sources from 2020–2024. The methodology includes content analysis of academic publications, reports, and case studies from sociology, cultural psychology, and information technology. Sources were selected based on systematic searches for keywords such as “intercultural communication social media,” “cross-cultural dialogue online,” and “social media cultural identity” [4, с. 33-39]. The study compares both the advantages and disadvantages of social networks, examining their impact on cultural identity, misinformation, and community-building [5, с. 529-536].

Results. The analysis of recent studies has confirmed that social networks play a significant role in promoting intercultural dialogue. First, they effectively reduce traditional geographical and cultural barriers. According to Xiang (2023), 72% of users engage with people from different cultures at least monthly, enhancing cultural awareness and sensitivity

[6, p. 175-183]. Automatic translation tools on platforms such as Facebook and Twitter further contribute to overcoming language barriers and making dialogue more inclusive [7, p. 401-408].

Additionally, social media platforms contribute to the preservation and revitalization of cultural identity, especially among diaspora communities. For example, studies show that Facebook groups dedicated to preserving cultural heritage unite over 1 million users worldwide and promote the intergenerational transfer of language and traditions [8, p. 31-38].

Social networks are also powerful platforms for digital activism. Movements such as #BlackLivesMatter, #MeToo, and #FridaysForFuture demonstrate how global campaigns can amplify the voices of marginalized groups and mobilize millions of users toward shared causes. A Chatham House (2023) report highlights that 68% of participants in these movements view social networks as crucial for translating local social problems into globally relevant issues [16].

Another positive result is the role of social networks in fostering virtual cultural diplomacy. UNESCO's #CultureConnects project, which gathered artists from Ukraine, Africa, and the Middle East, reached over 20 million users and contributed to reshaping perceptions of previously unfamiliar cultures [17].

However, the results also highlight challenges. The filter bubble phenomenon, confirmed by multiple studies, shows that 64% of users primarily consume information aligned with their beliefs, limiting their exposure to alternative perspectives [9, p. 165-173].

In addition, the prevalence of hate speech and misinformation negatively affects intercultural dialogue. Research from 2022 indicates that more than 40% of online disputes stem from cultural misunderstandings or discriminatory content [10, p. 153-162]. Furthermore, extremist groups actively exploit social networks for recruitment, with 30% of radicalized individuals reporting prior engagement with extremist content online [11, p. 1-4].

Thus, while social networks present substantial opportunities for promoting intercultural dialogue and cultural awareness, they also pose significant risks that must be addressed through regulation, education, and platform moderation. To mitigate these challenges, international organizations and governments have increasingly focused on implementing legal frameworks and ethical guidelines aimed at countering hate speech and online radicalization. The European Union, for instance, has developed the Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online, which compels major social media platforms to swiftly remove harmful content and promote transparency in moderation practices. However, while regulatory measures are a step forward, they require effective enforcement mechanisms and cross-border cooperation to be truly impactful.

Discussion. Despite these benefits, social networks also present significant challenges. The filter bubble effect limits user exposure to diverse perspectives by reinforcing pre-existing viewpoints. Research shows that 64% of users primarily consume information that aligns with their beliefs, reducing opportunities for intercultural engagement [9, c. 165-173].

Hate speech and misinformation further undermine intercultural dialogue. A 2022 study found that over 40% of online conflicts contained elements of cultural misunderstanding or discrimination [10, c. 153-162]. Social networks also play a role in radicalization, with extremist groups using platforms like Facebook and Telegram for recruitment. Reports indicate that 30% of radicalized individuals engaged with extremist content on social media before joining radical movements [11, c. 1-4].

Additionally, many online intercultural initiatives face criticism for their superficial nature. As noted by Papacharissi (2024), only 12% of online campaigns translate into real political demands, while the rest remain "virtual performances" that do not result in systemic changes.

Conclusion. Social networks stand out as powerful platforms for intercultural dialogue in the digital age, offering both significant promise and serious peril. This study's review of recent research confirms that platforms like Facebook, Twitter, and others have opened new prospects for cultural exchange: they connect individuals across continents, help maintain and even revitalize cultural identities, and serve as venues where knowledge about different ways of life can be freely shared. These benefits have substantial significance. Social networks serve as powerful platforms for intercultural dialogue, offering both significant opportunities and challenges. They facilitate cultural exchange, connect people across borders, and help preserve cultural identities. These benefits contribute to greater tolerance and global awareness, allowing users to develop intercultural competence and engage in meaningful cross-cultural interactions.

Ultimately, social networks are tools whose impact depends on how they are managed and used. With thoughtful regulation and responsible usage, they can foster intercultural understanding and cooperation. Future research should explore long-term trends in online intercultural interactions and the effectiveness of strategies to counteract digital polarization. For instance, the European Union's Digital Services Act (2023) mandates platforms to transparently report on hate speech removal rates, fostering accountability in cross-cultural interactions. Similarly, grassroots initiatives like UNESCO's "Digital Roads to Dialogue" partner with Meta and TikTok to train AI models in recognizing culturally sensitive content, reducing unintentional censorship of marginalized voices.

АНОТАЦІЯ

Дослідження аналізує соціальні мережі як платформу для міжкультурного діалогу, розглядаючи їхню роль у сприянні культурному обміну та потенційні ризики. Визначено як позитивний вплив (зниження комунікаційних бар'єрів, збереження культурної ідентичності), так і загрози (поляризація, мова ворожнечі, дезінформація). Зроблено висновок, що соціальні мережі можуть бути ефективними засобами міжкультурної комунікації за умови відповідального управління ризиками та підвищення цифрової грамотності користувачів.

REFERENCES

1. Aral S. (2021). *The Hype Machine: How Social Media Disrupts Our Elections, Our Economy, and Our Health – and How We Must Adapt*. London: HarperCollins, 417 p.
2. Bunse S. (2021). Social media: a tool for peace or conflict? *SIPRI Topical Backgrounder*, 20 August 2021. Stockholm International Peace Research Institute.
3. Christofi C. (2020). Online intercultural communication: A reflection of cultural contacts in a digital environment. *Educational Alternatives (Journal of International Scientific Publications)*, **18**: 124–131.
4. Gaitán-Aguilar A., Hofhuis J., Bierwiazzonek K., Carmona C. (2022). Social media use, social identification and cross-cultural adaptation of international students. *Frontiers in Psychology*, **13**: 9685662.
5. Indah K., Candraningtyas R., Nabilah S., et al. (2024). The use of social media in maintaining cultural identity. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, **45**(1): 175–189.
6. Pukallus S., Arthur C. (2024). Combating hate speech on social media: applying targeted regulation and civil-communicative skills. *Journalism and Media*, **5**(2): 431–446.
7. UNESCO (2022). *We Need to Talk: Measuring Intercultural Dialogue for Peace and Inclusion*. Paris: UNESCO Publishing, 148 p.
8. Wibowo G.A., Hanna, Ruhana F., Arif F.M., Usmaedi (2023). The influence of social media on cultural integration: a perspective on digital sociology. *International Journal of Science and Society*, **5**(4): 363–375.
9. Xiang P. (2023). The role of social media in intercultural communication competence. *Proceedings of the 2nd Int. Conf. on Interdisciplinary Humanities and Communication Studies (ICIHCS)*, December 2023: 108–112.

10. Yuna D., Xiaokun L., Jianing L., Lu H. (2022). Cross-cultural communication on social media. *Frontiers in Psychology*, **13**: 858900.
11. Atlantic Council (2023). Social Media and the Ukraine War. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/how-social-media-shaped-global-perceptions-of-russias-war-on-ukraine/>
12. Pew Research Center (2023). Social Media in Diaspora Communities. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2023/04/12/social-media-and-cultural-identity-among-immigrant-communities/>
13. EU DisinfoLab (2023). *Xenophobic Narratives in French and German Social Media*. URL: <https://www.disinfo.eu/publications/xenophobic-narratives-in-french-and-german-social-media/>
14. MediaSmarts (2023). *Digital Literacy in Canadian Schools: A Case Study*. URL: <https://mediasmarts.ca/research-policy/digital-literacy-canadian-schools-case-study>

Illia TIAHUR

Scientific supervisor: Nataliya POPOVYCH, Ph.D, Assoc. Prof.

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

FIGHTING FAKES: THE SPREAD AND CONSEQUENCES OF NATO DISINFORMATION IN UKRAINE

Introduction. In the modern digital space, social media has become a crucial tool for both spreading reliable information and manipulating public opinion. Ukraine, facing war and actively integrating with Euro-Atlantic structures, encounters a large-scale disinformation campaign about NATO. This study aims to analyze the impact of disinformation on Ukrainian society and the methods used to counter it. The significance of this issue lies in its direct influence on public perception and policy decisions regarding Ukraine's Euro-Atlantic future.

Methodology. The research employs content analysis of publications on social media platforms (Facebook, Telegram, Twitter), as well as a comparative analysis of official NATO sources and Ukrainian fact-checking organizations [5, p 32]. Additionally, a sociological survey was conducted to assess the level of trust in NATO among Ukrainians. This approach allows for a comprehensive understanding of how different narratives spread and affect public opinion. The study also incorporates statistical data on the frequency and reach of disinformation campaigns. Sources include reports from NATO's Strategic Communications

Centre of Excellence, studies by the Atlantic Council [1], and publications from the Ukrainian fact-checking initiative StopFake.

Result. Disinformation about NATO is a key element of the information warfare against Ukraine, aimed at undermining trust in the Alliance. The most common fake narratives include claims that NATO is "dragging Ukraine into war" or that "NATO countries will abandon Ukraine in a critical moment." These narratives aim to erode public confidence in NATO and create resistance to integration efforts. Misinformation spreads uncertainty, leading to a more divided public discourse on the country's foreign policy direction [7]. The main sources of fake news are anonymous Telegram channels, Russian propaganda websites, and bot activity on Facebook, which frequently use emotionally charged language and manipulated content to mislead audiences. Psychological effects of disinformation include increased skepticism, anxiety, and political polarization. Many citizens, especially those less exposed to verified information, struggle to differentiate between falsehoods and facts [4]. The issue of NATO-related disinformation is not only relevant to Ukraine but also to the broader international community. The spread of false narratives undermines trust in democratic institutions and weakens international security alliances. Understanding how disinformation operates allows policymakers, journalists, and the public to develop better strategies for countering it.

Discussion. The fight against NATO disinformation in Ukraine requires a multi-faceted approach. First, increasing digital literacy among citizens is crucial. Educational programs targeting students, journalists, and policymakers can help individuals recognize and critically assess disinformation. Second, stronger collaboration between Ukrainian media and international organizations such as NATO's Strategic Communications Centre of Excellence can improve fact-checking mechanisms and raise awareness about foreign disinformation campaigns [10]. Third, social media platforms must play a more active role in countering fake narratives by enhancing algorithmic detection of misleading content and supporting transparency in political advertising. Governments and civil society should advocate for improved regulations on digital misinformation to limit the reach of hostile propaganda. Moreover, international efforts to track and expose disinformation campaigns can strengthen Ukraine's position in combating information warfare [8]. The ongoing evolution of AI-driven disinformation campaigns makes it necessary to develop adaptive strategies that leverage machine learning tools for detecting and flagging fake news more effectively.

Conclusion. Disinformation about NATO remains a persistent challenge for Ukraine as it seeks closer ties with Euro-Atlantic structures. The rapid spread of fake narratives undermines trust in NATO and complicates Ukraine's efforts to integrate with the Alliance.

While various countermeasures exist, such as media literacy programs and digital diplomacy efforts, continuous adaptation is necessary to address evolving disinformation tactics. The role of international cooperation is particularly important, as misinformation campaigns often transcend national borders. By strengthening fact-checking initiatives, increasing awareness, and enhancing regulations for social media platforms, Ukraine can reduce the impact of disinformation and build a more resilient information environment. Addressing this issue is crucial not only for Ukraine's Euro-Atlantic aspirations but also for maintaining stability and security in the broader international community. Future research should explore how emerging technologies, such as artificial intelligence, can further aid in the detection and suppression of disinformation campaigns.

АНОТАЦІЯ

Дослідження аналізує вплив дезінформації про НАТО в соціальних мережах на українське суспільство. Використовуючи контент-аналіз і соціологічні опитування, праця визначає ключові фейкові наративи та їх вплив на громадську думку. Результати показують, що проактивні фактчекінгові ініціативи та урядові комунікаційні стратегії можуть зменшити поширення дезінформації. Подальші дослідження повинні зосередитися на ролі штучного інтелекту у виявленні та протидії дезінформаційним кампаніям.

REFERENCES

1. Atlantic Council. "Russia's Disinformation Tactics in Eastern Europe." <https://www.atlanticcouncil.org>
2. Digital Forensic Research Lab (DFRLab). "Tracking Information Warfare." <https://www.dfrlab.org>
3. EUvsDisinfo. "Disinformation about Ukraine and NATO." <https://euvsdisinfo.eu>
4. International Fact-Checking Network (IFCN). "Combating Digital Misinformation." <https://www.poynter.org/ifcn>
5. Jakub Kalenský & Roman Osadchuk. How Ukraine fights Russian disinformation: Beehive vs mammoth. Hybrid CoE Research Report 11. 48p.
6. Media Literacy in Ukraine: Countering Disinformation. Kyiv: Ukrainian Institute of Media, 2023.
7. NATO Official Website. www.nato.int
8. Social Media and Digital Propaganda: Analysis of Fake Narratives. Brussels: European Center for Digital Integrity, 2022.
9. StopFake. "Debunking NATO Disinformation." <https://www.stopfake.org>
10. VoxUkraine. Provocation and Disinformation Overview. Part 1. <https://voxukraine.org/en/provocation-and-disinformation-overview>

THE ROLE OF THE MEDIA IN FOREIGN POLICY DECISION-MAKING

Introduction. The role of media in foreign policy decision-making has grown significantly over the years, shaping public perceptions, influencing political leaders, and often acting as a bridge between governments and citizens. In an era where information is shared almost immediately, media outlets—from traditional newspapers to social media — have the power to frame international events and influence how states respond to them [1, p. 1-2].

Methodology. This paper explores how media affects foreign policy decision-making, discussing its role as a driver of public opinion and a tool for both democratic engagement and propaganda.

Results. One of the most significant ways media influences foreign policy is by determining which issues receive public and political attention. The agenda-setting theory suggests that while media may not directly dictate policy, it influences which topics dominate the political discourse [1, p. 2]. By choosing which global events to highlight and how to frame them, the media can shape national interests and diplomatic priorities.

For example, extensive media coverage of humanitarian crises often leads to public outcry, which can push governments to act, even when intervention was not initially planned. The CNN Effect is a well-documented phenomenon where real-time news coverage compels policymakers to respond quickly to international crises, sometimes without thorough strategic consideration [1, p. 3]. This was evident in cases like the 1992 U.S. intervention in Somalia, where graphic images of famine and suffering broadcasted by major news networks created public pressure for action [1, p. 6].

Conversely, when the media downplays or ignores international events, governments may face little external pressure to intervene. Some conflicts or human rights violations receive minimal coverage due to a lack of geopolitical interest, economic encouragement, or strategic alliances with the actors involved [1, p. 5]. This selective reporting underscores the media's power not only in setting agendas but also in determining which global issues remain in the shadows.

Democratic governments, in particular, are sensitive to public opinion, and the media plays a crucial role in shaping that opinion. Political leaders often monitor media narratives to rate voter sentiment, adjusting their policies accordingly to maintain public support [1, p. 6-7].

In this sense, the media acts as an intermediary between citizens and policymakers, amplifying national concerns about foreign affairs.

This relationship can be beneficial, as it encourages government accountability and transparency. Investigative journalism can expose foreign policy failures, diplomatic scandals, or human rights violations, forcing officials to reconsider or justify their actions [1, p. 7]. However, the influence of media-driven public opinion can also lead to reactionary policymaking. If politicians feel pressured to act based on emotional coverage rather than strategic interests, it can result in rushed or ineffective foreign policies [1, p.8].

Additionally, social media has revolutionized this dynamic, allowing ordinary citizens to engage directly with foreign policy issues. Hashtags, viral videos, and online petitions can mobilize large-scale movements that demand government action on international matters [2, p. 14-15]. This has been evident in responses to conflicts like the war in Ukraine, where social media platforms have played a significant role in rallying global support and shaping narratives about the conflict [2, p. 16].

Discussion. While media can act as an objective source of information, it is also frequently used as a tool for political influence and propaganda. Governments and non-state actors alike recognize the power of media in shaping narratives and use it to their advantage [1, p. 4].

State-controlled media outlets often present foreign policy decisions in ways that align with government interests, sometimes suppressing dissenting perspectives. During the Cold War, both the United States and the Soviet Union engaged in extensive media campaigns to influence global opinion and justify their foreign policies [1, p. 7-8]. Similarly, modern nations continue to use international broadcasting networks such as RT (Russia Today), Al Jazeera, and BBC to frame geopolitical events in ways that support their strategic goals [2, p. 3].

Moreover, the rise of disinformation campaigns and cyber propaganda has further complicated the role of media in foreign policy. Fake news and manipulated narratives can influence elections, sway diplomatic relations, and even justify military interventions [2, p. 27]. Governments must navigate this landscape carefully, balancing the need for a free press with the need to combat misinformation [2, p. 28].

Conclusion. Media is an essential actor in foreign policy decision-making, serving as an agenda-setter, a reflection of public sentiment, and a tool for political influence. It has the power to pressure governments into action, expose policy failures, and shape the global narrative on international issues [1, p. 9]. However, its influence can be both constructive and problematic, depending on how information is presented and consumed. As digital media continues to evolve,

its role in foreign policy will only intensify, making media literacy and strategic communication crucial for policymakers and citizens alike [2, p. 5].

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглядається важлива роль медіа у формуванні процесу прийняття рішень у сфері зовнішньої політики в умовах сучасного глобального середовища. Аналізується, як різні форми медіа — від традиційних засобів масової інформації до цифрових платформ — виступають потужними інструментами формування порядку денного, впливають на громадську думку та можуть слугувати як засобами демократичного контролю, так і інструментами державної пропаганди. Через призму таких концепцій як «ефект CNN» та теорія встановлення порядку денного, робота досліджує, як висвітлення міжнародних криз у реальному часі може чинити тиск на уряди, змушуючи їх діяти оперативно, часто без належного стратегічного аналізу. Також розглядається вплив соціальних мереж на залучення громадськості до обговорення зовнішньої політики, зокрема через онлайн-кампанії та цифрову активність. Окрему увагу приділено використанню медіа як інструменту дезінформації, що підкреслює двозначну природу медійного впливу на міжнародну політику. Спираючись на академічні джерела, робота підкреслює необхідність розвитку медіаграмотності та стратегічного підходу до взаємодії з інформаційним простором задля ухвалення обґрунтованих і збалансованих рішень у зовнішній політиці.

REFERENCES

1. The Role of the Media in Foreign Policy: A Decision-Making.- URL:https://www.academia.edu/6756675/The_Role_of_the_Media_in_Foreign_Policy_A_Decision_Making
2. The Role of Information and Communication Technologies in Diplomacy and Diplomatic Service.- URL:https://www.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2021/06/30112010141720_Radunovic_28Library29.pdf

Секція 5. МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОСТІ

Тетяна ДЯКУН

Науковий керівник: Оксана ПИСЬМЕННА, канд. мист., професор

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

м. Львів, Україна

ТВОРЧИСТЬ УКРАЇНСЬКОГО КОМПОЗИТОРА ТИМОФІЯ БЕЗУГЛОГО: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОЛЬКЛОРУ В АВТОРСЬКІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вступ. Фольклор завжди відігравав важливу роль у формуванні національної композиторської школи. Він не лише надихав митців на створення нових композицій, але й сприяв збереженню автентичного музичного надбання народу. Однією з постатей, яка працювала з українським музичним фольклором, є композитор Тимофій Безуглий. Його творчість є маловідомою для музикознавців та аматорів мистецтва, так само як і його творча спадщина, проте аналіз його творів свідчить про глибоке розуміння та використання народних мотивів у власній музиці.

Розвідок про творчу постать Тимофія Безуглого, його композиторську та виконавську діяльність в українському музикознавстві не знаходимо. Тому, аналіз жанрової палітри, дослідження виражальних особливостей знайдених творів, відтак стильового спрямування, представляє **актуальність** пропонованої розвідки.

Твори митця були віднайдені нами у Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України, у Києві. У передмові до нотного видання творів Т. Безуглого українським музикознавцем та композитором Михайлом Степаненком, знаходимо коротку інформацію про митця. У цьому випуску цього видання, який присвячений фортепіанній музиці Т. Безуглого та Михайла Дидинського, у передньому слові він зазначає: «Український композитор і піаніст Тимофій Безуглий народився у першій половині XIX ст. на Поділлі. Його композиторська і виконавська діяльність проходила на Україні та в Петербурзі. Сучасники згадують Т. Безуглого як блискучого піаніста-віртуоза – виконавця власних творів. Композиції його були тісно пов'язані з мелодикою української народної пісні» [1, с. 3].

Обговорення. Зазначаємо що:

1. В архіві знаходяться вісім творів, з яких чотири були надруковані у збірнику Михайла Степаненка «Українська фортепіанна музика» у 1978 році, а саме

надруковані: Подолянка (мазурка), Українська колискова пісня, Барвінок-Елегія та жалібний марш на смерть Т.Г. Шевченка.

В передньому слові Михайло Степаненко відзначає, що Безуглий «...створив перші в українській фортепіанній музиці балади, скерцо, елегію» – [1. с. 3].

Отож-бо, рукописи Т. Безуглого містять 2 випуски творів, у кожному з яких є 4 композиції:

Випуск 1:

Конашевич-Сагайдачний – балада; Українська колискова пісня; Барвінок-Елегія; Марш на смерть Т. Шевченка.

Випуск 2:

Українська балада; Русалки; Українська фантазія; Подолянка (мазурка).

На даний момент ми не можемо стверджувати, що це автографи чи копії. Коли у архівах вдасться відшукати зразок підпису Т. Безуглого або ноти написані його рукою, буде можливість дослідити це питання.

Спільною рисою усіх творів збірника є програмні назви. Зокрема, назва першого твору збірки - Конашевич-Сагайдачний, яка уже свідчить про закладені українські мотиви у творчості Т. Безуглого. У семи наступних творах: «подолянка», «українська колискова», «українська балада», «українська фантазія», «русалки», «барвінок-елегія», «марш на смерть Т. Шевченка», уже в програмній назві можна передбачити трансформацію українського пісенного та танцювального фольклору.

Результати. На даний момент проаналізовано кілька творів зі збірки, а саме: «Конашевич-Сагайдачний» та «Подолянка».

Твори проаналізовані за наступними параметрами: мелодія, гармонія, ритм, агогіка, фактура та архітектоніка.

Детальний аналіз двох композицій Тимофія Безуглого продемонстрував:

а) Мелодика характеризується чергуванням широких та вузько обсягових, діатонічних та хроматичних зворотів. У творі «Конашевич-Сагайдачний» переважають стрибки на тритони, дисонантні інтервали, подекуди ширші ніж октава. Різкість звучання у звукозображальних моментах збагачується у поєднанні із вертикальними співзвуччями широким спектром неакордових звуків, відтак колористичних плям: хроматичні та діатонічні прохідні звуки, затримання, переднімання. Оскільки твір ґрунтується на низці різнохарактерних епізодів, мелодичні лінії є різноманітними та контрастними у кожній з частин твору.

У «Подолянці-мазурці» чергування відтінків народної наспівної ліричної мелодії із танцювальними ритмами із переважанням останніх. Оскільки додатковою

задекларованою назвою є «мазурка», українська обрядова пісня співставляється із жвавим польським танцем. Такий синтез створює піднесений настрій. Відтинки пощаблевого гамоподібного руху чергуються із ритмізованими арпеджіо, загалом мелодія включає як і дисонуючі, так і консонуючі інтервали.

У композиції «Конашевич-Сагайдачний» виражальні засоби підпорядковані створенню контрастних образів та звукозображальних картин : так, у частині (А) ми спостерігаємо ліричний, пасторально-споглядальний образ: у якому ритмічні фігури створюють коливання хвиль у морі: четверть з крапкою вісімка, тріолі та пунктований ритм.

У частині (С) – це рухливі пасажі шістнадцяток з чергуванням вісімок, які стрімко підіймаються в гору та вниз (октавними дублюваннями) та відображають битву Конашевича-Сагайдачного, який мчить на коні, супроводжуючи військо запорізьке. Варто зауважити деякі неточності у нотографічному записі тексту, окремі помилки які можливо були допущені при переписуванні, наприклад: невідповідність ритму з розміром, які є у 27-33т.т. У композиції «Конашевич-Сагайдачний» доволі часто відбувається чергування тріолей, квінтолей, групування яких періодично змінюється без зміни розміру.

Кожен твір укладений у свою індивідуалізовану вільну трактовану форму:

У творі «Сагайдачного» епізоди у вільній неперіодичній формі А, С, D, E, F розмежовуються частиною В, що вносить риси рондальності. Після одинарних та парних епізодів, слідує повторена або варіантно проведена частина В, яку ми трактуємо як рефрен.

Подольська – вільна неперіодична форма А, В, С, D, E, C1, D1, E1, A1 із аркоподібним повторенням А.

Висновки. Отже, засоби музичної виражальності відповідають ранньо романтичним традиціям, розкривають емоційні та образні змісти композицій та їх настрої, які хотів передати Т. Безуглий та мають велике значення у створенні унікального музичного образу.

ABSTRACT

Timofy Bezugliy is an unknown Ukrainian composer. Contemporaries remember him as a brilliant virtuoso pianist, as well as a performer of his own works. His works were associated with the melody of Ukrainian songs. Therefore, the study of his life and creative path, the analysis of the genre palette, the study of the expressive features of the found works, and therefore the direction, are relevant to the proposed research. The study of the unknown

creative heritage of the composer will give the artist's rightful place among Ukrainian composers.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська фортепіанна музика. Т. Безуглий, М. Дидинський. Випуск 7. Редактор-упорядник М. Степаненко. «Музична Україна», Київ – 1978.
2. Центральний держаний архів-музей літератури і мистецтва України. Передмова здавального опису №1 справ постійного зберігання. [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://old-csam.archives.gov.ua/includes/uploads/opisy/Bezuglyi_1255_1.pdf

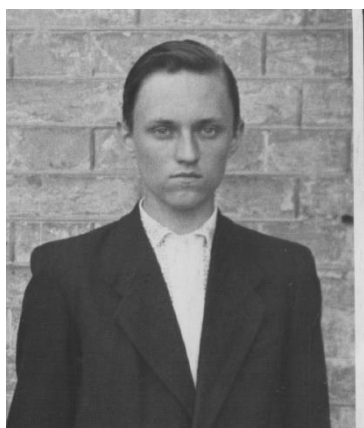
Анна ГУРІНА

Науковий керівник: Оксана ПИСЬМЕННА, канд. мист., професор

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

м. Львів, Україна

ЧОТИРИ УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ ЛЕОНІДА ГРАБОВСЬКОГО: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОЛЬКЛОРУ І НОВАТОРСЬКІ ТЕХНІКИ

“Мене називають авангардистом, але це не так.

Я поміркований модерніст-центрист” [1].

Вступ. Леонід Грабовський - один з найбільш новаторських українських композиторів, чий творчий шлях зазнав безліч трансформацій. Він завжди прагнув розширювати межі можливого у музиці, експериментуючи з різними техніками та стилями.

Мало кому відомо, що його ранні твори мали зв'язок з народною музикою. Наприклад, дипломний твір Грабовського мав назву «Чотири українські народні пісні» для хору і оркестру (1959 р.). Саме цей твір “ по-суті відкриває «Нову фольклорну хвилю» в українській музиці [1]. Проте, із фольклорним стильовим напрямом ім'я Леоніда Грабовського музикознавцями майже не згадується.

Сам композитор про це каже наступне: “Я не знаю, чому вони (музикознавці) над тим не замислилися, або вирішили, що це не має відношення до фольклорної хвилі”. Також він додає : «Прикро, але це мій твір упродовж усіх десятиліть радянської влади не звучав, навіть у радіоєфірі, і це попри існування запису» [1].

Відомо, що існує запис львівського хору «Трембіта» і симфонічного оркестру під керівництвом диригента Ісаака Паїна, який було здійснено 1961 року, а також наразі існує нова редакція твору, яка була представлена на фестивалі LvivMozart, який відбувся у 2019 році у Львівській національній опері у виконанні симфонічного оркестру INSO-Lviv та Галицького академічного камерного хору.

Музика Леоніда Грабовського входить до антології «Київський авангард» від Українського інституту. Таку назву отримав гурток українських композиторів, вихованців школи Бориса Лятошинського.

У своїй статті музикознавиця Анастасія Яцковська пише наступне: «На початку 1960-х у Києві сформувалася група молодих музикантів, яких об'єднали інтерес до сучасних світових тенденцій, прагнення оволодіти найсучаснішими техніками композиції, невтомний потяг до просвіти й вільної творчості. Валентин Сильвестров, Леонід Грабовський, Віталій Годзяцький, Володимир Губа, Володимир Загорцев та деякі інші — всі студенти видатного Бориса Лятошинського. На чолі цієї компанії стояв диригент Ігор Блажков — нещодавній випускник консерваторії, лауреат республіканського конкурсу диригентів» [4].

Обговорення .Хочу повернутися до теми моєї доповіді, а саме чому ж згадок про фольклорний твір «Чотири українські народні пісні» для хору та оркестру так мало та чому за словами композитора музикознавці не внесли його до фольклорної хвилі.

Твір «Чотири українські народні пісні» для хору та оркестру Леоніда Грабовського - це дипломна робота композитора, яка створена у 1959 році та присвячена його першому вчителю Левку Ревуцькому. У цьому циклі Грабовський продемонстрував своє бережне ставлення до народної пісні, що стало його внеском у розвиток українського неофольклоризму. Цікавим фактом є те, що твір не було виконано під час захисту дипломної роботи. Перше виконання відбулося лише наприкінці 1961 року під керівництвом диригента Ігоря Блажкова.

Твір складається з чотирьох частин, кожна з яких є обробкою української народної пісні, має власний характер і драматургічний розвиток. Грабовський застосовує широкий спектр виражальних засобів: від ліричних і меланхолійних образів до енергійних танцювальних ритмів. Особливістю твору є використання складної оркестровки, поліфонічних прийомів, розширеної гармонії та ритмічних варіацій.

Перша частина «Не забувай сині гори» відкривається невеликим оркестровим вступом, який задає атмосферу задумливості та нагадує карпатський музичний ландшафт. Почергове введення чоловічої, а потім жіночої груп хору формує драматургічний розвиток. Оркестровий супровід має зображальний характер, особливо

у духових інструментах, що імітують звук народних дерев'яних духових (флюяра, трембіта). Початковий ліричний характер переходить у драматичний розвиток із кульмінацією на форте. Щодо гармонії відбувається поєднання традиційних діатонічних ходів із розширеними тональними та модальними структурами. Вокалізи хору на словах «Ой там за нашу свободу» створюють ефект розспівності та емоційної глибини. Закінчення частини – віддалений мотив у духових, що створює ефект відлуння, ніби голоси Карпат відступають у просторі.

Друга частина «Заспівали легіники» контрастна до першої. Ця частина має маршовий, ритмічно чіткий і енергійний характер. Синкопований ритм підкреслюється як у хоровій, так і в оркестровій партії, а ударні інструменти надають музиці додаткової експресії. Однією з найважливіших характеристик другої частини є її ритмічна організація. В основі твору лежить динамічний синкопований ритм, що проходить через усі рівні музичної тканини – як у партії оркестру, так і у хорових голосах. Синкопований ритм створює ефект енергійного руху, підкреслюючи маршовий характер частини. Чіткі акценти в ударних інструментах та оркестрових групах додають виразності та напруги. Чергування ритмічних малюнків у різних голосах створює поліфонічну гру, що збагачує музичну текстуру.

Поєднання народного мелосу з чітко структурованими ритмічними фігурами наближає цю частину до стилю обробок стрілецьких пісень, з характерною для них ритмічною чіткістю та маршовістю.

Динамічний розвиток другої частини відбувається поступово, набуваючи кульмінаційного характеру у фінальному звучанні хору та оркестру. Початкові фрази звучать доволі стримано, ніби готуючи слухача до подальшого розгортання музичного матеріалу. У міру розвитку теми відбувається поступове наростання динаміки, що підсилює відчуття емоційного піднесення. Кульмінація досягається у фінальному звучанні на forte, де хор і оркестр об'єднуються у потужне tutti. Такий динамічний хід не лише підсилює ритмічну енергію, а й сприяє створенню ефекту наростаючого драматизму, що притаманний багатьом маршовим народним пісням.

Фактурна організація другої частини також відіграє ключову роль у створенні її яскравого та динамічного характеру. Поєднання хорових і оркестрових партій створює багатий, насичений звуковий простір. У хорі чергуються одноголосні та багатоголосні епізоди, що додає контрастності та виразності.

Оркестрова партія містить складні темброві нашарування: дерев'яні духові інструменти створюють легкість звучання, мідні – додають урочистості, а струнні

забезпечують пластичність мелодичної лінії. Використання ударних інструментів підкреслює ритмічну основу твору та сприяє емоційному загостренню.

Грабовський майстерно використовує фактурну поліфонію, коли різні оркестрові групи та хорові голоси ведуть власні лінії, поступово об'єднуючись у кульмінаційні моменти.

Третя частина – це колискові пісні «Ой спи, дитя, без повиття» та «Ой кіт воркне». Ця частина є камерною за характером. Вона виконується лише жіночим складом хору, що підкреслює її інтимність. Оркестровий вступ складається з двох тематичних блоків: перший – плавний, на легато у струнних, другий – ритмічно рухливий, на staccato в духових та pizzicato у струнних.

Вона має аркову структуру, яка складається з трьох основних блоків. Початковий блок представляє спокійну, мелодійну тему першої колискової, що створює атмосферу ніжності та спокою. Середній епізод контрастує своєю жвавішою та грайливішою тематикою другої колискової «Ой кіт воркне», що додає руху та динаміки до загальної структури частини. Завершення – це повернення до першої колискової, яке закріплює арочну форму та підкреслює заколисуючий характер цієї частини.

Серед основних виражальних засобів варто відзначити динаміку, яка варіюється від pianissimo до mezzoforte, створюючи ефект плавного гойдання, характерного для жанру колискової. Фактура будується на прозорому, ніжному звучанні жіночого хору, який підтримується мелодійними лініями оркестру, що додають глибини та тепла. Гармонічна мова цієї частини вирізняється розширеною тональністю, використанням секундових співзвуч і паралельного голосоведення, що надає музиці особливого колористичного відтінку та м'якого гармонічного наповнення.

У середині частини відбувається яскравий контраст завдяки введенню другої колискової «Ой кіт воркне». На відміну від першої, ця тема має більш жвавий, грайливий характер, що досягається завдяки ритмічним зсувам, швидшим мелодичним рухам та активнішій артикуляції. Оркестровий супровід підкреслює зміну настрою, використовуючи чіткіші атаки в струнних та акцентовані ритмічні фігури у дерев'яних духових.

Після цієї контрастної вставки відбувається повернення до першої колискової «Ой спи, дитя, без повиття». Відновлюється її початковий спокійний характер, що підкреслюється зниженням динаміки та поверненням до ніжної, легато-мелодики у вокальній партії. Оркестр поступово розчиняє звучання, завершуючи частину на лагідних гармонічних співзвуччях, які підтримують атмосферу заколисування.

Остання четверта частина це коломийка «З високої полонини вітер повиває». Це своєрідна кульмінація циклу. Різкий вступ оркестру, акцентований ударними на форте, відразу створює ефект піднесеності. Далі вступає хор, який імітує манеру традиційного народного виконання.

Вона побудована на традиційному для коломійок динамічному перегуку між жіночою та чоловічою групами хору, що створює ефект живого народного музикування. Оркестрові епізоди з поступовими прискореннями додають частині танцювального характеру, відчуття наростання енергії.

Темброва палітра збагачується завдяки активному використанню духових інструментів (особливо мідних), солюючих струнних та цимбалів, що надають звучанню яскравого українського колориту.

Кульмінацією стає фінальне розгортання, де звучать кластерні акорди в мідних духових, підсилені литаврами, що надає фіналу сучасного відтінку.

Серед основних виражальних засобів та технічних прийомів варто відзначити ритмічну варіативність із постійною грою прискорень і сповільнень, що додає музиці живого, імпровізаційного характеру.

Гармонічна мова балансує між традиційними народними ладами та сучасними кластерними ефектами, що робить цей твір новаторським у трактуванні фольклору.

Фактура побудована на контрасті оркестрових вставок із хоровими блоками, що створює виразний динамічний розвиток. Заклучний акордовий фінал всього оркестру підкреслює завершальну енергію твору, залишаючи відчуття яскравого і святкового фіналу.

Висновки. Отже, твір Леоніда Грабовського «Чотири українські народні пісні» для хору і оркестру є недооцінений музикознавцями як окремий новий подих у доробок української фольклорної течії. Цикл «Чотири українські народні пісні» Леоніда Грабовського є унікальним прикладом взаємодії народної музики та сучасного композиторського мислення. Кожна частина має індивідуальний характер, що формує драматургічну єдність твору. Поєднання традиційної ладової системи з поліфонічними нашаруваннями, кластерними ефектами, зміною тембрових планів та складною динамікою робить цей твір не просто фольклорною обробкою, а самостійним мистецьким висловом. Композитор не лише зберіг ритмо-інтонаційну основу народних пісень, їхню етнічну природу, а й використав полістилістику та потужну палітру засобів наймодернішого композиторського словника.

Таким чином, «Чотири українські народні пісні» Леоніда Грабовського є важливим внеском у розвиток української хорової та симфонічної музики, демонструючи глибину національної традиції у сучасному музичному контексті.

ABSTRACT

Leonid Hrabovsky is one of the most innovative Ukrainian composers whose career has undergone many transformations. The cycle “Four Ukrainian Folk Songs” by Leonid Hrabovsky is a unique example of the interaction between folk music and modern compositional thinking, because the composer not only preserved the rhythmic and intonational basis of folk songs, their ethnic nature, but also used polystylistics and a powerful palette of the most modern compositional vocabulary.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовський Л. “Мій метод” Ключ доступу: URL <https://krytyka.com/ua/articles/miy-metod-khronolohiya-formuvannya-tekhniky-y-estetyky>
2. Кулик В., Виставкіна О. Леонід Грабовський: «Мене називають авангардистом, але це не так, я – поміркований модерніст-центрист». Ключ доступу: URL: <https://mus.art.co.ua/leonid-hrabovs-kyu-mene-nazyvaiut-avanhardystom-ale-tse-ne-tak-ia-pomirkovanyy-modernist-tsentryst/>
3. Сіренко Л. Островський О. Леонід Грабовський: «Київський авангард» проторував шлях для наступних поколінь. Ключ доступу: URL <https://theclaquers.com/posts/5988>
4. Яцковська А. Листи з Києва: «Київський авангард» 1960-х. Ключ доступу: URL: <https://www.uadim.in.ua/post/lysty-z-kyieva-kyivskyi-avanhard-1960-kh>

ВАСИЛЬ ВЕРХОВИНЕЦЬ: «РИСИ ОСОБИСТОСТІ З ХХІ СТОЛІТТЯ»

Вступ. У 1980 р. за рішенням Паризької сесії ЮНЕСКО сторіччя з дня народження **В. М. Верховинця (Костіва; 1880-1938)** широко відзначалося в Україні та за її межами. Короткий екскурс в біографію митця дозволяє сформулювати **мету** – *висвітлити універсальність цієї абсолютно неординарної людини крізь призму світоглядних позицій сучасності*, що і породило нестандартний погляд на психологічний портрет митця, переосмислення його біографії саме в цьому **контексті**: *за сучасними трендами глобалізованої освіти митець-педагог відповідає тому взірцю різнобічно розвиненої особистості, що володіла високим ступенем самоорганізації,працездатності і волею до неперервної (само)освіти впродовж усього життя, яке, на жаль, трагічно обірвалося у розквіті сил (доля співзвучна із долею митців «Розстріляного відродження»).*

Методологія. Аналітичний, антропологічний, біографічний та культурологічний методи взяті за основу для наукового висвітлення поставленої проблеми.

Результати. Аналіз вперше поставленої проблеми щодо висвітлення рис особистості митця в контексті сучасності здійснювався на основі ідеї конгруентності концепції діяльності В. Верховинця (історичної постаті, континуально віддаленої!) до сучасних трендів особистостісного розвитку людини ХХІ -го ст.

Обговорення. Науково-творчий портрет митця репрезентує перед нами винятковий синтез хореографа, фольклориста, музично-театрального діяча, хормейстра, співака-актора, музичного педагога-теоретика і композитора. Зокрема варто зупинитись на його комплексній освіті: у Краківській консерваторії здобував спеціалізовану вокальну освіту, а також у приватному порядку у всесвітньо знаного українського оперного співака О. Мишуги (1900). «Василь Миколайович мав веселу вдачу, був спритний, рухливий, любив гімнастику — заради неї відвідував гімнастичні курси при Краківському товаристві «Sokol» (1900)» [4, с.15], що відбилося на подальшому практикуванні в сфері пластики. Блискучу школу сценічного мистецтва пройшов у одного із засновників театру “корифеїв” М. Садовського, а далі, працюючи в його театрі у Києві, виконував ролі в лірико-драматичному амплуа(тенор); згодом там же обіймав посаду хореографа, хормейстера і диригента. Практично все життя віддав праці

на педагогічній ниві як музичний педагог-теоретик, попередньо здобувши відповідну освіту в бурсі при Ставропігійському інституті у Львові, вищу педагогічну освіту в учительській семінарії в Самборі (1899) і з дипломом вчителя провадив педагогічну практику викладання співу в народних школах. А вищу музично-теоретичну освіту здобував у Київській Музично-драматичній школі М. Лисенка в класі професора Г. Любомирського (1907-1910), фундаментальний науковий інтерес до фольклористики перейняв від самого М. Лисенка. В тому ж часі нав'язав контакти з Київським музеєм старожитностей міста [3,с.82] (відділ народного мистецтва очолював знаменитий мистецтвознавець Д. Щербаківський (йому присвячена перша наукова праця – «Українське весілля», адже саме з допомогою родини Щербаківських і художника Василя Кричевського [3; 5] Верховинцю вдалося здійснити запис повного циклу весільного обряду, що поклало початок науковим його пошукам над ладовими засадами, особливостями мелосу і ритміки архаїчної обрядової культури, синкретичною природою фольклору для майбутнього використання в інсценізованих/театралізованих виконавських формах та педагогічно цільового призначення. Упродовж життя В. Верховинець підтримував контакти з представниками мистецької еліти того часу, до слова, у 1924-у – 1925-у рр. був дійсним членом Музичного товариства імені М. Леонтовича, чим засвідчував себе як активного митця з яскраво вираженою національною позицією [1, с.54]. Ключові компетентності [6] сучасної української освіти доби Незалежності, зрештою нинішні жахливі реалії, ставлять високі вимоги щодо виховання саме особистості громадянина як патріота «з активною позицією... який діє згідно з морально-етичними принципами». Інший аспект ключових компетентностей сучасної освіти – інноваційність - напряду стосується В. Верховинця: він стає творцем нового сценічного жанру професійного музичного театру – театралізованої пісні в синтезі із живим рухом народного танцю і вокально-хореографічної композиції; стає засновником-керівником ансамблю «Жінхоранс», абсолютного феномену! в той час (1930). Унікальна інноваційна виконавська методика, яка включала в себе елементи співу, етнохореографії та акторської роботи, вироблена для цього ансамблю, а також професійних та аматорських колективів Харкова і Полтави, згодом проникне в українську оперу, музику до вистав, ба більше, В. Верховинець у співпраці з М. Вериківським як хореограф-балетмейстер є ще й творцем *першого українського балету!* (Харків,1931). Діяльність ансамблю і наступна велика праця «Теорія українського народного танцю» (1919) засвідчили про митця як першого теоретика українського народного танцю, автора методики нотації хореографічної лексики, основоположника хореографічної Школи народного танцю не лише в Україні,

а й у світовій спільноті українців, чий фундаментальні основи продовжують розвиватися до нині (молодші сучасники В. Авраменко, О. Кошиць, а нині всесвітньо відомий академічний ансамбль танцю України ім. П. Вірського тощо).

Найважливішим інноваційним досягненням його науково-творчої і педагогічної діяльності внаслідок вищеписаного були винахід і реалізація авторської методики музичного розвитку дітей на основі симбіозу музичного мистецтва, хореографії українського народного танку, дитячих ігор-забав та інсценізації (театралізації) пісенного жанру. Ця методика паралельно розроблялася і послідовно впроваджувалася в педагогіку дошкільної і початкової школи, висловлюючись сучасною мовою, і як методика естетичного виховання, і як методика всебічного гармонійного розвитку дитини, і як частина системи національного виховання (як шлях «входження в національний простір соціуму») через синтез різних видів мистецтв. В. Верховинець по-новаторськи трактував засади музичної етнопедагогіки, через танець продовжуючи музично-педагогічні ідеї національного виховання М. Лисенка та ін., переконливо доводячи, що інтенсивний комплексний розвиток дитина отримує через енергетику гри - співу - танцю, і саме ця фундаментальна засада лягла в основу актуальної до нині його теоретичної праці «Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів», призначеної для дошкільної вікової категорії дітей та учнів початкової ланки шкільної освіти. Розпочав роботу над «Весняночкою» ще 1912 р в Києві на «короткострокових дошкільних курсах і у Фребелівському інституті» [3, с.87-88], приватний заклад, який опікувався підготовкою педагогічних кадрів дошкільної освіти, «садків-захоронок» (3-7 років.) Захоронки відігравали важливу роль у збереженні національно-культурної самобутності українців, тим паче, що це відбувалося в період утисків мови, історії і культури. Таке виховання позитивно відбивалося і на батьках, прогножуючи принципи сучасної педагогіки партнерства, перегукуючись з ідеями С. Русової та Г. Ващенко. «Розвивав у молоді свідоме сприйняття музичних творів, здатність розуміти їх виховний зміст, відчувати власну причетність до надбань і розвитку національної культури»[7,с.51]. Праця перевидавалася п'ять разів до 1989 р, видання припало на 1925 рік в Харкові, 4-те (1979) присвячувалося 100-річчю з дня його народження...Але до сьогодні є актуальним і використовується в навчальному процесі вищих педагогічних і мистецьких навчальних закладах, в роботі художніх професійних колективів, дитячих, дошкільних установах [5].

Висновки. Отож, бачимо в особі В. М. Верховинця унікальну особистість, різнобічно освічену, обдаровану (можливо, він також приділяв увагу й образотворчому мистецтву, про що свідчать його ілюстрації до теоретичних праць і велике захоплення

колекціонуванням ікон). Його таланти та ерудованість підкріплювалися «поліфонічною» освітою, і саме цей освітній «поліфонізм» відкрив неймовірно широкі горизонти для діяльності цієї видатної «цілісної особистості», патріота з активною позицією, інноватора, здатного «змінювати навколишній світ...конкурувати на ринку праці» [6;8], зрештою «освічені українці всебічно розвинені, відповідальні громадяни і патріоти, здатні до ризику і інновацій...». [8, с.11]. Усвідомлення цінності української мови, пропагування культури, наукове розуміння природи творчості різних видів мистецтва із застосуванням наукових методів спостереження, аналізу, збору даних, впровадження експериментів і аналіз результатів, «вміння вчитися впродовж життя із здатністю до пошуку і засвоєння нових знань, вміння вибудовувати свою освітню професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя», В. Верховинець належав до тих, хто «вміє генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя». Про соціальну та громадянську компетентності та обізнаності з самовираженням у сфері культури говорити зайве. Але остання компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності і палке бажання виховати його в поколіннях молоді. Митець-інноватор, що випереджував свій час, В.М. Верховинець є *ідеальним прикладом особистості для сучасних поколінь*, яка б успішно справилася з найскладнішими викликами глобалізованого світу!

ABSTRACT

The text presents the creative figure of the prominent Ukrainian folklorist, musicologist, choreographer, and music teacher V. M. Verkhovynets (Kostiv), whose titanic work was aimed at preserving the national essence of Ukrainian culture extrapolated to the educational process; summarizes the unique experience of the artist and his innovative implementations and their relevance in the context of modern Ukrainian and European education. In particular, the author analyzes the “polyphony” of his work as an example of the implementation of the modern concept of national education. And he is a model of personality capable of working in a multitasking, capable of bearing education, self-education and endless creativity, which, as a result, put it in several innovators whose traits are valuable and relevant in the modern globalized world.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугаєва О. Музичне товариство імені М. Д. Леонтовича (1921-1931): біографічний словник. Київ, 2015. 348 с.
2. Верховинець В. Українське весілля / Василь Верховинець // Етнографічний збірник товариства імені Т. Шевченка. Вип. 1. К., 1912. С. 71-168.

3. Верховинець Ярослав. Василь Верховинець – етнограф// Народна творчість та етнографія. 2008. №5. с.82-91
4. Верховинець Ярослав. В.М. Верховинець. Нарис про життя і творчість/ Передмова до Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. Вид. 5, доп. Київ: Музична Україна. С.13-35.
5. Дем'янко Н.Ю. Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. М. Верховинця/Дем'янко Н.Ю. Полтава: АСМІ, 2012. 270 с.
6. Закон України “Про освіту” Розд. II, ст. 11, 12
7. Михайличенко О. Музично-педагогічна діяльність українських композиторів і виконавців другої половини ХІХ - початку ХХ ст.: історичні нариси/О. Михайличенко. – Суми: Мрія - 1, 2005. 102 с.
8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ: МОН, 2016, 35 с.

Чжан ДЗУНЛЯН

Науковий керівник: Любов НАЗАР, канд. мист., доктор філософії

Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка

Львів, Україна-КНР

КИТАЙСЬКІ БАРИТОНИ НА СВІТОВИХ СЦЕНАХ У ОПЕРАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА

Вступ. Розвиток мистецтва баритонового співу сучасної китайської вокальної музики тісно пов'язаний насамперед з музикою європейського зразка. Адже у традиційній китайській опері баритонова теситура не використовується у типових оперних амплуа. На сьогодні баритоновий спів у Китаї є одним з найпопулярніших у чоловічому вокалі, а серед найвідоміших співаків – Вень Кечжен, Лю Бінгі та Ляо Чаньгюн, кожен з яких представляє власну виконавську манеру та здобув міжнародне визнання, формуючи обличчя баритонової культури співу сучасного музичного життя Китаю.

Методологія. Дослідження теми вимагало застосування кількох методів. Аналіз матеріалів, публікацій, інтерв'ю та відеозаписів мистецьких постатей співаків здійснювався на засадах аналітичного та біографічного методів. Культурологічний метод дозволив використати синтезуючий підхід до вивчення теми діяльності провідних китайських баритонів, необхідний для визначення їх ролі у сучасному історико-культурному процесі як у межах Китаю, так і на глобальному всесвітньо-культурному рівні.

Результати. Для визначення тенденцій розвитку баритонового співу як специфічної культурно-мистецької категорії обрані творчі постаті Веня Кечжена, Лю Бінгі та Ляо Чаньгюна було проаналізовано з позицій вокальної техніки, художнього осягнення баритонових амплуа, розуміння специфіки культурних концепцій та естетичного усвідомлення співу. Насамперед, розвиток вокального співу європейського типу у Китаї пов'язаний з впровадженням бельканто, а у баритоновому співі дозволяє простежити взаємодію західної та східної культур від часу впровадження навчальної технології у двадцятих роках минулого століття до сьогодні. Дослідження стилів співу трьох співаків-баритонів дозволило виявити стилістичні особливості становлення естетичного розуміння баритонового співу у Китаї у різних періодах, а також підсумувати як спільні характеристики, так і мистецьку індивідуальність кожного з співаків.

Обговорення. Естетична категорія стилю співу кожного співака формується під впливом цілого ряду факторів, серед яких - життєвий досвід, школа навчання, естетична орієнтація, історично-культурне тло, вокальний репертуар, кар'єра виконавця тощо.

Вень Кечжен (1929 – 2007) – представляє ранній етап становлення культури співу низького чоловічого голосу європейського типу у Китаї. Освіту отримав у Нанкінській консерваторії (професор В. Шушлов), здобув широке визнання китайської публіки, після 80-х років часто гастролював з концертами камерної музики у країнах Північної Америки. Осмислення поняття вокалу, архітектури голосу та його структурних одиниць тісно пов'язане з його педагогічною діяльністю та дослідженням традиційної китайської манери співу. Звідси – Вень Кечжен – один з перших співаків, у чий творчості формується специфічний синтез західної та китайської співочих манер у новій його формі «китайського бельканто». Манера подачі голосу співака вирізнялася легкістю, насиченим тембром, високоякісною артикуляцією як китайського, так і європейського репертуару.

Лю Бінгі (1935 рік народження) – баритон, учень Лю Шуйшеня у Центральній консерваторії (Пекін). Одразу після завершення навчання залишився працювати в консерваторії, де займався педагогічною діяльністю впродовж життя. Основу його репертуару становили концертні твори сучасної китайської музики, романтичний оперний європейський репертуар. Музичні критики називають стиль співу Лю Бінгі таким, що базується на широкому диханні, емоційно насиченим, з елементами традиційного для китайського народного співу природнім формуванням проникливого тембру.

Ляо Чаньгюн (1968 рік народження) – сучасний найзнаменитіший східноазійський баритон. До його репертуару належить близько тридцяти європейських оперних партій. Навчався у Чжоу Сяоняня в Шанхайській музичній консерваторії. Одразу після завершення навчання (1995 рік) здобув премії на міжнародних конкурсах у Європі. Його дебютом на західній сцені стала участь у постановці Вашингтонської національної опери (Граф ді Луна в «Трубадурі» Дж. Верді). Окрім європейського репертуару, співак задіяний у оперних постановках сучасних китайських композиторів. Партія японського принца в опері Тан Дуна «Чай: дзеркало душі» у Амстердамі принесли значний успіх та схвалні відгуки європейської музичної критики. Разом з тим Ляо Чаньгюн є постійним учасником постановок західних оперних вистав у Пекінському центрі виконавських мистецтв, Шанхайському оперному театрі. Паралельно співак має викладацьку практику, є деканом вокального факультету Шанхайської консерваторії. Стиль співу Ляо Чангюна вражає елегантністю виконання, широтою дихання, точністю артикуляції, виразністю вимови та глибокою емоційністю. Музичні критики відзначають такі якості його голосу як насиченість емоційною напругою, м'якість, ніжність, і фактурність тембру, широкий і вирівняний регістрово діапазон. Сам же співак вирізняється блискучим драматичним темпераментом, непересічними акторськими даними. Одна з останніх тенденцій у його виконавській практиці – серія концертів камерної вокальної музики Китаю. Мистецька пісня, жанр, що появився у композиторській практиці Китаю сто років тому, чи не найяскравіше виявляє специфіку синтезу європейського та китайського. Саме тут, у камерному вимірі вокальної музики яскраво проявилися особливості нового стильового вияву вокалу як наслідку глобальних тенденцій у культурі та мистецтві сучасності. На думку Ляо Чангюна – це найбільш презентативний пласт китайської музичної культури, у якому найкраще розкривається істинна природа китайського вокального мистецтва.

Висновки. Баритоновий спів європейського оперного типу у китайському музичному просторі впродовж останнього століття пройшов специфічний шлях свого розвитку — від перейняття західної манери вокалу до витворення специфічної форми китайського бельканто. Взаємодія традиційного китайського та європейського звукоутворення у вокальній манері Вень Кечжена у виконавській практиці Лю Бінгі демонструє синтез європейської техніки зі специфічними елементами китайської традиційної вокальної музики та формування власне китайського бельканто. Творча постать Ляо Чаньгюна на сучасному етапі яскраво демонструє можливості китайського бельканто, що дозволяє китайським співакам не лише виконувати європейський репертуар, але й гідно представляти китайську музичну культуру на світових сценах.

ABSTRACT

The development of the art of baritone singing in modern Chinese vocal music is closely linked primarily to European-style music. Today, baritone singing in China is one of the most popular male vocal styles, and among the most famous singers are Wen Kezheng, Liu Bingyi, and Liao Changyun, who have shaped the baritone singing culture in modern Chinese musical life. The study of the singing styles of three baritone singers made it possible to identify stylistic features of the formation of the aesthetic understanding of baritone singing in China in different periods, as well as to summarize both common characteristics and the artistic individuality of each of the singers.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гребенюк Н.Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти. - К.: НМАУ, 1999. - 271 с.
2. Муравська О. До питання про специфіку оперного амплуа баритона: етимологічний та образно-смісловий аспекти // Міжнар. вісн.: Культурологія. Філологія. Музикознавство. К., 2016. Вип. 1. - С. 153-158.
3. Xiaoke Tang. Singing Techniques and Teaching Methods of Singer Liao Changyong in Chinese Opera Vocal Performance in a Sociological Context. URL : https://www.researchgate.net/publication/383684166_
4. Юй Хенюань. Особливості формування вокально-виконавської майстерності китайських співаків у Китаї та в українських закладах вищої освіти. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Київ, 2019. Вип 27. С.168 - 174

Любов НАЗАР

Науковий керівник: Любов КИЯНОВСЬКА, докт. наук., професор

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

м. Львів, Україна

ФОРТЕПІАННА ТВОРЧІСТЬ ЕМІЛЯ ЖАКА-ДАЛЬКРОЗА В РОЗРІЗІ КОМПОЗИТОРСЬКО-ПЕДАГОГІЧНОГО БІНОМУ

Вступ. Загально відома рухово-пластична система швейцарського композитора, педагога, виконавця, фольклориста, диригента Е. Жака-Далькроза, яка здобула значне поширення у світовій музичній педагогіці суттєво отінила композиторські здобутки митця. А проте, численні опуси в найрізноманітніших жанрах — більше 15 опер,

кантати, ораторії, симфонічні твори, концерти, камерно-інструментальні композиції, твори для скрипки, віолончелі, духових інструментів, не кажучи про більше як 1000 вокальних композицій, які свого часу активно виконувалися на провідних європейських сценах та в оперних театрах. Однак, інспірація Е. Жака-Далькроза педагогічно-методичною проблематикою, яка і постала внаслідок оновлення та змін у музичній мові кінця XIX-початку XX століття, дала у європейській музичній культурі феномен, який можна окреслити як композиторсько-педагогічний біном. Адже чи не у всіх жанрах, у яких Е. Жак-Далькроз працював як композитор майже рівнозначними за кількістю постають поруч з мистецько-художніми зразками і твори, сфокусовані на дидактичне застосування з не менш яскравою та оригінальною художньо-образною складовою. Однією з найчисельніших є фортепіанна творчість, розгляд та аналітичні спостереження над якою дають можливість прослідкувати синергію взаємодії стильових закономірностей композиторського почерку та педагогічних пошуків Е. Жака-Далькроза.

Методологія. При цьому слід зазначити, що жанрово-стильовий та структурно-семантичний (комплексний) аналіз творів композитора проводиться вперше, оскільки основну увагу науковців привертала педагогічна система, розгляд якої відбувався переважно поза авторськими художніми опусами митця. Звідси - практична відсутність у світовій музикознавчій літературі праць (за невеликим винятком і то — в аспекті супутньо-фактологічного матеріалу у біографічних дослідженнях), які б стосувалися аналізу конкретних творів. З іншого боку, хоч велика їх кількість була опублікована за життя композитора - згодом виявилася незатребуваною, оскільки центр ваги критично змістився на педагогічну концепцію. Частина художніх творів все ж залишилася в рукописах, і лише оприлюднення в останні десятиліття дозволили охопити та осмислити багату жанрову панораму композиторських здобутків Е. Жака-Далькроза. Оригінальним методологічним аспектом у даному дослідженні є проведення розгляду двох комплементарних складових: суто композиторського та дидактичного напрямів діяльності митця, які і становлять дві паралельні нероздільні площини даного біному.

Результати. Велетенську кількість фортепіанних опусів, створених митцем (який був і блискучим виконавцем-віртуозом) впродовж усього творчого шляху, розглянено в жанрово-стильовому та дидактичному аспектах. Серед більше як 120 творів для цього інструменту, чільне місце посів танець: «Маленькі і дуже легкі танці» (*Danses Petites tres Faciles*), «Музика для створення танців» (*Musiques pour faire danser*), «Танцювальні ритми» (*Rythmes de Danse*), «Три маленькі танці» (*3 Kleine Tänze*), цикл «Дванадцять танців» (*12 Danses*), «Фривольні танці», «Шість романських танців» (6

Danses Romandes), які викликають віддалені асоціації з фортепіанними «Французькими сюїтами» Й. С. Баха чи іншими бароковими танцювально-сюїтними циклами.

У 20-30-ті роки ХХ-го ст. композитором було створено кілька найважливіших циклів - «Каприси і ритмічні студії» (Caprices & Rhythmic Studies), «Три женевські ескізи у формі танців» (Trois Esquisses Genevoises en Forme de Danses), в які увійшли віртуозні, сповнені примхливості програмні п'єси «Маленька блондинка» (La Petit-Blond), «Отто Ватьє» (Otto Vautier), «Чайний ринок» (Au The-bazar). Зустрічаються у Е. Жака-Далькроза й окремі твори, пов'язані з культурою руху й танців різних народів Європи - менует, вальс, полька, марш; наприклад, «Три військові марші» (3 Marches Militaires). Ряд програмних творів: «Танець прачок» (Danse des Lavandieres), вальси «Серпень в Америці» (l'Aout Americain), «Чайки» (Des mouettes), полька «Золоті гудзики» (Des boutons d'or), «Енгармонізм» (Enharmonique), також часто мають піджанрове визначення танців. Одним з показових у даному плані може вважатися Вальс-Каприс (Valse-Caprice), сповнений чудової наспівності. В ньому та інших творах Е. Жак-Далькроз виступає як неперевершений лірик-мелодист, що є суттєвою ознакою його стилістики. Широко представлені у фортепіанній музиці Далькроза й інші жанри - Ноктюрни, Ескізи (6 Esquisses), Барателі (6 Bagatelles), Гуморески, Канцонети, Новелети, Каприси (Nouvelettes et Caprices), 4-ручна Фантазія-Балет (Fantaisie-Ballet pour piano à 4 mains), Експромт-Скерцетто (Impromptu-Scherzetto op. 3), Рондо та одна Сонатина op. 11 (1894).

У 1911 р. постає цікавий програмний фортепіанний цикл Е. Жака-Далькроза – «16 Пластичних студій» з підзаголовком «Skizzes fur Mimischen Darstellungen» («Сценки для мімічних вправлянь уяви»), опублікований у видавництві Simrock у серії «Eingefuhrt in der Bildungsanstalt Jakes-Dalcroze in Dresden-Hellerau» («Знайомство з навчальним закладом Jakes-Dalcroze у Дрездені-Геллерау»). Саме цей цикл засвідчує тісний зв'язок з впровадженням та адаптацією нової методики Е. Жака-Далькроза. У цикл увійшли композиції, які репрезентують своєрідні акторсько-пластичні етюди в спів дії з вишуканим музичним матеріалом для дорослих. Назви творів підкреслюють не лише акційно-сюжетний: №3 «Зусилля і пошуки виходу» (L'Enfant Cherche), №4 «Боротьба» (La Lutte), №9 «Прямуй до мети» (Marcher au But), №13 «Доганялки» (Jouent a se Poursuivre); портретно-характеристичний: №11 «Марафонець» (Le Coureur de Marathon), символістично-становий: №5 «Завуальована таємниця в картині» (Soulever le Voile du Mystere), №7 «Бронзові стіни... Неподоланні...» (Un Mur s'Eleve... Infranchissable), №15 «Гра хвиль» (La Vague), але і екзистенційно-психологічний тип програмності. До останнього, зокрема, можна віднести тонко нюансовані п'єси №1 «Несподіване щастя» (Boheur inespere), №2 «Тягар провини» (Le Poids de la Faute), №6

«Перемога над собою» (Victorie sur Soi-meme), №8 «Солодкі спогади» (La Passe Sourit), №10 «Не зважаючи на страждання» (L'Obsession du Passe), №12 «Медитація про тиху помсту» (Vengeance Longuement Meditee), №14 «Ілюзії...Обман» (Illusion... Deception), №16 «І світло витісняє темряву...» (L'Eveil a la Lumiere). Намагаючись відтворити музичними засобами тонкі перебіги психічних станів та їх змін, композитор симптоматично модернізує і виконавську піаністичну пластику. Останній фортепіанний твір «Фугатні імпресії» (Impressions fugitives) був написаний незадовго до 80-річчя композитора і позначений вишуканим метро-ритмічним та поліфонічним письмом.

Обговорення. Впродовж творчого шляху Е. Жак-Далькроз паралельно з художньо-концертними зразками пише численні музичні твори для дітей та молоді, які не лише переслідують конкретні дидактичні цілі, але й розвивають уяву юних музикантів завдяки пейзажно-картинним програмам, втіленим у п'єсах засобами яскравої звукової колористики та характерними ритмо-інтонаційними зворотами, що наслідують звуки природи і людської діяльності: «Дитяча пісня» (Chansons d'Enfants), «Дитячі картинки» (Petites pour Enfants), «Дитячі п'єси» (Pieces Enfantines), «Маленькі уривки» (Pieces Mignonnes), «Дитячі сцени» (Scenes d'Enfants), «Три легкі п'єси» (3 Pieces Faciles), «3 Bluettes pour piano à 4 mains» («3 чернетки для фортепіано в 4 руки»), «Petites Danses très faciles pour piano à 4 mains» («Малі дуже легкі танці для фортепіано в 4 руки»), «Romance pour piano». Часто у дидактичних фортепіанних збірниках композитор застосовує розлогі ремарки, пояснення, коментарі тощо, з метою відтворення особливо пластичної сценічно-візуальної складової, свого роду театральності та подієвості, які присутні в багатьох фортепіанних опусах. Приваблює Е. Жака-Далькроза і жанр мініатюри: це три цикли мініатюр (6 Miniatures, 10 Miniatures, 6 Miniatures op. 5); три цикли по 3 фрагменти - 3 Morceaux op. 44, 3 Morceaux op. 45, 3 Morceaux op. 46; або ж «Шість маленьких п'єс» (6 Pieces Petites).

Фортепіанна музика доволі яскраво відображає стильову еволюцію митця, вона стала основою для розбудови його музичного мислення і у руслі композиторської творчості, і у дидактичних та імпровізаційних аспектах методики. Так, гармонія композитора наділена багатством відтінків імпресіоністичних кольорів, музичні фрази набувають свободи від обмеження штрихової лінії, а мелодизм насичений різноманітними ритмічними малюнками, варіюючись у різноманітності метрики. Так, «Caprices et Etudes Rythmiques», опубліковані у 1920 в Лондоні, є своєрідним magnum opus фортепіанної музики Е. Жака-Далькроза. Вони демонструють вражаючу гармонічну та ритмічну віртуозність, які проявляються у плинності нескінченних модуляцій; безлічі паралельних інтервалів та акордів; дисонансів, які з'являються несподівано і

залишаються невирішеними; частих співставлень тональностей; подекуди колажності побудови тощо. Ритмічна мова наділена різкими контурами, характерною ознакою стає потактова зміна метрики, що підтверджує приналежність творів до методики евритмії. Пошуки митця суголосні сучасним модерновим напрямкам — імпресіонізму, символізму, урбанізму, фольклоризму, частково і неокласицизму.

Висновки. Власне фортепіанні опуси становлять відповідність творчої спадщини композитора новітнім тенденціям розвитку музики ХХ-го ст., адже у них яскраво відчутні паралелі до творчості І. Стравінського, М. Равеля, Б. Бартока, композиторів французької «шістки» та інших видатних митців того часу. Таким чином, композиторська творчість Далькроза у найрізноманітніших жанрах демонструє комплементарний біном, в якому нерозривно і рівноправно поєднуються педагогічно-дидактичні та художні цілі. Та насамперед спрямована на активізацію ритмічного начала з метою експресивного відчуття виразовості музичних образів, фортепіанна музика Е. Жака-Далькроза в однаковій мірі може з успіхом застосовуватися і як навчально-дидактичний матеріал, і заслуговує свого концертно-виконавського відродження, адже здатна з огляду на високу майстерність та художні вартості збагатити та розширити репертуар сучасних музикантів.

ABSTRACT

The paper on the topic «Piano creativity of E. Jacques-Dalcroze in the context of the composer-pedagogical binomial» examines the leading genres of the composer's piano music and reveals a close synergistic relationship between the methodological and didactic system and the artist's artistic compositional creativity in the context of the renewal of musical language in the era of modernism of the first half of the 20th century.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жак-Далькроз Е. Природа і цінність ритмічного руху. Техніка «прухомої» пластики [пер. з англ. М. Шкарабана]. Київ, 1998. 144 с.
2. Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття: підручник [С. О. Салдан, О. М. Король, Е. З. Тайнелъ та ін.]; за заг. канд. пед. наук, проф. Е. З. Тайнелъ. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 328 с.
3. Назар Л. Б. Композиторська творчість Еміля Жака-Далькроза в контексті його нової ритмо-пластичної системи. Українська музика: науковий часопис. Львів: ЛНМА імені М. В. Лисенка, 2020, число 4 (38), С. 103-114.
4. Ніколаї Г. Генеза системи музично-ритмічного виховання Е. Жак-Далькроза та її функціонування в Європі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2009. № 2. С. 361-372.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЧЕРЕЗ МИСТЕЦТВО: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ВОКАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО

Вступ. Львівська композиторська школа другої половини ХХ століття є унікальним явищем у музичній культурі Східної Європи. Одним із видатних представників цієї традиції є Василь Барвінський (1888–1963), чия творчість поєднує українські національні елементи з європейськими музичними стилями. Його вокальні твори, що поєднують фольклорні мотиви та класичні композиційні прийоми, є важливим внеском у міжкультурний діалог.

Діяльність Барвінського протягом тривалого часу піддавалася спробам забуття, однак його вплив на розвиток музичної культури Галичини є незаперечним. Композитор зробив значний внесок у формування української музичної спадщини та її популяризацію за межами країни. Його твори знайшли визнання в різних частинах світу – від Сполучених Штатів до Японії.

Методологія. Дослідження базується на аналізі одного з вокальних творів Василя Барвінського, зокрема його стилістичних характеристик та поєднання фольклорних мотивів з музичними традиціями Західної Європи. Робота опирається на виконавський досвід автора, що дозволяє глибше зрозуміти аспекти інтерпретації вокальної музики в міжкультурному контексті.

Попри те, що найбільшу популярність Барвінський здобув завдяки своїй фортепіанній музиці, його вокальні твори мають неповторну виразність.

Камерна вокальна музика займає відносно невелике місце у його спадщині, проте серед відомих є 20 солоспівів. Особливий творчий підйом у написанні пісень припав на 1920-ті роки, коли було створено більшість із них. Останні вокальні твори, серед яких "Надія" (1956), "Я засну" (1957) та "Знов весна" (1957), відзначаються більш традиційною структурою.

Аналіз композиції "Знов весна" демонструє органічне поєднання українських фольклорних елементів із романтичними рисами. На перший погляд мелодія виглядає простою, проте її виконання потребує глибокого розуміння музичної фрази та вокальних нюансів. Пошук оптимального інтерпретаційного підходу, який би підкреслив емоційне наповнення твору, є ключовим завданням для виконавця.

Особливості пісні, що вважається останнім вокальним твором композитора, відображають його життєві цінності – навіть після всіх випробувань, Барвінський залишався вірним своїм ідеалам та гуманістичним переконанням. Це підтверджується його листами, що свідчать про оптимізм і доброзичливість. Його вокальна спадщина є цінним внеском у культурну ідентичність українців та важливим інструментом міжкультурного обміну.

Обговорення. Однією з проблем, яка довгий час стримувала розвиток української музики, було недостатнє представлення її у світовому музичному просторі. Проте завдяки активній міжнародній співпраці ця ситуація поступово змінюється. Сьогодні все більше українських виконавців включають до своїх концертних програм солоспіви вітчизняних композиторів. Це сприяє розширенню аудиторії та приверненню уваги міжнародної музичної спільноти до української класики. Зростаюча кількість виконань українських вокальних творів на міжнародних сценах свідчить про їхню художню цінність та актуальність.

Висновки. Музична спадщина Василя Барвінського є значущим елементом міжкультурної комунікації. Відродження та популяризація його вокальних творів сприяє інтеграції української музики в світовий культурний контекст. Підвищення рівня присутності українських вокальних композицій на міжнародних сценах підтверджує їхню унікальність та важливість у збереженні культурної спадщини.

ABSTRACT

Vasyl Barvinsky (1888–1963) was a key figure in Ukrainian music, blending national folklore with Western European compositional techniques. His vocal works, though less known than his piano compositions, hold significant artistic and cultural value. This study examines the stylistic and interpretative aspects of Barvinsky's song "Spring Again," highlighting its fusion of Ukrainian folk elements with Romantic aesthetics. Special attention is given to the phonetic features of the Ukrainian language, which influence vocal articulation and musical phrasing. By analyzing Barvinsky's vocal legacy, this research underscores its role in intercultural dialogue and its importance in promoting Ukrainian classical music on the global stage.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX–XX століття. – Тернопіль: Астон, 2000. – 320 с.

2. Ковалик В. Спогади з тюремних років про спільне перебування з композитором Василем Барвінським (1948–1956) // Наукові записки. – 2005. – №16. – С.161.
3. Назар Л. Спостереження над стилем Василя Барвінського. Первні творчої особистості як культурологічного феномену: автентичний первень // Українська музикознавча наука. – 2012. – №8. – С. 16.
4. Попович О. Солоспіви Василя Барвінського // Мистецтвознавчі студії. – 2017. – №12. – С. 60.
5. Сенік О. Форма солоспівів у творчості В. Барвінського // Василь Барвінський: Статті, листи, спогади / Ред.-упоряд. В. Грабовський. – Дрогобич: Просвіт, 2008. – 268 с., іл. – ISBN 978-966-2946-67-3.

Хуан І

Науковий керівник: Любов НАЗАР, канд. мист., доктор філософії

Львівська національна музична академія ім.М.Лисенка

м. Львів, Україна - Китай

СТАРОВИННІ ТАНЦІ ПРИДВОРНИХ ЦЕРЕМОНІАЛІВ ТА ЇХ ВІДГОМІН У ФОРТЕПІАННІЙ МУЗИЦІ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Вступ. Втілення традицій китайської танцювальної музики у фортепіанну інструментальну сферу відбувся на початку ХХ ст., коли у музичний контент Китаю увійшла фортепіанна музика. На її етапах становлення вироблялися іманентні національні риси, пов'язані з особливостями і специфікою китайської культури. Зв'язок західно-європейських та власне національних китайських елементів у творчості композиторів ХХ століття привів до появи своєрідного феномену – китайської фортепіанної музики. Однією з базових опор стало впровадження дансотно-танцювальної складової, як невід'ємної та важливої частини китайської музичної культури. Проте, наразі дана проблематика не піднімалася у музикознавчому просторі, відтак – актуальність обраної теми не підлягає сумнівам, натомість, відкриває нові горизонти у дослідженні китайської фортепіанної музики.

Методологія. Застосовуючи відповідні методи: *історичний*, для аналізу та оцінювання історичних подій у послідовній хронології; *структурно-системний підхід* для упорядкування дослідження та послідовному висвітленні основних положень, а також для диференціації впливу та адаптації досягнень західних шкіл в процесі становлення китайської фортепіанної музики ХХ ст.; *г) аналітичний* метод передбачає

оцінювання проблематики обраної теми за допомогою аналітичних спостережень над композиторськими зразками. Головними джерелами є праці, де порушуються проблеми втілення танцювальності, дансантиності в інструментальній музиці (О. Зінич, А. Франж, К. Лю) та з історії та теорії китайського танцю (Ш. Компан, А. Ля Фаж, Ж. Б. Де ля Борд, Чінг Чін, Л. Пікен, Фанг Кефен та ін.).

Результати. Китайські композитори XX-XXI ст., впроваджуючи національні типи танцювально-дансантиного контенту у фортепіанну музику, виходять частково з західних традицій, однак, спираються і на багатий історичний мистецький досвід власної культури. Звертаючись до придворних церемоніальних танців чи цілих величних танцювальних сюїт необхідно було здійснити історіографічний дискурс цієї виняткової сфери танцювальної культури Китаю, яка впродовж розлогого історичного шляху правління кількох імператорських династій зазнавала суттєвих видозмін, а реальне її відтворення пов'язане з реконструкцією пластичної та музичної складової, хоч детальний опис у багатьох давніх філософських трактатах дозволяє і допомагає рухатися у справі відродження цієї унікальної сторінки китайської культури. Прикладами втілення даної танцювальної тематики можуть слугувати 12-частинна танцювальна сюїта зі Вступом і Кодою «Сюїта танців династії Тан» та «Новий Тан – яскрава церемонія» тричастинна танкова сюїта Сяо Юмея (обидві написані у 1923 році); «Вишуканий Ба Бань» Джао Юаньжєня (1915), «Церемоніальна музика» (1939) Цзяна Веньє, натхненна ідеями Конфуція та музикою двірцевих ритуалів; «Три кантонські танці: №1. «Танець з віялами»; №2. «Танець з шалями»; №3. «Танець з мечами» Ма Сідонга (1953), «Три поліфонічні п'єси на теми старовинної музики Чан'ань» Рао Юаня (1992), «Танець з барабаном» або «Хуа гу» Цюй Вея.

Обговорення. Складна система придворних церемоніальних танців, основи якої збереглися в древніх трактатах – вражаюча. Так, в часи династії Тан налічувалося більше шістдесят великих складних танцювальних сюїтних композицій. Музика класичного танцю, який виходить з давніх традицій церемоніально-придворних сюїт, включала окрім придворних, поділених на чіткі групи за статусами (це «царські» танки, які виконував імператор та його родина, танки мандаринів – вищих чиновників тощо, елітарні лицарсько-бойові танки). Придворний танець слугував для показу величчя імператорської армії. Він був нагадуванням того, що військо завжди готове вступити в бій і захистити свого правителя. Такий танець називався «Танцем кавалерії князя Цін». Це були переважно чоловічі танці з інтенсивним ритмізованим началом і особливою увагою до ударних інструментів. Більш вишуканими були танці придворної знаті, регули яких були докладно прописані у трактатах, Було засновано Музичну палату

(Юефу), що завідувала співаками, танцюристами і танцівницями. Популярності набули танець з довгими рукавами і танець з хусткою (шалем). Згодом до придворних танців долучаються і жіночі та парні танці, переважно ліричного або оргаїстичного (гаремні) змісту. Так, у період 712–756 рр. з'являється танець «Пісні нескінченного смутку». За переказом, володарю Лі Лунцзи наснилося, що він відправився на місяць і там у палаці зустрів прекрасних дівчат, одягнених у пір'я й хмари. Прокинувшись, монарх розповів про сновидіння наложниці, а та, щоб догодити правителю, вирішила відтворити танець, про який почула. Загалом було витворено цілий танцювальний церемоніал, який мав чітко регламентовані різновиди. Узагальнено можна окреслити основні групи танців епохи Тан: цзянь у (жваві, енергійні); жуань у (м'які, ніжні); цзи у (танці ієрогліфів); хуа у (танці квітів); ма у (танці з кіньми). Так, в часи династії Тан налічувалося більше шістдесяти великих складних танцювальних сюїтних композицій. Саме в цю епоху як найвищу добу розквіту придворного танцювального мистецтва фокусуються його основні естетичні принципи.

Відгомони усіх цих провідних та інших груп легендарних придворних танцювальних сюїт присутні у оригінальних фортепіанних сюїтах Сяо Юмея: 12-частинній зі Вступом і Кодою «Сюїті танців династії Тан» та 3-частинній «Новий Тан – яскрава церемонія». Спираючись на історично-поетичні свідчення, композитор, як один з провідних модерністів першої половини ХХ ст., фактично, намагаючись стилізувати і відродити давні традиції, входить у контент тенденцій неокласицизму, творячи при тім власний, неповторний китайський тип фортепіанної сюїти.

Не менш цікавою є і «Церемоніальна музика» Цзяна Веньє, який досліджував як науковець музику дворцевих ритуалів, що викликає незаперечний інтерес щодо оригінальності музичного втілення їх принципів побудови, способу циклізації, специфіки музичної мови ладо-гармонічного, метро-ритмічного та тембрального чинників. Важливим компонентом стає і своєрідна пластична візуалізація, яка виходить з семантики дансантиності, як невід'ємної складової танцювального мистецтва.

Риси дансантиності особливо яскраво проявляються у «Трьох кантонських танцях» Ма Сіцонга, який опосередковано та досить складними виразовими засобами втілює специфіку давніх дворцевих танців з віялами, з шаллями (танець з довгими рукавами) та бойових танців з мечами, які згодом перейшли у загальнонаціональний хореографічний контент класичного китайського танцю, зливаючись з регіональними народними традиціями.

Композиція п'єси Чжао Юаньжена «Вишуканий Ба Бань» нагадує сюїтний мікроцикл, вельми типовий, як для європейської, так і для китайської інструментальної

музики. В європейській музиці такого роду мікроцикли складаються з повільної пісенної і більш рухомої танцювальної частини («павана і гальярда», «пасамецо і сальтарело», «лашан і фрішка»), чим виявляє композиційні ознаки ще одного жанру європейської музики, а саме – пісенно-танцювального сюїтного мікроциклу, що в даному випадку ґравітує і до давніх церемоніальних традицій. Танцювальні ритми, які використано у творі крізь призму дуже складних метро-ритмічних візерунків засвідчують переосмислення вишуканого інструменталізму церемоніальних традицій Китаю.

У творчості сучасного композитора Рао Юаня, зокрема, у його «Трьох поліфонічних п'єсах на теми старовинної музики Чан'ань» (1992) переосмислено звукові асоціації з неіснуючою сьогодні древньою столицею Піднебесної. Чан'ань був політичним, економічним і культурним центром Китаю, саме там було знайдено знамениту теракотову армію. Це також була східна кінцева станція Шовкового шляху та космополітичний мегаполіс, археологічні знахідки якої дали чимало свідчень про музичну, в тому – танцювальну культуру давнього Китаю (наприклад, зображення танцюючих коней на срібній вазі). Саме в цьому місті знаходилися величезний склад-музей музичних інструментів, вежа з барабанами, грандіозна дзвіниця (збережений до сьогодні бронзовий дзвін цзін'юнь, відлитий у 711 році, що має висоту 2,5 м і важить 6500 кг), а також тут базувалася Музична академія для музикантів, танцівників, співаків та акторів - знаменитий «Грушевий сад». У цікавій формі – з застосуванням європейських поліфонічних прийомів, композитор вибудовує оригінальну асоціативно-медитативну концепцію, в якій темпоральність хронотопу далекої легендарної епохи включає і дансотно-танцювальний контент.

Висновки. Багата культура придворного китайського церемоніального танцю знайшла своє відображення у фортепіанній музиці композиторів Китаю, зокрема, у творах Сяо Юмея, Джана Веньє, Ма Сіцонга, Чжао Юаньжєна, Рао Юаня та ін.. Так, звукообраз фортепіано у площині даного жанроніму – танцювальній сюїті, отримує очевидний оригінальний китайський лейбл, здатний збагатити та урізноманітнити світові обшари фортепіанного мистецтва, генеруючи на нових рівнях смислоутворюючі чинники жанрової образності.

ABSTRACT

The rich culture of courtly Chinese ceremonial dance is reflected in the piano music of Chinese composers, in particular, in the works of Xiao Yumei, Zhang Wenye, Ma Sicong, Zhao Yuanzheng, Rao Yuan, and others. Thus, the sound image of the piano in the plane of this genre – dance suite – receives an obvious original Chinese label, capable of enriching and diversifying the world spheres of piano art, generating meaning-forming factors of genre imagery at new levels.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антошко М. Розвиток фортепіанного мистецтва у Китаї. Мистецтвознавство. Київ, 2020, С. 56 – 60.
2. Бай Є. Китайська фортепіанна музика в контексті інтеграційних процесів світового музичного мистецтва: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2014. 19 с.
3. Бучковська О. Діалог як детермінанта міжкультурної взаємодії : автореф. дис.:Нац. акад.кер.кадрів культури і мистецтв. Київ, 2015, 20 с.
4. Лу Цзе. Втілення китайської ритуальної концептосфери у програмній фортепіанній творчості. Українська музика, 2017. Вип.4 (22). С.49-57.
5. Сунь Пенсян. Вплив релігійно-філософських та ідеологічних доктрин на розвиток музичного мистецтва Китаю. Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2007. № 3. С. 87–91.

Юлія ЙОСИПЕНКО

Науковий керівник: Любов НАЗАР, канд. мист., доктор філософії

Львівська національна музична академія ім.М.Лисенка

м. Львів, Україна

ПАТРІОТИЧНІ ХОРИ ТА КАНТАТИ У ТВОРЧОСТІ БОРИСА КУДРИКА ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНСТВА

Вступ. В наш час відновлення маловідомих та забутих імен в українській культурі є важливим процесом, і постать Бориса Кудрика займає в ньому особливе місце. Внаслідок історичних потрясінь - арешту, заслання, заборони його творчості та імені - музична спадщина композитора тривалий час залишалася поза увагою й досі потребує повернення в мистецький простір. Від часу здобуття Україною незалежності розпочалося поступове відновлення творчості митця, зокрема з'явилися перші

музикознавчі дослідження в ділянці фортепіанної, скрипкової, духовної та хорової музики.

Результати та обговорення. Серед хорової спадщини можна виділити доволі численну групу патріотичних хорів, які були написані під впливом визвольних прагнень українського народу. Ці твори створювались для численних юнацько-молодіжних організацій «Січ», «Соколи», «Пласт», «Луг» тощо, адже саме це було потужним засобом формування національної свідомості молоді. Хорові твори Бориса Кудрика ввійшли до численних збірок, видані окремими опусами, а також і досі зберігаються в рукописах, що розпорошені по різних Львівських архівах. Наприклад, у знаменитому мілітарному українському «Співанику “Червоної калини”» є кілька композицій Б. Кудрика – це хори «Група Схід», «Гімн Коша» (маршово-похідні пісні) та хорова обробка української народної пісні «Стоїть явір» про нелегку долю козаків. В трьох виданнях книг серії «Співає Гомін» збережено такі хорові обробки: «Ми гайдамаки», «Їхав стрілець на війноньку», «Зродились ми великої години» - зразки хорових опрацювань пісень визвольної боротьби стрілецької доби початку ХХ ст.; хорові переспіви давніх козацьких пісень, які не втрачали своєї актуальності: «Ой, п'є Байда», «Засвистали козаченьки», «Максим Козак Залізняка»; жалібні пісні, пов'язані з трагічними воєнними подіями: «Заквітчали дівчатонька», «Маєва нічка».

Вагомим пластом є і авторська хорова творчість Б. Кудрика. У відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника (фонд № 62) було виявлено авторські композиції героїко-патріотичної тематики: «Ненаситець» на слова Тараса Шевченка для мішаного хору; кілька композицій гімнічного плану: «До зорі галицької» на слова М. Устияновича для мішаного хору, «Народний гімн» на текст В. Самійленка для жіночого хору, «До старого Галича» на слова М. Шашкевича для чоловічого хору, «Вільна Україна» на слова Ю. Шкрумеляка для чоловічого хору. В контексті патріотичної лірики вирішений хор «Як мило згадати» на слова М. Шашкевича для чоловічого хору. Також дослідники згадують про такі окремі хорові твори як «Поклін тобі, Кобзарю» на слова М. Мельника; «За рідний край», «Не пора» для мішаного хору; «Похід» на слова Тараса Шевченка для жіночого хору. На жаль, ці твори досі не знайдено, як і «25 маршових пісень» в обробках для чоловічого хору, про які згадується як про видання Інституту Народної Творчості у 1941 році.

Хорові твори Бориса Кудрика насичені народно-пісенними інтонаціями та ладовою колоритністю, що притаманні нашій культурі, композитор використовував контрастну фактуру, щоб підкреслити драматургію історичних подій. Вони мали

великий заряд, що стало важливим актом культурного відродження та дозволило зберегти і передати наступним поколінням дух національної боротьби.

В контексті національно-патріотичної символіки вирішені і у творчості Б Кудрика кантати, серед яких особливу увагу привертає «Вибір гетьмана» на слова Тараса Шевченка. Очевидно, що композитор шукав нові форми й засоби для вираження поетичних мотивів «Кобзаря» і не випадково звернувся до кантати. Він знайшов у ній найоптимальнішу форму музичного втілення творів Тараса Шевченка і водночас став яскравим інтерпретатором шевченкової поезії. Твір написано для соліста-баса, мішаного хору та двох фортепіано (твір було загублено, а партію двох фортепіано було згодом дописано Миколою Фоменком 1959 року в Нью-Йорку). Цей тричастинний цикл побудований на основі галереї музичних образів з використанням варіантного та наскрізного способу розвитку тематизму.

Висновки. Зазначимо, що більшість хорових композицій Б. Кудрика свого часу мала велику популярність і складала вагомую частку репертуару і професійних, і аматорських хорових колективів, рівно ж входила у загальну посполиту хорову культуру українців, Патріотичні ж хори та кантати у творчості Бориса Кудрика виступали як активний чинник розбудови національної свідомості українства.

ABSTRACT

Borys Kudryk's choral works are saturated with folk-song intonations and modal color, which are inherent in our culture. The composer used contrasting textures to emphasize the drama of historical events. They had a great charge, which became an important act of cultural revival and allowed them to preserve and transmit to future generations the spirit of national struggle.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кудрик Б. Українська народна пісня і всесвітня музика. Львів: Накл. товариства “Просвіта”, 1927, 29 с.
2. Медведик П. Діячі української музичної культури (Матеріали до біо-бібліографічного словника). Записки НТШ. Львів, 1996. Т. 232. Праці Музикознавчої комісії, С. 464–558.
3. Підківка О. Борис Кудрик. Після довгих років забуття. Дрогобич, 2008, С. 211-228.
4. Рудницький А. Українська Музика: Історично-критичний огляд. Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963, 406 с.
5. Толошняк Н. Борис Кудрик у контексті галицької музичної культури. *Musica Galiciana*. Т.ІІІ. Жешув, 1999, С. 267-275.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНІКИ ХОРОВОГО ПИСЬМА СУЧАСНИХ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ТАН ДУНА

Вступ. У творчості сучасних китайських композиторів спостерігається значне розширення меж хорового письма в контексті використання сучасних композиторських технік та пов'язаних з ними відповідних інноваційних виконавських прийомів. Велику роль відіграє і збагачення жанрової сфери, яка на межі XX-XXI століть зазнала суттєвих трансформацій, модифікуючи найрізноманітніші жанрові прототипи, уводячи в контент кантатно-ораторійних полотен широке коло полівидових аспектів, приходячи до утворення синтетичних різновидів нового типу. Розбудова «нової національної ідентичності», пов'язана з періодом відкритості у сучасній китайській культурі виявляє сплав двох генеральних ліній, що виявляються через монізм та універсалізм, симбіоз яких спричиняє появу специфічних феноменів у музиці. Плекаючи глибинні витоки та спираючись на іманентні риси власної національної маєстності (монізм), сучасні китайські композитори активно включаються у світовий процес, плідно співдіючи з загальними тенденціями та напрямками розвитку музичного мистецтва (універсалізм). Так, у кантатно-ораторійних жанрах можна виявити кілька типологічних аспектів, актуальних для китайської сучасної музики. Вихід з зони ідей «культурної революції» дозволив значно розширити тематичну сферу у даних жанрах, захоплюючи в їх орбіту інспірацію характерно-національними явищами. Відтак, методологічними інструментами слугуватимуть типологічний (для виявлення загальних рис) та аналітичний методи (для окреслення специфіки кантатно-ораторійних полотен китайських композиторів).

Результати. Підсилена увага до етнічно-традиційних, локальних фольклорних стилів (наприклад, полотно ораторійного типу - серія «музичних портретів» п'яти етносів «Юньнаньські мотиви», що включають 5 частин: «Рибалка з озера Ерхан» етносу Бай, «Свято в дорозі» етносу Дай, «Похоронна церемонія Мосо» етносу Насі, «Пісня на рисовому тоці» етносу Цзінпо, «Ніч свята смолоскипів» етносу І; мультимедійне хорове дійство на основі автентичних

шлюбних звичаїв провінції Юньнань «Слідами любові» Тьєн Фена, кантати «Китайські міфи» Чень І, «Наша Батьківщина» Сюй Чанцзюня) — найбільш видима новаторська площина даних жанрових різновидів у китайській музиці. Адаптація потужної історичної вісі писемної китайської традиції у найширшому розумінні (наприклад, кантати «Китайські поезії», «Вірші Тан», «Бронзовий Таоті» Чень І, «Три вірші про Ін і Янь» Чжао Сяошена, хор-симфонія «Heaven. Earth. Mankind» (Небо. Земля. Людство), «Requiem for Nature» (Реквієм за природою), монументальні симфонічно-хорові «Будда-Пасіони» Тан Дуна та ін.) з відповідною опорою на іманентні музичні чинники відповідає рухові «повернення до джерел». При цьому китайські композитори на повну потужність адаптують найсучасніші технологічні та мистецько-естетичні напрями світової музики, вносячи в її розвиток своє оригінальне і неповторне слово. Ще одним вагомим аспектом стає вихід китайських композиторів у даному жанровому різновиді у сферу світової культури, а саме — комунікація з не-китайськими текстами та підняття загально-людських позанаціональних тем («Проходи Ангельських островів» Чень І, «Cantatrix Soprana», ораторії «Троянці», «Кала», «Le Chant des Enfants des Étoiles» (Пісні дітей зір) Унсук Чін, «Майбутнє вогню» Чжоу Лонг, «Дорога до Республіки», «Розколювання труни» Цюй Сяосонга, «Without words» (Зовні слів) Хуанга Рю, «Water Passion After St. Matthew» (Водяні Пасіони За Матвієм) на біблійні тексти англійською мовою Тан Дуна).

Обговорення. Особливий інтерес у даному ракурсі викликає музикант Тан Дуна, у композиторському письмі якого органічно єднуються всі три вищевказані аспекти. Як «музичний антрополог», Тан Дун пропонує поєднання-злиття старовинних і авангардних звучань, досліджуючи глибинні пласти фольклору та відтворюючи звукову ауру рідної природи з усеможливими звуками довкілля (особливим лейблом для Тан Дуна стає натуральне звучання води, яке він уводить в свої партитури); звертається до sacramentalних знаків китайської культури у позамузичному полі (не лише крізь призму поетики чи філософії, але й через опредмечування звуком таких символів Китаю як папір, порцеляна, літофонні первісні кам'яні інструменти тощо). При цьому радикально адаптує найрізноманітніші засоби сонорних трансмутацій людських голосів, елементів корпорузики (звучання людського тіла) та сучасних інструментів, користуючись музичним потенціалом природних матеріалів, таких як вода, папір, камінь та кераміка. Митця хвилюють проблеми збереження культурної спадщини рідного

Китаю і цілого світу, що особливо проявляється у його унікальних хорових композиціях.

Так, у монументальній хоровій симфонії «Небо. Земля. Людство» (1997) композитор єднає стародавні китайські дзвони, симфонічний оркестр, соло віолончелі, великий мішаний та дитячий хори. Симфонія має три частини: «Небо» відтворює традиційне минуле китайського народу; «Земля» покликана знайти рівновагу між природою та її елементами; «Людство» вшановує пам'ять тих, хто воював і постраждав у війнах. У «Водяних Пасіонах за Матвієм» (2000) композитор поєднує традиційні, локальні, органічні та сучасні звучання. Написаний до 250-ї річниці смерті Йоганна Себастьяна Баха, твір для хору, оркестру та водних ударних наслідує Євангеліє від Матвія. Пасіони починаються з хрещення Христа, де вода є головним символічним знаком. Хорові партії співпрацюють зі звучанням води, вторячи та імітуючи їй, дублюються екзотичними інструментами (тінша, сюнь). Партитура також вимагає від хору та солістів елементів монгольського обертонового співу та інших нетипових сонорних звучань. Специфічною є і вирішення акустично-перцептивного простору: 17 чаш, наповнених водою, утворюють хрест, який видає звуки водяної стихії. На трьох кінцях хреста сидять перкусіоністи з барабанами, тумблерами і камінням. На четвертому рамені хреста стоїть композитор і диригент Тан Дун. Учасники хору знаходяться в осерді хреста, рухаються і жестикулюють у синьому світлі, вплітаючи еквіваленти 4-голосних хоралів Баха з неверсифікованими звучаннями в загальний звуковий потік. Вражаючи концептуально, історія Страстей в християнстві переосмислена Тан Дуном у світлі природних звуків і безлічі музичних традицій Далекого Сходу, створюючи новий ритуал, нову ораторію-оперу.

Дивовижний досвід в захоплюючому мовно-вокальному та музичному ландшафті досягає Тан Дун у гіпер-монументальному синтетичному дійстві «Пасіони за Буддою» (2018), тексти якого звучать на китайській, англійській та мові санскриту. Між величними оркестровими тайфунами з ефектами кіномузики і ліричним *pianissimo*, автор застосовує найрізноманітніші стилі співу та трактування хорових голосів і має, досягаючи унікальної єдності цілого. Кожен з шести актів щораз нової притчі-легенди увінчується величними хоровими «Одами Співчуттю»: Рівність, Карма, Офіра, Дзенські мрії, Сутра серця, Нірвана: Небо-Земля-Людство.

З нагоди 250-річчя від дня народження Людвіга ван Бетховена Тан Дун створює хоровий концерт «Дев'ять» (2020), об'єднуючи у творі найрізноманітніші культури через літературні зразки, включаючи класичні казки різних народів,

єднаючи арабську та китайську мову у викладі тексту. Важливо, що через етимологічно український жанр хорового концерту (хоч він у національній традиції є акапельним), композитор втілює суголосні з бетховенськими гуманістичними ідеями світоглядні засади людини третього тисячоліття. Філософську концепцію Тан Дун втілює у трьох частинах-піснях на тексти давніх китайських поетів: I. «Пісня про дев'ять» на текст Цюй Юаня (339 - 278 до н.е.); II. «Пісня про вино» на текст Лі Бо (701-762); III. «Пісня часу» на текст Лао Цзи (571-471 до н.е) перемежуючи їх з додатковими вставними текстами-розповідями, які об'єднані уривками з «Оди Радості» Ф. Шіллера — автора тексту знаменитої 9 симфонії Л. ван Бетховена з хоровим Фіналом. Хоровий концерт «Nine» написаний для мішаних дитячого і дорослого хорів у супроводі оркестру та екзотичної перкусії. Останнім грандіозним хоровим полотном став «Requiem for Nature» (2022), який має шість частин (1. «Сповідь», 2. «Мантра», 3. «Олень дев'яти кольорів», 4. «Чорне повітря», 5. «Вогняне море», 6. «Сльози природи»), крізь призму яких композитор розгортає екологічно-філософську вокально-інструментальну епопею гносеологічної значимості в дусі хорового театру, апробуючи європейський жанр реквієму.

Висновки. Так, сучасна китайська хорова музика входить у світовий музичний простір, постаючи у активному міжкультурному діалозі зі своїми власними національними унікальними рисами. Одним з найяскравіших її представників є Тан Дун, композитор, який активно співдіє зі світовими традиціями у жанровому кантатно-ораторійному ареалі, збагачуючи його новими рисами та модифікуючи даний різновид. Митець апробує новаторські композиторські техніки, зокрема, в галузі і іманентного хорового письма, і особливо в аспекті співдії хорового начала з інструментальним чи іншого типу сонорно-тембральним антуражем, входячи у сферу синтезу мультимедійного порядку. Керуючись глобальними ідеєю збереження людства та довкілля, виступаючи в мета-просторі транкультурних світових процесів, Тан Дун постає насамперед як представник китайської музики, відкриваючи її багатовіковий досвід та глибинні етнічно-ментальні корені, перебуваючи в пошуках спільного знаменника для співіснування всіх людей.

ABSTRACT

Modern Chinese choral music enters the world musical space, appearing in an active intercultural dialogue with its own national unique features. One of its brightest representatives is Tan Dun, a composer who actively collaborates with world traditions in the cantata-oratorio genre, enriching it with new features and modifying this variety. The artist tests innovative compositional techniques, in particular, in the field of immanent choral writing, and especially in the aspect of the interaction of the choral principle with an instrumental or other type of sonorous-timbral entourage, entering the sphere of multimedia order synthesis. Guided by the global idea of preserving humanity and the environment, performing in the meta-space of transcultural world processes, Tan Dun appears primarily as a representative of Chinese music, discovering its centuries-old experience and deep ethnic and mental roots, while searching for a common denominator for the coexistence of all people.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ван Цзяцин. Перетворення національних і європейських традицій у контексті формування китайського хорового мистецтва. Духовна культура України перед викликами часу: (до 30-річчя каф. культурології Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого) : тези. доп. Учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2020 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. культурології. Харків, 2020. С. 105-107.
2. Гуй Цзюньцзе. Еволюція хорової культури Шанхаю в аспекті взаємодії з традиціями європейського музичного мистецтва. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. 2020. Вип. 127. С. 137–147.
3. Лю Фань. Особливості хорової музики Китаю. Мистецькі пошуки: збірник наукових праць: випуск 3 (12). Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. С. 276-280.

УКРАЇНСЬКА ВІОЛОНЧЕЛЬНА МІНІАТЮРА: ДО ПИТАННЯ ВИКОНАВСЬКОГО ВИМІРУ

Вступ. Одна з найбільш примітних ознак віолончельної мініатюри у творчості українських композиторів – її виконавський вимір, що охоплює широку шкалу виконавського потенціалу. Від п'єс педагогічного репертуару до складних віртуозних опусів власне мініатюра представляє ту грань композиторської творчості для віолончелі, яка належить до найбільш виконуваної та репрезентативної, що особливо важливо для сучасного та майбутнього української культури. Висвітлення історичної перспективи, відновлення маловідомих та забутих через різні обставини зразків необхідне для повномірного буття віолончельної мініатюри у виконавській практиці як українських, так і зарубіжних віолончелістів.

Методологія. Серед методів для висвітлення окресленого темою доповіді питання було використано культурологічний, історичний та теоретичний методи.

Результат. Інтенсивний розвиток української віолончельної музики припадає на XX-XXI ст., одні з перших відомих віолончельних творів українських композиторів - на межу XVIII-XIX ст. Саме тембр віолончелі та багатовекторність малих жанрів п'єси, від перших віолончельних мініатюр Андрія Голенковського до сучасних концептуальних п'єс Золтана Алмаші, є тим виміром, в якому найяскравіше розкриваються провідні ознаки національної музики, а її виконавська ергономіка завдяки малим виконавським складам дозволяє презентувати українську культуру на різних сценах, онлайн платформах, є найбільш доступною для виконання іноземцями, відповідно, популяризації української музики, яка на сьогодні є одним з дієвих засобів культурної дипломатії України.

Обговорення. Мініатюра XIX століття виявляє синтез лірики, драми та епосу, завдяки яким етнонаціональний звуковий канон вписується в атрибутивні форми європейського музичного романтизму (М. Лисенко «Журба»). Віолончель у першій половині XX століття — один зі знакових тембрів авторських рефлексій на драматичні події національної історії («Балада» Л.Ревуцького, написана 1933 року — Голодомор та процес СВУ). Використання солюючої віолончелі у п'єсах композиторів-шестидесятників виявляє сутнісні ознаки національного звуковідчуття та

звукорозуміння у таких філософських категоріях як «людина», «природа», «етнос», «всесвіт», а тембр віолончелі служить для втілення філософських, ліричних патетичних образів. Елегічність стає метасимволом у віолончельній мініатюрі сучасної композиторської творчості. Саме її тембр композитори найчастіше обирають для звуковтілення складних і водночас звичних станів «чекання» (Ю. Ланюк), «розмови» (О. Щетинський), «туги» (В. Степурко) та інших, які у постмодерністичному вияві набувають знакових філософсько-світоглядних значень, не втрачаючи семантики національного світовідчуття у космічному звукопросторі.

Висновки. Українська віолончельна мініатюра в умовах сучасного виконавства є найбільш репрезентативним напрямом композиторської творчості, саме тут семантика тембру віолончелі набуває ментального значення звукової рефлексії та форми відкритого діалогу звуками — з усім світом.

ABSTRACT

The development of Ukrainian cello music in the genre of miniature from the first works of the late 18th century to modern conceptual pieces reveals the leading mental features of national music and, thanks to small performing ensembles, allows us to present Ukrainian culture on various stages and online platforms, is the most accessible for performance by foreigners, and accordingly, is one of the effective means of cultural diplomacy of Ukraine. Ukrainian cello miniature in the works of M. Lysenko, L. Revutsky, M. Skoryk, E. Stankovych, Y. Lanyuk, O. Shchetynsky, V. Stepurko, Z. Almasha in the conditions of modern performance is the most representative direction of composer's creativity, it is here that the semantics of the cello timbre acquires the mental meaning of sound reflection and the form of an open dialogue with sounds – with the whole world.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корній Л. Історія української музики: Підручник. - Ч. III: XIX ст. - Київ — Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 2001. - 480 с.
2. О. Кушнірук. Мініатюра // Українська музична енциклопедія. — Київ: Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2011. — Т. 3. — С. 406
3. Погорецький Ю.Ю. Модифікація віолончельного виконавства в сучасному векторі розвитку / Слобожанські мистецькі студії. Вип. 3. - Суми, 2023. - с. 58 – 61
4. Сучасне віолончельне мистецтво: естетика, теорія, практика : навчальний посібник для вищ. навч. закл. к-ри і мистецтв III–IV рівнів акред. / В.Г. Сумарокова та інші. Одеса : ВМВ, 2009. 160 с.

СЕМАНТИКА НАЦІОНАЛЬНИХ ВИДІВ КИТАЙСЬКИХ ФЛЕЙТ У ДАВНЬОЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: ПОЧАТКИ СТАНОВЛЕННЯ

Вступ. Китайські флейти є одними з найбільш яскравих сонорно-тембральних знаків національної музики, адже мають надзвичайно довгу та цікаву історію. На сучасному етапі розвитку музичного мистецтва особливо актуальними постають питання не лише встановлення історіографічних відомостей за допомогою музичної археології, але й використання та адаптація в композиторській творчості крім академічного — найрізноманітнішого інструментарію, в тому — автентичних та раритетних зразків, які покликані розширити сонорно-тембральний діапазон сучасної музики.

Методологія. Спираючись на органологічні дослідження широкого спектру (К.Закс та ін.), а також роботи, що підкреслюють конвергенцію китайської і європейської традиції (Цзен Тао, Янг Лі та ін.). Було встановлено, що в Китаї спостерігається велике розмаїття народних флейт, частина з яких залишилася у сфері побутового музикування, частина ж стала видовими символами китайської музики і увійшла на сучасному етапі у творчість композиторів, фігуруючи не лише в просторі сольо-ансамблевої музики чи оркестрів народних інструментів, але і у академічну музичну культуру. Так, з цією метою було використано історіографічний та системно-аналітичний методи

Результати. В давньому Китаї існували флейти з різних матеріалів ще в доісторичний період: з кокосового горіха, видutoї яєчної шкарлупи диких птахів, костей тварин, глини, про які є історичні згадки ще з часів династії Шанг (1046–256 рр. до н. е.). Найдавніші письмові джерела свідчать про те, що китайці використовували *kuap* (інструмент з тростиною) і *siao* (переважно бамбукова) у XII-XI століттях до н. е., а потім - у IX столітті до н. е. панівною стає *sz`u* та *jue* - у VIII столітті до нашої ери. З них бамбукова *sz`u* є найдавнішою задокументованою поперечною флейтою. Так, своєрідний флейтовий оркестр - 29 зразків кістяних флейт 9000-річної давності - китайських гуді (буквально «кістяних флейт») були викопані в гробівці у Цзяху. Вони були зроблені з кісток крил червоного журавля, і кожна з них має по п'ять-вісім отворів. Розгляду розвитку і становлення флейтового китайського інструментарію та

можливостям відродження і адаптації прототипів давніх флейт у сучасній музиці присвячено дане дослідження.

Обговорення. Згодом з'являються і флейти з порцеляни, нефриту, а поєднані в ряд різної висоти піщалки з різних матеріалів, втім — з бамбуку, складали куан - kuan, спочатку подвійну, а згодом 12-комплектну, відому в Європі як флейту Пана — р'аі-сіао, що мала пласку і бочковидну у вигляді зв'язаного пучка, форму. Її 12 трубок відповідали 12 елементам світу (подібно до сакраментальних китайських дзвонів та літофонів) та системі люй. Цікаво, що кожна з династій змінювала порядок трубок та їх довжину, зрештою, як і в одиночних флейтах, підкреслюючи це в спеціальних трактатах, надаючи характеру змін космогонічного значення. Так, династія Сунг (960-1279 до н.е.) переносить низькі піщалки на праву сторону; а династія Мінг (1368-1644) повертає їх зворотньо. Цей тип флейт поділявся також на жіночі і чоловічі типи, що мали різний діапазон. На них грали окремі виконавці, або й один, складаючи два інструменти до купи. Згодом жіноча і чоловіча флейти р'аі-сіао поєдналися в один інструмент.

В древніх трактатах (IX-XII ст.) знаходяться відомості про чотири різновиди флейт: kuan, siao, cz'u, jub, згодом зустрічаються і згадки ще про два види флейт - jue і ti. Так, за дослідженнями К. Закса — однією з найдавніших на світі поперечних флейт — була китайська бамбукова флейта cz'u з п'ятьма отворами. На ній переважно грали в парі з первісною глиняною флейтою (окариною) в унісон. У «Книзі пісень», зібраній та відредагованій Конфуцієм, описані ці види флейти та їх співдія: «люди освічують небеса, коли бамбукова флейта відповідає і єднається з порцеляновою, як дві невід'ємні половини, що творять одну цілісність». У «Ши Цзін» також описана ансамблева гра музикантів, які супроводжують танцівників, зокрема, флейти співдіють з органами і барабаном.

Давня флейта kuan не мала жодних пальцевих отворів, а у ti за описами в трактатах було три пальцевих отвори. Фактично, з різної довжини трубочок kuan і складалася китайська флейта Пана — р'аі-сіао, тому назва сіао — гравітує до подвійних флейт. Хоча, з давніх джерел постає, що сіао — це окремий інструмент. Зокрема, у «Книзі Пісень» згадується князь Тай Юй, який стверджував, що це флейта з шістьма пальцевими отворами, яка утворилася і була подібною до jue. Численні літописні джерела дещо проясняють ситуацію, оскільки сіао була переважно інструментом в руках мандрівних акторів та мімів-акробатів, а jue — супроводжувала вишукані церемоніальні двірцеві танці. Свідченням цього є фраза вірша, де танцюрист в імператорському палаці тримає в одній руці флейту jue, в іншій — перо фазана.

Фактично, це свідчення підкреслює винятковість і значимість даного різновиду флейти, оскільки антураж з пір'ями фазана належав до найаристократичніших сюїт так званих «ієрогліфних» танців мандаринів та найвищої інтелектуальної знаті. Це також означає, що гра на флейтах була ознакою володіння венжень — формою освіченості та володіння різними мистецтвами: каліграфією, поезією, малярством і музикою.

Цікаво, що ці бамбукові флейти добиралися та ідентифікувалися за основним звуком сакраментального «золотого дзвону» - huan-chung. Відтак, у багатьох древніх цивілізаціях, зокрема, і у Китаї, окремі звуки різних інструментів були спорідненими, навіть ідентичними, оскільки були лише різними формами прояву або однієї ідеї або способу осягнення і спроби передати велич та всеєдинство космосу. Перенесення ж числової символіки та вимірних одиниць (святих мір) у побудові інструменту - в даному випадку - пальцевих отворів флейт асоціювалося з вищим освяченим характером інструменту, необхідного до сповнення ним магічних та релігійних функцій. Тому дуже часто на раритетних інструментах немає стандартизованих відстаней між отворами та їх розмірами. А деякі флейти самі собою за конструкцією визначають час свого побутування в тій чи іншій історичній добі. Так, гру на різних поперечних і поздовжніх флейтах зображено у книзі династії Сун (X ст.) авторства художника Гу Хунжуна під назвою «Нічні гуляння Хань Сізай». Це засвідчує секуляризацію родини флейтових та їх широке використання в побуті, театрі, найрізноманітніших народних святкуваннях та обрядах тощо.

Зрештою, народна традиція флейтової музики існувала з давніх давен, зберігаючись в лоні пастівницької культури. Тут варто підкреслити і специфічне тембральне забарвлення бамбукових флейт, виготовлених з натурального органічного матеріалу, які якнайкраще відтворюють ландшафтне середовище, передають атмосферність перцептивного простору, будучи одними з найпопулярніших аерофонів Китаю. Звідси — одна з провідних концептосфер даного сімейства — звукозображальна пейзажистика, ширше — співдія людини і природи. А символіка світоглядних ідей крізь призму дихотомних алегорій, таких як поєднання «шовку і бамбуку», що проявилася у дуже частому поєднанні в дуетах циню та флейти — підкреслює осягнення високих ступенів духовності та володіння глибинами життєвих енергій. В процесі історичного розвитку виробилося величезна кількість різновидів китайських флейт, серед яких найбільшу популярність здобули *dizi* (з його різновидами *qudi* та *bangdi*) та поздовжня сяо, які по-суті увійшли практично у всі сфери музикування в Китаї.

Висновки. Багато сучасних китайських композиторів кінця XX — початку XXI століть (Чень Ї, Брайт Шен, Го Венцзинь, Тан Дун) використовують флейтові тембри у різноманітних жанрах — від мініатюр до концертів, симфоній, опер, балетів та кіномузики. Наприклад, у танцювальній драмі-балеті «Конфуцій» Чжан Цюя використано кілька видів давніх флейт, серед яких і глиняні, і дерев'яні бамбукові, тембри яких стають фактично лейтзнаками видатного мислителя. А «Нефритовому танці» Конфуція використано спеціально імітовану під древні види — нефритову флейту. Таких прикладів є дуже багато, адже невпинно зростає інтерес композиторів до власного минулого та поглибленого вивчення і вживлення фольклорної традиції, в контексті чого відбувається симбіотичне зрощення сучасного «відкритого» академізму з явищами найвіддаленіших епох.

ABSTRACT

Chinese flutes are one of the most striking sonorous and timbral signs of national music, as they have an extremely long and interesting history. At the current stage of development of musical art, the issues of not only establishing historiographical information through musical archaeology but also the use and adaptation in composers' work of a wide variety of instruments, in addition to academic ones, including authentic and rare samples, which are designed to expand the sonorous and timbral range of modern music, are becoming particularly relevant. In the work of Chinese composers of the late 20th and early 21st, there is a constantly growing interest in their past and in-depth study and application of folklore tradition, in the context of which there is a symbiotic fusion of modern «open» academism with the phenomena of the most distant eras.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ван Сі. Еволюція опосередкувань образів Китаю у європейській традиції. Мистецтвознавчі записки. Серія: Мистецтвознавство, 2001 №1, с. 43-48.
2. Лю Бінцян. Музично-історична синхроністичність Китаю і Європи: автореф. дис. ... доктора мистецтвознавства: 26.00.01 “Теорія та історія культури”. Київ, 2015. 28 с.
3. Чжу Чанлей. Конвергенція східної та західної художньої традиції в композиторській практиці : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. “Музичне мистецтво”. Київ, 2008. 20 с.
4. Янг Лі. Звукові архетипи флейти в китайській поезії епохи Тан. URL : <https://grani-print.dp.ua/index.php/mtd/article/view/406>

**КОНЦЕРТ ДЛЯ ТРОМБОНА «ТРИ МУЗИ У ВІДЕОГРІ» ТАНЬ ДУНЯ:
МУЗИЧНИЙ ДІАЛОГ МІЖ МИНУЛИМ І СУЧАСНИМ**

Вступ. Концерт для тромбона «Три музи у відео грі» видатного китайського композитора Тань Дуня належить до знакових творів не лише китайської музичної культури, а й світової. Концерт написаний на замовлення видатного виконавця-тромбоніста Йоргена ван Рієна – соло-тромбоніста Оркестру Концертгебау. У цьому творі композитор «будує мости» між минулим і майбутнім, між традицією і сучасними цифровими технологіями, між історією та новими формами мистецтва. Світова прем'єра твору відбулася 5 листопада 2021 року.

Результати. Ідея написання концерту для тромбона виникла під час зустрічі Тань Дуня із тромбоністом Йорґеном ван Рієном. Композитор згадує: «Коли я вперше зустрів Йоргена, я подумав, що він крутий хлопець, з яким легко спілкуватися... Ми чудово провели час в Амстердамі та на Шанхайському фестивалі мистецтв, наші душі знайшли зв'язок» [2]. Для митця було відкриттям, що Йорґен не просто приємна людина, а й один із найкращих тромбоністів світу.

Під час пандемії COVID-19, коли світ зупинився, Тань Дунь звернув увагу на нові форми мистецтва – онлайн-трансляції, віртуальні виступи та відеоігри. «Що мене особливо зацікавило в цей період, так це всі ці цифрові мистецькі форми, що розквітли – від прямих трансляцій до відеоігор» [2], – зазначає він.

Безпосереднє натхнення Тань Дунь знайшов у стародавньому місті Дуньхуан – відомому культурному центрі на Шовковому шляху. Там, у печерах Могао, ченці й паломники протягом століть вирізали святині та створювали унікальні настінні розписи. Композитор разом із китайськими дослідниками відтворив зображені на цих фресках інструменти, і саме вони стали основою його твору. «Для мого концерту для тромбона я вибрав три з цих древніх інструментів, культурні реліквії, яким тисячі років, і які перебувають на межі зникнення. Вони стали моїми трьома музами, що символізують діалог між минулим і сьогоденням. Між минулим і майбутнім. Між реальністю і уявою» [2], – пояснює Тань Дунь

Обговорення. Концерт для тромбона «Три музи у відео грі» має традиційну тричастинну структуру. Перша частина – «Muse of Bili» – присвячена давньому

китайському інструменту – білі, духовому інструменту з подвійною тростиною, подібному до гобоя. У цій частині партія соліста наповнена численними виконавськими прийомами глісандо, що мають глибоке коріння в східній культурі та музиці. «Глісандо – це важливий елемент східної культури, мови і, звісно, музики» [2], – каже композитор. У розписах Дуньхуану часто зустрічаються образи вітру, хмар і води, що втілюють саме цей плавний та, водночас, рухливий стиль гри.

Друга частина «Muse of Xiqin» названа на честь січін – струнного інструменту, що став предком сучасної ерху. Це найбільш емоційно насичений розділ, який демонструє витонченість та експресивність китайської музичної традиції.

Остання частина – «Muse of Sheng» – присвячений шену, китайському духовому інструменту, який має особливу спорідненість із західним органом. «Що мені особливо цікаво в шені, так це те, що він дуже схожий на західний орган, який називали «голосом Бога» або «поезією церкви». Подібним чином шен у Китаї описували як «звук небес», «звук Будди», «звук природи», «звук невідомої сили». Бачите? Незалежно від того, Схід це чи Захід, для мене ці два інструменти нерозривно пов'язані» [2], – розповідає Тань Дунь.

Композитор вважає, що шен і орган не тільки схожі за звучанням, але й передають глибокі духовні ідеї. Він навіть замислюється про створення подвійного концерту для двох інструментів.

Також він зазначає, що тромбон як інструмент ідеально відповідає його концепції, адже він давній за походженням і чудово передає історичні образи та їхні емоційні відтінки. «Тромбон ідеально підходить для цього завдання. Він сам по собі – древній інструмент, який чудово співвідноситься з історичними зображеннями та може достовірно відтворювати стародавні відголоски» [2], – наголошує композитор.

Висновки. Отже, композиція Тань Дуня «Три Музи у відеогрі» – це не просто концерт для тромбона, а унікальний проєкт, що з'єднує минуле і майбутнє, традицію і сучасність, Схід і Захід. Це заклик до збереження культурної спадщини, переосмислення історичних цінностей і пошуку нових форм мистецтва в цифрову епоху.

ABSTRACT

The report is devoted to the analysis of the concerto “Three Muses in Video Game” by the Chinese composer Tan Dun, created for solo trombonist Jorgen van Riehen. The work is a unique combination of ancient musical traditions and modern digital culture, symbolizing a dialogue between the past and the future. The composer draws inspiration from the musical

instruments of Dunhuang, recreating their sound through the three parts of the concerto, which resonate with the idea of video games and historical myths.

JITEPATYPA

1. Sun, Jinan, Zhou, Zhuquan. (1993). A Brief History of Music in China. Shandong: Shandong Jiaoyu. 孙金安, 周竹全。 (1993)。中国音乐简史。山东：山东教育
2. Thea Derks. (November 1, 2021). Tan Dun composes Trombone Concerto ‘Three Muses in Video Game’ for Concertgebouw Orchestra: It is an ode to antique Chinese instruments’. Retrieved from URL: <https://theaderks.wordpress.com/2021/11/01/tan-dun-composes-trombone-concerto-three-muses-in-video-game-for-concertgebouw-orchestra-it-is-an-ode-to-antique-chinese-instruments/>

Ivanna BABYNETS

Scientific supervisor: Nataliya TODOROVA, Assoc. Prof., Ph.D.

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

THE INFLUENCE OF MUSEUMS' CULTURAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES ON SHAPING THE UKRAINIANS' NATIONAL IDENTITY (ON THE EXAMPLE OF THE T. LEHOTSKYI REGIONAL MUSEUM OF LOCAL LORE)

Introduction. Museums are cultural, educational, and research institutions, the primary task of which is the preservation of cultural heritage and the organization of educational events. Museums present original exhibits that directly popularize history through various exhibitions, sightseeing tours, and thematic lectures. With the help of museum communication, using museum objects, information is transmitted by employees in museum institutions and outside them. The Transcarpathian Regional Museum of Local Lore (hereinafter referred to as the T. Legotskyi RMLL) is the largest museum institution in Transcarpathia, where important monuments of history, ethnography, and culture of the entire region are stored. Thanks to the exhibitions, interactive programs, and lectures held in the museum, such important concepts as “tolerance” and “inclusion” are conveyed to the target audience. The relevance of the research problem lies not only in the preservation of the cultural heritage of Ukraine by museums but also in the importance of museum institutions for shaping the national identity and humanistic values of young people. The purpose of the research is 1) to determine the main types of cultural and educational activities of museums

using the example of the T. Legotskyi Regional Museum of Local Lore, and 2) to outline directions for improving the work of museums with a potential audience of visitors.

Research methodology. The research used a systematic approach, a questionnaire survey method, an analysis and comparison method, and a historicism method. A questionnaire on the topic “The Museum as a Springboard for Shaping the National Identity of Ukrainians” was designed and a sociological survey was conducted among students aged 17 to 26. The published results of the “Visitor Questionnaire” survey, which was conducted by the museum administration among visitors to the T. Legotsky RMLL, were also used to assess the quality of the museum’s functioning as a cultural center.

The review of the T. Legotsky RMLL’s activities provided specific examples of this institution performing important cultural and educational activities that contribute to the development of cultural diversity and help young people develop tolerance for various manifestations of this diversity. The museum cooperates with educational institutions, and conducts scientific seminars and master classes for students, helping young people take an active civic position.

Statistical data on the events held at the T. Legotsky RMLL for 2024 confirm the intensity of the museum's activities for various events. 216,036 visitors attended the museum's exposition. In 2024, the museum's researchers conducted 1,039 excursions and organized educational events. Several works were carried out to create and update the expositions: 1) to celebrate the 85th anniversary of Carpathian Ukraine and the 150th anniversary of A. Voloshyn's birth, a new exposition "Carpathian Ukraine" and "A. Voloshyn Memorial Room-Museum" were opened; 2) to celebrate International Museum Day, the updated expositions "The Nature of Transcarpathia" and "Charity Activities of Maria Theresa for the Mukachevo Greek Catholic Diocese" were solemnly opened; 3) on the anniversary of the founding of the National Museum of Transcarpathian Ukraine in 1945, an updated exhibition "Artifacts of a Medieval Castle Church" was presented; 4) on the Day of Defenders of Ukraine, an exhibition "For Ukraine, for its Freedom" was opened, reflecting the events of the Russian-Ukrainian war of 2014-2025; 5) an authentic toilet was reconstructed on the second floor of the castle palace, with the help of which visitors can familiarize themselves with the evolution of sanitation and hygiene through the centuries [1].

In addition, the museum cooperates with various museums in Ukraine and Europe, as well as universities, colleges, and secondary education institutions, which allows for introducing joint and interesting initiatives. For the Day of Uzhgorod in 2024, valuable artifacts were exhibited in the T. Legotskyi RMLL, and an excursion was held on the city's history. For International Volunteer Day, an exhibition installation, “Volunteer Movement in

Uzhgorod", was created, and the sum of UAH 10,000 was transferred to the charitable volunteer organization "Movement to Support the Transcarpathian Military" to purchase drones. Recently, a presentation of the Royal Gospel occurred within the walls of the Uzhgorod Castle—the fifth unique multimedia project in Ukraine, the first in Transcarpathia. Now, visitors can not only look at the cultural monument but also touch the pages of history. The museum registered 539 items, some of which were purchased with the assistance of the Department of Culture of the Transcarpathian Regional State Administration in the framework of the program for preserving cultural heritage sites of the Transcarpathian region.

In 2024, the museum became more accessible to people with disabilities after the opening of ramps: tactile paving was installed and contrasting stripes were added, which helps to navigate the museum easier and more effectively. A staff call button was installed in the museum to ensure comfortable access to the exhibition halls [Ibidem].

Research results. To determine the impact of the museum's activities on the student audience, a sociological survey was conducted on social networks on the topic "Museum as a springboard for shaping the national identity of Ukrainians." Material was collected regarding the motivation of student youth to visit museums. 65 respondents took part in this survey. The questionnaire contained questions on a) the impact of the museum on shaping the national identity of Ukrainians and b) the expectations of visitors from the museum. 60% of those surveyed confirmed that museums help in shaping the national identity. The majority of respondents assume that the museum influences the development of a person's sense of belonging to a particular national group. However, on the other hand, 32.3% of people do not think at all about the museum's impact on the national identity, and a rather small percentage (7.7%) believe that museums do not help in shaping their identity in any way.

In response to the question, "How often do you visit the museum?" 41.5% of respondents marked once every six months, which shows quite good trends in museum attendance by student youth. However, another group of respondents (35.4%) noted that they rarely visit museums. A positive sign is that, despite the relatively low rate of museum attendance, 58.5% of respondents declared a high level of motivation to go to the museum, 38.5% marked average, and 3.1% stated their low motivation.

The second part of the survey provided important data on visitor expectations for museum management. 43.1% of respondents answered that the most significant thing in the museum's work for them is the supplemented updated expositions. For 33.8%, the most important is an interesting story from a tour guide; for 18.5%, it is the availability of information signs for orientation inside the museum; 3.1% of respondents named cleanliness

in the museum as an essential feature they expect, and 1.5% named the level of service provided by the staff.

Excursions are an integral part of the museum activities. Usually, excursions are conducted by the Department of Scientific and Educational Work, whose employees talk about the exhibits presented in the halls. 47.7% of respondents claim that a full-fledged excursion should last 1 hour, and 30.8% -- for 45 minutes, which can be explained by the fact that it is during this period that a person can enjoy the historical material and perceive all the important information. As a rule, when the story drags on longer, people start to get tired, and it becomes harder for them to concentrate on historical events. Only 13.8% of respondents indicated that the excursion should last 1 hour 30 minutes, and the remaining 7.7% mentioned 2 hours.

In the answers to the question "What would you like to see more often in museums?" the students' views were divided. 36.9% preferred new exhibitions, 23.1% mentioned educational lectures, 18.5% expected historical quests, 9.2% would appreciate multimedia equipment, 9.2% wanted comfortable areas for visitors to relax, and 3.1% expected various workshops. The variety of answers leads to the conclusion that all the presented components are extremely important in the work of the museum and only in their mutual complementarity can the museum be competitive from the point of view of tourists.

Another survey using "The Visitor's Questionnaire" was answered by 106 people. The questions were aimed at identifying the needs of visitors to improve the quality of T. Lehotskyi RMLL's work based on the Uzhgorod Castle. According to the survey results, about 70% of respondents spend up to 2 hours in the museum, which indicates a high level of interest in the museum expositions.

Answering the question, "What thematic exhibitions would you like to see in the future?" 55% of respondents chose historical ones, 25% mentioned art, 13.3% expected natural science, and 6.7% wanted any kind of exhibition (mentioning among them mythology, history, art, ethnography, and history of sports) [2].

The survey data also indicate that among those surveyed, 70% of museum visitors are not residents of the Transcarpathian region but come from the southeastern and central regions of Ukraine, which is quite a positive trend in developing interregional tourism. However, this raises another question: attracting local tourists to the museum, since only 16 respondents out of 106 are from Uzhhorod, and the other 4 are residents of the Transcarpathian region. In addition, 60% of those surveyed did not use the services of a tour guide, which means that new strategies need to be developed to increase demand for this part

of the work. However, in this context, it is worth noting that 19% of museum guests still plan to book a tour next time, that is, tourists still have motives to return to the museum.

When considering visitors' additional comments, it was noted that tourists had an overall positive impression of the museum, and the staff's friendliness and well-groomed territory were emphasized. Some respondents left several tips for implementing new ideas in the museum: adding musical accompaniment, interactive games, presentations, recreation areas, improving accessibility for the handicapped and visitors with visual impairments, and installing heaters for the halls [2].

Analysis and interpretation of results. According to the results of the sociological survey "Museum as a springboard for shaping the national identity of Ukrainians," it was determined that the majority of the student community representatives positively assessed the contribution of museums to forming their national identity. However, some visitors who either do not consider the museum to be a source of influence on their national identity at all or consider this influence to be insignificant constitute a potential audience for the work of the museum, which can involve them in holding various patriotic events to popularize its activities and convince them of the important role of museums in shaping the national idea of Ukrainians.

Regarding the low level of museum attendance, most people do not consider a museum a place for leisure and find the events organized by the museum and the renewal of exhibitions uninteresting. So, the museum's marketing department should promote and disseminate information about current events on social networks, present advertising and souvenir products, etc.

As far as the second survey is concerned, tourists are satisfied with the work of the staff. In turn, the museum's administration and researchers take into account visitors' suggestions and wishes, as evidenced by the renewal of exhibitions, the installation of ramps for people with special needs, and the allocation of additional areas for guests' recreation. Visiting the museum by tourists is increasing annually; for example, in 2024 compared to 2023, the number of visitors to the T. Lehotsky RMLL increased from 209,194 to 216,147 people. Improvements in the museum's work are evidenced by tourists' positive reviews both on social networks and in the museum's special magazine.

Conclusions. Thus, museums perform a cultural and educational function aimed at disseminating knowledge and popularizing cultural heritage. The main areas of museums' activity are 1) permanent exhibitions, 2) excursions, 3) temporary exhibitions, 4) educational lectures and conferences, 5) publishing activities, 6) digitalization and online activities. T. Lehotskyi RMLL preserves the cultural heritage of Transcarpathia and conducts active and

diverse cultural and educational work, which contributes to expanding the worldview of citizens and guests of the city regarding historical and cultural artifacts, traditions, and values that are inherent in the national identity of Ukrainian citizens.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні висвітлюється роль культурно-освітньої діяльності музеїв у формуванні національної ідентичності на прикладі обласного краєзнавчого музею імені Т. Легоцького. Розглядаються ключові форми музейної діяльності та оцінюється вплив культурних заходів, проведених музеєм у 2024 році на формування національної ідентичності українців. Проведене соціологічне опитування серед молодих відвідувачів, доповнене аналізом уподобань відвідувачів, отриманих за допомогою «Анкети відвідувача», впровадженої адміністрацією музею, надало актуальні дані для оцінки існуючих можливостей взаємодії музею з потенційною аудиторією. Висновки дають комплексну характеристику культурних та освітніх ініціатив музею, підкреслюючи їх значення для виховання національної ідентичності та суспільної толерантності. Визначені ключові напрямки подальшого розвитку музейної роботи та просвітництва в формуванні національної ідентичності українців.

REFERENCES

1. Закарпатський ОКМ ім. Т. Легоцького. Підсумки 2024 р. Режим доступу: <https://www.zkmuseum.com/2025/01/2024.html> (Дата звернення: 13.03.2025)
2. Закарпатський ОКМ ім. Т. Легоцького. Дякуємо всім, хто взяв участь в опитуванні «Анкета відвідувача»! Режим доступу: https://www.zkmuseum.com/2024/11/blog-post_30.html (Дата звернення: 13.03.2025)

Oleksandr NIMENKO

Scientific Supervisor: Svitlana MYSHKO, Associate Prof., PhD

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

DOCUMENTARY FILM AS A CHRONICLE OF CULTURAL RESISTANCE AND A CONDUIT FOR INTERCULTURAL COMMUNICATION

Introduction. Russia's full-scale invasion of Ukraine initiated on February 24, 2022, presented profound challenges extending beyond the geopolitical sphere, raising critical questions about preserving human dignity, cultural identity, and creative expression amidst brutal aggression. In a war aiming not only at physical destruction but also at erasing national

identity, acts of cultural resistance—manifestations of creativity, the safeguarding of traditions, and the deliberate creation of beauty against all odds—acquire exceptional significance.

This paper investigates the central research question — how contemporary Ukrainian documentary cinema, specifically exemplified by the film "Porcelain War," concurrently fulfills the role of a historical chronicle detailing cultural resistance while also serving as an effective instrument for intercultural communication grounded in the values of resilience and creativity.

The objective of this work is to analyze the specific ways "Porcelain War" functions as both a historical record of Ukrainian cultural defiance and a channel for intercultural dialogue, broadcasting messages of endurance, vitality, and the power of art to the world.

Methodology. The research employs a qualitative analysis framework as its foundational design. This approach permits an in-depth interpretation of the meanings, symbols, and communicative strategies embedded within the film, contextualizing its significance within the specific socio-historical milieu of wartime Ukraine.

The primary methods utilized include:

- In-depth Case Study: A comprehensive examination of the film "Porcelain War" (2024), co-directed by Slava Leontyev and Brendan Bellomo. The analysis scrutinizes the narrative trajectory, the characterization of the protagonists (artists Slava Leontyev and Anya Stasenko, and cinematographer-turned-soldier Andrey Stefanov), their motivations, and their artistic practice amidst the shelling of Kharkiv.
- Thematic Analysis: Identification and exploration of the film's core themes: art as a mode of resistance and therapy; the interplay of fragility and strength (human, artistic, existential); the effort to maintain normalcy and beauty amid chaos; the stark contrast between creation and destruction; and personal resilience as integral to collective defiance.
- Visual Analysis: Consideration of cinematography, editing choices, the potent use of symbolic imagery (especially the juxtaposition of delicate porcelain figures against the backdrop of urban devastation), and the application of color palettes and lighting as a means of conveying meaning and emotion related to cultural resistance.

The research approach is interdisciplinary, drawing upon methodologies and perspectives from Film Studies (analyzing the film as an audiovisual text), Cultural Studies (examining art as social practice and resistance), History (viewing the film as a testimony to a specific facet of wartime life), and Communication Studies (investigating the transmission of value-laden meanings through cultural narratives).

Results. A detailed analysis of "Porcelain War" yields several key findings regarding its dual function:

- **A Chronicle of Cultural Fortitude:** The film stands as a unique historical document, capturing not merely combat or destruction, but fundamentally the process of preserving human dignity and creative practice within the crucible of war. This documentation preserves for posterity evidence that war encompasses not only devastation but also spaces for extraordinary inner strength and dedication to one's craft.
- **Art as the Central Narrative of Resistance:** "Porcelain War" deliberately centers its narrative not on military aspects, but on the creative process itself as an embodiment of defiance. The act of producing fragile, intricate porcelain objects against a backdrop of violence and chaos emerges as the film's defining symbol. This activity is portrayed not as escapism, but as an active stance—an affirmation of life, beauty, and meaning in a landscape dominated by destruction.
- **Creation as a Bridge for Cross-Cultural Understanding:** Unlike narratives potentially focusing on trauma that might be difficult for external audiences to process, the story of creative resistance in "Porcelain War" offers a universally accessible and fundamentally hopeful message. The film presents Ukrainians not solely as victims but as proactive, creative individuals fighting for their lives and culture through the means available to them. This emphasis on resilience and the affirmation of life provides an effective conduit for empathy and solidarity.

Discussion. The findings from analyzing "Porcelain War" permit a deeper interpretation of the documentary's role in recording and communicating the experience of war via cultural resistance.

Firstly, cultural resistance proves to be an exceptionally potent channel for intercultural communication. Distinct from political discourse or news reports, the narrative of art persisting against the onslaught of war appeals to universal human values—creativity, hope, the pursuit of beauty, endurance. This language is readily understood and capable of eliciting profound emotional responses and respect.

Secondly, the symbolism deployed, particularly the metaphor of porcelain (a material fragile in its raw state yet gaining strength through firing, akin to the human spirit tempered by adversity), is central to the film's communicative efficacy. Its visual poetry, contrasting delicate artistry with brutal reality, allows for the non-verbal, emotional transmission of complex ideas about the meaning of creation and the tenacity of life.

Conclusion. "Porcelain War" compellingly exemplifies how contemporary Ukrainian documentary filmmaking fulfills a dual mission: serving as a unique chronicle of cultural

resistance during the full-scale war, while simultaneously functioning as a highly effective instrument for intercultural communication that builds bridges of understanding with the world, founded upon shared values of creativity, resilience, and the affirmation of life.

Documentary film often explores art and culture as vital forms of resistance and connection amidst adversity. Bill Carter's *Miss Sarajevo* (1995) captured defiant acts of cultural normalcy during wartime siege, while Morgan Neville's *The Music of Strangers* (2015) highlighted music's power to bridge divides for artists impacted by conflict. Furthermore, Malik Bendjelloul's *Searching for Sugar Man* (2012) revealed how art can unexpectedly symbolize hope and resistance across borders. These works illustrate a cinematic tradition of documenting creative resilience, into which *Porcelain War* fits by chronicling artistic endurance as a powerful form of intercultural communication.

АНОТАЦІЯ

Повномасштабна війна Росії проти України висунула на передній план не лише виклики фізичного виживання, але й питання збереження культурної ідентичності та людської гідності. В цьому контексті українське документальне кіно набуває особливої ролі, фіксуючи не лише руйнацію, а й прояви культурного опору. Дослідження аналізує, як документальний фільм "Порцелянова війна" (2024), що здобув Гран-прі журі на фестивалі "Санденс", виконує подвійну функцію: слугує історичним літописом актів творчої стійкості в умовах війни та діє як ефективний інструмент міжкультурної комунікації.

На основі якісного аналізу фільму (кейс-стаді) досліджується, як наратив про митців, що продовжують створювати крихкі порцелянові вироби під обстрілами Харкова, стає потужним символом незламності. Доводиться, що саме фокус на креативності як формі опору дозволяє фільму транслювати універсально зрозумілі цінності життєлюбства, сили духу та прагнення до краси, долаючи культурні бар'єри та викликаючи глибоку емпатію.

Робота демонструє, що документування культурного опору пропонує альтернативний погляд на війну, що виходить за межі образу жертви, та формує міст для міжнародного порозуміння, заснований на спільних гуманістичних цінностях. Міжнародне визнання фільму підтверджує високий комунікативний потенціал таких історій. Дослідження підкреслює значення фіксації та поширення наративів про культурну стійкість для історичної пам'яті та культурної дипломатії України.

REFERENCES

1. Neville, Morgan. 2015. *The Music of Strangers: Yo-Yo Ma and the Silk Road Ensemble*. Participant Media / The Orchard. (Film Documentary).
2. Bendjelloul, Malik. 2012. *Searching for Sugar Man*. Red Box Films / Sony Pictures Classics. (Film Documentary).
3. Carter, Bill. 1995. *Miss Sarajevo*. (Documentary Short Film).

Ірина САВКА

Науковий керівник: Оксана ПИСЬМЕННА, канд. мист., професор

Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка

м. Львів, Україна

СИНТЕЗ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МУЗИЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА УКРАЇНСЬКОГО МЕЛОСУ У ФОРТЕПІАННОМУ ЦИКЛІ «ЗАКАРПАТСЬКІ НОВЕЛЕТИ» БОГДАНИ ФІЛЬЦ

Вступ. Фортепіанний доробок Богдани Фільц різноманітний за жанрами та налічує більше трьохсот композицій. До них входять як і невеликі інструментальні п'єси так і масштабні симфонічні полотна. Окреме та знакове місце займає фортепіанна музика, що успішно закріпила своє місце у виконавській традиції. Фортепіанна творчість авторки також незмінно перебуває в зоні перетину дослідницьких інтересів у музикознавчій науці, зокрема слід назвати масштабне дослідження творчого шляху композиторки, яке здійснила Марія Загайкевич «Богдана Фільц. Творчий портрет», окреме місце займає праця Любові Магур та Оксани Фрайт «Фортепіанна та хорова творчість Богдани Фільц для молоді», в якій розглядається фортепіанна та хорова музика композиторки, з точки зору образно-настрєвого навантаження та засобів формотворення. Також слід назвати збірник наукових статей на пошану композиторки «Музична україністика: сучасний вимір» Національної академії наук України Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського Л. в якому значна кількість музикознавців, композиторів та виконавців, які заторкують різні підходи до доповнення творчого портрету композиторки. Проте в них досі доволі скромно висвітлено синтез європейських тенденцій та українського мелосу у обраному фортепіанному циклі.

Результати. Фортепіанний цикл «Закарпатські новелети» написаний авторкою ще напочатку 1960-х років. Вже сама назва циклу свідчить про його спрямованість до пейзажності та колористичності. Це музичне відображення картин природи, що

інтерпретовані крізь призму індивідуального світобачення композиторки. Фортепіанний цикл «Закарпатські новелети» занурює слухача у світ контрастних та швидкоплинних образів, що виринають в уяві та пов'язаних із карпатськими краєвидами.

Обговорення. Цикл складається із десяти п'єс, що різняться за характером та образно-настрєвим навантаженням. Авторка послуговується як оригінальними народними піснями, зокрема у Новелеті №1 - «День, день, білий день, №2 - «Бескидом ішла», та №4 - «Ой спала я на сїні», а також стилізованими під них авторськими версіями. В цьому циклі простежуємо три провідні напрямки, в яких переважають певні тенденції музичного мислення. Наприклад у Новелетах №2 та №9 прослідковуємо виразні імпресіоністичні тенденції, що виражаються у характерному для Богдани Фільц звукописі. Авторка послуговується також сонористичною технікою, позаяк трактує складні акордові вертикалі як цілісні звукові комплекси. У Новелетах №3, №5, №8, та №10 Богдана Фільц звертається до звукозображальності, що відсилає нас до звучання музичних інструментів, зокрема трембіти, скрипки, цимбал та бубна. Реалізація цього безпосередньо обумовлена складними гармонічними вертикалями, в яких провідною ознакою постає накладення кварто-квінтових комплексів. Варто зазначити, що у цих мініатюрах відчувається яскрава опора на фольклорні витоки танцювального жанру. Також зацентруємо на появі діалогу між двома темами, що простежуємо у Новелетах №3, №8 та №10, що створює ефект танцювального змагання. Для цих мініатюр також характерна чітка метрична пульсація, терцієва втора до основної мелодії та підкреслена ритмічна акцентуація. Наступний напрям репрезентують Новелети №1, №4, №6 та №7, в яких переважають романтичні тенденції. Найперше, зауважимо на зверненні авторки до жанру новелети, засновником якого був яскравий представник епохи Романтизму – Р. Шуман. Разом з тим, романтичні тенденції простежуємо насамперед зверненням авторки до більш ліричних образів. Музика цих п'єс сповідально-особистісна, глибоко індивідуальна, неповторна за засобами втілення. Також, Богдана Фільц звертається до індивідуалізації та навіть драматизації ліричного начала. Разом з тим, у цих новелетах прослідковуємо посилення ролі вокальної, пісенної основи, що є однією із провідних ознак, характерних для романтичної музичної мови. Для новелет цього типу характерний розвиток образу шляхом наростання драматичного напруження, що викликає аллюзії до творчого доробку Ф. Шопена.

Висновки. Фортепіанний цикл «Закарпатські новелети» Богдани Фільц репрезентує індивідуальний стиль композиторки та апелює до всього комплексу

формотворчих та виразових засобів, притаманних авторці. Саме через синтез європейських тенденцій музичної мови та фольклорних елементів композиторка реалізує свій власний образно-виразовий світ.

ABSTRACT

The article investigates the tendencies of musical and expressive means of the piano cycle “Transcarpathian Novellas” by Bohdana Filtz. A comprehensive analysis has demonstrated three prevailing directions that differ in their reliance on certain means of musical expression. The leading features of this cycle are the close connection of all three directions, in particular, the use of folk melody, which is manifested in the sound visualization and introduction of quotations from folk songs and stylized author's melodies and European trends in musical language, in particular Romanticism and Impressionism. As a result of the study, we can state that this cycle contains all the leading features of Bohdana Filtz's creative work.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загайкевич М. Богдана Фільц: Творчий портрет. Тернопіль: Астон, 2003. 144 с.
2. Магур Л. Фрайт О., Фортепіанна та хорова творчість Богдани Фільц для молоді. Дрогобич: Коло, 2003. 80 с.

Anna TODOROVA

Scientific supervisor: Dr. Oliver FÜRBEH

Musikakademie der Stadt Kassel "Louis Spohr"

Kassel, Germany

THE VALUE OF CONTEMPORARY OPERA IN INTERCULTURAL AND INTERNATIONAL COMMUNICATIONS

Introduction. In the 21st century, communication between cultures increasingly relies not only on political or economic channels but also on the arts. Among the many cultural forms that shape international dialogue, contemporary opera holds a unique position. As a synthesis of music, theatre, and visual media, opera has transformed from a traditionally Western, elite art form into a dynamic, globally engaged medium that fosters intercultural exchange and international collaboration.

This paper explores how contemporary opera serves as a platform for intercultural understanding by embracing multilingualism, diverse narratives, and multinational artistic teams. Through international co-productions, global streaming platforms, and socially

engaged themes, modern opera bridges cultural gaps and creates shared emotional experiences across borders.

By analyzing recent case studies and developments in operatic production and distribution, the paper highlights the genre's communicative potential in a globalized world. Ultimately, this research argues that contemporary opera is not only an evolving artistic form but also a valuable tool of soft power and cultural diplomacy in the 21st century.

Methodology. Researching the role of contemporary opera in international communications requires an interdisciplinary approach that combines the concepts of cultural studies, musicology, communication sciences, and the theory of international relations.

Contemporary opera, as a type of intermedia art, serves as a unique platform for intercultural exchange, as it attracts artists from different countries, is based on the synthesis of different languages and musical and dramatic traditions, and easily adapts to the digital environment.

The theoretical basis of the study also includes the concept of cultural globalization (A. Appadurai, J. Tomlinson), which explains how artistic phenomena acquire a transnational character; the theory of mediatization of art (Stig Hjarvard), which reveals the influence of digital technologies on the form and content of cultural products; and approaches to the analysis of intercultural communication (E. Hall, M. Bennett), in particular, in the context of performing arts.

Findings. Classical opera with its mythological or historical plots is being replaced by new themes: psychoanalysis, social conflicts, gender identity, ecology, and artificial intelligence. These plots form a new paradigm, where opera is no longer just a form of entertainment, but becomes a means of understanding modernity.

Modern opera actively uses visual technologies – video mapping, 3D graphics, animation, and LED screens. An example is the production of "Sun & Sea" (Lithuania - <https://www.youtube.com/watch?v=xZPF6DFWPjk>), which in 2019 received the "Golden Lion" at the Venice Biennale. It was set on an artificial beach, where singers lay in the sun and sang about climate change, and is deeply emotional, but visually minimalist and provocative. Traditional "grand" opera with its monumental productions coexists with the chamber, site-specific projects (for example, operas in museums, at train stations, or in the online space). The popularity of digital formats is growing: broadcasts in cinemas, VR/AR operas, and interactive productions. Such formats allow opera to penetrate everyday human space and be part of global cultural exchange. Many contemporary operas are the result of co-productions between theaters from different countries. They are created for multilingual audiences, adapted to different cultural contexts, and often have multiple stage versions. For

example, the opera “Heart Chamber” (2019) serves as an example of intimate musical theater, built on personal experience, but performed in an international context.

In the 21st century, opera is increasingly moving beyond the boundaries of a purely national art form and is becoming transnational. Modern opera productions are created in collaboration between artists from different countries, are addressed to a multilingual audience, and cover universal themes that resonate globally. Due to its ability to combine music, text, stage action, and visual images, opera creates an intercultural environment in which different traditions, styles, and worldviews meet. Modern productions often use multilingual librettos, a combination of musical styles (classical, electronic, ethnic), and multinational creative teams. In many countries, opera is used as an instrument of “soft power”—to strengthen the international image, spread cultural values, and form a positive perception of the country. For example, tours of national opera houses as part of diplomatic visits; co-productions as an example of cultural partnership (for example, George Benjamin's opera “Written on Skin” was the result of cooperation between Great Britain, France, Germany, and Austria); support for contemporary operas by state and intergovernmental funds (for example, the EU funding programme *Creative Europe*).

Modern technologies have significantly expanded the possibilities of opera as a communicative tool: live broadcasts in cinemas and online (Met Opera Live in HD, Operavision, Digital Concert Hall); creation of digital operas for online platforms; VR/AR operas that allow the viewer to literally “immerse” themselves in the action.

Modern opera is not only a performance on a large stage but also a tool of social expression. It raises topics important for all of humanity: human rights, climate change, war and peace, and identity. Such productions have a universal resonance and contribute to the formation of global citizenship through art.

Discussion. Despite its powerful communicative potential, modern opera faces several challenges that limit its influence in the international context. Understanding them is necessary for a critical analysis of the real significance of opera in the field of intercultural dialogue. In particular, these include language and cultural barriers, limited accessibility, conservatism of part of the professional community, and political and economic barriers. Despite the above difficulties, modern opera has significant potential for further integration into the system of international communications: the development of intermediality opens up new formats for interaction with a young audience, the involvement of other artistic disciplines and platforms; support for co-productions and mobility programs can strengthen the international character of opera and reduce financial risks for individual theaters; educational and outreach projects as an important tool for forming a new audience, increasing

the level of cultural competence and overcoming barriers; The social orientation of modern opera (e.g., productions in prisons, hospitals, small towns) makes it more inclusive and socially responsible.

Conclusion. In today's globalized world, opera has long ceased to be an exclusively national or elitist art form. It has evolved into a multi-level cultural phenomenon that integrates new technologies, multicultural narratives, and social and political contexts. Due to its synthetic nature, modern opera successfully functions as a tool of international communication, capable of overcoming language and cultural barriers, awakening empathy, and promoting understanding between peoples.

Thus, modern opera is not only an artistic phenomenon but also an effective means of “soft power” in the arsenal of cultural diplomacy. Its potential as a tool of global humanitarian dialogue requires further understanding and support from both cultural policy and the academic community.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено роль сучасного оперного мистецтва як засобу міжнародної комунікації у контексті культурної глобалізації. Проаналізовано трансформацію оперного жанру, його потенціал у веденні міжкультурного діалогу та використанні в культурній дипломатії. Розглядаються конкретні приклади мультинаціональних постановок, гастролей та цифрових форматів опери, що сприяють формуванню глобального гуманітарного простору. Окреслено основні виклики (мовні, соціальні, економічні) та перспективи розвитку оперного мистецтва як каналу “м'якої сили” у XXI столітті.

REFERENCES

1. Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
2. Hjarvard, S. (2013). *The Mediatization of Culture and Society*. Routledge. Available at: https://www.routledge.com/The-Mediatization-of-Culture-and-Society/Hjarvard/p/book/9780415692373?srsId=AfmBOoro3t92K5buNp10jBeAJEi07NpnGMxmVSPLw_ZrJ4qWF1ZzGTGQ
3. Opera Europa. (2023). International Co-productions Report. Available at: <https://opera-europa.org/past-events>
4. Met Opera. (2022). *Live in HD Season Archive*. Available at: <https://www.metopera.org/season/in-cinemas/>
5. European Commission. (2021). *Creative Europe Programme – Culture Strand*. Available at: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand>

РОЗВИТОК КИТАЙСЬКОЇ ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ У 80–90-Х РОКАХ XX СТОЛІТТЯ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Вступ. Упродовж 80-90-х років XX століття у науці та мистецтві Китаю чітко простежується реалізація національної політики реформ і відкритості. Завдяки активному розширенню зовнішньоекономічних і культурних обмінів, а також послабленню ідеологічних обмежень, мистецтво країни переживає динамічний розвиток.

У сучасній китайській композиторській школі співіснують різні творчі підходи. Деякі митці продовжують експериментувати з національною гармонією на основі китайських ладових структур, тоді як інші сміливо досліджують нові техніки, звукові форми та активно застосовують дванадцятитонові композиційні методи.

Результати. У фортепіанному мистецтві китайських композиторів можна виокремити кілька основних жанрових напрямів:

- 1) Транскрипції та перекладення традиційної інструментальної та вокальної музики.
- 2) Оригінальні твори у національному стилі, що спираються на народну музичну традицію.
- 3) Авангардні композиції, створені з використанням новаторських технік, зокрема атональних прийомів.
- 4) Твори з індивідуалізованою музичною мовою, що виходять за межі поширених стильових тенденцій.

Обговорення. Найбільш популярним жанром залишаються транскрипції та обробки народної музики. Серед найвідоміших прикладів: Чу Ванхуа – *«Місяць, відображений в озері Ерцунь»*; Лі Їнхай – *«Китайська флейта і барабан у сутінках»*; Чен Пейсюнь – *«Осінній місяць над тихим озером»*; Ван Цзяньчжун – *«Три варіації на тему Мей Хуа»*, *«Поклоніння ста птахів перед феніксом»*; Ван Цзіанчжун – *«Чотири п'єси на тему Шаньпейської мелодії»*, *«Річка Люян»*; Ван Анлун – *«Прелюдія і танець»*; Цуй Шігуан – *«На річці Сунхуа»*; Чжу Ванхуа – *«Червоні зірки блищать»*, *«Молодий дозорець на березі Південного моря»*; Чжоу Гуанжен – *«Варіації на тему*

Шаньпейської мелодії», «Тайванські співгромадяни – наші рідні брати» ; Ду Мінсін – «Сюїта з балету «Червоні жіночі солдати».

Хоча більшість китайських композиторів віддають перевагу камерним формам, зрідка створюються й масштабні циклічні твори. Серед найвідоміших прикладів: Сюїта *«Роздуми над картинами Хігашіяма Кайна»* Баї Лісана; *«Сонати-фантазії»* Цзянь Цусня.

Значущою подією, що демонструвала розвиток китайської фортепіанної музики, став Перший міжнародний конкурс *«Фортепіанна творчість та виконавство китайського стилю»*, який відбувся в Шанхаї у листопаді 1987 року. У ньому взяли участь композитори з 17 країн, які подали 181 композицію, що свідчить про значний інтерес до китайського стилю у світовій музичній спільноті.

Загальний огляд конкурсних творів засвідчує характерну рису музичного мистецтва цього періоду – переважну програмність. Композиції відзначаються лаконічністю, адже їхня тривалість не перевищує 15 хвилин. Серед циклічних творів зазвичай виконувалися окремі частини, що також мали програмні назви. Серед них – *«Танець водоростей»* і *«Танець коралів»* із *«Сюїти Юй Мейжен»*, *«Шум хвилі»* з *«Роздумів над картинами Хігашіяма Кайї»*, а також п'єси *«Мала флейта пастушки»* Хе Лутіна та *«Удар грому в суху погоду»* Чен Пейсюна.

Легкими та виразними для сприйняття є перекладення й транскрипції традиційної інструментальної та вокальної музики: витончений *«Місяць, відображений в Ерцуані»* Чжу Ванхуа, мелодійна *«Китайська флейта і барабан у сутінках»* Лі Їхая, ніжний *«Осінній місяць над тихим озером»* Чен Пейсюна.

Звукова текстура цих творів глибоко опрацьована та гармонійно розвинена. Такі композиції, як *«Еркуань, що відбиває місяць»* Чу Ванхуа (1972), колоритна *«Сто птахів і Фенікс»* Ван Цзяньчжуна (1973), витончена *«Три доріжки сливового цвіту»* (1973) та ритмічно насичені *«Сяо і барабани»* Лі Їнхая (1973), набули широкої популярності не лише в Китаї, а й далеко за його межами.

Масштабними циклічними формами є концерти для фортепіано з оркестром – *«Хуан Хе»* та *«Лянь Шаньбо і Чжу Інтай»*. Вони вирізняються романтичними рисами, проте за формою та тематизмом залишаються глибоко національними.

Обов'язковою умовою успішного виконання цих творів є глибоке розуміння класичних зразків музики для традиційних китайських інструментів, народних пісень, а також театрального мистецтва різних провінцій.

Конференції відіграють ключову роль у розвитку фортепіанної педагогіки та методики. Так, у жовтні 1991 року в Китаї відбулася масштабна конференція, що

зібрала понад 300 піаністів. Учасники представили понад 40 доповідей, підготовлених студентами восьми консерваторій, а також провели сім концертів, у яких звучали твори європейських і китайських композиторів.

Головною метою цієї події стало висвітлення важливого питання – впровадження в сучасне фортепіанне мистецтво принципів древньої теорії «Цигун», що розглядає самопочуття виконавця у фізичному, психологічному та естетичному аспектах. Ця конференція стала значним кроком у переосмисленні виконавської майстерності та інтеграції традиційного китайського світогляду в сучасну музичну практику.

У період 90-х років XX ст. китайська фортепіанна музика вступила в етап справжнього розквіту, звільнившись від жорстких рамок традиційного мислення, зосередженого на «народних піснях і гармонії». Вона вийшла за межі звичного написання та аранжування, перетворившись на багатогранне мистецтво, що гармонійно поєднує національні традиції та сучасні композиторські техніки.

Фортепіанна творчість цього часу розвивається в різних жанрах і стилях. Одними з найвідоміших творів є: «Дуншань Кайі: Живописна сюїта» (1979), «Інші гори: п'ять прелюдій і фуг» (1981), «Ментянь» (1980) Ван Лісана.

Перші дві композиції втілюють глибоку художню концепцію традиційного китайського пейзажного живопису, передаючи його колористику та пластичність у музичній формі. Третій твір натхненний класичною поезією династії Тан. Написаний у техніці рівноправності дванадцяти тонів, що на той час була новаторською для Китаю, він відзначається відсутністю яскраво вираженої національної тональної основи. Однак у його мелодії все ж можна простежити виразні традиційні інтонації.

Художня концепція творів, натхненна давньою китайською поезією, є яскравим прикладом поєднання глибоких традицій і сучасних новаторських підходів. У своїх композиціях («Дуншань Кайі», «Інші гори») Ван Лісан експериментував із синтезом модальної музики та новітніх західних технік, створюючи унікальне звучання.

Період 1980-х років був плідним для розвитку китайської фортепіанної музики, відзначеним появою нових експериментальних композицій: «Поєднання довгого і короткого» (1984) Цюань Цзіхао, «Дой» (1984) Чень І, «Вісім фортепіанних п'єс» (1981), «Три увертюри та фуги» (1984).

У 1987 році відбувся Міжнародний конкурс фортепіанної композиції та виконавства в китайському стилі «Китайсько-Західний кубок» у Шанхаї, який став знаковою подією в історії китайської фортепіанної музики. Ця подія не лише відзначила важливий етап розвитку жанру, а й спричинила широкий науковий резонанс.

Наприклад, у творі «Три п'єси фортепіанних пісень» Луо Чжунжуна використовується унікальна «пентатонічна дванадцятитоновна послідовність», яка формує гнучку систему контролю висоти звуків, а ритміка базується на традиційному поєднанні гонгів і барабанів. Такий синтез національних елементів із сучасною композиційною мовою створює особливий, автентичний характер звучання.

Ще один визначний твір — «Тай Чі» Чжао Сяошена. Його основою стала давня китайська шістдесятичотирьох гексахордова система Чжоуї, що поєднує філософські принципи «їнь» і «ян» з сучасною теорією звукових наборів. Завдяки цьому композитор створив унікальну музичну концепцію «Композиція Тай Чі», яка гармонійно інтегрує давню мудрість у сучасну музичну мову.

На розвиток фортепіанного мистецтва значний вплив мав конкурс «Китайсько-Західний кубок» 1987 року та обговорення музикознавчої проблематики.

Особливо значущим аспектом конкурсу стали дискусії про сутність «китайського стилю» у фортепіанній музиці. Провідні музикознавці провели глибокі дослідження виражальних засобів і стилевих особливостей відзначених нагородами творів. Це сприяло не лише популяризації китайської фортепіанної музики у світі, а й створило міцне теоретичне підґрунтя для подальшого розвитку жанру.

Висновки. Таким чином, 1980-ті роки стали ключовим етапом становлення сучасної китайської фортепіанної школи, в якій гармонійно переплелися традиція та інновація, національна специфіка та універсальність музичної мови.

ABSTRACT

Chinese piano compositions of the late twentieth century do not use quotations of national traditional melodies, but in general, they convey the spirit of Chinese art. This is manifested in the development of musical themes and the use of innovative compositional techniques. Adopting Western writing techniques, each composer sought his own way of transforming Chinese musical thinking and expressive means.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чень Чжен. Пошуки національного стилю в китайських фортепіанних творах / Чжен Чень. – Анхой: Вид-во «Література і мистецтво», 2003. – 496 с. / 程征. 程征. 中国钢琴音乐创作民族化探索的外在动力, 安徽: 安徽 师范大学学报 (人文社会科学版), 2003. – 496 с.
2. Чжан Цзіньвей. Матеріали з історії сучасної музики Китаю / Цзіньвей Чжан. – Пекін: Вид-во «Народна музика», 2004. – 314 с. / 张静蔚. 张静蔚. 中国近代音乐史料汇编. 北京: 人民音乐出版社, 2004. – 314 с. 156.

СПЕЦИФІКА ОБРАЗНО-ТЕМАТИЧНОГО НАПОВНЕННЯ ХОРОВОГО НАЧАЛА У ОПЕРАХ БРАЙТА ШЕНА

Вступ. Одна з примітних ознак сучасного китайського музичного життя – хоровий спів європейського типу. Хоча фольклорна традиція, буддійський монастирський спів, рівно ж як і військові пісні мали давню традицію спільного виконання, проте розвиток багатоголосного співу у китайській музиці радше належав до винятків. Системна взаємодія західної та східної цивілізацій впродовж останніх століть призвела до взаємозбагачення та відкриття нових перспектив у різних видах музичної діяльності, зокрема, хоровій музиці. Поява значної кількості хорових жанрів у творчості китайських композиторів, використання хору як виконавської складової таких синтетичних музичних жанрів, як опера — провідні ознаки сучасної музичної культури Китаю. Саме у композиторській творчості впродовж XX століття сформувалася нова її форма – китайська опера європейського типу, а її сучасні зразки виявляють і новаторське трактування виконавської площини хору у композиції жанру, що часто виказує складні глобалізаційні процеси концептуально-ідейного порядку, властиві сучасному мистецтву. Найяскравіше ці процеси спостерігаються на прикладі оперної творчості Брайта Шена – сучасного американського композитора китайського походження.

Методологія. Серед методів, необхідних для наукового висвітлення поставленої проблеми було обрано аналітичний, культурологічний та біографічний. У підведенні підсумків та узагальненні – системний.

Результати. Масштабна та різнопланова за жанрами творчість композитора представляє дві лінії ідейно-образного світу та сюжетики. Перша – пов'язана з казково-міфологічними сюжетами, крізь призму яких композитор підіймає складні проблеми вселюдського характеру. Друга – сучасні події, що змінюють обличчя людства через нестерпні рани пам'яті. Один з перших творів композитора, який приніс успіх Брайту Шену, має назву «Рвані рани: в пам'ять». Це інструментальне полотно стало творчим відгуком на жахливі події у Нанкіні 1937 року. Питання таких необхідних людству моральних цінностей, як гуманізм, людська доля і життя в умовах драматичних колізій, що стають жахливою реальністю – одне з провідних у композиторській творчості

Брайта Шена. Обидві теми є основою і його оперної творчості, а хорова площина, як виконавський засіб, стає одним з провідних виразників глобальних питань філософського порядку, які композитор піднімає у своїй творчості.

Обговорення. Хор присутній у таких оперних опусах композитора як «Пісня Меджнуна», «Мадам Мао» та «Мрія про червону палату». Міфологічно-світоглядний, казковий світ, що зберігся і досі живить традиційний фольклор, а також мистецьку історію Давнього Китаю – ця тема творчості яскраво представлена у таких операх Брайта Шена як «Пісня Меджнуна», «Срібна ріка», «Мрія про червону палату». Цікаво, що композитор у даному випадку оперує не лише національною традицією Китаю (сюжет його першої опери - «Пісня Меджнуна» - перський за походженням). Специфічно вирішена композиція опери тут надає хору монументального значення. Це один з важливих дійових учасників, у його площині монотембральних звучань (примітною рисою хорового письма композитора є використання у синтетичних жанрах вокальних ефектів звучання розокремлених чоловічих або жіночих голосів) розкривається внутрішній стан головних героїв, хор вступає з ними в діалог, коментує події, фактично, виступає не лише повноцінним дійовим учасником розгортання сюжету, а підкреслює ті глибинні стани людської душі, яку вона проживає у історії, фабула якої отримала назву безсмертних шекспірівських «Ромео і Джульєтти». З музичної точки зору хорове письмо у цій опері композитора демонструє монодичний виклад, паралельне багатоголосся та інші давні форми поліфонії, що у поєднанні зі скупим мелодичним матеріалом та експресивною, насиченою дисонантним звучанням оркестровою партією творять феноменальну психологічну лінію опери.

У опері «Мрія червоної палати» - хорове начало значно впливає на композицію цілого, тут воно виказує першоеlementи часів створення світу, які втілилися як головні герої опери, коментує події, стає виразником їх особистих переживань, відкриває внутрішні потаємні причини їх дій та вчинків. Надзвичайно вишукана палітра хорового письма у цій опері композитора вражає майстерністю володіння прийомами імітаційно-контрасної поліфонії у поєднанні з підлогосковістю, основу якої становить постмодерністська музична мова у поєднанні з ладовими структурами китайської музичної системи, національним інструментарієм тощо.

Другу лінію творчості Брайта Шена представляє опера «Мадам Мао». Цей твір пов'язаний з драматичними політичними подіями останніх десятиліть китайської історії і мали безпосередній вплив на життєвий шлях композитора. У цій опері хор постає специфічним пластом — обвинувачі. Незначний за кількістю учасників (8 чоловік), об'єднує в собі жертв терору культурної революції, членів політбюро, просто

«інших» людей – тобто, фактично протиставляється головній героїні та іншим дійовим особам як світ тих, чиє життя змінилося від співдії з головною героїнею. Хор тут – голос людей, історії, не в її осмисленій, пережитій формі, а реальних, обпечених вчинками героїні людей, які існують в площинах реальності та хворої уяви вмираючої жінки. Зрештою, фабула опери не презентує реальних історичних подій. Тут вигадка переплітається з реальністю, а хоровий вислів вдало поєднує постекспресіоністичні та постмодерністичні риси музичної мови з інтонаційно-фонетичною природою людського вислову та зойку, скарги та звинувачення, запитання і плачу.

Висновки. Хоровий компонент оперних партитур Брайта Шена демонструє не лише високохудожнє володіння хоровим письмом, його влучне використання у драматургічній побудові цілого, але постає одним з важливих чинників розкриття фабули, поглиблення образно-ідейного змісту, його емоційною палітрою. Композитор за допомогою хорової площини вибудовує суперреальну конструкцію подієвості, рефлексій, складних внутрішніх станів. Проте, ця роль хору у його операх втілюватиметься щоразу іншими засобами виразовості, не вимикаючись з палітри загальної побудови твору, підкреслюючи обрану ідейно-сюжетну лінію відповідним маркером художніх музичних засобів.

ABSTRACT

The interaction of Western and Eastern civilizations over the past centuries has led to mutual enrichment and the opening of new perspectives in choral music. The emergence of choral genres in the work of Chinese composers and European-style Chinese opera reveals an innovative interpretation of the performance plane of the choir in the composition of the genre and the complex globalization processes of the conceptual and ideological order inherent in contemporary art. These processes are most clearly observed in the operatic work of Bright Sheng, a contemporary American composer of Chinese origin. The composer's large-scale and diverse work in genres represents two lines of ideological and figurative world and plot. The first is related to fairy-tale and mythological plots, through the prism of which the composer raises complex problems of a universal nature. The second is contemporary events that change the face of humanity due to unbearable wounds of memory. Both themes are the basis of his operatic work, and the choral plane, as a performing means, becomes one of the leading exponents of the global philosophical issues that the composer raises in his work.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лю Ле. Китайські композитори на заході: на шляху до нової стильової ідентичності (на прикладі опери «Мрія Червоної палати» Брайта Шена). Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2021. № 3–4 (52–53). С. 66–79.
2. Лю Ле. Опера «Пісня Меджнуна» Брайта Шена як відображення проблеми діалогу культур у творчості китайсько-американського композитора. Дрогобич, 2022. Вип. 48. Т. 1. С. 125–131.
3. Ян Кайсень. Видовищність хорових сцен як фактор китайського оперного спектаклю. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (22-23 листоп. 2018 р.) / М-во освіти і науки України, М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України. Харків, 2018. С. 298-300.
4. Chang Peter. Bright Sheng's Music: An Expression of Cross-Cultural Experience- Illustrated through the Motivic, Contrapuntal and Tonal Treatment of the Chinese Folk Song the Stream Flows. Contemporary Music Review 26, no. 5-6 (2007). Pp. 619–33.
5. E Hung Introduction: Music and the Asian Diaspora. Asian Music. Vol. 4, № 1, Music and the Asian Diaspora (Winter – Spring, 2009), University of Texas Press. Pp. 1–3.

Микола ДУТЧАК

Науковий керівник: Оксана МАРТИНЕНКО, канд.мист., доцент

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

м. Львів, Україна

ПРОСУВАННЯ ДУХОВОЇ МУЗИКИ У ЦИФРОВУ ДОБУ:

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Вступ. У сучасному світі цифрових технологій музична індустрія зазнає значних трансформацій. Особливе місце в цьому процесі займає духовна музика — жанр із глибокими історичними коренями та потужним культурним впливом. Однак він стикається з викликами популяризації в цифровому середовищі. Традиційні форми виконавства, методи розповсюдження та залучення аудиторії змінюються під впливом нових медіаплатформ, алгоритмів стрімінгових сервісів та цифрового маркетингу. Звідси виникає питання: Як цифрові технології впливають на популяризацію духової музики, і які стратегії сприяють її ефективному просуванню?

Відповідно, мета дослідження: Визначити ключові виклики та можливості для просування духової музики в цифрову добу, а також розглянути ефективні підходи до її популяризації через цифрові канали.

У цьому контексті важливо проаналізувати, як цифрові платформи (YouTube, TikTok, Spotify та інші) можуть сприяти розвитку цього жанру, які нові аудиторії можна залучити та які технологічні рішення є найбільш ефективними для збереження автентичності духової музики в умовах цифрової реальності.

Методологія. Дослідження присвячене аналізу просування духової музики в цифрову добу, зокрема на прикладі українського гурту «ДикоBrass». Цей гурт, створений у 2016 році у Львові, є brass band, який активно використовує цифрові платформи для популяризації своєї музики [1].

Використані методи:

- 1) Контент-аналіз: дослідження активності гурту «ДикоBrass» на цифрових платформах (YouTube, Facebook) для виявлення стратегій взаємодії з аудиторією.
- 2) Кейс-стаді: аналіз участі гурту в телевізійних проектах, таких як польське шоу «Mam Talent», для оцінки впливу медіа на популярність колективу.
- 3) Інтерв'ю: засновники гурту та менеджери поділяться досвідом використання цифрових інструментів для просування.
- 4) Статистичний аналіз: оцінка показників переглядів, підписників та взаємодій на цифрових платформах гурту.

Джерелами дослідження стали:

- Офіційні сторінки гурту: аналіз контенту та активності на Facebook та YouTube.
- Медіа-ресурси: інформація про участь гурту в телевізійних проектах та фестивалях.
- Академічні дослідження: статті та дослідження щодо просування музичних колективів у цифрову добу.

Дослідження базується на комплексному підході, що поєднує аналіз цифрових стратегій просування, медіа-активності та соціокультурного впливу. Вивчення діяльності гурту «ДикоBrass» дозволяє зрозуміти, як сучасні музичні колективи можуть ефективно використовувати цифрові інструменти для популяризації духової музики.

Таким чином, дослідження на прикладі гурту «ДикоBrass» надасть практичні рекомендації щодо ефективного просування духової музики в умовах цифрової доби.

Результати дослідження. У сучасному цифровому світі духовна музика стикається з новими викликами та водночас отримує унікальні можливості для

розвитку. Традиційно цей жанр асоціювався з концертними виступами, маршовими оркестрами та академічними сценами. Однак цифровізація відкрила нові шляхи популяризації через стрімінгові сервіси, соціальні мережі та онлайн-платформи [2]. Проте, можемо спостерігати певні виклики:

- 1) Духова музика поступається в популярності таким жанрам, як поп, хіп-хоп чи електронна музика. Мало хто асоціює духові оркестри з сучасними трендами.
- 2) Стосовно комерції - більшість музичних стрімінгових сервісів віддають перевагу жанрам, які приносять більше прослуховувань і прибутку. Із цього виникає обмежена кількість продюсерів і лейблів, зацікавлених у просуванні духової музики.
- 3) Існує ризик втрати автентичності при адаптації до популярних форматів.
- 4) Конкуренція за увагу - у цифрову епоху глядачі мають доступ до необмеженого контенту, що ускладнює залучення аудиторії до духової музики [3].

Попри виклики, цифрова епоха відкриває багато можливостей для розвитку духової музики. Завдяки стрімінговим сервісам та онлайн-платформам (Spotify, Apple Music, YouTube Music, Deezer) музиканти мають змогу самостійно розповсюджувати свої твори.

Приклад: гурт «Дикобраз» використовує YouTube та Facebook для популяризації своєї творчості, що сприяє розширенню їхньої аудиторії за межами України [4].

Онлайн-концерти дають можливість проведення віртуальних виступів розширює географію слухачів та знижує витрати на організацію заходів.

Приклад: у 2020 році багато духових оркестрів проводили онлайн-концерти через карантин, що допомогло їм зберегти зв'язок із фанатами.

Обговорення. У процесі дослідження просування духової музики в цифрову добу на прикладі гурту «ДикоBrass» було виявлено наступні ключові аспекти:

1. Активне використання цифрових платформ: «ДикоBrass» ефективно використовує офіційний вебсайт та соціальні мережі для популяризації своєї музики. Це дозволяє гурту досягати широкої аудиторії та підтримувати постійний зв'язок із шанувальниками.
2. Участь у міжнародних проектах: Гурт брав участь у польському шоу «Мam Talent», що сприяло підвищенню їхньої впізнаваності за межами України. Це підкреслює важливість міжнародних виступів для розширення аудиторії.
3. Визнання на національному рівні: «ДикоBrass» став переможцем Alfa Jazz Fest 2017 у номінації «street music», що свідчить про їхній професіоналізм та популярність серед української публіки.

4. Різноманітний репертуар: Гурт виконує переважно попмузику, що робить їхню творчість привабливою для широкого кола слухачів. Це демонструє адаптивність духової музики до сучасних музичних тенденцій.

5. Використання цифрових інструментів для просування: «ДикоBrass» активно застосовує цифрові технології для просування своєї музики, що є прикладом успішної адаптації до сучасних умов музичної індустрії.

Висновки. Дослідження підтвердило, що цифрова доба суттєво змінює способи просування духової музики, відкриваючи нові можливості для її популяризації. Однак, поряд із цими можливостями існують і певні виклики, які вимагають адаптації до сучасних тенденцій.

- Підтверджено, що цифрові технології є ключовим фактором у популяризації духової музики серед широкої аудиторії.

- Виявлено, що соціальні мережі, стрімінгові платформи та онлайн-фестивали є ефективними інструментами для залучення слухачів.

- Розглянуто досвід гурту «ДикоBrass», який успішно інтегрує цифрові технології у свою діяльність, використовуючи соціальні мережі, відеоплатформи та участь у телевізійних шоу для розширення аудиторії.

2. Практичне застосування результатів

- Музиканти та гурти можуть використовувати досвід «ДикоBrass» для розробки власних стратегій цифрового просування, зокрема через TikTok, Instagram, YouTube та Spotify.

- Освітні установи та музичні школи можуть інтегрувати курси цифрового маркетингу в навчальні програми для майбутніх музикантів.

3. Напрями подальших досліджень

- Аналіз ефективності різних платформ для просування духової музики (порівняння між Spotify, YouTube, TikTok та Facebook).

- Вивчення впливу колаборацій між духовими оркестрами та артистами інших жанрів на розширення аудиторії.

- Дослідження нових форматів цифрових концертів для духового жанру (віртуальна реальність, інтерактивні стріми).

ABSTRACT

In today's digital world, wind music finds itself at the intersection of tradition and the latest technologies. Its advancement requires rethinking approaches to performance, promotion, and audience interaction. Digital platforms open up new horizons for the distribution and preservation of this genre, but at the same time they pose a number of

challenges for musicians related to maintaining authenticity, competitiveness in the media space, and adaptation to new formats of music consumption. The topic covers a wide range of issues, from technological tools and media to cultural and educational aspects of the development of wind music in the digital age.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дикобраз. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%BA%D0%BEBrass>
2. Морозов С. Ю, Інтернет-маркетинг: теоретичні основи та практичні аспекти Київ: КНЕУ, 2020. 312 с.
3. Музиченко С. І, Кравченко В. П. Соціальні мережі як інструмент просування культурного продукту. Вісник КНУКІМ. Серія: Менеджмент, 2021, №2, с. 45-56.
4. Сторінка гурту у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/dykobrassband>

Ке ЧЖАН

Науковий керівник: Лілія НАЗАР, канд. мист., доктор філософії

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

Львів, Україна- КНР

АМПЛУА СОПРАНО У ОПЕРАХ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО КОМПОЗИТОРА ГО ВЕНДЗИНЯ

Вступ Один з провідних сучасних композиторів Китаю - Го Вендзинь. Його творчий метод, сформований у національній академічній культурі Китаю, виявляє специфічне поєднання китайської та європейської музичних традицій, в якому окцидентальне – західне, традиційне для європейської ойкумени, постає як новаторське, насамперед, у його оперній творчості. На сьогодні творчий доробок композитора у жанрі опери налічує вісім творів, кожен з яких вражає оригінальністю поєднання східного та західного. У випадку Го Вендзиня – китайського та західно-європейського, неповторного у кожному оперному опусі композитора, що особливо яскраво простежується як на рівні сюжетики, образно-змістових ліній, музичної мови, композиції, так і на рівні його виконавських засобів, зокрема – пласту, представленого жіночими партіями.

Методологія. Серед методів, використаних у дослідженні, слід назвати аналітичний, що застосовувався при вивченні мистецтвознавчої літератури, матеріалів за темою дослідження. Насамперед це твори композитора, а також китайська мистецтвознавча література, в тому числі – музикознавчі дослідження композитора.

Хоча творчість Го Вендзиня побіжно висвітлюється в українському музикознавстві, проте найбільшу кількість все ж становлять китайські дослідження. З'ясування «музично-мовної» специфіки сопранових партій у операх Го Вендзиня, узагальнення характерних та виявлення специфічних у трактуванні сопрано здійснено на засадах семіотичного та системного методів. Для забезпечення синтезуючого підходу до досліджуваного предмету та включення його в глобальний історико-культурний контекст розвитку оперного мистецтва використано культурологічний метод.

Результати. При дослідженні опер Го Вендзиня виявлено, що композитор у кожній з них використовує сопранові партії. Цікаво, що їх внутрішньовидова диференціація на високе, середнє та низьке (меццо) сопрано, застосована композитором, висвітлює традиційне китайській культурі бачення фемінності, сформоване у вікових естетичних принципах. Перша опера композитора – вільна адаптація одноіменного роману Лу Сюня «Щоденник божевільного» (друга назва опери «Вовче село»), написана у 1994 році, друга опера - «Нічний бенкет» (1998 рік написання). Обидві опери демонструють ключові теми китайського фольклору: привиди, таємнича фантастика, чаклунство. Успіх цих перших зразків призвів до зосередження композитора на театральній музиці, а саме на експериментах з формою через синтез ознак сичуанської, пекінської та європейської традицій.

Поєднання ознак сичуанської та європейської опери яскраво виявляється у таких роботах композитора як «Альтанка Феньї» (2004 рік написання), «Сі Фан (Внутрішній пейзаж)» - написана у 2016 році. Для їх постановки потрібні співачки, які володіють манерою співу сичуанської опери. Цікаво, що у «Альтанці Феньї» композитор суміщує жіночі партії сичуанської манери з чоловічими партіями пекінської опери, синтезуючи таким чином різні традиції китайської опери в єдиному полотні твору.

Окрему групу становить масштабна трилогія про китайських легендарних героїнь - «Му Гуйїн» (2003), «Хуа Мулан» (2004) і «Лян Хун'юй» (2008). Тут поєднано риси пекінської та європейської опери, композитор демонструє нетипове трактування жіночих амплуа для традиційної музичної китайської культури – всі три головні дійові особи свого часу були обожнювані у Китаї.

Традиційний жіночий вокал як китайського, так і європейського типу, найближчим відповідником якого можна назвати пізнє *bel canto* веристського типу властиве жіночим партіям у таких операх композитора як «Поет Лі Бо» (2007 рік написання) та «Рикша» (2014 рік написання).

Обговорення. Палітра жіночих амплуа у оперній творчості Го Вендзиня надзвичайно розмаїта, умовно представлена трьома групами образів. Першу з них

становлять образи покірних жінок у традиційному суспільстві, не здатних протистояти долі, змушених приймати її удари. Такі образи композитор висвітлює крізь призму низьких жіночих голосів. Це селянки у опері «Записки божевільного». Ця опера камерна за своїми об'ємами, енергетично дуже потужна та похмура, демонструє протиставлення ліричного сопрано у образі Привида сестри головного героя та меццо-сопранового хору селянок. Характерно, що жіночі образи тут поляризовані: з одного боку – селянки, які фактично введені лібретистом та композитором для створення звукового фону подій, що відбуваються. Привид сестри – унікальна дійова особа, відсутня у літературному першоджерелі. Її присутність у сюжетному розгортанні опери відбувається виключно у сновидіннях головного героя. Зрештою, образ Сестри зі сновидінь наділений власною волею, лише тут, у снах, вона здатна на вчинок і може зробити свій вибір. Тінь жертвує собою заради світла, воліючи загинути в темряві, але не жити між світлом і темрявою, добром і злом. Символічний жіночий образ Місяць (сопрано) у опері «Поет Лі Бо» поруч з героями Вино та Вірші, стає тим омріяним і нездійсненим за життя поета коханням, до якого він прагнув. Останній шлях поета – оманливий шлях місячної доріжки на воді – веде його до коханої Місяць, насправді ж – позбавляє життя. Дуальність контрастних жіночих образів присутня у опері «Рікша», де обраниця головного героя, кохана Сяо Фудзи, представлена колоратурою, протиставляється владні і сильній Хунью, яка, проте, теж не здатна вирватися за межі прийнятих поведінкових норм суспільства, що призводять до особистої трагедії кожної з героїнь. Дві опери композитора, у яких він опирається на традиції сичуаньської опери «Альтанка Феньї» та «Внутрішній пейзаж», передбачають використання специфічного вокалу, проте, у поєднанні з західноєвропейською музичною мовою. Цікаво, що центральними дійовими особами тут є жіночі образи, які, проте, стають каталізаторами подій, спланованих чоловіками. Ці жіночі партії вирішені в співочій манері сичуаньської опери, яка у світлі китайських культурних традицій є найбільш відповідною для передачі жіночої краси, здатної змінити світ.

Окрему групу становлять жіночі образи у операх пекінського типу Го Вендзиня. Це трилогія «Му Гуйїнь», «Хуа Мулан» та «Лян Хун'юй». Легендарна незламна жінка Му Гуйїн, яка стала частиною роду генералів Ян X – XIII століть (династія Сун) до сьогодні є культурним символом Китаю, певний період була навіть обожнюваною, адже її військовий талант, досконале знання бойових мистецтв та вибір, а не підкореність власній долі демонструють сильний дух, так цінований у китайській традиції воєнної справи. «Хуа Мулан» - опера, присвячена героїні, що пішла у військо замість свого старого батька. Її героїчне життя, військові таланти, володіння бойовими

мистецтвами призвели до обожнення Хуа Мулан, а її історична особистість стала не лише джерелом наукових досліджень, а отримала велетенську кількість прочитань у різних мистецтвах – від художньої мініатюри до сюжетів фрескових розписів у храмах, палацах, віршів та романів, першої відомої на сьогодні балади, написання якої датують VI століттям – до традиційної китайської опери та великої кількості фільмів, анімації, телесеріалів у кінематографі. «Лян Хун'юй» - одна з найвідоміших жінок-генералів, яка здобула титул «жінки – захисниці нації» завдяки власним військовим заслугам, а її вклад у підтримку китайської державності часів династії Сун – важко переоцінити. Образ Лян Хун'юй та сюжет, в якому переповідається історична битва на річці Яньцзи, в якій пані Лян командувала кораблями за допомогою барабанів і здобула перемогу для своєї держави, також став основою сюжетів у традиційній китайській опері. Зберігаючи традиційний уклад виконавських партій пекінської опери – композитор не зазначає конкретного типу голосу вокалістів, зокрема, виконавців партій головних героїнь. Адже традиційно у пекінській опері династії Цінь співали чоловіки, імітуючи жіночий голос. Зрештою, традиція «перев'язаних стоп» не дозволяла жінкам вправно демонструвати бойове мистецтво у виставі, відповідно, жіночі ролі загалом виконувались чоловіками, тим більше - героїчні. Проте, композитор при виборі голосів не зазначає їх ознак у типово європейській манері з поділом на чоловічі та жіночі, лише подає характеристику амплуа, усталену в пекінській традиції оперного мистецтва, тобто, залишає відкритим вибір виконавців залежно від їх умінь та можливостей, а не за статевою ознакою. Власне вибір цих сюжетів для реконструкції та відродження жанру пекінської опери у творчості сучасних композиторів також свідчить про специфічне бачення Го Вендзином амплуа жіночих образів.

Висновки. Охоплення такої широкої палітри жіночих амплуа у оперній творчості композиторів — від реальних історичних осіб (Дяо Цань), вигаданих літературних героїнь (Сяо Фудзи) до символічних явищ (Місяць) чи плоду уяви (Привид сестри), співставлення полярних образів у окремих творах, протиставлення жіночого та чоловічого начал, уособлення філософських істин у жіночих амплуа створюють надзвичайно багатогранну і складну картину світу жіночих образів. При цьому композитор разюче вірний певній структурованості у трактуванні цих образів. Світлі, чисті, однозначно позитивні - втілені колоратурним та ліричним сопрано. Драматичне та мецо-сопрано — вольові образи, жінки у зрілому віці. Образи, що уособлюють поняття ідеальної краси — сичуаньська манера, жінки — героїні — пекінська. Характерно, що говорити про чисту стилістику використання того чи іншого типу виконавства складно, адже композитор майстерно поєднує ознаки китайських манер з

європейськими — від італійського бель канто до шенбергівської співомови, створюючи унікальну вокальну панораму жіночих партій.

ABSTRACT

One of China's leading contemporary composers, Guo Wendjin, whose creative method is formed in China's national academic culture, reveals a specific combination of Chinese and European musical traditions, primarily in his operatic work. To date, the composer's creative output in the opera genre includes eight works, each of which impresses with the originality of the combination of Eastern and Western at the level of the roles of the female parts. The palette of female roles in Guo Wendjin's operatic work creates an extremely multifaceted and complex picture of the world of female images. At the same time, the composer builds his own thebral concept of seeing female voices commensurate with the image and masterfully synthesizes the features of Chinese vocal manners with European ones — from Italian bel canto to Schoenbergian colloquialism, creating a unique vocal canvas of female parts.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лі Мін. Особливості китайської класичної вокальної вимови та її спільні і відмінні риси з європейською вокальною школою // Тези XVII Міжнародної наук.-практ. конф. «Молоді музикознавці» (Київ, 8–10 січня 2016 р.) / упоряд. Ю. А. Зільберман, Л. Г. Мудрецька. Київ : КІМ ім. Р. М. Глієра, 2016. С. 70–71.
2. Фэн Бинь. Веристская идея женских образов в современной китайской опере и операх Дж. Пуччини // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2015. № 2. С. 163–167.
3. Liu Ching-chih. A Critical History of New Music in China. Hong Kong : Chinese University of Hong Kong, 2010. 960 p.

Гао ДАЦЯНЬ

Науковий керівник: Катерина ЧЕРЕВКО, канд.мист., професор

Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка

м. Львів, Україна

ФОРТЕПІАННА БАЛАДА ЛІ-ЛІ ЧАН:

РЕФЛЕКСІЯ ОСОБИСТОГО ШЛЯХУ ЧЕРЕЗ МУЗИКУ

Вступ. Лі-Лі Чан — сучасна китайська композиторка, піаністка та викладачка фортепіано. Основним жанром її композиторської творчості є фортепіанна музика. Будучи знаною виконавицею-піаністкою вона володіє багатим практичним досвідом гри на фортепіано, що знаходить втілення у композиціях. У фортепіанних творах

композиторки органічно поєднані традиційні китайські музичні елементи та західні композиторські техніки. Пентатонічні гами, народні мелодії, а також елементи хроматизму та політональності знаходять своє місце у її творчості. Лі-Лі Чан класифікує свої твори за рівнями складності, що дозволяє різним виконавцям відчувати інтеграцію західних технік фортепіано із китайськими традиційними мотивами.

Результати. Особливе місце у фортепіанній творчості композиторки займають твори для високого професійного рівня, серед яких Балада. Звертаючись до романтичного жанру, Лі-Лі Чан не лише наслідує західні традиції фортепіанного мистецтва та розширює жанрову палітру національних творів, а й збагачує фортепіанний репертуар.

«Балада» написана у 2016 році і належить до автобіографічних творів, що передає особистий життєвий досвід Чан. Композиторка будує твір, як рефлексію над власним життям. Лі-Лі Чан у своїй музиці використовує певні сюжетні лінії, що дозволяють слухачеві зануритися в її особистий наратив. «Балада» є своєрідною автобіографічною оповіддю, в якій можна простежити складні емоційні стани, викликані досвідом навчання в Китаї та Америці.

Обговорення. Варто звернутися до походження жанру фортепіанної балади. Балада у фортепіанній музиці набула особливої популярності в XIX столітті в період Романтизму. Вперше до цього жанру звернувся Фридерик Шопен. Його наступниками та найбільш відомими представниками жанру фортепіанної балади стали Ференц Ліст, Йоганнес Брамс, Едвард Гріг та інші композитори. У романтичну епоху балада як музичне оповідання відображала зв'язок між музикою та літературою, глибокі емоційні стани та переживання передавалися багатством музично-виразових засобів.

Лі-Лі Чан, створюючи свою баладу, віддала данину цьому жанру. Наративність «Балади» композиторки розкривається у її словах, в яких знаходимо пояснення програмності твору: «Моя балада — це розповідь, що використовує мій власний досвід навчання від Китаю до Америки як сюжетну лінію. Ви також можете зрозуміти, що історія розквітає як чотири пори року: тепло весни, літня спека, осіннє кружляння листя та суворі зимові бурі. Всі труднощі, зрештою, тануть, як лід і сніг, і життя починає новий цикл, наповнений спокоєм і радістю» [3]. Таким чином, можемо зазначити й філософський підхід, втілений у даному творі. Музична композиція Чан є не лише відображенням її особистих переживань, а й символічною подорожжю крізь життєві виклики.

Лі-Лі Чан у баладі використовує квазісонатну форму, що викликає асоціацію з творами Ф. Шопена. Композиція побудована на основі чотирьох тем, кожна з яких відповідає одній із пір року. Твір відображає зміни в житті Чан у відповідності до пори

року, що символізують різні етапи. Музична мова балади за своєю ладотональною організацією відображає характерні риси, притаманні для творів китайських композиторів.

За своєю будовою, експозиція належить до класичних зразків, містить чотири теми. Головна тема звучить в E-yu mode, після чого переходить в A-yu mode, відображаючи зміну емоційного стану композитора від спокою до хвилювання. Побічна тема й заключна частина містять елементи C-gong, які надають твору динамічності й виразності, символізуючи прагнення композитора до успіху. Розробка має два розділи, побудована на першій та другій темах відповідно. Перша – містить швидкі пентатонічні пасажі, що створюють поступове наростання напруги та символізує труднощі на життєвому шляху. Друга – звучить більш героїчною, відображаючи перемогу і подолання перешкод.

Реприза твору побудована на головній темі, вона повертає слухача до початкових спогадів. Кода завершується урочистими акордами, що надають твору відчуття завершеності й емоційної кульмінації. Таким чином, балада Лі-Лі Чан є не лише музичним твором, а відображенням художніх образів-спогадів з її життя.

Висновки. Отже, розгляд балади Лі-Лі Чан доводить, що у творі поєднані традиційність та сучасність. Використовуючи елементи китайської музики в поєднанні з західними гармонічними та структурними підходами, композиторка створила музичний наратив, який дозволяє слухачеві пережити разом із нею емоційні колізії її життєвого шляху. Свою розповідь вона будує на основі сучасних музично-виразових засобів з використанням різноманітних прийомів фортепіанного гри, що є цікавою як для виконавців, так і для слухачів. Її балада є не просто твором для фортепіано, а справжнім музичним відображенням особистих переживань, які резонують із кожною людиною, що коли небудь долала життєві труднощі.

ABSTRACT

The paper is devoted to the consideration of a piano ballad by the contemporary Chinese composer and pianist Li-Ly Chang. The content of the work is based on the author's "story" about her years of study, which is conveyed through the symbolic interpretation of four themes that personify the seasons.

ЛІТЕРАТУРА

1. Han, Li, Chen, Juanjuan & Tan, Yong. (2011). *Piano Art in China*. Beijing: National Press. 韩利, 陈娟娟, 谭勇, (2011). 钢琴艺术在中国

2. Huizi, Cui. (2020). Modern and Contemporary Chinese Piano Music from the Perspective of Culture. *Conference on Social Science and Natural Science (SSNS2020)*, 458-463. DOI: 10.38007/Proceedings.0001287
3. Li-Ly Chang. Composer-pianist. Retrieved from URL: <https://www.lilychangpiano.com/>

Лю СІНЬЯО

Науковий керівник: Лілія НАЗАР, канд. мист., доктор філософії

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

м. Львів, Україна - Китай

ІМПРЕСІОНІСТИЧНІ РИСИ У ВОКАЛЬНІЙ ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ — ПРЕДСТАВНИКІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ ШКОЛИ

Вступ. В контексті дослідження камерно-вокальної музики Китаю, яка має багатотисячлітні традиції, однак в аспекті становлення і розвитку саме як мистецької пісні європейського зразка, що означається в китайській культурі терміном *kunstlied*, яке припадає на ХХ століття, залишається чимало ракурсів наукових проблем. Вони торкаються виявлення та осмислення взаємовпливів і синтезу китайського та світового-європейського, визначення рівнів міжкультурної комунікації, симптоматично - на базі синергії конвергентно-комунікативних процесів — кристалізації специфіки та оригінальності даного жанру як особливого феномену в просторі світового музичного мистецтва. З'явившись на зорі минулого століття у китайській музичній культурі, мистецька сольна пісня-романс пройшла стрімкий шлях розвитку, досягаючи високі художні вершини та зайняла гідне місце не лише у вітчизняній культурі, але вийшла на міжнародні терени. До творців нового жанру входила ціла плеяда китайських композиторів, які належали до різних національних шкіл за освітою та відповідно щодо них формували свої стильові орієнтири. Так, у Франції музичну освіту та симптоматично впливи цієї вокальної школи репрезентують Ма Сіцонг, Сіань Синьхай, Лі Сігуан, Не Ер, творчість яких позначена імпресіоністично-символістичними рисами, які найбільш адекватні щодо художніх вимірів традицій китайської поезії.

Методологія спирається на дослідницько-пошуковий метод, що використовується при відборі матеріалів для дослідження; структурно-системний підхід для диференціації впливу та адаптації досягнень західних шкіл в процесі становлення китайської камерно-інструментальної музики ХХ ст. та аналітичний, який передбачає оцінювання проблематики обраної теми за допомогою аналітичних

спостережень над зразками китайської камерно-вокальної музики. Теоретичною базою дослідження є праці, що торкаються питань міжкультурної комунікації східних та західних традицій у музичній культурі Китаю, виявляють основні віхи розвитку камерно-вокальної музики Китаю ХХ ст. (А Гудаму, Сунь Пенсянь, У Хунюань та ін.); торкаються дослідження творчості окремих композиторських постатей (Сун Ліпін, Лі Даочунь, Лі Яньлун).

Результати. Розкрито суттєву співдію між французькою та китайською музичними культурами, зокрема у царині мистецької пісні. Виявлено значення китайських композиторів - представників французької школи у розбудові вокальних жанрів. Імпресіоністично-символістичний світ французької вокальної лірики, характерні особливості французької мистецької пісні, плідні традиції якої були суголосними цілій плеяді китайських композиторів, які отримали академічну освіту у Франції та стали адептами даної школи, зокрема, продовжуючи традиції К. Дебюссі та М. Равеля. Мистецьку пісню у творчості китайських композиторів ХХ ст. розглянено в контексті співдії національних та світових традицій у вокальній камералістиці. Ма Сіцонг та Сіян Сінхай були піонерами китайської музики, які сформувалися у лоні французької школи, проте, виявили і національні іманентні риси власне китайського контенту, чим продемонстрували унікальний симбіоз зрощення окцидентально-орієнтального порядку та оригінальність саме китайської мистецької пісні, яка отримала своєрідний статус у площині світової панорами камерно-вокальної музики. Продовжили кореспонденцію з французькою вокальною традицією у розрізі імпресіоністичної манери письма з відчутними елементами урбанізму Не Ер, Лі Цзефу, Чжао Кайсін, Цюй Сісянь. А китайські митці межі ХХ-ХХІ ст. - Чень Тянь Хе, Цюй Сяосун, Чень Циган, Го Веньцзін, Є Сяоган, особливо в творах на тексти давньої китайської поезії, вирішеними сучасними новаторськими засобами, гравітують до специфіки французького звукопису та камерно-вокальних традицій, кореспондуючи з творчістю М. Дюпре, Ж. Ібера, А. Жоліве, А. Русселя, О. Мессіана, П. Булеза та інших митців Франції ХХ ст..

Обговорення. Беззастережний вплив імпресіоністично-символістичних тенденцій відчутний у вокальних циклах Ма Сіцонга, зокрема, у циклі «Після дощу» на слова Го Моруо, який включає наступні романси: «Після Дощу», «Сфінкс під місяцем», «Злива», «Дощ припиняється», «Весілля під час заходу сонця», «На Морі». Остання з них, співмірна зі стилістикою К. Дебюссі, демонструє зрілий китайський імпресіоністичний звукопис та інтенсивні символістичні тенденції. Характерний для французької школи використання витончених елементів мелодекламації та імпресіоністично звукописних

моментів у фортепіанній партії - такий тип мелодизованої декламаційності зближається з китайським типом пісень-віршів у давній поезії. Зрештою, однією з характерних ознак французької музики загалом є звернення до минулого, що постає однією з яскравих форм неокласицизму. Такі ж тенденції спостерігаємо і у китайській вокальній музиці, однією з магістральних напрямних якої стало звернення до давніх поетичних текстів та способів їх відтворення, що у великій мірі визначає національну своєрідність нової сторінки китайського музичного мистецтва.

У творчості Сіань Сінхя спостерігаємо значне ускладнення музичної мови, адже його композиції наближаються до розгорнутих симфонізованих вокальних поем («Спогади про Цін'є: плачуча флейта» на слова Лі Бая для голосу, флейти і фортепіано), базуючись на широкому спектрі різностильових інтенцій в поєднанні з глибинними філософсько-екзистенційними аспектами. Композитор також тяжіє до сучасних урбаністичних тенденцій, входячи у зону комунікації між академічною та сферою популярної музики, предиспонує в перспективі входження мистецької пісні і у жанр кіномузики (поема «Опівнічного співу»).

Особлива увага французьких митців приділялася способам інтонування слів з тенденцією до відтворення природньо-мовної манери (*chant parle*) та появи специфічного жанру – мелодекламації (проспіваного вірша) – саме такими є засадничі особливості національної китайської переважно співаної або промовленої мелодизованим речитативом поезії. Ці риси особливо відчутні у жанровій парадигмі мистецької пісні Китаю на прикладі творчості Не Ера, Лі Цзефу, Чжао Кайсіня, Цюй Сісяня особливо у ліричних, філософських та пейзажних піснях.

Животворність співмірності семантичних кодів символістично-імпресіоністичного начал у китайській мистецькій пісні на прикладі творів сучасних композиторів Чень Тянь Хе, Цюй Сяосуна, Чень Цигана, Го Веньцзіня, Є Сяогана покликані розкрити відповідність французької та китайської естетично-стилевих парадигм у площині мистецької пісні.

Висновки. Таким чином, можна сміливо стверджувати, що китайські композитори першої половини ХХ ст. у жанрах мистецької пісні кореспондували з різноманітними національними школами (напротивагу загально прийнятій тенденції щодо виняткового впливу німецької школи та Ф. Шуберта), однією з інтенсивно представлених — була французька символістично-імпресіоністична традиція, яка стала особливо суголосною національному художньо-мистецькому китайському світогляду, вносячи оригінальне і неповторне слово у розвиток даного жанру.

ABSTRACT

In the genres of art song, Chinese composers corresponded with various national schools, one of the most intensively represented was the French symbolist-impressionist tradition, which became particularly consonant with the national artistic Chinese worldview, contributing an original and unique word to the development of this genre in China.

ЛІТЕРАТУРА

1. А Гудаму. Академічне вокальне мистецтво Китаю в контексті сучасної музикології. Культура України. Випуск 67, 2020, С. 89-97.
2. Лю Бінцянь. Про паралелі в художніх принципах мислення Китаю і Європи. Музичне мистецтво і культура. / Головний редактор : О. В. Сокол ; заст. головного редактора : О. І. Самойленко. Одеса : ВПП Друкарський двір, 2009. Випуск 10, С.140- 152.
3. У Хунюань. Китайська художня пісня: історія і теорія жанру Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства — Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво/ Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, Харків, 2016, 18 с.

Секція 6. МАРКЕТИНГ ТА МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Bohdana DANKO

Scientific Supervisor: Nataliya TODOROVA, PhD, Associate Professor

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

FACING THE CHALLENGES OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

Introduction. Intercultural communication encompasses the exchange of information among people from different cultural backgrounds, where meanings and interpretations vary significantly across cultural boundaries. This study examines the complex dynamics of intercultural communication in the Ukrainian context, given Ukraine's growing integration into global economic and cultural systems. The main research question is as follows: What should be done by Ukrainian organizations to minimize intercultural communication challenges? This study contributes to the field by analyzing the unique cultural, historical, and linguistic factors that influence Ukrainian communication patterns in an international professional environment. The primary stakeholders of this research are Ukrainian businesses, foreign businesses and international investors, government agencies, cultural exchange organizations, and all the professionals active in cross-border cooperation.

Methodology. This research is based on the findings by the gurus of cross-cultural management G. Hofstede [3], E. Hall [2], S. Ting-Toomey [7], and E. Meyer [4] and the analysis of real-life case studies from business, education, and tourism sectors to illustrate most frequent communication challenges. The analysis is focused on identifying recurring patterns of intercultural miscommunication and evaluating the effectiveness of current approaches to managing these challenges.

Results. Several critical challenges of intercultural communication in Ukraine were identified:

1. Differences in work habits. Among several quoted cases, this challenge can be exemplified by ELEKS, a Ukrainian IT company, which tried to enter the Croatian market. When ELEKS opened an office in Croatia, it faced cultural differences in terms of working hours. Ukrainian employees scheduled meetings late in the evening, which did not match the work habits of their Croatian colleagues, who prefer to end the day earlier. This resulted in adapting work schedules that were routine locally to ensure effective cooperation [5].

2. Differences in communication style. The study of intercultural communication between Ukrainian and Belgian employees in the IT sector, for instance, found that the direct communication style of Ukrainians was sometimes perceived as rudeness by Belgians. This required Ukrainian specialists to adapt their discourse to partners' expectations to improve mutual understanding [1].
3. Contextual differences. As part of an educational exchange program, a Ukrainian teacher in China decided to try out Popper debates in several groups of his freshmen. The Karl Popper Debate format is known to be a great tool for developing vocabulary and the learners' ability to convince an opponent and clearly express their point of view. The first event went badly, and the second one was even worse: for people from a society with a high collectivism index, straightforward discussions about controversial issues, which are acceptable in Western cultures, seem 'barbaric' as the debaters have to violate "social harmony" by proving that others are wrong and by making them lose their face by being defeated in the argument. The teacher quickly stopped experimenting with debates, as going out together and having informal conversations proved to be more effective [8].

Current approaches to managing these challenges often appear inadequate, as evidenced by the documented cases of communication failures across multiple sectors. Organizations lack comprehensive cultural awareness competency training and structured protocols for international interactions.

Discussion. The analysis of real-world cases confirms that intercultural communication issues in Ukraine often arise from the lack of awareness of varied cultural values and different communication styles practiced by the representatives of other nations. Globalized business behavior, which looks similar at first glance across various cultures, creates an illusion that participants have similar underlying values that motivate this behavior, which proves to be a misconception. As a result, as exemplified by several cases mentioned above, interactions between partners appeared to be ineffective and led to delays.

Intercultural communication in the current Ukrainian context is characterized by Ukraine's position as a bridge between Europe and Asia, with increasing international partnerships and foreign investments making intercultural communication skills increasingly significant. However, the effectiveness of current approaches is questionable given the recurring nature of such challenges.

Based on the findings, the following measures can be recommended for Ukrainian organizations to improve their cross-cultural interactions:

1. *Implement targeted cross-cultural awareness and competency training*. This directly addresses knowledge gaps about cultural differences and can be implemented through

workshops and online courses providing practical skills based on real Ukrainian business scenarios. Moreover, such courses can be tailored to specific industries and contexts. However, this measure requires financial investment and time commitment and its effectiveness depends on the quality and relevance of training.

2. *Develop adaptive communication style protocols.* This will help educators and managers adjust to international norms and it proves feasible as it is administered by the organization's management. Creating standardized approaches to common situations reduces individual error and misinterpretation. Yet there remains a risk that these protocols might overlook some specific cultural nuances and they require regular updates as international practices evolve.
3. *Establish clear protocols for multicultural teams.* Such protocols should address context-specific communication issues and can be implemented through policy development. They might be particularly valuable for digital interactions where non-verbal cues are limited helping to create consistency across teams. However, they may seem rigid or bureaucratic if overly formalized; they will require commitment and internal control from all team members to follow.
4. *Support exchange programs and cross-cultural workshops.* Such programs will provide immersive experiences to develop cultural awareness and sensitivity. Although they require operative partnerships and funding, they will offer practical hands-on experience with other cultures, and build long-term relationships and networks. Additionally, they are more resource-intensive than other measures and their immediate benefits are limited to participants unless knowledge is effectively shared.
5. *Create focused intercultural liaison positions within organizations.* This measure will provide expert mediation for complex interactions and can be especially beneficial for large organizations with frequent international contact, accumulating expertise and responsibility to prevent costly misunderstandings in high-stakes negotiations. However, it creates additional staffing costs and dependency rather than building organization-wide competence.

Conclusion. This study has identified primary challenges in the intercultural communication of Ukrainian organizations engaged in international business relations. The findings demonstrate that language barriers, non-verbal communication differences, stereotyping, contextual differences, and technological miscommunication all contribute to deteriorating the quality of international business relations.

To improve intercultural communication of Ukrainian legal entities, the five targeted recommendations are proposed aiming to equip Ukrainian professionals and organizations

with the tools needed to effectively handle intercultural communication challenges. Implementation of these measures should be prioritized based on the specific needs and resources of each organization, with emphasis on practical, evidence-based approaches that directly address the documented communication challenges in the Ukrainian international business context.

These strategies would foster more successful international collaborations and reduce the risk of cultural misunderstandings, ultimately enhancing Ukraine's position in the global business environment. By addressing these intercultural communication challenges systematically, Ukrainian organizations can transform potential barriers into opportunities for growth and innovation in their international partnerships.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються виклики міжкультурної комунікації в Україні, особливо в умовах, коли країна стає все більш інтегрованою в глобальні економічні та культурні системи. Підкреслюється, як культурні, історичні та мовні чинники впливають на спілкування в міжнародних професійних умовах, і намагається визначити, як українські організації можуть краще керувати цими відмінностями. Використовуючи практичні приклади з реального життя та усталені теорії таких експертів, як Хофстеде та Холл, дослідження визначає ключові проблеми, такі як відмінні робочі звички, стилі спілкування та контекстуальні непорозуміння. Наголошується на важливості вдосконалення міжкультурної комунікації для уникнення непорозумінь та зміцнення міжнародного партнерства України, що вимагає практичних галузевих рішень, які відповідають унікальним комунікаційним потребам українських організацій у глобальному контексті

REFERENCES

1. Dziubiak A. Osoblyvosti mizhkul'turnoyi komunikatsiyi v mezhakh ukrayins'ko-bel'hiys'koyi spivpratsi (na prykladi ukrayins'koyi IT-kompaniyi) (Features of intercultural communication within the framework of Ukrainian-Belgian cooperation (on the example of a Ukrainian IT company). (In Ukrainian). Available at: <https://er.ucu.edu.ua/items/dcba7bfb-79d5-432c-b152-9deb44947110> (Accessed: 1.03.2025)
2. Hall, E.T. (1976). Beyond Culture. New York: Anchor Books. Available at: https://monoskop.org/images/6/60/Hall_Edward_T_Beyond_Culture.pdf (Accessed: 12.03.2025)

3. Hofstede, G. (2001). Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations. Sage Publications. Available at: <https://www.scribd.com/document/564670458/Hofstede-G-2001-Culture-s-Consequences-Comparing-Values-Behaviors-Institutions-And-Organizations-Across-Nations-2nd-Ed> (Accessed: 7.03.2025)
4. Meyer, E. (2014). The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business. PublicAffairs. Available at: <https://www.cag.edu.tr/uploads/site/lecturer-files/erin-meyer-the-culture-map-breaking-through-the-invisible-boundaries-of-global-business-publicaffairs-2014-pdf-eR38.pdf> (Accessed: 10.03.2025)
5. Mironenko T., Petrushko L. (2023) Kulturnyy shok. Ukrayinski kompaniyi vyyshly na svitovi rynky i vyyshly u stinu natsional'nykh kul'tur. Yak vony dolayut' tsey vyklyk (Culture Shock. Ukrainian companies have entered global markets and run into the wall of national cultures. How they overcome this challenge.) (In Ukrainian). Available at: <https://forbes.ua/leadership/kulturniy-shok-yak-kulturni-vidminnosti-vplivayut-na-vedennya-biznesu-za-kordonom-i-chomu-vazhlivo-brati-ikh-do-uvagi-23032023-12571> (Accessed: 7.03.2025)
6. Morhulets O., Nyshenko O., Shevchenko O. (2023) Cross-cultural communications in tourism: problems and solutions. // *Ekonomika ta Suspilstvo* (Economy and Society), No 57. (In Ukrainian). Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3184/3107> (Accessed: 15.03.2025)
7. Ting-Toomey, S. (1999). Communicating Across Cultures. The Guilford Press. Available at: https://hubicl.org/app/site/collections/1927/Ting-Toomey_1999_Identity_Negotiation.pdf (Accessed: 10.03.2025)
8. Vilchavskiy I. (2023) Kros-kulturna komunikatsiya za Hofstede: Dani zamist prypushchennya (Cross-cultural communication according to Hofstede: Data instead of assumptions). (In Ukrainian). Available at: <https://www.ba.in.ua/2023/07/28/kros-kulturna-komunikaciya-za-hofstede-dani-zamist-prypushhen/> (Accessed: 12.03.2025).

Bohdana BULEZA

Scientific Supervisor: Nataliya TODOROVA, PhD Assoc. Prof.

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

GREEN HORIZONS: THE ROLE OF ECOTOURISM IN SHAPING INTERNATIONAL TOURISM DEVELOPMENT IN COSTA RICA

Introduction. Costa Rica has become a global leader in ecotourism, offering an integrated approach that promotes sustainable tourism while safeguarding biodiversity and stimulating local community development. With over 25% of its land protected as national parks and reserves, Costa Rica uses ecotourism to attract international visitors, creating both environmental and economic benefits. This case study examines how Costa Rica's model of ecotourism contributes to both biodiversity conservation and community development. The study aims to describe how Costa Rica's ecotourism model helped preserve its rich biodiversity, in what ways ecotourism contributes to the socio-economic development of local communities and what challenges Costa Rica faces in balancing ecotourism's environmental, social, and economic goals.

Methodology. This study applies a mixed-methods approach, combining qualitative research (case studies, expert interviews, and field observations) and quantitative data analysis (tourism statistics, employment data, and environmental impact assessments). The following data sources were used: academic publications (research papers and government reports on Costa Rica's ecotourism policies and their impacts), statistical data (tourism revenues, employment rates, and environmental data from Costa Rican institutions and international organizations), case studies (examination of key ecotourism sites like Corcovado, Tortuguero, and Monteverde, analysing both biodiversity protection efforts and community outcomes).

Background. Costa Rica is home to diverse ecosystems, making it a prime ecotourism destination. Its tourism industry has increasingly shifted toward sustainability since the 1990s, with ecotourism becoming a key strategy for biodiversity conservation and economic development. The country's protected areas, such as Corcovado National Park (considered one of the most biodiverse places on Earth), attract millions of international tourists each year, generating crucial revenue for conservation.

Key stakeholders of the tourism industry in Costa Rica comprise the Government, local communities, and private sector. The Costa Rican Tourism Institute (ICT) and the Ministry of Environment and Energy (MINAE) set policies that promote sustainability in the tourism industry. Residents in rural and protected areas benefit from ecotourism by gaining

employment in various sectors, including hospitality, guiding, and transportation. Eco-lodges, tour operators, and environmental organizations are central to delivering eco-friendly tourism services.

Results. Costa Rica's commitment to ecotourism has significantly contributed to protecting its natural resources. Over 25% of the country is designated as protected areas, which is critical for preserving diverse species. Revenue from ecotourism activities helps fund the management and expansion of these areas. Tourists and locals benefit from programs that emphasize the importance of conservation, enhancing awareness of sustainable practices and biodiversity protection. Ecotourism has provided local communities with sustainable livelihoods, though challenges remain in ensuring equitable distribution of benefits, which include:

- *job creation*: Tourism generates employment in rural areas, with thousands of locals employed as guides, hotel workers, and artisans;
- *local business development*: Small eco-friendly businesses thrive in ecotourism hubs, including eco-lodges, organic farms, and local handicraft shops;
- *capacity building*: Community-based tourism initiatives provide training and empowerment opportunities for local residents to participate directly in conservation and tourism activities.

With this in mind, the following challenges should be taken into account:

- *over-tourism*: Some popular parks, such as Manuel Antonio, face overcrowding, which leads to environmental degradation and a diluted visitor experience;
- *economic disparities*: Although ecotourism generates revenue, the distribution of benefits has not been entirely equitable. Larger operators in urban centres often capture a disproportionate share of the profits, while smaller, rural businesses face challenges competing for market share.

Discussion. Costa Rica's model of ecotourism demonstrates significant benefits for biodiversity conservation and community development. However, the study highlights several key areas that require improvement:

- *Visitor Management*: The need to balance visitor numbers to prevent the degradation of natural sites and to protect wildlife habitats.
- *Equitable Distribution of Benefits*: Ensuring that local communities, especially those in remote areas, receive a fair share of the economic benefits from tourism.
- *Sustainability Challenges*: Addressing the pressure of overtourism in key destinations and the long-term sustainability of tourism practices.

The model's success lies in its ability to integrate conservation with community involvement, although further efforts are needed to address the socio-economic inequalities and environmental risks associated with rapid tourism growth.

Conclusion and Recommendations. Costa Rica's ecotourism approach has proven effective in fostering biodiversity conservation while generating income and developing opportunities for local communities. The case study supports the hypothesis that ecotourism can be a powerful tool for sustainable development. However, several challenges, such as overtourism and economic inequality, require attention. Among the ways to minimize these challenges, it is recommended to

- implement *visitor quotas*: To protect high-value ecosystems and manage visitor impacts, Costa Rica should consider implementing visitor caps in the most popular parks and attractions;
- promote *community-led tourism initiatives*: Empowering local communities to manage ecotourism projects will help ensure a more equitable distribution of the economic benefits;
- expand *off-season and lesser-known destinations*: Encouraging tourists to visit during the off-season or less-visited parks would help reduce pressure on the most popular destinations and encourage a more sustainable tourism flow;
- strengthen *sustainability certifications*: Expanding programs like the Certification for Sustainable Tourism (CST) to more businesses and incorporating stronger environmental standards would enhance the credibility and impact of Costa Rica's ecotourism sector.

In conclusion, Costa Rica's ecotourism model is a compelling example of how sustainable tourism can contribute to biodiversity conservation while fostering socio-economic opportunities for local communities. By integrating environmental stewardship with inclusive development strategies, the country has positioned itself as a global leader in responsible tourism. However, ongoing challenges—such as managing visitor impact, ensuring equitable benefit distribution, and maintaining ecological integrity amidst economic pressures—highlight the need for continuous evaluation and adaptive management. Striking a balance between growth and sustainability remains imperative to ensure that ecotourism in Costa Rica continues to thrive without compromising the resources it seeks to protect.

АНОТАЦІЯ

Коста-Ріка стала одним із світових лідерів у сфері екотуризму, успішно поєднуючи збереження біорізноманіття з соціально-економічним розвитком місцевих громад. У статті досліджується подвійний вплив моделі сталого туризму Коста-Ріки: на

охорону природного середовища та на розширення можливостей для місцевого населення. Основна увага приділяється функціонуванню природоохоронних територій, програмам сертифікації та участі громад у туристичних ініціативах. Екотуризм розглядається як інструмент захисту екосистем і джерело економічного зростання. Дослідження базується на аналізі якісних та кількісних даних з академічних публікацій, галузевих звітів та статистичних матеріалів з метою оцінки ефективності туристичної моделі країни. Отримані результати свідчать про позитивні наслідки впровадження принципів сталості: покращення стану довкілля, зростання рівня зайнятості та розвиток місцевої інфраструктури. Водночас виокремлюються виклики, зокрема перенасичення туристичних маршрутів і нерівномірний розподіл доходів. На завершення надаються рекомендації щодо вдосконалення еко туристичної моделі Коста-Ріки з метою забезпечення її довготривалої життєздатності та справедливого розвитку.

REFERENCES

1. CST Tourism Sustainability. (2020). Costa Rican Tourism Board (ICT). Available at: <https://www.ict.go.cr/en/sustainability/cst.html>
2. Dougherty, M. (2009). Ecotourism and Sustainable Development, 2nd edition – By Martha Honey. Natural Resources Forum. 33. 340 - 342. 10.1111/j.1477-8947.2009.01256.x. Available at: https://www.researchgate.net/publication/230406340_Ecotourism_and_Sustainable_Development_2nd_edition_-_By_Martha_Honey
3. Mader, R. (2022) Strengthening sustainable tourism's role in biodiversity conservation and community resilience, Resolution 130. Available at: <https://www.planeta.com/iucn2020-motion130/>
4. Shang, Y., Bi, C., Wei, X. et al. Eco-tourism, climate change, and environmental policies: empirical evidence from developing economies. Humanit Soc Sci Commun 10, 275 (2023). Available at: <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01777-w>
<https://doi.org/10.1057/s41599-023-01777-w>
5. Weaver, D. (2001). Ecotourism. John Wiley & Sons. Available at: <https://archive.org/details/ecotourism0000davi/mode/2up>

ВПЛИВ ОСОБИСТИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ВЛАСНИКА НА ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО БРЕНДИНГУ ТА ІМІДЖУ КОМПАНІЇ

Вступ. Практика господарювання у сучасному динамічному бізнес-середовищі доводить, що стратегічний напрямок брендингу та іміджу будь-якої успішної та ефективної організації визначаються особистими цінностями та етичними принципами власника компанії. Вони безпосередньо впливають на формування корпоративної культури, взаємодію з клієнтами, партнерами, а також на вибір комунікаційних стратегій компанії. Це забезпечує гармонійне поєднання особистих переконань власника із загальними цілями та цілями організації, що сприяє її успіху на ринку. Як раптова зміна декларованих цінностей може вплинути на вартість компанії можна спостерігати на досвіді Ілона Маска та його компанії Тесла. Саме те, яким чином особа власника бізнесу визначає брендинг та імідж компанії, є предметом вивчення у даному дослідженні.

Методологія. Результати дослідження отримано із застосуванням аналітичного методу, що дозволив систематично підійти до вивчення впливу особистих цінностей власника на формування корпоративного іміджу. Аналітичний підхід передбачає розгляд існуючих теоретичних концепцій, аналіз емпіричних даних та оцінку конкретних кейсів, що ілюструють взаємозв'язок між особистими переконаннями керівника та брендовою стратегією компанії. Джерелами дослідження виступили наукові публікації, що розглядають роль лідерства у побудові корпоративного бренду, статті, присвячені впливу етичних принципів на стійкість компанії, а також практичні кейси успішних організацій, у яких особисті цінності власника відіграли значну роль у формуванні брендингової стратегії.

Результати. Особисті цінності та моральні принципи власника бізнесу визначають стратегічний напрямок розвитку сучасної компанії. Цінності, яких дотримується власник, відображаються в корпоративній місії, бачення компанії та її стратегічних цілях. Якщо власник ставить на перше місце соціальну відповідальність, сталий розвиток, чесність і прозорість, то компанія може орієнтуватися на довгострокові відносини з клієнтами, партнерами, громадами, використовуючи такі

етичні принципи для створення позитивного бренду. Наприклад, компанія Patagonia, заснована на етичних принципах сталого розвитку та екологічної відповідальності, інтегрує ці цінності у свою бізнес-модель. Її засновник, Івон Шуїнар, з юності захоплювався альпінізмом і прагнув створити якісний, довговічний одяг без шкоди для довкілля. Ця особиста філософія стала основою бізнесу й визначила стратегічний напрямок розвитку компанії. Його відданість екології та соціальній відповідальності втілювалася у рішеннях компанії про використання вторинних матеріалів, підтримку природоохоронних ініціатив та заклики до відповідального споживання. Таким чином, його етичні переконання безпосередньо формують цінності Patagonia та визначають її бренд як символ відповідального бізнесу [2; 5].

Етичні принципи власника глибоко пронизують комунікаційну стратегію та взаємодію з партнерами, створюючи фундамент для довіри та довгострокових відносин. Вибір партнерів стає відображенням етичних принципів власника, оскільки компанія прагне співпрацювати з тими, хто дотримується високих стандартів етичної поведінки. Стиль комунікації з партнерами відрізняється відвертістю та повагою, створюючи атмосферу взаєморозуміння та співпраці. Яскравим прикладом є компанія ІКЕА, заснована Інгваром Кампрадом, який вважав етику бізнесу та доступність якісних товарів ключовими принципами своєї діяльності. Його підхід до партнерських відносин базувався на довірі, відповідальності та спільному прагненні до сталого розвитку. ІКЕА співпрацює лише з постачальниками, які дотримуються суворих екологічних і соціальних стандартів, таких як відповідальне використання ресурсів, гідні умови праці та відсутність дитячої праці [4].

Власні переконання керівника є тим фундаментом, на якому будується корпоративна культура компанії. Керівник, як лідер, задає тон, визначаючи цінності, норми та поведінку, які стають основою для всіх співробітників. Його особисті погляди на чесність, відповідальність, інновації чи командну роботу безпосередньо впливають на те, як компанія функціонує зсередини та сприймається ззовні. Якщо керівник цінує відкритість та прозорість, це відображається у внутрішній комунікації та взаємодії між колегами. Якщо він прагне до інновацій, це стимулює творчий підхід до роботи та готовність до ризику. Стиль керівництва, будь то авторитарний чи демократичний, формує атмосферу в колективі, визначаючи рівень автономії та відповідальності співробітників. Останнім часом декілька великих технологічних компаній у США скоротили програми, пов'язані з етичністю та інклюзивністю. Наприклад, Google припинила свої цільові показники щодо найму на основі різноманітності та переглядає ініціативи в галузі різноманітності, рівності та інклюзивності (DEI). Подібним чином,

Microsoft розпустила свою команду з питань етики та суспільства в підрозділі штучного інтелекту. Ці кроки відображають тенденцію серед великих корпорацій, які переглядають або скорочують свої DEI-програми через економічні виклики та зміну законодавчого середовища. Це може бути зумовлено кількома факторами. Економічні виклики та необхідність оптимізації витрат спонукають компанії переглядати свої бюджети, і програми, які не приносять негайного фінансового прибутку, можуть потрапляти під скорочення. Також можливий тиск з боку інвесторів, які прагнуть швидкої віддачі від інвестицій, що може призводити до зменшення фінансування ініціатив, спрямованих на довгострокові соціальні зміни [3].

Особисті переконання та етичні стандарти власника не просто відображаються на зовнішньому іміджі компанії, вони пронизують її внутрішню структуру, створюючи її сутність. Коли керівник активно сприяє розвитку корпоративної культури, де чесність, повага та співпраця є ключовими цінностями, він формує здорове робоче середовище. Це, у свою чергу, призводить до появи відданих та лояльних працівників, які не лише відчують зв'язок зі своєю організацією, але й активно сприяють її розвитку та успіху.

Корпоративна культура є феноменом, який дозволяє відрізнити одну організацію від іншої і визначає її успіх та стабільність на ринку. Вона охоплює атмосферу, соціальний клімат, філософію, цінності, норми та стереотипи поведінки, що визначають дії працівників. Працівники виступають носіями цієї культури, що допомагає їм діяти з усвідомленою метою. Тому ефективність корпоративної культури тісно пов'язана з діяльністю керівника компанії, який управляє персоналом [1, с. 181].

Висновки. Отже, особисті цінності та етичні принципи власника є не просто декларацією, а життєдайним фундаментом, на якому будується вся діяльність компанії. Вони пронизують кожен аспект бізнесу, від внутрішньої культури до зовнішнього іміджу, формуючи не лише те, як компанія функціонує, але й те, як вона сприймається світом. Ці принципи визначають стратегічні рішення, впливають на вибір партнерів, формують маркетингові стратегії та навіть визначають, як компанія взаємодіє з клієнтами та суспільством. Приклади таких компаній, як Patagonia, IKEA демонструють, що коли етичні принципи органічно поєднуються з бізнес-стратегією, це створює потужну синергію, що веде до тривалого успіху.

ABSTRACT

The impact of personal values and ethical principles of a company's owner on corporate branding and company image is examined in the paper. The research highlights how these values influence corporate culture, customer and partner interactions, and communication strategies. The study emphasizes that a company's mission, vision, and

strategic direction often reflect the ethical stance of its owner. Based on examples of Patagonia and IKEA the paper illustrates how ethical leadership fosters trust, long-term partnerships, and brand loyalty. It is concluded that integrating ethical principles into corporate strategy leads to sustainable business success.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захарчин Г.М., Любомудрова Н.П., Винничук Р.О., Смолінська Н.В. *Корпоративна культура*. Навчальний посібник. Львів, 2011. 317 с.
2. Козуб Р.О. Теоретичні основи еволюції корпоративної соціальної відповідальності в системі менеджменту підприємства. *Інвестиції: практика і досвід*. 2024. № 15. С. 178-182.
3. Тихолаз І. Гіганти світового бізнесу згортають програми інклюзії (DEI). 13.01.2025. URL: <https://hubz.ua/news/giganty-svitovogo-biznesu-zgortayut-programy-inklyuziyi/> (дата звернення: 17.03.2025)
4. Цінності й місія IKEA. Офіційний сайт IKEA. URL: <https://www.ikea.com/ua/uk/this-is-ikea/about-us/cinnosti-i-misiya-ikea-pub9aa779d0/> (дата звернення: 15.03.2025)
5. Шулікіна М. Patagonia – найекологічніший бренд і компанія з найкращою репутацією у світі. VOGUE. URL: <https://vogue.ua/article/vogueman/brend/patagonia-nayekologichnishiy-brend-ta-kompaniya-z-naykrashchoyu-reputaciyeu-u-sviti-52478.html> (дата звернення: 15.03.2025).

Євгенія ЧУЛЕЙ

Науковий керівник: Оксана КУРЕЙ, канд.екон.наук., доцент

Ужгородський національний університет

м. Ужгород, Україна

МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО ЗМІН РИНКУ

Вступ. В актуальних умовах глобалізації та цифрової трансформації від підприємств різного спрямування та розміру вимагається вміння швидко адаптуватися до стрімких змін у ринковому середовищі. Зміна вподобань споживачів, технологічні інновації, коливання попиту та міжкультурні особливості впливають і навіть визначають стратегічний розвиток компаній. Важливою умовою для досягання успіху стає здатність підприємств підлаштовувати свої маркетингові стратегії до нових реалій. Тому виникає необхідність дослідження ефективних методів адаптації, які дозволяють компаніям зберігати конкурентні переваги. В ході дослідження важливо відповісти на деякі питання. Як підприємства можуть ефективно адаптуватися до змін ринку за

допомогою маркетингових стратегій? Які методи є найбільш дієвими в умовах сучасної економіки? Як міжкультурні фактори впливають на адаптацію маркетингових стратегій? [1].

Методологія. У дослідженні використано комплексний підхід, який поєднує в собі аналіз теоретичних концепцій маркетингу, аналіз практичного досвіду компаній та емпіричні дослідження. Дослідження базується на використанні кількісних та якісних методів збору та обробки інформації. Джерелами інформації слугували сучасні наукові праці з маркетингу, що висвітлюють підходи до адаптації маркетингових стратегій до швидко змінюваних умов зовнішнього середовища.

Результати дослідження свідчать, що для ефективної адаптації маркетингових стратегій до змін компанії вимушені застосовувати кілька ключових підходів. Одним із найважливіших інструментів при цьому визначають аналіз об'ємних даних, який дає змогу точно передбачити зміни на ринку та визначати потреби споживачів. Це дозволяє швидко змінювати стратегії та пропозиції, орієнтуючись на нові тренди та запити клієнтів. Також, зростає значення персоналізації маркетингових кампаній. Індивідуалізовані пропозиції, які враховують вподобання та потреби кожного клієнта, дозволяють значно підвищити ефективність маркетингових заходів та залучати більше лояльних споживачів.

Яскравим прикладом вдалої адаптації своїх маркетингових стратегій до змін ринку можна визнати компанію Netflix. У відповідь на зростаючу конкуренцію з боку інших стримінгових платформ, вона зосередилася на виробництві власного контенту, що допомогло залучити нових споживачів та зберегти лояльність існуючих. Ключовим інструментом успіху компанії стало саме використання великих даних для створення персоналізованих рекомендацій, що підвищило ефективність маркетингових кампаній [2].

Іншим важливим аспектом є впровадження інновацій в продуктах і послугах. У сучасному світі тільки бізнеси, котрі не лише реагують на зміни, а й активно створюють нові продукти, спроможні утримувати свою конкурентоспроможність. На додаток, все більше підприємств упроваджують стратегію омніканальності, що передбачає інтеграцію різних каналів комунікації зі споживачами – від фізичних магазинів до онлайн-платформ. Це дозволяє клієнтам здійснювати покупки та взаємодіяти з брендом найзручнішим для себе способом.

Для адаптації до змін на ринку підприємства повинні зберігати гнучкість у своїх стратегіях, що передбачає здатність швидко реагувати на будь-які економічні та соціальні зміни. Завдяки інтеграції сучасних технологій, аналітичних інструментів та

управлінських механізмів, підприємства можуть адаптуватися до зміни умов ринку, підвищуючи ефективність своїх маркетингових стратегій. Важливу роль в цьому відіграють інноваційні технології, зокрема штучний інтелект та автоматизація, які допомагають зменшити витрати на маркетинг та зробити кампанії ефективнішими [4].

Проте адаптація до змін ринку – це не лише технологічні інструменти. Міжкультурні фактори також мають значний вплив на маркетингові стратегії. При виході на міжнародні ринки, де також дуже нестабільна ситуація, підприємства повинні брати до уваги культурні відмінності, мовні бар'єри та соціальні норми, які визначають споживчу поведінку в різних країнах. Тому важливо адаптувати маркетингові стратегії до культурних особливостей кожного ринку, що дозволяє створювати ефективні комунікаційні стратегії та досягти більшої лояльності серед споживачів. До прикладу, та ж компанія Netflix активно враховує культурні, мовні та соціальні аспекти різних країн, пропонуючи їм локалізовані фільми і серіали. Це дозволяє Netflix залишатись популярною в різних регіонах світу, забезпечуючи задоволення потреб різних культурних груп [2].

Впровадження гнучкої маркетингової стратегії дозволяє вчасно реагувати на зміни ринку, оперативно та ефективно відновлювати рівновагу підприємства, швидко зорієнтуватися та відшукати в умовах економічного спаду рішення, що допоможе підприємству зберегти конкурентні позиції, мінімізувати ризики діяльності [3].

Висновки. Отже, адаптація підприємств до змін ринку є ключовим фактором їхньої успішності. Використовуючи різні маркетингові стратегії бізнеси можуть гнучко реагувати на ринкові виклики, підвищувати свою ефективність і забезпечувати довгостроковий розвиток. А врахування міжкультурних факторів при розробці стратегій дозволяє компаніям ефективніше взаємодіяти з різними сегментами споживачів. При цьому персоналізація маркетингових повідомлень із урахуванням культурних відмінностей сприяє підвищенню залученості споживачів й оптимізації маркетингових витрат.

ABSTRACT

The paper explores how businesses adapt their marketing strategies to the rapidly changing market conditions caused by globalization and digital transformation. It highlights the importance of utilizing big data, personalized marketing, and innovative technologies to predict market trends and meet consumer needs. The role of intercultural factors in shaping marketing strategies, especially in international markets, is also considered. It is concluded that flexibility, personalization, and cultural awareness are the keys to maintaining competitiveness and achieving long-term success in the evolving market landscape.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кривобок К.В. Обґрунтування сучасного підходу щодо адаптації підприємства до нестійкого зовнішнього середовища. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С.412–420.
2. Малявська К. Як адаптувати маркетингові стратегії в умовах мінливої поведінки клієнтів? *Журнал «ANT Media»*. 2023, 23 листопада. URL: <https://www.theantmedia.com/post/yak-adaptuvati-marketingovi-strategiyi-v-umovah-minlivogo-spozvivchogo-seredovishcha> (дата звернення: 18.03.2025).
3. Соковніна Д.М. Адаптивна маркетингова стратегія підприємства: методика формування та реалізація. *Економіка та держава*. 2020. №10. С. 89-92.
4. Ященко О.О. Перспективи маркетингових стратегій в умовах кризи та наростання обсягів інформаційного шуму: інноваційні підходи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №3. С.175-179.

Victoria KURTA

Scientific Supervisor: Svitlana MYSHKO, PhD, Associate Professor,

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TRANSFORMING BRAND MARKETING STRATEGIES

Introduction. This study examines the transformative role of artificial intelligence (AI) in reshaping brand marketing strategies by exploring the dual facets of enhanced customer engagement and the redefinition of traditional marketing paradigms, and it endeavours to critically assess both the operational benefits and the strategic challenges that arise from integrating AI into brand management. The purpose of the research is to contextualize AI's emergence as a pivotal technology within the evolving landscape of digital marketing, wherein the growing availability of big data and advanced analytical tools have rendered conventional marketing approaches increasingly insufficient for addressing the demands of personalized consumer interaction, while concurrently offering innovative pathways for driving brand equity and customer loyalty.

Methodology. This study is based on a comprehensive analysis that incorporates case studies, surveys, and extensive reviews of marketing databases.

Results. The results of the study indicate that AI-driven marketing strategies yield significant improvements in customer engagement metrics, which are achieved through the

personalization of marketing communications and the optimization of campaign performance based on predictive analytics. Furthermore, the research demonstrates that brands adopting AI not only experience measurable growth in sales and market reach but also benefit from a strategic repositioning that leverages data-driven insights to anticipate market trends and consumer preferences, thereby facilitating a dynamic response to rapidly shifting market conditions [2].

Discussion. The rapid advancement of artificial intelligence has revolutionized the marketing landscape, enabling companies to leverage data-driven insights, predictive analytics, and automation to enhance customer experiences, optimize operational efficiency, and drive revenue growth. As businesses increasingly integrate AI into their strategic frameworks, its impact on consumer engagement, personalization, and cost reduction has become a defining factor in competitive differentiation. In the case of Starbucks, AI has not only transformed traditional marketing approaches but has also played a pivotal role in refining demand forecasting, streamlining supply chain management, and fostering deeper customer relationships, ultimately leading to sustained business expansion and increased profitability [3].

The integration of artificial intelligence has been instrumental in enhancing Starbucks' operational performance, which, in turn, has contributed to significant economic gains. It is demonstrated that, when AI-driven systems such as Deep Brew are deployed, data is collected and processed in a manner that enables real-time adjustments to labour allocation, inventory management, and customer engagement strategies; such enhancements have been associated with measurable improvements in operational efficiency and revenue generation. For instance, it has been reported that net income increased by 25.7% in 2024 compared to the previous year, and that overall revenue experienced an 11.6% uplift, which, although these figures are influenced by a myriad of factors, can be partially attributed to the more precise and timely decision-making enabled by AI-driven insights [5].

It is maintained that, if the Digital Flywheel initiative — which integrates Mobile Order & Pay, personalized rewards programs, and seamless payment processing — is continuously refined through machine learning and big data analytics, then customer satisfaction will be further enhanced, thereby resulting in sustained improvements in the company's competitive positioning.

Moreover, because the strategic implementation of AI has been associated with a reduction in operational inefficiencies, it is argued that such technological advancements have enabled Starbucks to not only meet but also exceed market expectations, particularly when compared to its competitors, who have not been able to harness the full potential of digital

transformation to the same extent. As a result, it can be inferred that the adoption of AI has contributed to a scenario in which operational costs have been mitigated, which is further substantiated by comparative analyses from industry reports that indicate that, in conditions where AI is effectively utilized, customer experience is markedly improved and revenue growth is accelerated [5].

The line graph showcasing total revenue and net income from 2021 to 2024 indicates a consistent upward trajectory in both financial indicators, reflecting the significant impact of artificial intelligence on Starbucks’ business operations. The company’s revenue experienced substantial growth, rising from \$29.1 billion in 2021 to \$40.2 billion in 2024, which translates into a remarkable 38.1% increase over four years. This acceleration can be largely attributed to Starbucks’ AI-driven personalization strategies, digital customer engagement, and streamlined operations, all of which have contributed to higher customer spending and an improved brand experience (Fig. 1).

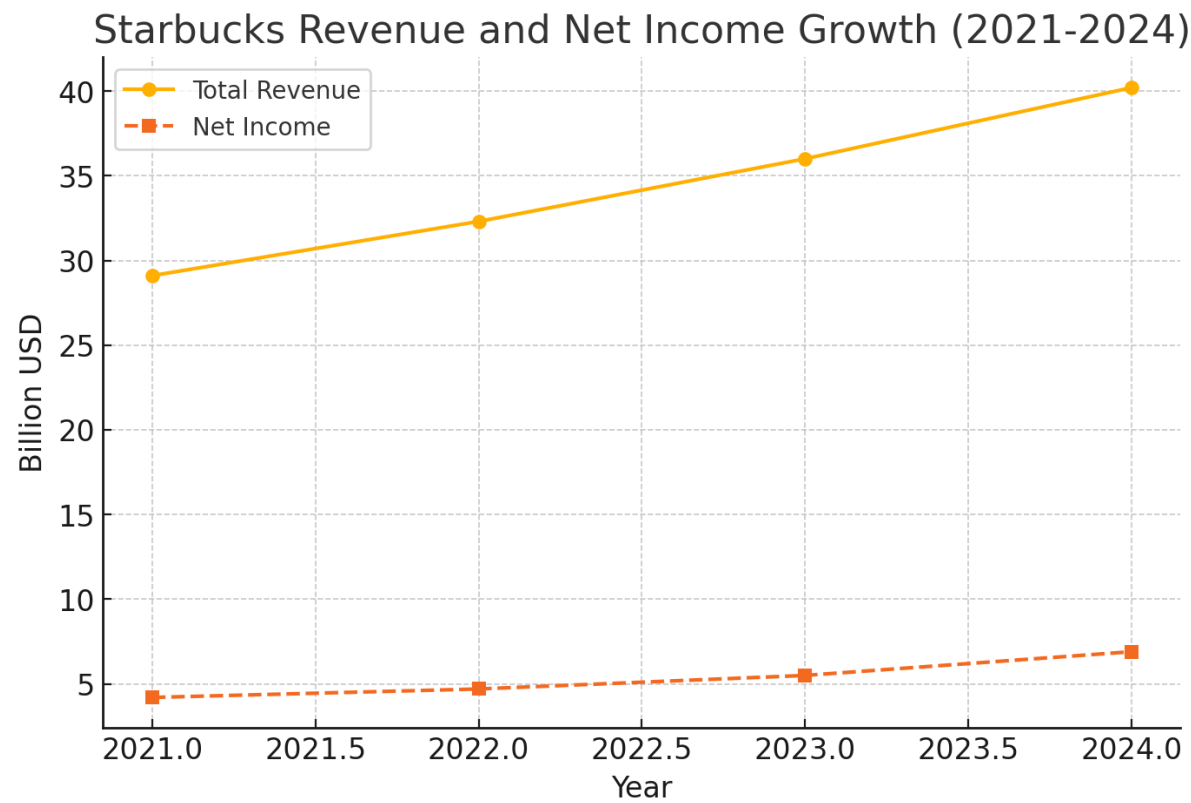

Figure 1. Analysis of Starbucks’ revenue and net income growth (2021-2024) (Source: SSRN, 2025 [5])

Similarly, net income expanded from \$4.2 billion in 2021 to \$6.9 billion in 2024, marking a 64.3% growth rate over the observed period. Such a substantial increase in profitability suggests that AI has played a critical role in optimizing supply chain management, predicting inventory demands with greater accuracy, and minimizing waste,

thereby reducing operational expenses while simultaneously increasing revenue streams [5]. AI has directly influenced customer engagement metrics, particularly in terms of AI-driven order growth and retention rates, as depicted in the second visualization (Figure 2).

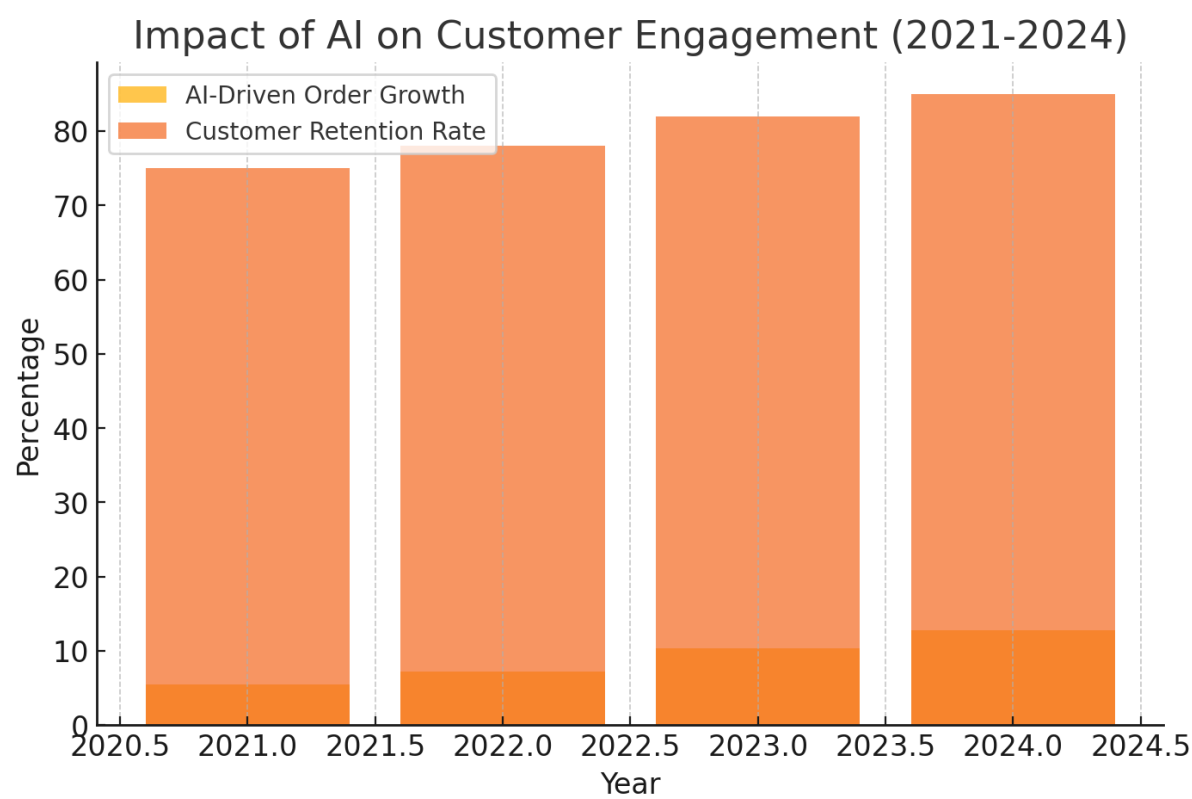

Figure 2. Analysis of AI-driven order growth and customer retention (2021-2024), (Source: SSRN, 2025 [5])

The number of AI-influenced orders increased from 5.5% in 2021 to 12.8% in 2024, demonstrating that as Starbucks continued refining its mobile ordering systems, predictive recommendations, and dynamic pricing strategies, customers increasingly interacted with AI-powered services. This shift underscores how AI is not only automating processes but also enhancing customer satisfaction by delivering a more seamless, efficient, and personalized ordering experience. Concurrently, Starbucks' customer retention rate rose from 75% in 2021 to 85% in 2024, indicating that AI-driven engagement mechanisms, including personalized promotions, rewards programs, and enhanced loyalty incentives, have successfully strengthened long-term consumer relationships. The strong correlation between AI-optimized marketing efforts and rising retention rates highlights that customized interactions are essential for maintaining brand loyalty in an increasingly competitive market [5].

The findings of this research have profound implications for Ukraine's economic development in the digital age. As Ukrainian businesses navigate the challenging transition

toward digital transformation, AI-driven marketing strategies offer a viable pathway to enhance competitiveness in both domestic and global markets. The demonstrated success of Starbucks' AI implementation provides a valuable blueprint that could help Ukrainian companies optimize their operational efficiency and customer engagement, potentially leading to increased foreign investment in the country's technology sector. Additionally, the adoption of AI-powered marketing tools could significantly reduce operational costs for Ukrainian businesses, allowing for more competitive pricing structures and improved profit margins despite resource constraints. For Ukraine's emerging startup ecosystem, these insights highlight opportunities to develop specialized AI solutions tailored to local market needs, potentially creating new jobs in technology development and data analytics. By embracing AI-driven marketing strategies similar to those analyzed in this study, Ukrainian businesses could strengthen their position in international markets, contributing to the country's broader economic resilience and growth.

Conclusion. The comprehensive analysis of Starbucks' financial performance and customer engagement metrics confirms that the strategic integration of AI has resulted in measurable economic benefits and operational enhancements. The continuous evolution of AI-driven solutions within Starbucks' ecosystem, particularly through Deep Brew and predictive analytics, has facilitated a more efficient, data-driven decision-making process, ensuring sustained long-term growth.

АНОТАЦІЯ

Дослідження вивчає трансформаційний вплив штучного інтелекту на стратегії брендового маркетингу, з особливою увагою до Starbucks як прикладу для аналізу. У роботі розглядається, як технології ШІ вдосконалюють взаємодію з клієнтами та переосмислюють традиційні маркетингові підходи через персоналізацію, прогностичну аналітику та оптимізацію операційної діяльності. Методологія включає аналіз конкретних випадків, опитування та дослідження маркетингових баз даних для оцінки як переваг, так і викликів інтеграції ШІ. Результати демонструють значні покращення у рості доходів, чистому прибутку та показниках утримання клієнтів, безпосередньо пов'язаних із впровадженням ШІ. Дослідження визначає, що системи на основі ШІ, такі як Deep Brew, сприяли вимірюваним економічним здобуткам, при цьому Starbucks досягнув збільшення доходу на 38,1% та зростання чистого прибутку на 64,3% з 2021 по 2024 рік. Ця робота надає цінні висновки для підприємств, які прагнуть використовувати ШІ для конкурентної переваги на все більш цифровому ринку.

REFERENCES

1. Dong, Y. (2025). Implementation of artificial intelligence for brand equity. *Cogent Business & Management*, 12(1), 2471538. <https://doi.org/10.1080/23311975.2025.2471538>
2. Kumar, A., Bapat, G., Kumar, A., Hota, S. L., Abishek, G. D., & Vaz, S. (2024). Unlocking brand excellence: Harnessing AI tools for enhanced customer engagement and innovation. *Engineering Proceedings*, 59(1), 204.
3. Nosike, R. D. C. J., & Pethronila, O. I. (2025). AI-enhanced entrepreneurial marketing strategies. *Journal of Psychology, Sociology, History and International Studies*, 1(1). <https://www.nigerianjournalsonline.com/index.php/JPSHIS/article/view/5837>
4. Ristola, F. (2024). AI-enhanced customer engagement and sales growth: Exploring the potential and the challenges. *Osuva University Repository*. <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/17364>
5. SSRN. (2025). Starbucks Deep Brew AI solution effect on long-term strategy implementation. *Social Science Research Network (SSRN)*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4987473

Liliya KOLOMIYCHUK

Scientific Supervisor: Nataliya TODOROVA, PhD, Associate Professor.,

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

MACHU PICCHU AND THE GLOBAL CHALLENGE OF SUSTAINABLE TOURISM: BALANCING HERITAGE PRESERVATION AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN A UNESCO WORLD HERITAGE SITE

Introduction. Machu Picchu, a UNESCO World Heritage Site since 1983, is one of the most iconic archaeological and cultural landmarks in the world. This ancient Incan city, located in the Peruvian Andes, attracts over a million visitors annually, making it a vital contributor to Peru's tourism industry and economy. However, the high influx of tourists poses significant risks to the site's preservation, including environmental degradation, structural damage, and cultural commercialization. This research examines how Peru balances cultural preservation with the economic benefits of tourism at Machu Picchu. Specifically, the study addresses the following questions:

– How does Peru manage the environmental and cultural impacts of tourism at Machu Picchu?

– What policies and regulations help preserve the site while allowing economic benefits?

– What challenges exist, and what potential solutions can enhance sustainable tourism at Machu Picchu?

The significance of this case study lies in exploring how a developing country navigates the dual responsibilities of heritage conservation and economic development. The case of Machu Picchu provides valuable insights into sustainable tourism management practices that could be applied to other UNESCO sites worldwide.

Methodology. This study employs a qualitative research approach, analysing secondary sources such as UNESCO reports, Peruvian government policies, academic articles, and tourism statistics. Comparative analysis is used to evaluate Machu Picchu's conservation policies concerning other UNESCO World Heritage Sites with similar challenges. Additionally, economic data on tourism revenue and local employment provide insights into the financial impact of cultural tourism. Reports from environmental agencies and governmental organizations further contribute to understanding the environmental risks associated with high visitor numbers.

Results. To mitigate the adverse effects of mass tourism, the Peruvian government, in cooperation with UNESCO, has implemented a range of regulatory measures aimed at protecting Machu Picchu's cultural and environmental integrity. Since 2017, authorities have enforced a strict daily cap on visitors—currently at approximately 4,044 individuals—to reduce pressure on the site's fragile infrastructure and ecosystem. Entry is managed through designated time slots and mandatory guided circuits, which help disperse tourist flow and minimize localized congestion and erosion (UNESCO, 2021).

In parallel, Peru has invested in sustainable infrastructure to support these conservation goals. A regulated shuttle bus service from the town of Aguas Calientes to the site limits vehicular access and mitigates environmental degradation caused by private transport. Restoration efforts remain ongoing to stabilize and rehabilitate critical areas within the site, many of which are threatened by erosion and heavy foot traffic. Additionally, a digital ticketing system was introduced to monitor access more effectively and reduce the number of unauthorized visits.

Despite these measures, concerns about the site's long-term sustainability persist. UNESCO has issued several warnings that rising tourist numbers and environmental vulnerabilities, including landslides and climate change, could result in Machu Picchu being

classified as a “World Heritage in Danger” site, should stronger protection policies not be maintained (UNESCO WHC, 2023).

Tourism continues to serve as a cornerstone of Peru’s economy, particularly in the Cusco region where Machu Picchu is located. The economic impacts are significant: the sector generates thousands of jobs across hospitality, transport, and guiding services. According to the World Bank, tourism in Peru generates over USD 3 billion annually, with Machu Picchu being the principal driver of that revenue (World Bank, 2020). Furthermore, the constant influx of visitors has encouraged private investment in hotels, restaurants, and cultural enterprises, fostering economic diversification and growth at the local level.

Discussion. Despite Peru’s commendable efforts in preserving Machu Picchu, several persistent challenges underscore the complexities of balancing heritage conservation with tourism development. Overcrowding remains a significant issue, particularly during peak travel seasons. Although daily visitor limits are in place, the site still experiences congestion that significantly strains its infrastructure and natural environment. Experts have proposed more stringent caps or the development of alternative routes to distribute foot traffic more evenly and mitigate the pressure on the main circuits.

Another important concern is the limited involvement of local communities in the governance of tourism-related decisions. While the economic benefits of tourism are evident, residents in the surrounding areas often report feeling marginalized in planning and profit distribution. Enhancing participatory decision-making and implementing equitable profit-sharing mechanisms could not only foster social inclusion but also reinforce long-term conservation goals by aligning them with local interests.

Environmental vulnerabilities further complicate preservation efforts. Machu Picchu is highly susceptible to natural hazards such as landslides and erosion, threats that are exacerbated by climate change. To ensure resilience, future conservation strategies should incorporate climate adaptation measures, including improved drainage systems, erosion control techniques, and sustainable land-use planning.

Finally, the region's strong economic dependence on tourism presents a structural risk. The COVID-19 pandemic starkly demonstrated how external shocks can dramatically reduce visitor numbers and disrupt local livelihoods. As such, efforts to diversify the regional economy would help buffer against future crises and promote more sustainable, long-term development.

Conclusion. Machu Picchu exemplifies the opportunities and challenges of managing a UNESCO World Heritage Site amid growing tourism demand. Peru’s approach, which combines regulatory measures, conservation projects, and sustainable infrastructure, is a

model for other cultural heritage sites. However, continued improvements, including stricter visitor management, greater local involvement, and long-term environmental strategies, must ensure Machu Picchu remains preserved for future generations.

This case study highlights the importance of balancing economic benefits with cultural preservation, emphasizing that sustainable tourism must be an ongoing priority. The lessons learned from Machu Picchu's management can inform policies for other UNESCO sites facing similar pressures worldwide.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується досвід Мачу-Пікчу — одного з найвідоміших об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО — як приклад взаємодії між культурним туризмом і збереженням спадщини в країні, що розвивається. Мачу-Пікчу щороку приймає понад мільйон туристів, що створює як економічні можливості, так і загрози для довкілля та автентичності пам'ятки. Проаналізовано, як Перу управляє екологічними та культурними наслідками масового туризму, впроваджує регуляторні заходи для збереження пам'ятки, а також використовує доходи від туризму для стимулювання місцевої економіки. Основу дослідження становить якісний аналіз вторинних джерел, зокрема звітів ЮНЕСКО, державної політики, наукових публікацій і статистичних даних. Висвітлені основні досягнення, такі як обмеження кількості відвідувачів і розвиток сталої інфраструктури, а також поточні виклики — перенаселення, екологічні загрози, слабка участь місцевих громад і вразливість економіки до зовнішніх криз. Стаття підкреслює важливість досягнення балансу між економічною вигодою та збереженням культурної спадщини, надаючи практичні висновки для управління сталим туризмом на об'єктах ЮНЕСКО.

REFERENCES

1. Historic Sanctuary of Machu Picchu. Available at: <https://whc.unesco.org/en/list/274/>
2. Larson, L. & Poudyal, N. (2012). Larson, L. R. & Poudyal, N. C. Developing Sustainable Tourism through Adaptive Resource Management: A Case Study of Machu Picchu, Peru. *Journal of Sustainable Tourism. Journal of Sustainable Tourism - J SUSTAIN TOUR*. 1-22. 10.1080/09669582.2012.667217.
3. Rice, M. (2018) Making Machu Picchu: The Politics of Tourism in Twentieth-Century Peru. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 233 p. Available at: <https://read.dukeupress.edu/hahr/article-abstract/100/3/588/166234/Making-Machu-Picchu-The-Politics-of-Tourism-in>

4. Sustainable Tourism. UNESCO World Heritage and Sustainable Tourism Programme. Available at: <https://whc.unesco.org/en/tourism/>
5. The World Bank. Peru Tourism Project (P174944) (2020). Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/824421603385316092/pdf/Concept-Project-Information-Documents-PID-Peru-Tourism-Project-P174944.pdf>
6. UNESCO World Heritage Centre - State of Conservation (SOC 2021) Historic Sanctuary of Machu Picchu (Peru) <https://whc.unesco.org/en/soc/4227/>
7. UNESCO World Heritage Centre. (2023). State of conservation of the properties inscribed on the World Heritage List: Historic Sanctuary of Machu Picchu (274). Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/274/>

Tetiana ZYIBER

Scientific supervisor: Nataliya TODOROVA, Ph.D., Associate Professor

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

TOURISM POLICIES AND REGIONAL STABILITY: THE SCHENGEN AGREEMENT AND ITS IMPACT ON EUROPEAN TOURISM

Introduction. The Schengen Agreement, established in 1985 and fully implemented in 1995, is a key component of Europe's economic and political integration. By removing internal border controls and allowing free movement between its member states, the Schengen area facilitates greater cooperation, regional stability and the growth of tourism within Europe. This case study explores the impact of the Schengen visa policy on the European tourism industry, examining its influence on international tourism flows, regional economic development and wider socio-political implications. The research focuses on how the Schengen visa policy has become a critical tool in promoting tourism growth and its impact on the tourism sector in both Schengen and non-Schengen countries. The purpose of this research is to understand the role of the Schengen visa policy in promoting tourism growth, to examine its effectiveness and to explore the policy's wider implications for European regional stability. This includes assessing how Schengen member states and their tourism industries benefit from the policy and how countries outside the Schengen area, such as the UK, respond to or are affected by the policy.

The research questions are: How has the Schengen Agreement affected tourism growth within Europe? What is the role of the Schengen visa policy in promoting regional

stability through tourism? How does the Schengen visa policy affect tourism dynamics in both Schengen and non-Schengen countries in Europe?

Methodology. This study uses quantitative research methods to provide a comprehensive understanding of the issue. The study is both exploratory and analytical, using a combination of theoretical frameworks and real data to analyse the impact of the Schengen visa policy. The study analyses statistical data on tourism flows within the Schengen Member States before and after the implementation of the Schengen Agreement. Data are collected from sources such as the European Travel Commission (ETC) and Eurostat. Official European Union reports and documents detailing the Schengen Agreement and its updates, tourism statistics from Eurostat and national tourism offices, academic articles and books on international tourism and European integration inform a theoretical basis for the research.

Literature review. The Schengen Agreement is an important policy framework that allows the free movement of people between member states, including most European Union (EU) countries and some non-EU countries [1]. Originally conceived as a means of increasing economic cooperation in Europe, it has become one of the cornerstones of the EU's borderless zone.

The European tourism industry has become a major economic pillar, with millions of tourists visiting the continent every year. The free movement of people is a crucial element of this growth, especially for tourists travelling across several countries. Before the Schengen Agreement, travelers often faced strict border controls, creating logistical challenges and deterring international tourism.

The key stakeholders comprise:

- *Member States of the European Union:* Countries within the Schengen area benefit from reduced barriers to tourism, increasing their attractiveness to international tourists.
- *Tourism industry:* Tour operators, travel agencies, hospitality businesses and cultural institutions are key stakeholders that will benefit from the increased influx of tourists.
- *Non-Schengen countries:* Countries such as the UK, Ireland and some Eastern European countries are affected by the Schengen area and often face challenges related to visa policy and border controls.

The Schengen Area has its roots in the 1985 Schengen Agreement, which aimed to dismantle internal borders and allow unrestricted movement of citizens and visitors. Initially, the agreement was signed by five EU countries - France, Germany, Belgium, Luxembourg and the Netherlands [2]. Over time, it expanded to include 26 European countries, most of which are EU members, but also a few non-EU countries such as Norway, Iceland and Switzerland [8].

Findings and discussion. The research applies the Tourism Area Life Cycle (TALC) model to understand how the Schengen Agreement has influenced the development of tourism in Europe. The model suggests that tourism destinations typically evolve through a series of stages: exploration, engagement, development, consolidation and stagnation [11]. The introduction of Schengen has accelerated the early stages of tourism development in some countries, while others are in the maturity phase, where tourism is a well-established industry.

The research reveals several key findings regarding the impact of Schengen on European tourism:

- *Increased tourism flows:* The Schengen visa policy has significantly boosted tourism within Europe. Since its implementation, the number of cross-border travellers has increased significantly. Tourists can now visit several countries with a single visa, reducing barriers and facilitating more fluid movement [6].
- *Economic benefits:* Tourism has become a major contributor to the economies of Schengen member states. Countries such as France, Spain and Italy have seen significant increases in revenue from tourism [9]. The policy has also led to an increase in inter-regional tourism, benefiting peripheral countries such as Greece and Portugal.
- *Impact on non-Schengen countries:* While the Schengen visa policy has boosted tourism in Member States, it has also created challenges for non-Schengen countries. For example, the UK and Ireland, which have opted out of the Schengen area, have experienced reduced ease of access for international tourists, who now face different visa requirements [9]. This has led some to question whether they are at a competitive disadvantage to their Schengen counterparts [12].
- *Tourism and regional stability:* The Schengen Area's visa policy has been instrumental in promoting regional stability by encouraging people-to-people exchanges, enhancing economic cooperation and reducing tensions between countries [5]. Increased mobility facilitates cultural understanding and strengthens political and economic ties.

The findings suggest that the Schengen Agreement has played a central role in making Europe a more attractive and connected destination for global travelers.

While the policy has undoubtedly facilitated tourism growth, it has also raised several issues that require attention.

Challenges of inclusiveness: While the Schengen visa policy has benefited most EU countries, some regions - especially those on the periphery or in non-Schengen countries - face challenges in maintaining competitiveness [3]. Possible solutions include more flexible visa policies or bilateral agreements between Schengen and non-Schengen countries.

Tourism overcrowding: Some popular destinations within the Schengen area are experiencing overcrowding, partly due to the ease of movement facilitated by the Schengen visa policy [7]. This has raised concerns about the environmental and social sustainability of tourism, particularly in urban centres such as Paris, Barcelona and Venice.

Security concerns: The open borders of the Schengen area have raised concerns about security and migration management, especially after major events such as the 2015 migrant crisis and terrorist attacks in European cities. Future policy adjustments will need to balance the benefits of free movement with the need for robust security measures.

Conclusion. The Schengen Agreement has undoubtedly had a profound impact on European tourism, stimulating growth and promoting greater regional stability [2]. By facilitating travel across several countries, it has created a more fluid and integrated tourism market in Europe, benefiting both tourists and host countries.

However, the policy also faces challenges, including security concerns and the risk of overcrowding in key destinations. The following measures are targeted at minimising these challenges:

- *Increased cooperation with non-Schengen countries:* To mitigate the impact of the Schengen visa policy on non-Schengen countries, greater visa coordination and bilateral agreements should be explored to ensure a smoother journey for tourists to all European destinations.
- *Sustainable tourism policies:* Given the risk of overcrowding, it is important to implement sustainable tourism practices, including visitor caps in certain locations, ecotourism initiatives and investment in off-the-beaten-track destinations [7].
- *Security reforms:* To address security concerns, future reforms of the Schengen visa policy should consider a more integrated approach to border security, including real-time data sharing and greater cooperation between Schengen member states.

By addressing these challenges and building on the strengths of the Schengen visa policy, Europe can continue to maintain its position as a top global tourist destination while ensuring sustainable and equitable growth for its tourism sector.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу впливу Шенгенської угоди на розвиток туризму в Європі та забезпечення регіональної стабільності. Досліджується, як скасування внутрішніх кордонів між країнами-членами Шенгенської зони сприяло зростанню туристичних потоків, економічному розвитку та політичній інтеграції. Особливу увагу приділено впливу шенгенської візової політики як на країни-учасниці, так і на держави

поза межами Шенгену, зокрема Великобританію та Ірландію. Дослідження базується на кількісному аналізі статистичних даних, використанні моделі життєвого циклу туристичних територій (TALC) та вивченні нормативно-правової бази ЄС. У статті висвітлюються ключові виклики, пов'язані з надмірною туристичною активністю, питаннями безпеки та інклюзивності, а також пропонуються шляхи подальшого розвитку туризму в умовах збереження принципів відкритості та сталості.

REFERENCES

1. European Commission. *Schengen*. (2025) Available at: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen_en
2. Rosselló, J., & Santana-Gallego, M. (2024). *The Effect of Visa Types on International Tourism*. *Economic Modelling*, Volume 137, August 2024, 106757. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999324001135>
3. Çankaya Kurnaz, Seda., Kurnaz, Ali. (2022). *Major Challenges for EU Tourism Policy*. *Acta Universitatis Danubius* vol.15., n.1/ 2022. Available at: https://www.researchgate.net/publication/363113446_Major_Challenges_for_EU_Tourism_Policy
4. European Parliament: CEPS, Directorate-General for Internal Policies of the Union, Stefan, M., Chun Luk, N., Vosyliūtė, L. et al., *The future of the Schengen Area – Latest developments and challenges in the Schengen governance framework since 2016*, European Parliament, 2018. Available at: <https://data.europa.eu/doi/10.2861/839064>
5. Wagner, H.-P. (2017). Opinion of the European Committee of the Regions — Tourism as a driving force for regional cooperation across the EU. Official Journal of the European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IR6648&rid=4>
6. Paci, Raffaele; Marrocu, Emanuela (2013). *Tourism and regional growth in Europe*. 53rd Congress of the European Regional Science Association: “Regional Integration: Europe, the Mediterranean and the World Economy”, 27-31 August 2013, Palermo, Italy, European Regional Science Association (ERSA), Louvain-la-Neuve. Available at: <https://doi.org/10.1111/pirs.12085>
7. Peeters et al. (2018). *Research for TRAN Committee*. Overtourism: impact and possible policy responses, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU\(2018\)629184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU(2018)629184_EN.pdf)

8. *Schengen area: everything you need to know about this zone of free movement in Europe.*(2025).The AXA Schengen team. Available at: <https://www.axa-schengen.com/en/visa/schengen-area>
9. UNWTO. (2020). *The impact of Schengen visa policies on international tourism in Europe.* United Nations World Tourism Organization. Available at: <https://www.unwto.org>
10. European Travel Commission. *ETC Corporate.* Available at: <https://etc-corporate.org/>
11. Butler, R. W. (1980). The concept of a tourism area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24(1), 5–12. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x>
12. Coles, T., & Hall, C. M. (2005). Tourism and European Union enlargement: Plus ça change? *International Journal of Tourism Research*, 7(6), 387–406. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.512>
13. Travel and Tour World. *How a single Schengen visa made the European Union a new powerhouse of the international travel industry with astonishing growth.* Available at: <https://www.travelandtourworld.com.ua/news/article/how-single-schengen-visa-made-european-union-a-new-powerhouse-of-international-travel-industry-with-astonishing-growth/> (In Ukrainian).

Anastasiia KAZAKOVA

Scientific supervisor: Nataliya TODOROVA, Ph.D., Associate Professor

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

GLOBALIZATION AND TOURISM: THE CASE OF DUBAI AS A GLOBAL TRAVEL HUB

Introduction. The rapid ascent of Dubai as a global travel hub serves to illustrate the considerable impact of globalization on the fields of urban development and tourism. Situated within the United Arab Emirates (UAE), Dubai has strategically exploited its advantageous geographical location, economic policies, and visionary leadership to become a leading destination for international travelers.

This case study focuses on the factors that have contributed to Dubai's tourism success, with a particular focus on strategic investments, government policies, and marketing strategies. The objective is to understand how Dubai's model can inform global tourism practices.

Methodology. This case study employs a qualitative research approach, relying on secondary data sources, including academic articles, government reports, and industry publications. Data collection involved an extensive literature review to gather insights on Dubai's tourism strategies, investments, and policy frameworks. The analysis integrates theoretical frameworks related to globalization, economic diversification, and sustainable tourism to interpret the findings.

Literature Review. The advent of globalization has had a profound impact on the tourism industry, engendering increased mobility of people, goods and information across national boundaries. The city of Dubai serves as a prime example of a global tourism hub, a transformation that can be attributed in no small part to globalization, which has reshaped tourism by enhancing connectivity, reducing travel costs, and promoting cultural exchange [2]. According to Ranasinghe et al [9], global economic integration has enabled cities to attract international tourists through improved infrastructure, liberalized visa policies, and targeted marketing campaigns. The tourism sector benefits from global trends, including increased disposable incomes, technological advancements, and evolving consumer preferences [10].

Dubai's transformation into a global travel hub is largely attributed to its strategic investments in infrastructure and tourism-related projects. The development of world-class airports, such as Dubai International Airport, and luxury hospitality facilities has been pivotal [12]. The city has also invested heavily in iconic landmarks like the Burj Khalifa, Palm Jumeirah, and Dubai Mall, which attract millions of tourists annually [6].

The government's focus on diversifying the economy beyond oil has led to significant investments in tourism, real estate, and entertainment sectors [4]. The Dubai Tourism Vision 2024, for example, aimed to attract 40 million visitors annually by enhancing tourism offerings and experiences [3].

Dubai's tourism growth is supported by proactive government policies and efficient governance. The establishment of the Department of Tourism and Commerce Marketing (DTCM) has streamlined tourism development and promotion [1]. Policies promoting business-friendly environments, such as free zones and liberal visa regulations, have also facilitated the influx of international tourists and investors [12].

Dubai's global branding efforts have been instrumental in positioning the city as a premier travel destination. The "Definitely Dubai" campaign and collaborations with international media have enhanced the city's global visibility [5]. Dubai hosts high-profile events like Expo 2024, the Dubai Shopping Festival, and international sports tournaments, which attract diverse tourist demographics.

Despite its success, Dubai faces challenges related to sustainable tourism development. Issues such as environmental degradation, water scarcity, and over-reliance on luxury tourism pose risks to long-term growth [8]. Researchers emphasize the need for sustainable practices to balance economic growth with environmental conservation [9].

Findings and Discussion. The emirate of Dubai, a constituent of the United Arab Emirates (UAE), boasts a strategic location at the intersection of Europe, Asia, and Africa, thus establishing itself as an ideal travel hub. The city's rapid economic growth can be traced back to its historical role as a trading port, with tourism emerging as a pivotal sector in recent decades. Dubai's tourism sector development has been propelled by the visionary leadership of the authorities, the implementation of economic diversification strategies, and substantial investments in infrastructure and the hospitality industry. Key stakeholders in this process include the Dubai government, private sector investors, international corporations, and local communities.

The development of Dubai's tourism sector has been characterized by strategic initiatives and substantial investments, with the city's infrastructure projects, such as the expansion of Dubai International Airport and the establishment of luxury hotels and resorts, contributing to its enhanced global appeal. Efforts to diversify the economy, including the development of free zones and the support for international events, have attracted both tourists and investors. The socio-economic impacts of tourism in Dubai are significant, with the sector contributing substantially to GDP and job creation. However, the rapid growth has also given rise to challenges, including environmental degradation, resource consumption and cultural commodification.

The tourism model of Dubai relies heavily on luxury tourism, which may not be sustainable in the long term. International collaborations, such as partnerships with global airlines and hospitality brands, have further strengthened Dubai's tourism sector. Events like Expo 2024 showcased Dubai's global connectivity and cultural diversity, reinforcing its status as a premier travel destination.

The impact of tourism on culture in Dubai is an important consideration in the city's development. The city has effectively promoted its modern, cosmopolitan image while also preserving elements of its traditional heritage. However, the rapid influx of international tourists and expatriates has led to concerns about cultural homogenization and the erosion of local identity. The balance between modernization and cultural preservation remains a critical challenge. Another significant environmental concern for Dubai is environmental sustainability. The city's rapid urbanization and large-scale tourism projects have put pressure on natural resources, particularly water and energy. Dubai's reliance on air conditioning,

desalination, and artificial landscapes contributes to its high ecological footprint. The government has initiated green building standards and sustainability campaigns, but more comprehensive measures are needed to mitigate environmental impacts.

Dubai's resilience in facing global challenges, such as the COVID-19 pandemic, also demonstrates the flexibility of its tourism strategies. The city's ability to swiftly adapt to evolving travel restrictions by promoting domestic tourism, implementing health protocols, and leveraging digital marketing underscores the significance of crisis management and diversification in sustaining tourism growth.

The emirate's model offers valuable lessons for other destinations, emphasising the importance of visionary leadership, infrastructure development, and international branding. The study underscores the need for a balanced approach that integrates economic growth with sustainability.

Conclusion. The rise of Dubai as a global tourism hub serves to illustrate the dynamic interplay between globalization, strategic investments and policy frameworks. The city's proactive approach to infrastructure development, economic diversification and global marketing has set a benchmark for other destinations to follow. However, destinations must address sustainability challenges if they wish to maintain their global tourism leadership. The following recommendations should therefore be taken into account:

- *Sustainable Practices:* Implementing comprehensive environmental policies will help reduce environmental impacts, promote eco-friendly tourism and manage resource consumption;
- *Cultural Preservation:* It is imperative to encourage cultural tourism that respects local heritage and traditions. To achieve this, initiatives must be developed to protect and promote local heritage. Such initiatives may include cultural festivals, heritage site conservation projects, and educational programmes for both tourists and residents about Emirati traditions and history.
- It is essential *to diversify tourism offerings beyond luxury experiences* to attract a broader demographic. This may be achieved by broadening tourism offerings to include adventure tourism, wellness retreats, and eco-tourism experiences.
- *Long-Term Planning:* The development of comprehensive strategies that balance tourism growth with environmental and social sustainability is imperative. Integrated tourism strategies that consider demographic trends, technological advancements, and potential environmental impacts are also crucial, as well as the establishment of regular review mechanisms to adapt policies in response to emerging challenges.

АНОТАЦІЯ

Дослідження розглядає перетворення Дубая на глобальний туристичний центр через призму глобалізації. Мета роботи - проаналізувати стратегічні інвестиції міста, політику та маркетингові стратегії, які сприяли швидкому зростанню туризму. Для оцінки процесу розвитку туризму в Дубаї використовуються вторинні дані з академічної літератури, урядових звітів і статистики туризму. Досліджуються фактори, які призвели до того, що Дубай став провідним напрямком світового туризму, приділяючи особливу увагу його стратегічним інвестиціям і сприятливій політиці. Висновки підкреслюють проактивний підхід міста до інфраструктури, диверсифікації економіки та міжнародного брендингу. Також обговорюються проблеми сталого розвитку та пропонуються рекомендації щодо подальшого збалансованого зростання.

REFERENCES

1. Ashworth, G.J. (2010). Book Review: Place Branding: Glocal, Virtual and Physical Identities, Constructed, Imagined and Experienced, R. Govers, F. Go. Palgrave. MacMillan (2009)., ISBN: 978-0-230-23073-6 In: Tourism Management. Available at: https://www.researchgate.net/publication/275343835_Place_Branding_Glocal_Virtual_and_Physical_Identities_Constructed_Imagined_and_Experienced (Accessed: 10.03.2025)
2. Brelik, A. (2018). *Globalization in tourism*. 42-48. 10.22616/ESRD.2018.004. Available at: https://www.researchgate.net/publication/325409129_Globalization_in_tourism (Accessed: 19.03.2025)
3. Dubai Department of Tourism and Commerce Marketing. (2024). *UAE Tourism Strategy 2031*. Available at: <https://u.ae/en/about-the-uae/strategies-initiatives-and-awards/strategies-plans-and-visions/tourism/uae-tourism-strategy-2031> (Accessed: 9.03.2025)
4. Farajat, S. (2018). Tourism in the Arab world: an industry perspective. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 16(5), 576–579. Available at: <https://doi.org/10.1080/14766825.2018.1530876> (Accessed: 9.03.2025)
5. Govers, R. Imaginative communities and place branding. *Place Brand Public Dipl* 16, 1–5 (2020). Available at: <https://doi.org/10.1057/s41254-019-00143-5>. (Accessed: 15.03.2025)
6. Henderson J. C. (2006) Tourism in Dubai: overcoming barriers to destination development. *International Journal of Tourism Research* 8(2): 87–99. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/jtr.557> (Accessed: 14.03.2025)

7. Heyes, A., & Nadkarni, S. (2020). *Luxury consumption in tourism: the case of Dubai – Part 2. Research in Hospitality Management*. 10. 51-53. Available at: 10.1080/22243534.2020.1790209. (Accessed: 20.03.2025)
8. Manju, B. (2024). *Beyond the Dunes: Impact of Urbanization and Tourism on Dubai's Landscapes and Consumer Behaviors*. Revista Review Index Journal of Multidisciplinary. 4. 17-26. Available at: 10.31305/rrijm2024.v04.n02.003 (Accessed: 19.03.2025).
9. Ranasinghe, R., & Bandara, A., & Gangananda, N., & Perera, P. (2021). *Role of Tourism in the Global Economy: The Past, Present and Future*. Journal of Hospitality & Tourism Research. 4. Available at: https://www.researchgate.net/publication/352213235_Role_of_Tourism_in_the_Global_Economy_The_Past_Present_and_Future (Accessed: 18.03.2025)
10. Richards, G., Wilson J. (eds.) (2007). *Tourism, Creativity, and Development*. London, Routledge, 352 p. Available at: <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9780203933695/tourism-creativity-development-greg-richards-julie-wilson> (Accessed: 10.03.2025)
11. Saleh, A. S., Bassil, C., & Safari, A. (2022). *Tourism research for the GCC region: Current status and future research directions*. Tourism Economics, 28(6), 1626-1646. Available at: <https://doi.org/10.1177/1354816621999968> (Accessed: 19.03.2025)
12. Sharpley, R. (2022). *Tourism and Development Theory: Which Way Now?* Tourism Planning & Development, 19:1, 1-12. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21568316.2021.2021475> (Accessed: 14.03.2025).

Юрій ЯНОВИЧ

Науковий керівник: Оксана КУРЕЙ, к.екон.наук., доцент

Ужгородський національний університет

м. Ужгород, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ТОВАРУ В УМОВАХ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Вступ. В умовах сьогодення, коли ринок демонструє постійну динаміку, ефективне управління життєвим циклом продукту стає критично важливим елементом стратегічного маркетингу для кожної організації. Кожен товар проходить власний, неповторний шлях, який містить конкретно визначені фази – від моменту виходу на ринок до остаточного припинення виробництва. На кожному етапі змінюються ключові

чинники, що впливають на успішність: рівень попиту, інтенсивність конкурентної боротьби, еволюція потреб споживачів, що, у свою чергу, диктує потребу в адаптації маркетингової стратегії компанії. Маркетингова активність на кожному етапі життєвого циклу продукту підпорядкована головній меті – гарантувати стійкий попит і зберегти конкурентоспроможність продукту. На початкових стадіях пріоритетним завданням є коректне позиціонування товару, активізація первинних продажів, а на етапі зрілості – утримання клієнтської бази та продовження життєвого циклу продукції. Актуальність обраної проблематики обумовлена необхідністю глибокого розуміння ключових маркетингових стратегій на кожній стадії життєвого циклу продукту для забезпечення комерційного успіху продукту.

Метою дослідження став аналіз особливостей маркетингової діяльності підприємств на різних етапах життєвого циклу товару та формування рекомендацій щодо її оптимізації.

Методологія. Для реалізації даного дослідження було використано аналітичний метод, який надає можливість комплексного вивчення взаємозв'язку життєвого циклу продукту та маркетингової стратегії фірми. При цьому були використані такі інформаційні джерела, як наукові праці та спеціалізовані видання, сфокусовані на стратегічному маркетингу та життєвого циклу товару, кейси успішних компаній (Apple, Samsung, Coca-Cola) та офіційні звіти й маркетингові розвідки, що відображають ринкові тенденції. Аналіз проводився згідно з методологією Філіпа Котлера, яка визначає життєвий цикл продукту як визначальний фактор для формування результативної маркетингової стратегії.

Результати. Дослідження маркетингових ініціатив підприємств, розглянутих на різних фазах життєвого шляху продукту, показало, що ефективне управління цим процесом має вирішальний вплив на комерційний успіх. Кожен етап життєвого циклу вирізняється власними особливостями, які вимагають застосування різних маркетингових стратегій та інструментів [1].

На етапі впровадження продукту ключовим завданням маркетингу є інформування потенційних клієнтів та формування попиту. З цією метою використовуються інтенсивні рекламні кампанії, стратегії зі зв'язків з громадськістю, промоакції та тестові продажі [2]. У цей період підприємства зазвичай інвестують значні кошти в маркетинг, адже потрібно подолати бар'єри входження на ринок та викликати довіру до нового продукту. Прикладом ефективного використання такої стратегії є компанія Tesla, яка створює ажіотаж навколо своїх нових моделей ще до офіційного запуску [3].

Етап зростання характеризується стрімким збільшенням продажів та розширенням частки ринку. У цей період посилюється конкуренція, тому маркетингова діяльність зосереджена на закріпленні позицій продукту. Основні маркетингові заходи включають активне просування через соціальні мережі, рекламу в засобах масової інформації, партнерські програми та розширення каналів дистрибуції [4]. Наприклад, Apple застосовує ефективні PR-кампанії та розгалужену мережу роздрібних магазинів для підтримання високого рівня продажів нових моделей iPhone [5].

На етапі зрілості ринок стає насиченим, що призводить до уповільнення темпів росту продажів. Основним завданням маркетингової стратегії стає утримання клієнтів та підтримка лояльності до бренду. Для цього компанії вдаються до ребрендингу, вдосконалюють продукти, пропонують знижки та бонуси [1]. Важливими інструментами стають персоналізований маркетинг, розширення асортименту та співпраця з лідерами думок. Наприклад, Coca-Cola періодично випускає нові варіанти своїх напоїв, щоб підтримувати інтерес споживачів [6].

Етап спаду супроводжується зменшенням попиту, що змушує компанії приймати рішення щодо подальшої долі продукту. У деяких випадках можливе перезавантаження продукту або його модернізація [2]. Компанії використовують цінові стратегії, фінальні розпродажі та акції для виведення залишків продукції. Показовим прикладом є Nokia, яка після падіння продажів відродила популярні моделі телефонів у новому форматі [3].

Обговорення. Проведений аналіз здобутків підкреслює нагальну потребу у застосуванні різнопланових маркетингових стратегій на кожному щаблі існування продукту. Результати досліджень демонструють, що успішні фірми пристосовують свої маркетингові методики у відповідності до динаміки ринку та зміни купівельних звичок.

На стадії запуску продукту критичним фактором успіху є інтенсивна реклама, формування впізнаваності торгової марки та переконання споживачів у перевагах товару. Цей тезис підтверджується прикладом Tesla, котра використовує нестандартні PR-кампанії для залучення уваги споживачів ще до офіційного старту продажів [3].

У фазі зростання маркетингова стратегія набуває більш агресивного характеру: компанії активно розширюють територію збуту, залучають нових партнерів та застосовують цифрові канали комунікації. Наприклад, Apple демонструє, що інтенсивний маркетинг у поєднанні з високою якістю продукції гарантує стабільне збільшення обсягів продажів [5]. На етапі зрілості маркетингові стратегії зазнають трансформацій: фірми зосереджуються на утриманні ринкової частки та підтримці лояльності споживачів. Показовим прикладом є Coca-Cola, яка, вводячи нові смаки та

варіації продукту, утримує зацікавленість споживачів навіть на перенасиченому ринку [6]. На стадії спаду фірми змушені коригувати власні маркетингові підходи для мінімізації збитків або відновлення інтересу до продукту. Це спостерігається на прикладі Nokia, яка вдало перезапустила свої класичні моделі телефонів, адаптувавши їх до сучасних потреб.

Висновки. Результати проведеного дослідження підкреслюють критичну необхідність корегування маркетингової активності підприємства відповідно до актуального положення продукту на його життєвому шляху. Впровадження гнучких стратегій надає організаціям можливість не тільки подовжити успішний комерційний період продукту, але й підтримувати його конкурентоспроможність та швидко реагувати на динамічні зміни на ринку.

На стадії введення пріоритет маркетингу зосереджується на підвищенні обізнаності про продукт серед цільової аудиторії та залученні перших клієнтів. На етапі зростання ключовою задачею є збільшення присутності на ринку та підвищення обсягів продажів. У фазі зрілості компанії мають спрямувати зусилля на підтримку зацікавленості споживачів, застосовуючи оновлення, програми лояльності та промоакції. Етап спаду вимагає ухвалення стратегічних рішень щодо потенційного ребрендингу, виведення продукту з ринку або його трансформації з огляду на нові ринкові реалії.

Досвід провідних компаній, наприклад, Apple, Tesla, Coca-Cola та Nokia, наочно демонструє, що застосування відповідних маркетингових стратегій на кожному етапі життєвого циклу продукту сприяє утриманню лідерства на ринку, підтримці стабільно високих обсягів продажів та задоволенню потреб клієнтів. Адаптивність маркетингової стратегії, використання сучасних цифрових інструментів та аналітичний підхід до управління життєвим циклом продукту – ключові фактори для забезпечення довгострокового успіху компанії.

ABSTRACT

The paper explores how businesses change their marketing at different stages of a product's life. It looks at how companies promote and sell products when they are new, growing, well-known, or becoming less popular. The study focuses on ways to attract customers, keep them interested, and make products successful for a longer time. The research shows that using the right marketing at each stage helps companies stay profitable and able to compete in the market. The paper includes examples of Apple, Tesla, and Coca-Cola explaining how companies make smart marketing choices.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котлер Ф., Армстронг Г. (2023) *Основи маркетингу*. Київ: Науковий світ. 880 с.
2. Гаркавенко С.С. (2007) *Маркетинг: підручник*. 5-те вид., доп. Київ: Лібра. 720 с.
3. Лі Д. (2017) Чи виправдовує Tesla ажіотаж? BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-39631876> (дата звернення: 15.03.2025).
4. Keller K., Kotler P. (2016) *Marketing Management* (15th ed.). Pearson Education. 834 p
5. Apple. Офіційний сайт. URL: <https://www.apple.com> (дата звернення: 19.03.2025).
6. Coca-Cola вперше за десять років анонсувала появу нового смаку. 2019, 11 лютого. URL: <https://www.unian.ua/economics/other/10441908-coca-cola-vpershe-za-desyat-rokiv-anonsuvala-rozavu-novogo-smaku.html> (дата звернення: 12.03.2025).

Електронне наукове видання

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
ТА КУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**Збірник матеріалів IV Міжнародної наукової конференції
студентів та молодих дослідників
3-4 квітня 2025 р.**

Гарнітура Times New Roman
Формат 60x84/16. Зам. № 75.
Ум.друк.арк. 15,92. Обл.вид.арк. 14,10.

Оригінал-макет виготовлено
в редакційно-видавничому відділі ДВНЗ «УжНУ».
88015, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89.
E-mail: dep-editors@uzhnu.edu.ua

Видавництво УжНУ «Говерла».
88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.
*Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т № 32 від 31 травня 2006 року*